

Belangrijke vogelgebieden in Nederland, 1993-97

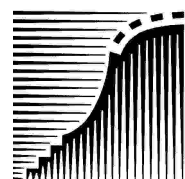
Actueel overzicht van Europese vogelwaarden in aangewezen en aan te wijzen speciale beschermingszones en andere belangrijke gebieden.

Marc van Roomen, Arjan Boele, Michiel van der Weide, Erik van Winden & Dirk Zoetebier

SOVON Vogelonderzoek Nederland

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Directie Natuurbeheer,
Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Colofon

© SOVON Vogelonderzoek Nederland

Deze publicatie is in opdracht van de Directie Natuurbeheer, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, vervaardigd door:

SOVON Vogelonderzoek Nederland
Rijksstraatweg 178
6573 DG Beek-Ubbergen
e-mail info@sovon.nl

Begeleiding: Johan Thissen (IKC natuurbeheer)

Samenstelling: Marc van Roomen, Arjan Boele, Michiel van der Weide, Erik van Winden & Dirk Zoetebier

Eindredactie & Lay-out: Pim de Nobel & John van Betteray

Omslagontwerp: Van Groot tot Klein, Elden

Foto 's: Jan van de Kam (achtergrond & Korhoen); Foto Natura (Brandganzen, W. Klomp; Nonnetje, D. Ellinger; Grauwe Kiekendief, H. Hut; Zwarte Specht, F. Hazelhoff)

Druk: Druk & Vorm, Nijmegen

Wijze van citeren: van Roomen M.W.J., Boele A., van der Weide M.J.T., van Winden E.A.J. & Zoetebier D. 2000. Belangrijke vogelgebieden in Nederland, 1993-97. Actueel overzicht van Europese vogelwaarden in aangewezen en aan te wijzen speciale beschermingszones en andere belangrijke gebieden. SOVON-informatierapport 2000/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Voor hoofdstuk 2 verwijzen naar: Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuurbeheer 2000. Selectiecriteria en methode van begrenzing. Onderdeel van de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn. Den Haag.

Het rapport kan kosteloos als PDF-file gedownload worden van de homepage van SOVON (WWW.SOVON.NL).

ISSN 1382-6247

Inhoud

Dankwoord	2
Samenvatting	3
1. Inleiding	5
2. Criteria, selectiesoorten en gebiedsbegrip	7
2.1. De Vogelrichtlijn en de vogels	7
2.2. Artikel 4	7
2.3. Vogelsoorten met betrekking tot de Vogelrichtlijn	10
2.3.1. Vogelsoorten opgenomen in Bijlage I van de Vogelrichtlijn	10
2.3.2. Biogeografische populaties van trekkende watervogels en drempels	14
2.3.3. Andere geregeld voorkomende trekvogels	19
2.4. De gebieden	21
2.4.1. Gebiedsbegrip	21
2.4.2. Criteria voor selectie van gebieden	22
2.4.3. Methodiek voor de begrenzing van gebieden	24
3. Materiaal	29
3.1. Landelijke projecten broedvogels	29
3.2. Regionale projecten broedvogels	30
3.3. Landelijke projecten niet-broedvogels	31
3.4. Regionale projecten niet-broedvogels	32
3.5. Aanvullende bronnen	33
4. Methode	35
4.2. Van telgegevens naar aantallen per gebied	35
4.3. Volledigheid van de aantallen per gebied	36
4.4. Berekenen gemiddelden en vaststellen kwalificaties	37
5. Resultaten	42
5.1. Gebieden met kwalificerende soorten	42
5.2. Toelichting niet kwalificerende gebieden	70
6. Literatuur	73
Bijlagen	81
Bijlage 1: Bronnen per gebied	81
Bijlage 2. Lijst van uitgezochte gebieden	92
Bijlage 3. Aantallen van relevante soorten per gebied (basistabellen)	96
Bijlage 4. Begrippen en definities	141
Bijlage 5. Index naar soorten in hoofdstuk 5.1	144
Bijlage 6. Index naar gebieden in bijlage 3 (basistabellen)	145

Dankwoord

Dit rapport kon alleen tot stand komen door de activiteiten van een grote groep mensen die individueel of als lid van een vogelwerkgroep vogels inventariseren. Het tellen van broed-, winter- en watervogels gebeurt belangeloos en met veel kennis en toewijding. Ze doen dit allereerst omdat ze vogels mooi en interessant vinden. Tevens willen ze feitelijke informatie verzamelen die kan worden gebruikt voor vraagstukken over bescherming, beleid en beheer van vogels en hun leefgebieden.

Naast de enorme inbreng van vrijwilligers worden ook veel gegevens verzameld door instituten en instanties. Dit zijn o.a. het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ), het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA), verschillende Provincies, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. In het kader van dit rapport werden door vele individuen, vogelwerkgroepen en bovengenoemde instanties en instituten aanvullende gegevens geleverd. In bijlage 1 wordt per gebied een overzicht gegeven van de herkomst van het gebruikte materiaal.

De gegevens die in dit rapport worden gepresenteerd, zijn veelal verzameld in het kader van landelijke, regionale en lokale monitoringprojecten waarvan de gegevens (ook) ter beschikking werden gesteld van verschillende SOVON-projecten. De landelijke coördinatie van de SOVON-projecten kan worden uitgevoerd dankzij de steun van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Informatie en Kennis Centrum Natuurbeheer (IKC natuurbeheer) van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterzuivering (RIZA) van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

De uitvoering van deze studie werd vanuit de opdrachtgever begeleid door Johan Thissen (IKC natuurbeheer). Advies en ondersteuning werd ontvangen van Garry Post, Hans Ponten, Lieuwe Dijkse, Romke Kleefstra, Jan Willem Vergeer, Cor Berrevoets, Meinte Engelmoer, Klaas van Dijk, Rob ter Horst, Kees Scharringa, Kees van Scharenburg, Jan van der Winden, Carolien Borggreve en speciaal Eduard Osieck.

Samenvatting

Aanleiding van deze studie zijn de vele kritische opmerkingen die zijn gemaakt met betrekking tot de vogelgegevens die ten grondslag hebben gelegen aan de concept-besluiten voor aanwijzing van 57 gebieden als Speciale Beschermingszone onder de EU Vogelrichtlijn. In juni 1999 is door de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij besloten dat voor de besluitvorming met betrekking tot de aanwijzing een actualisering van de telgegevens en een nadere uiteenzetting over de toepassing van de criteria noodzakelijk is.

Hoofddoel van deze studie is een presentatie van actuele telgegevens (met name van de periode 1993-97) van vogels in gebieden waarvan aanwijzing onder de EU Vogelrichtlijn in procedure is gebracht. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de reeds aangewezen gebieden en andere gebieden die, gelet op de aanwezige vogelaantallen, ook zouden kunnen voldoen aan de gestelde selectiecriteria. Dit laatste is gedaan om de actualisering van de telgegevens op een goede manier te kunnen doen en de rangorde van de gebieden te kunnen bepalen. Hierbij is gebruik gemaakt van alle tegegevens waarover SOVON tijdig kon beschikken.

De vogelsoorten waarvoor gebieden dienen te worden aangewezen, de criteria voor de selectie van gebieden en de begrenzing van de gebieden zijn vastgesteld door de opdrachtgever (Directie Natuurbeheer). Hoofdstuk 2 geeft de achtergronden van soortkeuze, toepassing criteria en wijze van gebiedsbegrenzing.

Er wordt gebruik gemaakt van telgegevens die verzameld zijn in het kader van verschillende monitoringprojecten en ander vogelonderzoek (hoofdstuk 3). De gegevens zijn verzameld conform gedetailleerde richtlijnen en onderworpen aan verschillende controle procedures (hoofdstuk 4).

Van de 57 gebieden die ter visie hebben gelegen, kon op grond van beschikbare gegevens voor 49 gebieden worden aangetoond dat ze ook in de periode 1993-97 voldeden aan de gestelde criteria voor kwalificatie (hoofdstuk 5).

Van 118 andere gebieden kon worden aangetoond dat ze in de periode 1993-97 kwalificerende soorten herbergden. Een groot deel hiervan betreft agrarische gebieden met internationaal belangrijke aantallen ganzen, zwanen en soms steltlopers.

Redenen voor het nu niet meer kwalificeren van gebieden zijn (of het aantonen daarvan):

- absolute afname van de aantallen van voorheen kwalificerende soorten voor het gebied;
- relatieve afname van het belang van het gebied door toename van de aantallen in andere gebieden;
- ontbreken van recente telgegevens.

Na aanwijzing van gebieden als Speciale Beschermingszone onder de Vogelrichtlijn is het van belang dat een goede monitoringprocedure wordt gestart ten behoeve van o.a. beleids- en beheersvraagstukken in deze gebieden en rapportages aan de Europese Commissie.

1. Inleiding

Aanleiding

Begin 1999 hebben de concept-besluiten voor de aanwijzing van de 57 gebieden ter visie gelegen. Hierop zijn een groot aantal zienswijzen (ruim 5000) binnengekomen. Een aantal van de ingediende zienswijzen heeft betrekking op de actualiteit van de telgegevens en de onduidelijkheid over toepassing van de criteria voor selectie en begrenzing van gebieden. In juni 1999 heeft de Staatssecretaris besloten dat voor een goede voortzetting van de procedure een actualisering van de telgegevens, en een nadere uiteenzetting over de toepassing van de criteria noodzakelijk is. Hierop heeft SOVON Vogelonderzoek Nederland, in juli 1999, opdracht gekregen van de Directie Natuurbeheer, om een rapport te vervaardigen waarin actuele telgegevens worden opgenomen en waarin aan de hand van de door het Ministerie vastgestelde criteria de kwalificerende gebieden worden gepresenteerd.

EU Vogelrichtlijn en Natura 2000

In de Habitatrichtlijn is aangegeven dat de Vogelrichtlijngebieden samen met Habitatrichtlijngebieden één samenhangend ecologisch netwerk van de Europese Unie gaan vormen. Het doel van dit netwerk, onder de naam Natura 2000, is het behoud van bedreigde habitats en soorten, en dit dient te worden bewerkstelligd door het treffen van gerichte beschermingsmaatregelen in de aangemerkte gebieden. Bijna alle (beoogde) gebieden in Nederland maken deel uit van de nationale Ecologische Hoofdstructuur zoals vastgesteld in het Structuurschema Groene Ruimte. De EU Vogelrichtlijn is in 1979 vastgesteld. De richtlijn regelt de bescherming, het beheer en de regulering van vogelsoorten. Er worden duidelijke regels gesteld voor de exploitatie van broed- en trekvogels, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden.

Dit rapport

Hoofddoelstelling van dit rapport is de presentatie van actuele telgegevens (belangrijkste periode 1993-97) van bepaalde vogelsoorten in gebieden die in aanmerking komen om te worden aangewezen onder de Europese Vogelrichtlijn. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de reeds aangewezen gebieden en andere gebieden die op basis van de aanwezige vogelaantallen, ook zouden kunnen voldoen aan de gestelde selectiecriteria. In hoofdstuk 2 worden de selectiesoorten, drempelwaarden, en de wijze van begrenzing beschreven (vastgesteld door het Ministerie van LNV), waaraan de actuele telgegevens zullen worden getoetst. Deze criteria en randvoorwaarden zijn elders gepubliceerd (Min. LNV 2000). In hoofdstuk 3 wordt een beschrijving gegeven van de telprojecten waarvan vogelgegevens voor deze studie zijn gebruikt. De nadruk ligt op een korte karakterisering van de verschillende projecten. Literatuurverwijzingen naar handleidingen en rapportages geven de mogelijkheid tot een gedetailleerd inzicht in methodologie, achtergronden en resultaten. In bijlage 1 wordt per gebied een overzicht gegeven van de gebruikte projecten en eventueel aanvullende literatuurbronnen en contactpersonen. In hoofdstuk 4 worden, in aanvulling op hoofdstuk 2, de methodes beschreven waarop het materiaal is verwerkt en geanalyseerd. Het gaat hierbij om de stappen die leiden van gegevens per project naar aantallen per beoogd gebied. Het geeft inzicht in de controle en de volledigheid van het materiaal. Daarnaast geeft dit hoofdstuk de "rekenregels" waarmee de gemiddelden voor een soort in een gebied zijn berekend. Hoofdstuk 5 presenteert de resultaten. De kern van dit hoofdstuk bestaat uit een presentatie van de kwalificerende gebieden per soort. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de 57 gebieden die ter visie hebben gelegen, de 30 reeds aangewezen gebieden en andere belangrijke gebieden. De laatste paragraaf van het hoofdstuk geeft een toelichting bij de gebieden waarvan kwalificatie niet kon worden aangetoond. Bijlage 2 geeft een lijst van uitgezochte gebieden met het aantal kwalificerende soorten. Bijlage 3 geeft voor alle uitgezochte gebieden (dus ook de niet kwalificerende gebieden) een overzicht van de aantallen per jaar van de relevante soorten. Naast de al

eerder genoemde bijlagen wordt dit rapport afgesloten met een lijst van begrippen en definities (bijlage 4) en een index op soorten in hoofdstuk 5.1 en een index op gebieden in bijlage 3.

2. Criteria, selectiesoorten en gebiedsbegrip

Dit hoofdstuk bestaat uit teksten van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Gelieve bij verwijzing niet naar dit rapport verwijzen maar naar de originele bron (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuurbeheer 2000). De beschreven criteria en randvoorwaarden vormden de uitgangspunten voor deze studie. Op onderdelen, met name ten aanzien van de selectiesoorten, heeft er in het kader van de actualisering aanpassing plaatsgevonden ten opzichte van IBA94¹.

2.1. De Vogelrichtlijn en de vogels

De Raad van de Europese gemeenschappen heeft de Vogelrichtlijn reeds in 1979 vastgesteld. De richtlijn 'inzake het behoud van de vogelstand', die in 1981 in werking is getreden, regelt de bescherming, het beheer en de regulering van vogelsoorten. Er worden duidelijke regels gesteld voor de exploitatie van alle in Europa voorkomende vogelsoorten, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden. Voor bedreigde vogels en voor trekvogels dienen speciale beschermingsmaatregelen te worden getroffen, waaronder het aanwijzen van speciale beschermingszones.

De rechtsgevolgen voortvloeiend uit de Vogelrichtlijn betreffen naast het aanwijzen van speciale beschermingszones, de verplichting om passende maatregelen te nemen om de kwaliteit van de leefgebieden voor de vogels niet te laten verslechteren. Daarnaast mogen er geen versturende factoren optreden voor de vogelsoorten waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

2.2. Artikel 4

Artikel 4 van de Vogelrichtlijn beschrijft de verplichtingen aangaande aanwijzing, beheer en bescherming van speciale beschermingszones. Het is een verbijzondering van artikel 3. Dat artikel bepaalt in het eerste lid dat voor alle vogelsoorten waarop de Richtlijn betrekking heeft, maatregelen moeten worden getroffen. En wel om "een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te herstellen".

Een dergelijke gedachtegang treffen we ook aan in de negende overweging uit de preambule van de Richtlijn, die hieronder wordt weergegeven:

Negende overweging

“Overwegende dat het voor het behoud van alle vogelsoorten noodzakelijk is verblijfplaatsen te beschermen, in stand te houden of te herstellen die voldoende gediversifieerd zijn en qua oppervlakte toereikend; dat voor bepaalde vogelsoorten speciale beschermingsmaatregelen ten aanzien van de verblijfplaatsen dienen te worden getroffen om hun voortbestaan en voortplanting in het verspreidingsgebied veilig te stellen; dat bij deze maatregelen ook de trekvogels inbegrepen zouden moeten worden, en dat deze maatregelen gecoördineerd dienen te worden met het oog op de vorming van een coherent geheel; (...)”

Om de Vogelrichtlijn uit te kunnen voeren, moeten we allereerst kunnen bepalen voor welke soorten speciale beschermingszones moeten worden aangewezen. Om dat te kunnen doen, volgt eerst een korte toelichting op de eerste twee leden van artikel 4. Deze toelichting is mede gebaseerd op de jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie.

Lid 1 van artikel 4 van de Vogelrichtlijn spreekt over de aanwijzing van de “naar aantal en oppervlakte meest geschikte gebieden”, voor de soorten van Bijlage I. Lid 2 van artikel 4 betreft de aanwijzing

van gebieden voor "geregeld voor-komende trekvogels" voor zover niet in Bijlage I genoemd, met bijzondere aandacht voor watergebieden van internationale betekenis.

Het derde en vierde lid zijn voor de selectie van speciale beschermingszones niet van direct belang. Deze betreffen een meldingsplicht aan de Europese Commissie en de beschermingsbepaling.

Artikel 4 lid 1

Tekst:

“Voor de leefgebieden van de in Bijlage I vermelde soorten worden speciale beschermingsmaatregelen getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten. In dat verband wordt gelet op:

(a) soorten die dreigen uit te sterven;

(b) soorten die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van het leefgebied;

(c) soorten die als zeldzaam worden beschouwd omdat hun populatie zwak is of omdat zij slechts plaatselijk voorkomen;

(d) andere soorten die vanwege de specifieke kenmerken van hun leefgebied speciale aandacht verdienen.

Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de tendensen en de schommelingen van het populatiepeil.

De Lidstaten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, behoeven.”

Toelichting

Het eerste lid van artikel 4 vormt de grondslag voor de soortenlijst die in Bijlage I van de Richtlijn is opgenomen. Deze vogels zijn aangeduid als "bedreigde soorten"². Ten aanzien van hun leefgebieden moeten speciale beschermingsmaatregelen worden genomen, om het voortbestaan en de voortplanting van deze soorten in hun verspreidingsgebied veilig te stellen³. De criteria a-d die in de tweede alinea worden genoemd, hebben betrekking op de categorieën van soorten die in de Bijlage kunnen worden opgenomen. Dit met het oog op eventuele aanpassing van de Bijlage aan "de technische en wetenschappelijke vooruitgang" zoals voorzien in artikel 15 van de Vogelrichtlijn. Daarbij wordt rekening gehouden met de aantalsontwikkeling van hun populaties. De derde alinea volzin van het eerste lid heeft dus betrekking op de beoordeling of een soort op Bijlage I geplaatst kan worden, niet op het proces van selectie van de gebieden.

Voor alle soorten van Bijlage I die op het grondgebied van een Lidstaat voorkomen, moeten speciale beschermingszones worden aangewezen⁴. Dat heeft het Europese Hof van Justitie bevestigd. De 'negende overweging' van de Richtlijn spreekt in dit opzicht van bescherming, instandhouding en herstel van "de verblijfplaatsen". Het moet daarbij wel gaan om verblijfplaatsen die voorspelbaar en geregeld in gebruik zijn. Dit betekent dat de verplichting niet van toepassing moet worden geacht op soorten die incidenteel voorkomen, en soorten waarvoor in de betreffende Lidstaat geen vaste verblijfplaatsen bekend zijn. Daarvoor bestaan immers geen geschikte gebieden waarin speciale beschermingszones kunnen worden aangewezen "opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan [...]"⁵.

De Engelse tekst van het eerste lid van artikel 4 is in dit opzicht nog wat duidelijker dan de Nederlandse tekst. In de Engelse versie staat in plaats van "daar waar zij nu voorkomen", "in hun verspreidingsgebied" (zie voetnoot 3 en vgl. formulering negende overweging). De bepaling heeft dus geen betrekking op soorten buiten hun (normale) verspreidingsgebied⁶, maar alleen op geregeld⁷ in een Lidstaat voorkomende soorten van Bijlage I.

De zinsnede "naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding meest geschikte gebieden" moet worden uitgelegd in het licht van de negende overweging en het eerste lid van artikel 3. Er moet zowel worden gestreefd naar voldoende gevarieerdheid van leefgebieden als naar een voor de bescherming toereikende oppervlakte. Daarbij moet rekening worden gehouden met de bescherming die deze soorten behoeven op het Europese grondgebied van de Lidstaten. Voor soorten die op Bijlage I voorkomen, moeten dus zonder meer speciale beschermingszones worden aangewezen. De beschermingsbehoefte, die onder meer afhangt van de staat van instandhouding van de soort (vgl. criteria a-d), bepaalt dus bij de soorten van Bijlage I niet óf daarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangewezen, maar wel de mate waarin dat dient te gebeuren.

Artikel 4 lid 2

Tekst:

"De Lidstaten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van het gebied van bescherming in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, ten aanzien van hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones. Met het oog hierop besteden de Lidstaten zelf bijzondere aandacht aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de watergebieden van internationale betekenis."

Toelichting

Het tweede lid van artikel 4 betreft de verplichting tot aanwijzing van gebieden voor "geregeld voorkomende trekvogels" voorzover niet in Bijlage I genoemd. Daarbij hebben watergebieden van internationale betekenis bijzondere aandacht. Deze conclusie is (nog) niet gebaseerd op jurisprudentie van het Hof, die zich tot nu toe voornamelijk heeft gericht op het eerste lid. Artikel 7 van de Habitatrichtlijn⁸ heeft echter inmiddels duidelijk gemaakt dat onder "soortgelijke maatregelen" ook de aanwijzing van speciale beschermingszones moet worden begrepen. Daarbij gaat het om "geregeld voorkomende trekvogels" die niet in Bijlage I zijn opgenomen, niet om incidenteel voorkomende trekvogels (zoals dwaalgasten). Dat blijkt ook uit de zinsnede "ten aanzien van hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones"⁹.

Alle (trekkende) watervogelsoorten die voorkomen in "de watergebieden van internationale betekenis", waarnaar in de tweede volzin van het tweede lid wordt verwezen, komen in elk geval in aanmerking voor bescherming. In hoeverre voor andere trekvogels speciale beschermingszones moeten worden aangewezen, wordt bepaald door de "behoefte van het gebied van bescherming" waarmee rekening dient te worden gehouden. In dit opzicht onderscheidt het tweede lid van artikel 4 zich duidelijk van het eerste lid. In lid 1 wordt immers bepaald dat voor alle (bedreigde) soorten van Bijlage I gebieden moeten worden aangewezen. Bij soorten die onder het tweede lid vallen (naast de watervogels), is dit alleen nodig wanneer de beschermingsbehoefte van de soort dat noodzakelijk maakt. Als dit niet zo was, dan zou de vermelding van een soort op Bijlage I (behalve voor standvogels¹⁰) geen bijzondere betekenis meer hebben. De beschermingsbehoefte van een soort kan van Lidstaat tot Lidstaat verschillen. Hierdoor kunnen per Lidstaat de geëigende maatregelen worden genomen om het voortbestaan en de voortplanting van de betreffende soort in zijn (gehele) verspreidingsgebied veilig te stellen.

2.3. Vogelsoorten met betrekking tot de Vogelrichtlijn

2.3.1. Vogelsoorten opgenomen in Bijlage I van de Vogelrichtlijn

Bijlage I van de Vogelrichtlijn is voor het laatst aangepast op 29 juli 1997¹¹. Daarbij is de Aalscholver (ondersoort *sinensis*) van de Bijlage afgevoerd. De Bijlage telt nu 181 soorten, waaronder het Nonnetje en Rosse Grutto. Deze twee in Nederland voorkomende soorten werden toegevoegd bij de toetreding van Oostenrijk, Finland en Zweden in januari 1995¹². Uit vaste jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie blijkt dat speciale beschermingszones moeten worden aangewezen voor alle soorten van Bijlage I die op het grondgebied van een Lidstaat voorkomen.

Artikel 4, derde lid, van de Richtlijn verplicht de Lidstaten de Europese Commissie "alle nuttige gegevens" te zenden "zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in lid 1, enerzijds, en lid 2, anderzijds, een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee - en landzone waar deze richtlijn van toepassing is". Dit betekent dat de Commissie niet alleen in kennis moet worden gesteld van de aangewezen gebieden en de daarin voorkomende vogelsoorten, maar ook dat moet worden beargumenteerd waarom voor bepaalde soorten van Bijlage I geen maatregelen zijn getroffen¹³. Daarom zijn niet alleen de bij selectie en begrenzing betrokken soorten opgenomen, maar ook waarom een aantal soorten van Bijlage I gedeeltelijk of geheel in het selectieproces buiten beschouwing zijn gelaten (zie tabel 1A en 1B).

Allereerst dient te worden nagegaan welke vogelsoorten van Bijlage I in Nederland voorkomen en voor welke daarvan speciale beschermingszones moeten worden aangewezen. Vanwege de buitengewone kwetsbaarheid van vogels gedurende de voortplantingsperiode, is het logisch daarbij onderscheid te maken tussen broedvogels en niet-broedende vogels¹⁴. Dit is ook gedaan in IBA89 en IBA94. Toen is echter nagelaten een uitgebreide verantwoording te geven van de redenen om bepaalde soorten uit te sluiten. Er werd daar volstaan met het geven van een lijst van selectiesoorten (zie bijlage 1 van IBA94) en van een opsomming van de gehanteerde redenen van uitsluiting met vermelding van voorbeelden (pag. 19 van IBA94):

- (a) De soort is in de periode 1981-90 niet jaarlijks vastgesteld (bv. Middelste Bonte Specht);
- (b) Een belangrijk deel van de vrij in Nederland verblijvende individuen van de soort bestaat uit in gevangenschap grootgebrachte vogels (bv. Ooievaar);
- (c) De soort komt verspreid en/ of in lage dichtheden voor, zodat het voorkomen geen rol kan spelen bij de selectie van belangrijke vogelgebieden (bv. Rode Wouw);
- (d) Er zijn geen betrouwbare aantalsschattingen van het voorkomen van de soort in Nederland (van niet-broedvogels) en/ of van de totale biogeografische populatie (bv. Waterral).

De vogelgegevens die ten grondslag liggen aan de selectie en begrenzing van gebieden waarvan de aanwijzing als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn in procedure is genomen, zijn nu geactualiseerd. Hierbij bestond de behoefte om ook de soortselectie nog eens kritisch tegen het licht te houden. Dit om er zeker van te zijn dat met name geen soorten van Bijlage I van de Richtlijn in IBA94 over het hoofd zijn gezien. Een bijkomend voordeel is dat gebruik kan worden gemaakt van de meest actuele kennis over het voorkomen van vogels in Nederland. In het onlangs verschenen eerste deel van de Avifauna van Nederland¹⁵ zijn talrijke klassen van alle in Nederland vastgestelde soorten opgenomen, waarbij onderscheid is gemaakt in 'Alle vogels', met als sub-verzameling 'Broedvogels'.

Tabel 1A. Soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn die als broedvogel en/ of als niet-broedvogel (aangeduid als "alle vogels") zijn betrokken bij de selectie en begrenzing van aan te wijzen speciale beschermingszones.

AvN Status volgens Avifauna van Nederland, I (Van den Berg & Bosman 1999)
 alg = algemeen, vrij alg = idem, maar niet talrijk, sch-alg = schaars tot algemeen, onregel = onregelmatig,
 sch-vzeld = schaars tot vrij zeldzaam (toelichting in 2.3.1)

pSPA IBA94 = in de gebiedselectie betrokken soort opgenomen in IBA94
 X = in de gebiedselectie betrokken, maar niet behandeld in IBA94
 = broedv = niet betrokken in gebiedselectie, verspreiding van niet-broedvogels
 overeenkomstig die van broedvogels

dtrek = idem, voorkomen betreft doortrekkende vogels zonder vaste verblijfplaatsen
 brv + dtrek = idem, verspreiding van niet-broedvogels overeenkomstig die van broedvogels
 en voorkomen doortrekkende betreft vogels zonder vaste verblijfplaatsen

verspreid = idem, voorkomen van niet-broedvogels verspreid, geen concentraties bekend

Bijl I nr	Soort	Broedvogels		Alle vogels	
		AvN	pSPA	AvN	pSPA
1	Roodkeelduiker <i>Gavia stellata</i>	-	-	alg	IBA94
2	Parelduiker <i>Gavia arctica</i>	-	-	schaars	IBA94
4	Kuifduiker <i>Podiceps auritus</i>	-	-	vrij alg	X
19	Roerdomp <i>Botaurus stellaris</i>	schaars	IBA94	schaars	= broedv
20	Woudaapje <i>Ixobrychus minutus</i>	zeldzaam	IBA94	schaars ^a	= broedv
23	Kleine Zilverreiger <i>Egretta garzetta</i>	onregel	-	schaars	X ^b
24	Grote Zilverreiger <i>Egretta alba</i>	zeldzaam	IBA94	schaars	X ^c
25	Purperreiger <i>Ardea purpurea</i>	schaars	IBA94	schaars	= broedv
29	Lepelaar <i>Platalea leucorodia</i>	alg	IBA94	alg	IBA94
31	Kleine Zwaan <i>Cygnus columbianus</i>	-	-	alg	IBA94
32	Wilde Zwaan <i>Cygnus cygnus</i>	-	-	alg	IBA94
35	Brandgans <i>Branta leucopsis</i>	-	-	alg	IBA94
40	Nonnetje <i>Mergus albellus</i>	-	-	alg	X
42	Wespendief <i>Pernis apivorus</i>	sch-alg	IBA94	sch-alg	brv + dtrek
46	Zeearend <i>Haliaeetus albicilla</i>	-	-	schaars	IBA94 ^b
52	Bruine Kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	alg	IBA94	alg	brv + dtrek
53	Blauwe Kiekendief <i>Circus cyaneus</i>	schaars	IBA94	alg	brv + dtrek
55	Grauwe Kiekendief <i>Circus pygargus</i>	zeldzaam	IBA94	schaars	= broedv
67	Visarend <i>Pandion haliaetus</i>	-	-	alg	X ^b
73	Slechtvalk <i>Falco peregrinus</i>	onregel	-	schaars	IBA94 ^b
77	Korhoen <i>Tetrao tetrix</i>	zeldzaam	IBA94	schaars ^a	= broedv
84	Porseleinhoen <i>Porzana porzana</i>	schaars	IBA94	alg	= broedv
87	Kwartelkoning <i>Crex crex</i>	schaars	IBA94	schaars	= broedv
91	Kraanvogel <i>Grus grus</i>	-	-	alg	IBA94
97	Kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	alg	IBA94	alg	IBA94
101	Goudplevier <i>Pluvialis apricaria</i>	-	-	alg	X
103	Kemphaan <i>Philomachus pugnax</i>	schaars	IBA94	alg	IBA94
105	Rosse Grutto <i>Limosa lapponica</i>	-	-	alg	X
110	Zwartkopmeeuw <i>Larus melanocephalus</i>	schaars	IBA94	sch-alg	dtrek
113	Lachstern <i>Gelochelidon nilotica</i>	-	-	sch-vzeld	IBA94
114	Reuzenster <i>Sterna caspia</i>	-	-	schaars	IBA94
115	Grote Stern <i>Sterna sandvicensis</i>	alg	IBA94	alg	dtrek
117	Visdief <i>Sterna hirundo</i>	alg	IBA94	alg	= broedv
118	Noordse Stern <i>Sterna paradisaea</i>	alg	IBA94	alg	dtrek
119	Dwergster <i>Sterna albifrons</i>	alg	IBA94	alg	dtrek
121	Zwarte Stern <i>Chlidonias niger</i>	alg	IBA94	alg	IBA94
135	Velduil <i>Asio flammeus</i>	schaars	IBA94	sch-alg	verspreid

Bijl I nr	Soort	Broedvogels		Alle vogels	
		AvN	pSPA	AvN	pSPA
137	Nachtzwaluw <i>Caprimulgus europaeus</i>	schaars	IBA94	sch-alg	dtrek
139	IJsvogel <i>Alcedo atthis</i>	schaars	IBA94	sch-alg	verspreid
142	Zwarte Specht <i>Dryocopus martius</i>	alg	IBA94	alg	= broedv
153	Boomleeuwerik <i>Lullula arborea</i>	alg	IBA94	alg	brv + dtrek
154	Duinpieper <i>Anthus campestris</i>	schaars	IBA94	schaars	dtrek
156	Blauwborst <i>Luscinia svecica</i>	alg	IBA94	alg	= broedv
171	Grauwe Klauwier <i>Lanius collurio</i>	schaars	IBA94	schaars	dtrek

- (a) Status als niet-broedvogel niet vermeld, maar valt in deze categorie
 (b) Ondergrens voor gebiedselectie 5 vogels, voor begrenzing 2 vogels
 (c) Ondergrens voor niet-broedvogels, zie tabel 1C

Tabel 1B. In Nederland geregeld voorkomende soorten van Bijlage I van de Vogelrichtlijn die noch als broedvogel, noch als niet-broedvogel, zijn betrokken bij de selectie of begrenzing van aan te wijzen speciale beschermingszones.

AvN Status volgens Avifauna van Nederland (Van den Berg & Bosman 1999)

alg = algemeen, onregelm = onregelmatig, zeld = zeldzaam

Reden (van het buiten beschouwing laten)

herintro = betreft vooral geherintroduceerde exemplaren en hun nakomelingen

dtrek = betreft doortrekkers of zomergasten zonder vaste verblijfplaatsen

Bijl nr.	Soort	Broedvogels		Alle vogels	
		AvN	reden	AvN	reden
13	Vaal Stormvogeltje <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	-	-	schaars	dtrek
21	Kwak <i>Nycticorax nycticorax</i>	onregelm	-	schaars	dtrek
26	Zwarte Ooievaar <i>Ciconia nigra</i>	-	-	schaars	dtrek
27	Ooievaar <i>Ciconia ciconia</i>	schaars	herintro	schaars	herintro
34	Dwerggans <i>Anser erythropus</i>	-	-	schaars	herintro
44	Zwarte Wouw <i>Milvus migrans</i>	onregelm	-	schaars	dtrek
45	Rode Wouw <i>Milvus milvus</i>	onregelm	-	schaars	dtrek
69	Smelleken <i>Falco columbarius</i>	-	-	alg	noot 1
95	Steltkluut <i>Himantopus himantopus</i>	onregelm ³	-	schaars	dtrek
100	Morinelplevier <i>Charadrius morinellus</i>	-	-	schaars	dtrek
107	Bosruiter <i>Tringa glareola</i>	-	-	alg	noot 2
109	Grauwe Franjepoot <i>Phalaropus lobatus</i>	-	-	schaars	dtrek
166	Kleine Vliegenvanger <i>Ficedula parva</i>	-	-	schaars	dtrek
180	Ortolaan <i>Emberiza hortulana</i>	zeld-	-	alg	dtrek

Noten:

- (1) Wijd verspreide soort in winterseizoen die wat talrijker voorkomt in Drenthe, Flevoland, langs de kust, Veluwe en Deltagebied; dit zijn meestal open cultuurlandschappen, waarin nauwelijks gebieden met concentraties zijn aan te merken
 (2) Talrijke doortrekker die verspreid over het gehele land voorkomt; concentraties van enige omvang zijn niet bekend
 (3) zie voetnoot 20

Tabel 1C. Grootte van de landelijke broedpopulaties in Nederland (in aantallen broedparen) van soorten die zijn opgenomen in Bijlage I van de Vogelrichtlijn, ten behoeve van de bepaling van ondergrenzen voor begrenzing (nl. 1% van de landelijke populatiegrootte met een minimum van gemiddeld 1 broedpaar; kolom Bg) en ondergrenzen voor de toepassing van het selectiecriteria "één van de vijf beste gebieden" (1% landelijke populatiegrootte met een minimum van 2 broedparen; kolom Sel). Populatiegrootten gebaseerd op gemiddelden over de jaren 1993-97 of de meest recente aantalsschatting (ontleend aan SOVON-monitoringrapporten over 1993-97).

Nr	Soort	LPopulatie	afgerond	Bg	Sel
19	Roerdomp <i>Botaurus stellaris</i>	176	175	2	2
20	Woudaapje <i>Ixobrychus minutus</i>	9	10	1	2
24	Grote Zilverreiger <i>Egretta alba</i>	3	3	1*	2*
25	Purperreiger <i>Ardea purpurea</i>	295	300	3	3
29	Lepelaar <i>Platalea leucorodia</i>	812	810	8	8
42	Wespendief <i>Pernis apivorus</i>	700	700	7	7
52	Bruine Kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	1250	1250	12	12
53	Blauwe Kiekendief <i>Circus cyaneus</i>	119	120	1	2
55	Grauwe Kiekendief <i>Circus pygargus</i>	32	30	1	2
77	Korhoen <i>Tetrao tetrix</i>	35	35	1	2
84	Porseleinhoen <i>Porzana porzana</i>	158	160	1	2
87	Kwartelkoning <i>Crex crex</i>	104	100	1	2
97	Kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	7250	7200	72	72
103	Kemphaan <i>Philomachus pugnax</i>	327	330	3	3
110	Zwartkopmeeuw <i>Larus melanocephalus</i>	266	270	2	2
115	Grote Stern <i>Sterna sandvicensis</i>	11688	11700	117	117
117	Visdief <i>Sterna hirundo</i>	17200	17200	170	170
118	Noordse Stern <i>Sterna paradisaea</i>	1938	1900	19	19
119	Dwergstern <i>Sterna albifrons</i>	429	420	4	4
121	Zwarte Stern <i>Chlidonias niger</i>	1115	1100	11	11
135	Velduil <i>Asio flammeus</i>	58	60	1	2
137	Nachtzwaluw <i>Caprimulgus europaeus</i>	440	440	4	4
139	IJsvogel <i>Alcedo atthis</i>	187	190	2	2
142	Zwarte Specht <i>Dryocopus martius</i>	2600	2600	26	26
153	Boomleeuwerik <i>Lullula arborea</i>	3100	3100	31	31
154	Duinpieper <i>Anthus campestris</i>	57	60	1	2
156	Blauwborst <i>Luscinia svecica</i>	6500	6500	65	65
171	Grauwe Klauwier <i>Lanius collurio</i>	206	200	2	2

(*) voor niet-broedende vogels zijn ondergrenzen van resp. 2 en 5 aangehouden

Alle vogels

Deze categorie omvat naast de regelmatig voorkomende soorten, ook een groot aantal soorten die slechts sporadisch in Nederland voorkomen. De aanwijzing van speciale beschermingszones is echter slechts mogelijk en zinvol voor soorten die geregeld voorkomen en vaste verblijfplaatsen hebben¹⁷.

Aan de hand van de indeling van de Avifauna kan een tweedeling worden aangebracht in schaarse tot algemene soorten (ieder jaar, minstens 51 individuen per jaar) en zeer zeldzame tot vrij zeldzame soorten (0-50 individuen per jaar of in totaal minder dan 200 gevallen).

"Geregeld voorkomen" is hier uitgelegd als jaarlijks in ons land voorkomende soorten die in de Avifauna zijn aangemerkt als schaarse tot algemene soorten. Dit geldt voor 58 soorten van Bijlage I van de Richtlijn. Veertien soorten zijn om diverse redenen niet aangemerkt als selectiesoort (tabel 1B):

tien van deze soorten zijn doortrekker of zomergast zonder vaste verblijfplaatsen¹⁸, bij twee soorten gaat het vooral om geherintroduceerde vogels en hun nakomelingen en twee bijzondere gevallen zijn toegelicht in voetnoten 1 en 2 onder tabel 1B. Voor deze soorten is er vanuit gegaan dat daarvoor geen speciale beschermingszones aangewezen hoeven te worden. Voor de 44 overgebleven Bijlage I-soorten dienen gebieden aangewezen te worden.

Broedvogels

Van de 44 Bijlage I-soorten zijn er 30 in de periode 1990-98 ook als broedvogel in Nederland vastgesteld en 14 niet. Twee soorten, namelijk de Kleine Zilverreiger en Slechtvalk, broeden volgens de Avifauna van Nederland echter alleen "onregelmatig". Voor de onregelmatige broedvogels is er vanuit gegaan dat daarvoor - voor zover het broedende vogels betreft - geen speciale beschermingszones aangewezen hoeven te worden¹⁹. In tabel 1A is een overzicht opgenomen van alle soorten van Bijlage I die als broedvogel en/of niet-broedende vogel een rol hebben gespeeld bij de selectie van aan te wijzen speciale beschermingszones (pSPAs). Resumerend betreft het in totaal 44 soorten, waarvan 16 alleen als niet-broedvogel zijn behandeld, 23 alleen als broedvogel en 5 zowel als broedvogel als niet-broedvogel. Vijf soorten komen zowel als broedvogel als niet-broedvogel aan bod omdat de gebieden waar deze soorten in het broedseizoen en in de trektijd 's winters verblijven deels verschillend zijn. Een voorbeeld is de Zwarte Stern die broedt in moerassen en in de trektijd vooral gebruik maakt van IJsselmeer en Balgzand.

Vershil met IBA94

Zeven van de in tabel 1A opgenomen soorten zijn nieuw als "niet-broedvogel van Bijlage I" ten opzichte van IBA94. Dit betreft Grote Zilverreiger (wel in IBA94 als broedvogel); Nonnetje en Rosse Grutto (beide in 1995 aan Bijlage I toegevoegd, zie eerste alinea van paragraaf 2.3.1); Kleine Zilverreiger (recent toegenomen); Kuifduiker, Visarend en Goudplevier. Verder is de Steltkluut²⁰ afgevalen. Deze soort werd in IBA94 als selectiesoort aangemerkt, maar wordt nu in de Avifauna van Nederland slechts als "onregelmatige broedvogel" gekenschetst.

2.3.2. Biogeografische populaties van trekkende watervogels en drempels

De trekkende watervogels zijn de tweede hoofdgroep van soorten die voor selectie en begrenzing van speciale beschermingszones van belang zijn. Dit betreft soorten die onder artikel 4, tweede lid, vallen²¹. Omdat de soortkeuze nauw verbonden is met de beschikbaarheid van drempelwaarden, wordt ook dit begrip in deze paragraaf behandeld.

Bij het begrip watervogel wordt uitgegaan van de definitie zoals gehanteerd in het kader van voor de Wetlands-Conventie (art. 1:2): "vogels die in ecologische zin van watergebieden afhankelijk zijn". In ons land zijn dit de volgende soortgroepen (merendeels trekvogel²²): duikers, futen, aalscholvers, reigers, ooievaars, lepelaars, zwanen, ganzen, eenden, kraanvogels, rallen, koeten, steltlopers, meeuwen en sterns²³.

Een biogeografische populatie van een vogelsoort is een uit een bepaald broedgebied afkomstige populatie (groep) van vogels, die niet of nauwelijks (genetische) uitwisseling heeft met andere populaties. In het kader van de Wetlands-Conventie zijn de volgende typen van biogeografische populaties onderscheiden:

- (a) de gehele populatie van een monotypische soort (c.q. niet onderverdeeld in ondersoorten);
- (b) de gehele populatie van een algemeen erkende ondersoort;
- (c) een afzonderlijke trekkende populatie van een soort of ondersoort, die weinig vermengt met andere populaties van dezelfde soort of ondersoort.

Populaties en drempels niet-broedende watervogels

De toepassing van de 1%-drempels (op niet-broedvogels) is gebaseerd op de waarden zoals vermeld in Waterfowl Population Estimates (1997), gepubliceerd door Wetlands International op verzoek van de 6e Bijeenkomst van de Conferentie van Partijen²⁴. De aangesloten partijen worden opgeroepen deze drempelwaarden te gebruiken bij de aanmelding van wetlands van internationale betekenis onder de Conventie (vgl. art. 4, lid 2 van de Vogelrichtlijn). In tabel 2A zijn alleen die soorten watervogels opgenomen die aan beide volgende voorwaarden voldoen:

- (a) de in Nederland voorkomende winterpopulatie van de soort bestaat voor een belangrijk deel uit trekvogels (art. 4:2 heeft alleen betrekking op "niet in Bijlage I genoemde [-] trekvogels")²⁵;
- (b) er zijn vaste verblijfplaatsen en voldoende kwantitatieve gegevens beschikbaar over de verspreiding buiten de broedtijd²⁶ (zie voor broedvogels de volgende paragraaf).

In totaal betreft dit 61 soorten²⁷. Zestien van deze soorten staan tevens vermeld op Bijlage I van de Vogelrichtlijn.

Tabel 2A. Biogeografische populaties en drempelwaarden (aantallen vogels) van in Nederland voorkomende watervogels voor de toepassing van de 1%-drempel (niet-broedvogels; namen van ondersoorten zijn alleen vermeld indien relevant (bron: Waterfowl Population Estimates, 1997).

Soorten van Bijlage I Vogelrichtlijn zijn gemarkeerd met een sterretje (*).

Soorten die niet zijn opgenomen in Annex 2 van het Verdrag inzake het behoud van Afrikaans-Euraziatische trekkende watervogels onder de Conventie van Bonn (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds) zijn gemarkeerd met een (†).

Watervogelsoort	Biogeografische populatie	1%
*Roodkeelduiker <i>Gavia stellata</i>	NW. Europe (win)	750
*Parelduiker <i>Gavia arctica</i>	Western Siberia/ Europe	1200
Dodaars <i>Tachybaptus ruficollis</i>	zie bijlage 3B	—
Fuut <i>Podiceps cristatus</i> †	NW. Europe (win)	1500
*Kuifduiker <i>Podiceps auritus</i>	NW. Europe (large billed)	50
Geoorde Fuut <i>Podiceps nigricollis</i> †	Western Palearctic	1000
Aalscholver <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i> †	Northern/ Central Europe	2000
*Lepelaar <i>Platalea leucorodia</i>	Eastern Atlantic	30
*Wilde Zwaan <i>Cygnus cygnus</i>	NW. Mainland Europe	400
*Kleine Zwaan <i>Cygnus columbianus</i>	W. Siberia/ NE-NW. Europe	170
Taigarietgans <i>Anser fabalis fabalis</i>	W. Siberia/ NE-NW. Europe	800
Toendrarietgans <i>Anser fabalis rossicus</i>	W. & C. Siberia/ NE-SW. Europe	3000
Kleine Rietgans <i>Anser brachyrhynchus</i>	Spitsbergen/ NW. Europe	340
Kolgans <i>Anser albifrons</i>	NW. Siberia/ NW-NE. Europe	6000
Gauwe Gans <i>Anser anser</i>	NW. Europe/ SW. Europe	2000
*Brandgans <i>Branta leucopsis</i>	Russia/ Germany/ Netherlands	1800
Rotgans <i>Branta bernicla bernicla</i>	W. Siberia/ W. Europe	3000
Bergeend <i>Tadorna tadorna</i>	NW. Europe	3000
Smient <i>Anas penelope</i>	W. Siberia/ NW-NE. Europe	12500
Krakeend <i>Anas strepera</i>	NW. Europe	300
Wintertaling <i>Anas crecca</i>	NW. Europe	4000
Wilde Eend <i>Anas platyrhynchos</i>	zie bijlage 3B	—
Pijlstaart <i>Anas acuta</i>	NW. Europe	600
Zomertaling <i>Anas querquedula</i>	W. Siberia/ Europe/ W. Africa	20000

Watervogelsoort	Biogeografische populatie	1%
Slobeend <i>Anas clypeata</i>	NW/ Central Europe	400
Krooneend <i>Netta rufina</i>	SW/ Centr. Europe/ W. Med.	250
Tafeleend <i>Aythya ferina</i>	NW/ NE. Europe	3500
Kuifeend <i>Aythya fuligula</i>	NW. Europe	10000
Toppereend <i>Aythya marila</i>	Northern/ Western Europe	3100
Eidereend <i>Somateria mollissima</i>	Baltic/ Denmark/ Netherlands	15000
Zwarte Zee-eend <i>Melanitta nigra</i>	W. Siberia/ W & N. Europe/ NW Africa	16000
Grote Zee-eend <i>Melanitta fusca</i>	W. Siberia/ N. Europe	10000
Brilduiker <i>Bucephala clangula</i>	NW/ Central Europe	3000
*Nonnetje <i>Mergus albellus</i>	NW/ Central Europe	250
Middelste Zaagbek <i>Mergus serrator</i>	NW/ Central Europe	1250
Grote Zaagbek <i>Mergus merganser</i>	NW/ Central Europe	2000
*Kraanvogel <i>Grus grus</i>	Northwestern Europe	650
Meerkoet <i>Fulica atra</i> †	NW. Europe (win)	15000
Scholekster <i>Haematopus ostralegus</i> †	Europe and N/ W. Africa	9000
*Kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	West Europe/ W. Med (breeding)	700
Bontbekplevier <i>Charadrius hiaticula</i>	Europe/ Northern Africa (win)	500
Bontbekplevier <i>Charadrius hiaticula</i>	West/ Southern Africa (win)	2000
Strandplevier <i>Charadrius alexandrinus</i>	Eastern Atlantic	700
Kievit <i>Vanellus vanellus</i>	zie bijlage 3B	—
*Goudplevier <i>Pluvialis apricaria</i>	NW. Europe (breeding)	18000
Zilverplevier <i>Pluvialis squatarola</i>	Eastern Atlantic (wintering)	1500
Kanoetstrandloper <i>C. canutus canutus</i>	Western/ Southern Africa (win)	5000
Kanoetstrandloper <i>C. canutus islandica</i>	NE. Canada - NW. Europe	3500
Drieteenstrandloper <i>Calidris alba</i>	East Atlantic/ W&S. Africa (win)	1000
Krombekstrandloper <i>Calidris ferruginea</i>	SW. Europe/ West Africa	4500
Bonte Strandloper <i>Calidris alpina alpina</i>	N. Siberia/ Europe/ West Africa	14000
Bonte Strandloper <i>Calidris alpina schinzii</i>	Baltic/ UK/ Ireland (breeding)	200
*Kemphaan <i>Philomachus pugnax</i>	zie bijlage 3B	—
Grutto <i>Limosa limosa</i>	Western Europe/ W. Africa	3500
*Rosse Grutto <i>Limosa lapponica</i>	Southwestern Africa (win)	7000
*Rosse Grutto <i>L. lapponica</i>	Western Palearctic (wintering)	1000
Regenwulp <i>Numenius phaopus</i>	Europe/ Western Africa	6500
Wulp <i>Numenius arquata</i>	Europe (breeding)	3500
Zwarte Ruiter <i>Tringa erythropus</i>	Europe/ Western Africa	1200
Tureluur <i>Tringa totanus totanus</i>	Eastern Atlantic (wintering)	1500
Tureluur <i>Tringa totanus robusta</i>	Iceland/ Faroes Islands (bre)	1500
Groenpootruiter <i>Tringa nebularia</i>	zie bijlage 3B	—
Steenloper <i>Arenaria interpres</i>	Western Palearctic (wintering)	700
Steenloper <i>Arenaria interpres</i>	Western/ Southern Africa (win)	300
Dwergmeeuw <i>Larus minutus</i> †	Central and E. Europe (breeding)	750
*Lachstern <i>Gelochelidon nilotica</i>	Western Europe/ W. Africa	120
*Reuzenstern <i>Sterna caspia</i>	Europe (breeding)	60
*Zwarte Stern <i>Chlidonias niger</i>	Europe/ Asia (breeding)	2000

Aan de hand van de Ramsar-regio²⁸ en algemene ornithologische literatuur²⁹ is voor elke soort de in Nederland voorkomende biogeografische populatie vastgesteld. Sommige soorten zijn in de Ramsar-regio West-Europa (waartoe Nederland behoort) vertegenwoordigd door twee of meer biogeografische populaties. In enkele gevallen waarin mogelijk meerdere populaties in ons land voorkomen, is uitgegaan van de populatie waarvan het voorkomen in Nederland zeker is (bv. Slobeend).

Indien vogels van twee biogeografische populaties, die in het veld niet of nauwelijks zijn te onderscheiden, met zekerheid tegelijkertijd in ons land voorkomen is in de periode van overlap de grootste van beide drempelwaarden gebruikt³⁰. Dit is gedaan om te voorkomen dat de getelde aantallen van de grotere biogeografische populatie betrokken worden op de 1%-drempel van de kleinere populatie. Dat zou er namelijk toe leiden dat gebieden ten onrechte geselecteerd zouden worden als internationaal belangrijk voor de kleinere populatie.

Verskil met IBA94

Vijf soorten³¹ waarvan in IBA94 geen drempelwaarden zijn vermeld, zijn nu uit een oogpunt van volledigheid wel opgenomen, hoewel er geen enkel gebied in ons land is waar deze drempels worden gehaald. Bij drie soorten waarvan IBA94 drempels vermeldt, ontbreken deze in de nieuwe publikatie *Waterfowl Population Estimates (1997)*³². Verder is de Knobbelzwaan in Nederland niet meer aangemerkt als trekkende watervogel.

Berekening 1%-drempels voor broedende watervogels

Behalve in de trektijd en het winterseizoen kan de 1%-drempel ook in het broedseizoen worden toegepast op broedende watervogels. Daar is ook alle aanleiding toe, want in die kritische periode van de jaarcyclus worden speciale eisen aan de leefgebieden gesteld. Het toepassen van de 1% drempel kan echter slechts bij een beperkt aantal soorten (voornamelijk kolonievogels) gebeuren, omdat de meeste watervogels daarvoor te verspreid broeden. In IBA94 ging het in totaal om 19 soorten watervogels. Zes³³ daarvan kunnen buiten beschouwing worden gelaten, want voor die soorten liggen de drempelwaarden zo hoog dat ze in geen enkel gebied in Nederland worden gehaald. Ook de Zilvermeeuw is buiten beschouwing gelaten, omdat de Nederlandse broedpopulatie niet wegtrekt en dus niet onder artikel 4:2 valt.

Bij de berekening van de drempelwaarden voor broedvogels wordt uitgegaan van broedparen. De daarvoor benodigde gegevens kunnen niet zonder meer uit *Waterfowl Population Estimates (Rose & Scott 1997)* worden afgeleid. Dit komt omdat de populatieschattingen in 'Waterfowl' in principe betrekking hebben op het winterseizoen wanneer de aantallen door jongerenaanwas groter zijn dan in het broedseizoen. Meestal wordt dit ondervangen door de omvang van de winterpopulatie (weergegeven in individuen) door een factor 3 te delen (nl. een broedpaar + 1 jong), om zo tot het aantal broedparen in de zomer te kunnen komen. Hiervoor bestaat echter geen algemene richtlijn. Wel geven Rose & Scott (1997: 13) aan het omgekeerde te hebben gedaan: het aantal broedparen met een factor 3 vermenigvuldigen om te komen tot een schatting van de winterpopulatie. Ze zijn daar echter ook in een aantal gevallen van afgeweken. Om deze reden is in tabel 2B een aantal basisgegevens uit diverse bronnen bijeengebracht voor het vaststellen van de drempelwaarden voor broedende watervogels. In acht gevallen blijkt de populatiegrootte in individuen die wordt vermeld in *Waterfowl Population Estimates*, ongeveer driemaal groter te zijn dan de betreffende (Westeuropese) broedpopulatie, zodat de drempelwaarden van *Waterfowl Population Estimates* konden worden aangehouden.

Tabel 2B. Vergelijking van toegepaste drempelwaarden (aantal broedparen, tenzij anders vermeld) voor de toepassing van de 1%-drempel op in Nederland broedende watervogels. Soorten van Bijlage I Vogelrichtlijn zijn gemarkeerd met een sterretje (*).

IBA89 drempelwaarden zoals toegepast in Inventory of Important Bird Areas in the European Community (rapport samengesteld in opdracht van de Europese Commissie, Grimmett & Gammell 1989)
 IBA94 Belangrijke Vogelgebieden in Nederland (Van den Tempel & Osieck 1994)
 WPE Waterfowl Population Estimates (Rose & Scott 1997); BI = BirdLife International, M5 = Meininger et al. 1995, SM = Smit & Piersma 1989 en LY = Lloyd et al. 1991
 wEU 1%-drempels gebaseerd op broedpopulatie in Westeuropese deel van de Europese Unie (bron: BirdLife International)
 pSPA toegepaste 1%-drempelwaarde voor broedvogels

Soort	Populatie	IBA89	IBA94	WPE	wEU	pSPA	
	1% van populaties uitgedrukt in	paren crt ¹	paren	vogels bron	paren	paren	
Aalscholver <i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>	Noord- en Midden-Europa	200	1	400	2000 BI	720	700
*Roerdomp <i>Botaurus stellaris</i>	West-Europa	25	1	10	250+ BI	15	15
*Purperreiger <i>Ardea purpurea</i>	West-Europa	65	1	50	- -	50	50
*Lepelaar <i>Platalea leucorodia</i>	Oost-Atlantisch	6	1	10	30 M5	11	10
*Kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	West-Europa/ West-Middellandse Zee	115	1	200	670 ² SM	210	225
Kleine Mantelmeeuw <i>L. fuscus graelsii</i>	NW-Europa	17003	1	1300	4500 LY	1400	1500
*Grote Stern <i>Sterna sandvicensis</i>	West-Europa/ West-Afrika	400	1	450	1500 BI	500	500
*Visdief <i>Sterna hirundo</i>	Zuid- en West-Europa	500	2	1000	1800 LY	600	600
*Dwergstern <i>Sterna albifrons</i>	Oost-Atlantisch (broedend)	50	2	140	340 LY	110	110
*Zwarte Stern <i>Chlidonias niger</i>	Europa/ Azië (broedend)	200	1	100	2000 BI	7204	700
<i>1%-drempel niet toegepast</i>							
*Zwartkopmeeuw <i>Larus melanocephalus</i>	Europa	250	2	15	1000+ BI	45	-
*Noordse Stern <i>Sterna paradisaea</i>	Noord-Europa (broedend)	800	2	1600	10000+ BI	1200	-

(¹) criteria toegepast in IBA89:

1 - Sites supporting one per cent or more of the breeding pairs of the biogeographical population.

2 - If Criterion 1 is not appropriate [...] criteria for the selection of breeding sites have been based on the specific characteristics of dispersion and habitat preference of the species.

(²) 1% van de geschatte populatiegrootte; de hieruit afgeleide drempelwaarde is afgerond op 700

(³) geen onderscheid gemaakt naar ondersoort

(⁴) dit betreft 1% van de totale Europese populatie omdat een aparte West-Europese broedpopulatie niet kan worden onderscheiden door vermenging van vogels in de trek- en winterperiode

Voor de andere soorten is de volgende lijn gevolgd:

- (a) De Nederlandse broedpopulatie van de Purperreiger is niet opgenomen in Waterfowl Population Estimates³⁴. De drempelwaarde voor deze soort is berekend aan de hand van de omvang van de Westeuropese broedpopulatie die in West-Afrika overwintert.
- (b) Bij de Roerdomp is door Rose & Scott (1997) uitgegaan van de gehele Europese broedpopulatie, zijnde 19.000-43.000 paren inclusief 10.000-30.000 in Rusland. Evenals bij de Purperreiger is hier echter uitgegaan van het aantal broedparen in West-Europa (in dit geval gelijk aan Europese Unie minus Griekenland).
- (c) In de overige twee gevallen lijkt het vaststellen van drempelwaarden minder zinvol, gelet op de omvang van de landelijke ten opzichte van de bio-geografische populaties (Zwartkopmeeuw, Noordse Stern)³⁵.

Trekkende watervogels als selectiesoorten

In totaal overschrijden 47 soorten trekkende watervogels in één of meerdere geselecteerde gebieden geregeld de op de soort van toepassing zijnde drempelwaarde. Twaalf van deze soorten staan tevens vermeld op Bijlage I van de Vogelrichtlijn. De categorie “trekkende watervogels” voegt dus 35 selectiesoorten toe aan de 44 selectiesoorten (2.3.1) die zijn opgenomen in Bijlage I van de Vogelrichtlijn.

2.3.3. Andere geregeld voorkomende trekvogels

Broedvogels van de Rode Lijst

Het tweede lid van artikel 4 van de Vogelrichtlijn³⁶ betreft ook andere “geregeld voorkomende trekvogels”, naast (trekkende) watervogels waarnaar in de tweede volzin wordt verwezen en waarvoor drempelwaarden bekend zijn (zie paragraaf 2.3.2). Dit betekent niet dat voor alle andere trekvogelsoorten ook beschermingszones moeten worden aangewezen, maar alleen voor zover dat in de beschermingsbehoefte van de betreffende soorten voorziet. Soorten die hiervoor uitgezocht zijn, voldoen aan alle drie de volgende voorwaarden:

- (a) het zijn trekvogels (zie voor definitie bijlage 4);
- (b) ze zijn opgenomen in de nationale Rode Lijst van vogels³⁷;
- (c) de beschermde gebieden leveren een wezenlijke³⁸ bijdrage aan de bescherming van de soort.

De 14 soorten die aan deze drie voorwaarden voldoen, zijn opgenomen in tabel 3A. Op deze zogenaamde “begrenzingssoorten” zijn de selectiecriteria niet van toepassing, maar de leefgebieden van deze soorten hebben mede de begrenzing van de gebieden bepaald (zie verder paragraaf 2.4.1). Tot deze groep behoren zes soorten trekkende watervogels, waarvan er vijf³⁹ als niet-broedvogel selectiesoort zijn (vgl. tabellen 2A en 3A).

Tabel 3A. Soorten (trekvoegels) van de nationale Rode Lijst waarvan het voorkomen van broedvogels is meegewogen in de vaststelling van begrenzing van aan te wijzen Speciale Beschermingszones (begrenzingssoorten; zie paragraaf 2.4.1)

- BD = (○) vermeld in Basisdossier Vogelrichtlijn (onder Andere soorten Broedvogels)
 (●) ook vermeld in Belangrijke Vogelgebieden in Nederland (1994, tabel 9)
 RL = Categorie waaronder opgenomen in de Rode Lijst (Osieck & Hustings 1994)
 Wv = Watervogelsoort; Trend = aantalsverloop sinds 1991
 Lpop = Ondergrens van landelijke populatieschatting of laagst vastgestelde waarde in periode

Soort	BD	RL	Jaar	Trend	LPop	1%	Bron
<i>Watervogels</i>							
Dodaars <i>Tachybaptus ruficollis</i>		C	1989-91	0	1000	10	Osieck & Hustings 1994
Geoorde Fuut <i>Podiceps nigricollis</i>	○	D	1995	0	160	2	van Dijk et al. 1997, '98
Eidereend <i>Somateria mollissima</i>	○	C	1997	0?	8500	85	van Dijk et al. 1999
Bontbekplevier <i>Charadrius hiaticula</i>	○	C	1997	—	355	4	van Dijk et al. 1999
Strandplevier <i>Charadrius alexandrinus</i>	●	B	1996	—	320	3	van Dijk et al. 1998
Watersnip <i>Gallinago gallinago</i>		C	1993-97	—	2000	20	zie voetnoot #
<i>Landvogels</i>							
Draaihals <i>Jynx torquilla</i>	○	C	1995, '97	—	50	1	van Dijk et al. 1997, 1999
Oeverzwaluw <i>Riparia riparia</i>	○	C	1997	0	18500	185	van Dijk et al. 1999
Paapje <i>Saxicola rubetra</i>	○	C	1997	—	390	4	van Dijk et al. 1999
Roodborsttapuit <i>Saxicola torquata</i>	○	C	1993-97	+	2500	25	zie voetnoot #
Tapuit <i>Oenanthe oenanthe</i>		C	1993-97	—	1000	10	zie voetnoot #
Snor <i>Locustella luscinioides</i>	○	C	1993-97	—	1000	10	zie voetnoot #
Rietzanger <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		C	1989-91	0	12000	120	Osieck & Hustings 1994
Grote Karekiet <i>A. arundinaceus</i>	●	B	1997	—	225	2	van Dijk et al. 1999

(#) Osieck & Hustings (1994) vermelden voor de periode 1989-91 een ondergrens van resp. 2400, 1800, 1500 en 1300 broedparen; gelet op vastgestelde trend populatieschatting aangepast (vgl. van Dijk et al. 1999).

Watervogels waarvoor geen drempelwaarden zijn vastgesteld

Van vijf soorten watervogels die veelvuldig in Nederlandse wetlands en/of graslandgebieden voorkomen, zijn geen 1%-drempels in Waterfowl Population Estimates (1997) gepubliceerd. Deze konden daarom geen rol spelen als selectiesoort (zie paragraaf 2.3.2)⁴⁰. In drie van deze gevallen is in Waterfowl Population Estimates alleen de orde van grootte van de biogeografische populatie vermeld in de vorm van een aantalsklasse waardoor geen 1%-drempels zijn vastgesteld. Alle vijf soorten hebben wel als begrenzingssoort een rol gespeeld. Daarbij is voor Wilde Eend en Kievit 0,1% van de geschatte populatiegrootte als ondergrens gehanteerd. Voor de drie andere soorten geldt 0,1% van de ondergrens van de aantalsklasse zoals vermeld in de Waterfowl Population Estimates. De toegepaste ondergrenzen zijn opgenomen in tabel 3B.

Tabel 3B. Soorten trekkende watervogels waarvoor geen drempelwaarde is vastgesteld (zie tabel 2A), maar die wel een rol hebben gespeeld als begrenzingssoort (zie paragraaf 2.4.1). Vermeld zijn de drempelwaarden (0,1%) die hierbij als ondergrens zijn gehanteerd.

Soorten van Bijlage I Vogelrichtlijn zijn gemarkeerd met een sterretje (*).

Soorten die niet zijn opgenomen in Annex 2 van het Verdrag inzake het behoud van Afrikaans-Euraziatische trekkende watervogels onder de Conventie van Bonn (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds) zijn gemarkeerd met een (†).

Watervogelsoort	Biogeografische populatie **	0,1%
Dodaars <i>Tachybaptus ruficollis</i> †	Western Palearctic	100 ¹
Wilde Eend <i>Anas platyrhynchos</i>	NW. Europe	5000 ²
Kievit <i>Vanellus vanellus</i>	Europe (breeding)	7000 ²
Groenpootruiter <i>Tringa nebularia</i>	Europe/ Western Africa	100 ¹
*Kemphaan <i>Philomachus pugnax</i>	Western Africa (wintering)	1000 ¹

(**) ontleend aan *Waterfowl Population Estimates* (1997)

(1) geen populatieschatting beschikbaar; 0,1%-waarden berekend aan de hand van de ondergrens van de in *Waterfowl Population Estimates* (1997) opgegeven aantalsklassen: Dodaars klasse D (10.000-100.000), Groenpootruiter klasse D en Kemphaan klasse E (100.000-1.000.000)

(2) 1%-drempel niet vermeld omdat criterium 3a van toepassing is (zie *Waterfowl Population Estimates* 1997: 14); de door hierin vermelde schattingen geven de volgende 0,1%-waarden: Wilde Eend 5000, Kievit 7000

Aan deze categorie van soorten zou nog een zesde soort kunnen worden toegevoegd waarvoor geen 1%-drempel is vastgesteld, maar die in de trektijd wel talrijk in onze wetlands voorkomt: de Watersnip. Deze soort is echter niet opgenomen als begrenzingssoort omdat de 0,1%-drempel dermate hoog ligt dat deze waarschijnlijk nergens wordt gehaald (namelijk 20.000). Bovendien is het een nogal verborgen levende soort. Daardoor kan het aantal in een gebied aanwezige vogels niet of nauwelijks in het kader van regelmatige tellingen worden vastgesteld.

2.4. De gebieden

2.4.1. Gebiedsbegrip

Om gebieden te kunnen identificeren en te begrenzen is een bepaalde opvatting van het begrip gebied nodig, zoals bedoeld in de Vogelrichtlijn. De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd voor de definitie van een gebied. Hierbij wordt een studie van de voorgangers van BirdLife International en Wetlands International, Important Bird Areas in Europe (Grimmett & Jones 1989), nagevolgd.

- (a) Het gebied onderscheidt zich in aard (bijv. abiotisch of type gebruik door de mens) of ornithologische betekenis duidelijk van de omgeving.
- (b) Het is een bestaand of potentieel beschermd gebied met of zonder bufferzones, dan wel een gebied waar de vogelwaarden op enigerlei wijze beschermd kunnen worden.
- (c) Het gebied voldoet, alleen of in combinatie met andere gebieden, aan alle vereisten die de vogels waarvoor het gebied van belang is aan hun omgeving stellen, in de periode dat ze er aanwezig zijn.

Ligging en landschappelijke aard van een gebied zijn bepaald aan de hand van de verspreiding en de biotoopeisen van de kwalificerende soorten. Hierbij worden de volgende landschapstypen onderschei-

den: zout water, zoet water, kwelder, open zand in kustgebied, open duin (inclusief duinmeren), zand- en modderbanken, stuifzand, droge heide, hoogveen en natte heide, moeras, loofbos, naaldbos, akkerland, agrarisch grasland, (half)natuurlijk grasland en ruigte, stedelijk gebied. De biotoopeisen van alle selectie- en begrenzingssoorten zijn op het niveau van deze indeling van landschapstypen beschreven in het rapport Biotoopbeschrijving Vogelrichtlijnsoorten (Stienen 2000). Hierbij is onderscheid gemaakt in enerzijds broedende vogels en anderzijds voedselzoekende en pleisterende vogels (c.q. doortrekkers, wintergasten, ruiende vogels alsmede broedvogels die zich buiten hun eigenlijke nestplaats ophouden om voedsel te zoeken of te rusten).

De grenzen zijn bepaald aan de hand van het terreingebruik en de biotoopeisen van de aanwezige kwalificerende soorten en van de aanwezige begrenzingssoorten. Vervolgens wordt bezien of op deze wijze in landschaps-ecologisch opzicht een samenhangend geheel ontstaat.

Combinaties van aan elkaar grenzende landschapstypen in één gebied zijn in drie gevallen mogelijk;

- (a) Indien meerdere landschapstypen van belang zijn voor dezelfde kwalificerende soort (bv. Grote Stern en Visdief in de Westerschelde: voedselgebied in de zoute wateren en broedgebied op de platen).
- (b) Indien meerdere landschapstypen ieder apart beschouwd óók zouden kwalificeren (bv. moerassen in de Gelderse Poort met Roerdomp als kwalificerende soort en grasland in hetzelfde gebied met kwalificerende aantallen van de Kolgans).
- (c) Indien binnen een bepaald kwalificerend landschapstype als deel van een gebied meerdere delen van een ander landschapstype gelegen zijn, die als totaal ook kwalificeren (bv. Veluwe: bossen met Wespandief en Zwarte Specht en daarin gelegen heidevelden die als totaal kwalificeren voor Nachtzwaluw en Boomleeuwerik).

De Waddeneilanden en de grotere kweldergebieden zijn in de selectieprocedure apart beschouwd. Dit geldt voor Texel, Vlieland, Griend, Terschelling, Ameland, Engelsmansplaat, Schiermonnikoog, Rottumeroog en Rottumerplaat; Balgzand, Friese en Groningse Waddenkust en Dollard. De genoemde eilanden zijn echter in één aanwijzingsbeschikking opgenomen, als delen van het gebied 'Waddeneilanden, kustzone Noordzee en polder Breebaart'.

Lijnvormige infrastructuur, zoals wegen, spoorlijnen en kanalen, wordt niet geacht een dusdanige barrière voor het terreingebruik door vogels te zijn dat een daardoor doorsneden gebied om die reden opgesplitst zou moeten worden in meerdere gebieden.

2.4.2. Criteria voor selectie van gebieden

De gebruikte selectiecriteria zijn gepubliceerd in het rapport "Belangrijke Vogelgebieden in Nederland" (IBA89/94). Ze worden hier nog eens uitgebreid herhaald. Het uitgangspunt is artikel 4 van de Vogelrichtlijn.

I

Lid 1 van artikel 4 spreekt over aanwijzing van de naar aantal en oppervlakte meest geschikte gebieden voor Bijlage I-soorten. Dit is in de in het rapport gevolgde systematiek ingevuld door voor iedere Bijlage I-soort de vijf belangrijkste gebieden in Nederland te kiezen. Deze aanpak ligt niet vast in de Vogelrichtlijn, maar is een door de Europese Commissie en het Europese Hof van Justitie aanvaarde praktijk. Het Europese Hof verwijst daarbij naar het rapport 'Inventory of Important Bird Areas in the European Community', ook aangeduid als IBA89 (Grimmett & Gammell, 1989). Het is een studie verricht door de voorganger van BirdLife International, in opdracht van de Europese Commissie. Vol-

gens het daarin genoemde criterium worden in grote Lidstaten de vijf belangrijkste gebieden per regio aangewezen; bijvoorbeeld in Duitsland per deelstaat. Bij de toepassing van dit criterium wordt ons land als één regio opgevat. De gebieden met (gemiddeld) de hoogste aantallen zijn opgevat als de (vijf) belangrijkste gebieden.

Bij de aanwijzing van de vijf belangrijkste gebieden soorten van Bijlage I is een getalsmatige ondergrens gehanteerd. Ook al behoort een gebied tot de vijf belangrijkste, het wordt niet aangewezen als het aantal van de betreffende Bijlage I-soort onder een bepaalde grens blijft. Voor broedvogels is dit 1% van de Nederlandse broedpopulatie en voor trekkende watervogels 0,1% van de biogeografische populatie. Voor de soorten die in Nederland broeden én trekkende watervogel zijn, geldt het laagste van beide getallen. Daarenboven is voor alle soorten voor selectie van gebieden een absolute ondergrens gehanteerd van twee broedparen of vijf individuen (in geval van niet-broedende vogels). Dit is gedaan om te voorkomen dat gebieden voor aanwijzing geselecteerd zouden worden, die verhoudingsgewijs maar een geringe bijdrage leveren aan de instandhouding van de betrokken soorten.

II

Het merendeel van de trekkende watervogels staat niet op Bijlage I. Deze soorten vallen onder artikel 4:2.

Lid 2 van artikel 4 spreekt over de aanwijzing van gebieden voor de regelmatig voorkomende trekvogels, voor zover ze niet al in Bijlage I genoemd worden, met bijzondere aandacht voor watergebieden van internationale betekenis. Dit onderdeel is geïnspireerd door de Wetlands-Conventie ter bescherming en verstandig gebruik van wetlands. Daarom is voor dit type gebied in IBA94 gekozen voor de toepassing van de 1% drempel ontwikkeld in het kader van de Conventie: de geregelde⁴¹ aanwezigheid in een gebied van minimaal 1% van de biogeografische populatie. In de Wetlands-Conventie is het begrip “watervogel” gedefinieerd (zie 2.3.2). De indeling van biogeografische populaties en bijbehorende 1%-drempelwaarden zijn gepubliceerd in *Waterfowl Population Estimates* (Wetlands International 1997). Deze uitgave heeft een formele status krachtens resoluties van de Conferentie van Partijen aangesloten bij de Wetlands-Conventie.

Een aantal trekkende watervogels is ook opgenomen op Bijlage I. Bovenop de vijf belangrijkste gebieden (zie criterium I) wordt voor deze soorten ook het halen van de 1%-drempel beschouwd als een reden van gebiedskwalificatie ingevolge de vereisten van artikel 4:1 van de Vogelrichtlijn. Immers “water-gebieden van internationale betekenis” waarnaar in het tweede lid wordt verwezen, kunnen ook van belang zijn voor in Bijlage I opgenomen watervogelsoorten die vallen onder de werking van het eerste lid van artikel 4.

III

Tot zover de twee gehanteerde vogelkundige criteria, gebaseerd op de tekst van de Vogelrichtlijn en nader geoperationaliseerd in het rapport IBA94. Daarnaast is nog een derde beperkende voorwaarde aan terrestrische (d.w.z. voornamelijk uit land bestaande) gebieden gesteld. Dergelijke gebieden worden alleen geselecteerd wanneer aldaar tenminste 100 ha aaneengesloten gebied een natuurstatus heeft. Natuurstatus wordt hierbij opgevat als wettelijk beschermd onder de Natuurbeschermingswet of gebied in beheer van het Staatsbosbeheer of één van de organisaties, die vallen onder de Regeling subsidies particuliere terreinbeherende organisaties. Met andere woorden: welke kwalificatie een terrestrisch gebied ook heeft, als er minder dan 100 ha aaneengesloten gebied een natuurstatus heeft, dan wordt het gebied niet geselecteerd om aangewezen te worden.

Het 100 ha criterium is strikt gesproken geen ornithologisch criterium, maar heeft wel degelijk een ornithologische uitwerking. Toepassing van deze aanvullende voorwaarde voorkomt bijvoorbeeld dat tijdelijk door vogels als broedplaats gebruikte zanddepots, en agrarische gebieden waar door het be-

schikbare voedselaanbod bepaalde ganzensoorten en andere watervogels foerageren, tot voor aanwijzing geselecteerde gebieden behoren. Dergelijke terreintypen vervullen een beperkte ecologische functie als broedplaats of voedselgebied waardoor slechts wordt voldaan aan één eis die de betrokken vogels aan hun leefomgeving stellen. In vergelijking tot gebieden met een meer natuurlijk karakter en met meer variatie in biotopen zijn dergelijke terreinen slechts van beperkte betekenis, voor een klein aantal soorten. De betreffende gebieden worden daarom niet beschouwd als “meest geschikt” (overeenkomstig art. 4, Vogelrichtlijn) voor aanwijzing als speciale beschermingszones. Verder zij erop gewezen dat voedselgebieden voor watervogels in het agrarisch gebied ruim voorhanden zijn waardoor de beschermingsbehoefte ervan in het kader van de Richtlijn beperkt is. Door toepassing van de 100 ha-voorwaarde wordt de aanwijzing van omvangrijke in agrarisch gebruik zijnde voedselgebieden beperkt tot combinaties met slaapplaatsen (c.q. open water) terwijl voedselgebieden met een meer natuurlijke vegetatie c.q. voedselaanbod wel grotendeels in de aangewezen gebieden liggen.

Verskil met IBA94

In IBA94 en het Basisdossier 1998 is uitgegaan van het gemiddelde over de seizoenen 1987-1991. Dit wordt voor de broedvogels nu geactualiseerd tot de seizoenen 1993-1997 en voor de trekkende watervogels tot de seizoenen 1993/94-1997/98. Hierbij wordt één kanttekening geplaatst: als in deze periode niet van voldoende seizoenen telgegevens beschikbaar zijn, is in een beperkt aantal gevallen teruggegrepen op eerdere tellingen uit voorgaande of meer recente jaren. Dit betreft meestal de jaren 1990-99; in enkele gevallen is teruggegaan tot telgegevens uit de jaren tachtig⁴².

In IBA94 zijn geen strikte rekenregels toegepast voor het minimum aantal telseizoenen waaruit cijfers beschikbaar moeten zijn voor het berekenen van gemiddelden, aan de hand waarvan de criteria kunnen worden toegepast. Er is nu voor de toepassing van de criteria uitgegaan van seizoensmaxima of aantallen broedparen uit minimaal drie, doch bij voorkeur vijf seizoenen. Voor enkele verspreid levende soorten (o.a. Zwarte Specht, Nachtzwaluw) is één recente telling voldoende geacht omdat de betreffende broedpopulaties minder aantalsschommelingen van het ene op het andere jaar vertonen. De hierboven beschreven getalsmatige ondergrens bij de aanwijzing van de vijf belangrijkste gebieden voor Bijlage I-soorten is nieuw.

Het 100 ha-criterium is in IBA94 niet onafhankelijk gehanteerd van het criterium “vijf belangrijkste gebieden voor Bijlage I-soorten”. Daar zijn de gebieden die niet voldoen aan het 100 ha-criterium buiten beschouwing gelaten bij de rangschikking naar belangrijkheid. Nu zijn beide criteria wel onafhankelijk van elkaar toegepast. Ten aanzien van het eindresultaat maakt deze wijziging geen verschil uit voor de uiteindelijke selectie van de nu aan te wijzen gebieden.

2.4.3. Methodiek voor de begrenzing van gebieden

Onder meer uit arresten van het Europese Hof van Justitie is gebleken dat Vogelrichtlijngebieden alleen geselecteerd en begrensd mogen worden op grond van vogelkundige criteria, met andere woorden vanuit het belang voor vogels. Bij de begrenzing van een gebied, wordt rekening gehouden met het voorkomen van niet-kwalificerende, maar wel in behoorlijke aantallen voorkomende andere selectiesoorten die zijn opgenomen op de Nederlandse Rode Lijst.

Dit betreft in het geval van broedvogels die zijn opgenomen in Bijlage I, minstens 1% van de Nederlandse broedpopulatie. Voor trekkende watervogels betreft dit 0,1 tot 1 % van de biogeografische populatie.

Bij de begrenzing is rekening gehouden met de aanwezigheid van een aantal soorten die niet op Bijlage I voorkomen, maar wel trekvogel zijn én op de Nederlandse Rode Lijst van broedvogels staan (zie 2.3.3, tabel 3A). Deze soorten hebben geen rol gespeeld bij de selectie van de gebieden (vandaar de

aanduiding "begrenzingssoorten" versus selectiesoorten). Het betreft 14 soorten die dermate geconcentreerd in de geselecteerde Vogelrichtlijngebieden voorkomen, dat die gebieden als totaal een aanzienlijk deel (minstens rond de 25%) van de Nederlandse broedpopulatie bevatten. De bescherming van de onder de Vogelrichtlijn aangewezen gebieden levert daarom óók een wezenlijke bijdrage aan de instandhouding van deze onder de werking van artikel 4, tweede lid, vallende trekvogels. Voorts wordt de begrenzing bepaald door argumenten van landschapsecologische aard (zie paragraaf 2.4.1 'Gebiedsbegrip').

Op deze wijze wordt een wezenlijke bijdrage geleverd aan de bescherming van selectiesoorten en wordt daarmee het Europese netwerk van gebieden voor deze soorten versterkt.

Vershil met IBA94

In IBA94 is de methodieksystematiek voor de begrenzing van de gebieden niet verwoord. In het Basisdossier 1998 zijn de belangrijke aantallen van de meeste te beschermen vogels wel in de gebiedsteksten vermeld (namelijk broedvogels voorkomend in aantallen van minstens 1% van de landelijke broedpopulatie en niet-broedvogels in aantallen tussen 0,1 en 1% van de bio-geografische populatie).

Noten:

- 1 Het rapport Belangrijke Vogelgebieden in Nederland (Van den Tempel & Osieck 1994), een inventarisatie van gebieden die in aanmerking komen als Speciale Beschermingszone onder de Vogelrichtlijn. Die studie is verricht mede in opdracht van het Ministerie van LNV. IBA staat voor 'Important Bird Areas'.
- 2 HvJ EG 23 mei 1990, zaak C-169/89 (prejudiciële beslissing Van der Burgt), ECR I-878.
- 3 De Engelse tekst van artikel 4 spreekt zelfs van verzekeren: "... special conservation measures concerning their habitat in order to ensure their survival and reproduction in their area of distribution."
- 4 HvJ EG 17 januari 1991, Commissie/ Italië, zaak C-334/89, Jur. I-93, punt 10 (zie ook HvJ EG 17 mei 1998, Commissie/ Nederland, zaak C-3/96, punt 56).
- 5 Artikel 4, lid 1, vgl. HvJ EG 2 augustus 1993, zaak C-355/90 (Commissie/ Spanje), punt 27.
- 6 Vergelijk hierbij ook de eerste zin van artikel 1: "Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten ...".
- 7 Dit begrip wordt ook gehanteerd in het tweede lid van artikel 4 ("geregeld voorkomende trekvogels").
- 8 "...voor wat betreft de speciale beschermingszones die overeenkomstig artikel 4, lid 1 van die richtlijn zijn aangewezen of bij analogie overeenkomstig artikel 4, lid 2, van die richtlijn zijn erkend..."
- 9 Dwaalgasten bevinden zich immers buiten "hun trekzone".
- 10 Het merendeel van de soorten van Bijlage I betreft trekvogels (zie ook de derde overweging van de preambule).
- 11 Richtlijn van de Commissie 97/49/EEG, Pb Nr L 223, 13.8.97.
- 12 De andere vijf toegevoegde soorten komen niet geregeld in Nederland voor.
- 13 Zo concludeerde de Advocaat-Generaal met betrekking tot artikel 2 van Richtlijn 85/411/EEG (uitbreiding Bijlage I): "Deze meldingsplicht impliceert mijns inziens eveneens dat de Lidstaat ertoe gehouden is de Commissie in kennis te stellen van het feit dat, en de redenen waarom, hij van mening is dat in uitvoering van de richtlijn geen specifieke maatregelen moeten worden genomen. Zonder een dergelijke kennisgeving is de Commissie niet in staat na te gaan of de richtlijn daadwerkelijk en nauwkeurig is uitgevoerd." (Conclusie van 8 november 1990 in zaak C-334/89, punt 6).
In het betreffende arrest stelde het Hof vast: "In het stelsel van bijzondere bescherming dat is gecreëerd voor de in bijlage 1 bij de richtlijn vermelde vogelsoorten, moet elke Lidstaat krachtens artikel 4, lid 1, van de richtlijn de voor deze soorten vereiste bijzondere maatregelen tot bescherming en instandhouding te treffen. Vervolgens dient hij de Commissie mee te delen, op welke wijze hij deze verplichtingen is nagekomen." (HvJ EG 17 januari 1991, punt 7).
- 14 Artikel 4(1) van de Richtlijn maakt aparte vermelding van "voortplanten" naast "voortbestaan", terwijl artikel 4(2) spreekt van "broed- rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones".
- 15 Zeldzame vogels van Nederland - met vermelding van alle soorten, Van den Berg & Bosman (1999).
- 16 In de Avifauna van Nederland aangeduid als WINTERGASTEN / ZOMERGASTEN / DOORTREKKERS.
- 17 Er zijn immers geen geschikte gebieden waarvoor "speciale beschermingsmaatregelen [kunnen worden] getroffen opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan [...]" (art. 4:1, Vogelrichtlijn, vgl. HvJ EG 2 augustus 1993, Commissie/ Spanje, punt 27).
- 18 Bij deze soorten kan dus niet worden gesproken van "rustplaatsen in hun trekzones" (Vogelrichtlijn, art. 4:2).
- 19 Kleine Zilverreiger en Slechtvalk komen wel als niet-broedvogel aan bod. Andere onregelmatige broedvogels op Bijlage I zijn: Kwak, Witoogeend, Klein Waterhoen, Steltkluut, Oehoe, Middelste Bonte Specht en Ortolaan.
- 20 Toentertijd leek het erop dat na enkele jaren broedgevallen de soort zich als "regelmatige" broedvogel had gevestigd.
- 21 In Bijlage I van de Vogelrichtlijn zijn 16 soorten opgenomen (met een sterretje (*) gemarkeerd in tabel 2A) waarop de beide gebiedscriteria van toepassing zijn (zie 2.4.2).
- 22 Dit betreft alle trekkende watervogels. Ze worden merendeels genoemd in Annex 2 van het Verdrag inzake het behoud van Afrikaans-Euraziatische trekkende watervogels (Trb. 1996, 285) onder de Conventie van Bonn.
- 23 Ontleend aan Annex I (Appendix B) van Aanbeveling VII.11 (San José, 1999). Hierin worden ook "wetland related raptors" vermeld (o.a. Bruine Kiekendief) maar deze groep wordt niet in Waterfowl Population Estimates behandeld.

- 24 Aanbeveling VI.4 (Brisbane, 1996). Dit is onlangs herhaald in Annex I van Aanbeveling VII.11 (San José, 1999):
"To ensure international comparability, where possible, Contracting Parties should use the international population estimates and 1% thresholds published and updated every three years by Wetlands International as the basis for evaluating sites for the List using this Criterion."
- 25 De Knobbelzwaan waarvan in IBA94 wel een drempelwaarde is opgenomen, voldoet niet aan deze voorwaarde.
- 26 De volgende soorten voldoen hier niet aan (*vgl. ook tabel 1A, soorten van Bijlage I): Stormmeeuw, Kokmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, *Grote Stern, *Visdief, *Noordse Stern, *Dwergstern.
- 27 Sommige van de 61 beschouwde soorten halen echter in geen enkel gebied de drempelwaarde en leiden dus nergens tot selectie.
- 28 In de Waterfowl Population Estimates is van elke biogeografische populatie aangegeven in welke Ramsar-regio's deze broedt, doortrekt en overwintert. Nederland is gelegen in de regio West-Europa.
- 29 O.a. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa, 1-4 (Cramp et al. 1977-85) en Atlas of Anatidae Populations in Africa and Western Eurasia (Scott & Rose 1996).
- 30 Bontbekplevier, Rosse Grutto, Tureluur, Bonte Strandloper, Kanoetstrandloper, Steenloper.
- 31 Kuifduiker, Zomertaling, Krooneend, Lachstern, Reuzenstern.
- 32 Dodaars, Groenpootruiter, Kemphaan.
- 33 Woudaapje (50), Porseleinhoen (85), Kwartelkoning (55), Steltkluut (120), Strandplevier (100), Kemphaan (800) (tussen haakjes drempelwaarden zoals vermeld in IBA94).
- 34 De dichtstbijzijnde populatie waartoe de Nederlandse broedvogels mogelijk kunnen worden gerekend is die van het westelijk Middellandse Zeegebied, maar er wordt volstaan met het geven van een aantalsindicatie (10.000-25.000).
- 35 De gehele Nederlandse populatie van de Zwartkopmeeuw bestaat uit 270 broedparen; 1% van de biogeografische populatie is meer dan 1000 exemplaren (c.q. >330 paren). Voor de Noordse Stern: 1900 broedparen in Nederland, terwijl 1% van de biogeografische populatie >3300 paren is.
- 36 De eerste zin van artikel 4 (:2) luidt: "De Lidstaten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van het gebied van bescherming in de geografische zee - en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, ten aanzien van hun broed -, rui - en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones."
- 37 Officieel aangeduid als de "nationale lijst van met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende soorten als bedoeld in Bijlage V van de Vogelrichtlijn" (Stcrt. 1994, 20).
- 38 De speciale beschermingszones herbergen minstens 25% van de Nederlandse broedpopulatie.
- 39 De zesde soort betreft de Watersnip (zie onder het kopje "Watervogels waarvoor geen drempelwaarden bestaan").
- 40 Voor de Wilde Eend wordt een drempelwaarde van 20.000 vermeld met de voetnoot: "For populations over 2 million birds, Ramsar Convention criterion 3a (20,000 or more waterbirds) applies." Ook van de Kievit is geen 1%-drempel vermeld omdat de betreffende biogeografische populatie op 7.000.000 vogels wordt geschat.
- 41 Zie volgende bladzijde onder "Verschil met IBA94".
- 42 Het Oudegaasterbrekken, waar noodgedwongen gebruik is gemaakt van tellingen uit de jaren tachtig en één telling uit het seizoen 1999/2000; Noordzeekustzone, Roodkeelduiker en Parelduiker (1980-94); Boezems van Kinderdijk, Purperreiger (1997-99).
- 43 Zie voor enkele bijzondere gevallen het laatste deel van paragraaf 2.2.5 en tabel 3B.
- 44 Ontleend aan Appendix B (Annex1) van Aanbeveling VI.1.1 van de Conferentie van Partijen van de Wetlands Conventie (San José, 1999).
- 45 Volgens artikel I.1.a van de Conventie van Bonn (Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten).

3. Materiaal

In dit hoofdstuk worden de projecten beschreven waaraan de gegevens over aantallen vogels zijn ontleend. Er wordt onderscheid gemaakt in projecten die gegevens verzamelen over broedvogels en projecten die gegevens verzamelen over niet-broedende vogels (niet-broedvogels). Bij deze laatste groep betreft het meestal vogels die gebruik maken van Nederland in de trektijd, dan wel om er te ruien en/of de winter door te brengen. Bij het verzamelen van materiaal is er in eerste instantie gebruik gemaakt van landelijke SOVON-projecten (Landelijke projecten). Daarna is gebruik gemaakt van projecten met regionale doelstellingen die aanvullende gegevens voor dit rapport opleveren. Het betreft hier zowel SOVON-projecten als projecten die door derden worden gecoördineerd (Regionale projecten). Het onderscheid tussen landelijk en regionaal is niet altijd scherp omdat veel gegevens van regionale projecten ook weer geheel of gedeeltelijk in de landelijke projecten worden ingebracht. Beide categorieën bronnen hebben gemeenschappelijk dat ze gegevens verzamelen in het kader van monitoringprojecten. Hierbij is de vergelijkbaarheid van resultaten van jaar op jaar (onderzoek naar trends) belangrijker dan het vastleggen van de grootste aantallen van een bepaalde soort. Bij de monitoringprojecten wordt gebruik gemaakt van een gestandaardiseerde methodologie waarbij de inspanning en de methode van jaar op jaar hetzelfde wordt gehouden. Omdat het in deze studie gaat om de documentatie van de ornithologische betekenis van een bepaald gebied zijn ook aanvullende bronnen gebruikt. Deze kunnen bestaan uit gepubliceerde gegevens (tijdschriften en rapporten) of uit ongepubliceerde gegevens van vogeltellers en andere waarnemers. Voor gegevens van zowel de monitoringprojecten als de aanvullende bronnen zijn kwaliteitseisen van toepassing voordat ze daadwerkelijk voor deze studie werden gebruikt (zie hoofdstuk 4). In bijlage 1 wordt een gedetailleerd overzicht gegeven van gebruikte projecten, literatuur en geraadpleegde tellers.

3.1. Landelijke projecten broedvogels

In de periode 1993-97 (en daarna) zijn met een tweetal projecten de landelijke aantallen en de veranderingen hierin gevolgd. Van een selectie van broedvogelsoorten is ook de verspreiding jaarlijks in kaart gebracht. SOVON organiseert deze projecten in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Hieronder wordt een overzicht gegeven van deze broedvogelprojecten en worden de doelstellingen en onderzoeksmethoden toegelicht. Van de broedvogels onder de selectie- en begrenzingssoorten (tabel 1A, tabel 2B en 3A) worden de meeste soorten met het Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels (LSB) gevolgd. Van vier selectiesoorten (Wespendief, Zwarte Specht, Boomleeuwerik en Blauwborst) en zes begrenzingssoorten (Dodaars, Watersnip, Roodborsttapuit, Tapuit, Snor en Rietzanger) worden alleen gegevens met het Broedvogel MonitoringProject (BMP) verzameld.

Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels (LSB)

Het LSB is in zijn huidige opzet in 1996 van start gegaan. Het richt zich op het jaarlijks verzamelen van de aantallen broedgevallen van in kolonies broedende soorten en de aantallen broedgevallen van zeldzame soorten. De informatie wordt zoveel mogelijk op het niveau van kilometerhokken of afzonderlijke kolonies verzameld. Standaardisatie van de gegevensverzameling wordt bereikt middels de richtlijnen zoals beschreven in de uitgebreide handleiding (van Dijk & Hustings 1996, met als voorlopers SOVON/CBS 1986, van Dijk 1993). Deze handleiding geeft richtlijnen voor het tellen van kolonies en voor de interpretatie van waarnemingen van zeldzame soorten. De coördinatie van het LSB-project vindt grotendeels plaats door een 19-tal districtscoördinatoren (DC's). Zij hebben ieder een (deel van een) provincie, onder hun hoede en onderhouden contacten met de vogeltellers. De DC's voeren ook een eerste controle uit van de gegevens die op standaard formulieren worden ingestuurd.

De verdere verwerking van de aangeleverde telgegevens vindt plaats op het landelijk kantoor van SOVON, waar ook de gegevens in een database worden opgeslagen. Over de resultaten in de jaren 1993-97 is inmiddels gerapporteerd (van Dijk *et al.* 1994, 1996a, 1996b, 1997, 1998 en 1999). Vóór 1996 werden de desbetreffende soorten 1996 gevolgd middels het Bijzondere Soorten Project (BSP). Veel gegevens werden toen verzameld op het niveau van kwartblokken (2,5 bij 2,5 kilometer), maar vanaf 1993 al steeds meer op basis van kilometerhokken en kolonies. Binnen het LSB wordt veel gebruikt gemaakt van de resultaten van regionale projecten, bijvoorbeeld voor het Deltagebied en de Waddenzee (zie 3.2.)

Broedvogel Monitoring Project (BMP)

Het BMP is in 1984 van start gegaan en heeft tot doel de aantalsveranderingen van min of meer algemene vogelsoorten te volgen. In vaste proefvlakken van 15 tot 500 hectare groot verspreid over Nederland wordt jaarlijks een vaste selectie aan soorten onderzocht. De selectie van soorten kan bestaan uit alle soorten of uit een set van bijzondere soorten. In 1996 werden door vele vrijwilligers, werkgroepen en organisaties bijvoorbeeld in 730 proefvlakken alle broedvogelsoorten geteld en in 213 de bijzondere soorten. Ieder proefvlak wordt in de loop van het veldseizoen vijf tot tien keer bezocht (afhankelijk van het landschapstype) waarbij alle op een broedgeval (territorium) duidende waarnemingen op een kaart ingetekend worden. Aan de hand van de in de handleiding (van Dijk 1985, van Dijk 1996) beschreven criteria worden aan het eind van het veldseizoen de waarnemingen geïnterpreteerd. De geïnterpreteerde gegevens worden op formulier gezet en naar het SOVON kantoor gestuurd. Daar worden ze gecontroleerd en klaar gemaakt voor opname in de database. De resultaten van het BMP van de jaren 1993-97 zijn beschreven in van Dijk *et al.* 1994, 1996a, 1997a en 1999a.

3.2. Regionale projecten broedvogels

Deltagebied

Het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ-Middelburg) coördineert sinds 1979 een monitoringprogramma in het Deltagebied. Het is gericht op het jaarlijks inventariseren van alle kustbroedvogels (Aalscholver, Kluut, plevieren, meeuwen en sterns). De inventarisaties worden grotendeels door betaalde krachten uitgevoerd. De resultaten worden jaarlijks in een rapportage vastgelegd (Meininger *et al.* in serie). Recent is een overzicht gemaakt van de jaren 1979-98 (Meininger *et al.* 1999).

Waddenzee

SOVON coördineert sinds 1991 een monitoringprogramma voor broedvogels in het Waddengebied. Dit programma heeft tot doel jaarlijks een integraal overzicht te geven van de kolonievogels, en de overige karakteristieke broedvogels te volgen door middel van inventarisaties in steekproefgebieden. Eens in de vijf jaar wordt een integrale kartering uitgevoerd. De eerste integrale telling is uitgevoerd in 1991, de tweede in 1996. De resultaten van 1993-97 zijn beschreven in Koks (1994), Koks (1996), Koks & Hustings (1998) en Dijkse & Koks (1999).

Grootschalige karteringen natuurgebieden

Terreinbeherende instanties als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten laten jaarlijks grote oppervlakten natuurgebied inventariseren op broedvogels. Het gaat om basiskarteringen die eens in de tien jaar worden herhaald. De gebruikte rapporten staan vermeld in bijlage 1.

Provinciale inventarisaties

Veel provincies voeren zelf vogelinventarisaties uit. Deels gaat het hierbij om monitoringonderzoek via proefvlakken maar ook om grootschalige karteringen van regio's binnen een provincie. In dit rapport zijn gegevens gebruikt van de provincie Zuid-Holland en Limburg (zie bijlage 1).

Belangrijke Vogelgebieden

In opdracht van Vogelbescherming Nederland heeft SOVON overzichten gemaakt van een selectie van broedvogels in de zogenoemde Belangrijke Vogelgebieden (IBA's). Dit is gedaan voor de jaren 1992-94 (Voslamber *et al.* 1997), 1995 (Voslamber *et al.* 1998) en 1996 (Boele *et al.* 1999). IBA's zijn ogenschijnlijk dezelfde gebieden als de (beoogde) Vogelrichtlijngebieden maar ze hebben vaak een andere begrenzing. Hierdoor konden bovengenoemde rapporten niet automatisch gebruikt worden voor onderhavige studie. Voor een klein aantal gebieden zijn genoemde aantallen wel overgenomen omdat de begrenzing gelijk is gebleven (zie bijlage 1).

3.3. Landelijke projecten niet-broedvogels

In dit rapport zijn gegevens verwerkt van drie landelijke monitoringprojecten van niet-broedvogels. Het betreft de Midwintertelling van Watervogels, de Ganzen- en Zwanentellingen en het Bijzondere Soorten Project niet-broedvogels (BSP-nb). In deze landelijke projecten worden ook veel gegevens gebruikt van verschillende regionale monitoringprojecten (zie 3.4.). Hieronder volgt een korte beschrijving van de drie gebruikte landelijke projecten.

Midwintertelling Watervogels

De telling vindt één maal per jaar plaats, in principe tijdens het weekend rond half januari, gelijktijdig met tellingen in de andere landen van Europa en delen van Afrika en Azië. Tijdens dit project worden alle soorten watervogels geteld, inclusief futen, reigers, steltlopers en meeuwen. In Nederland doen aan dit project ruim 1100 tellers mee. De coördinatie van de Midwintertelling vindt grotendeels plaats door regiocoördinatoren (RC's). De RC's hebben ieder een provincie of een deel daarvan, onder hun hoede en onderhouden contacten met de tellers. Er wordt gewerkt volgens internationale richtlijnen welke voor Nederland zijn beschreven in van Roomen & Hustings (1996). Er wordt gebruik gemaakt van de integrale gebiedstelling methode. Hierbij worden alle voor watervogels geschikte delen van een gebied op systematische wijze bezocht en geteld. De resultaten van de nationale midwintertellingen van 1993-98 zijn beschreven in van Roomen *et al.* (1994, 1995), Boele *et al.* (1996), Voslamber *et al.* (1997a, 1998a, 1999a).

Ganzen- en Zwanentellingen

Deze tellingen vinden gelijktijdig plaats met die elders in NW-Europa worden gehouden (in september, november, januari en mei) zodat schattingen van totale populatiegroottes worden verkregen. Alle belangrijke gebieden in Nederland worden maandelijks in het winterhalfjaar geteld (oktober - maart). Het gaat om alle soorten ganzen en zwanen. Aan dit project doen meer dan 900 tellers mee en de regionale coördinatie wordt door regiocoördinatoren verzorgd. Er wordt gewerkt volgens internationale richtlijnen welke voor Nederland zijn beschreven in van Roomen & Hustings (1996). De resultaten van de ganzen en zwanentellingen in de seizoenen 1993/94-1997/98 zijn beschreven in SOVON Ganzen & Zwanenwerkgroep (1995, 1996, 1997, 1998, 1999). Zie ook Koffijberg *et al.* (1995).

Bijzondere Soorten project niet-broedvogels (BSP-nb).

Het BSP-nb heeft als doel gegevens te verzamelen van 77 soorten die in Nederland schaars voorkomen (SOVON s.a.). Bij dit project wordt onderscheid gemaakt in overtrekkende en pleisterende vogels, en de waarnemingen worden verzameld op kilometerhokniveau (1x1 km) of kwartblokniveau (2,5x2,5 km). Voor deze studie zijn waarnemingen van pleisterende vogels gebruikt en wel van de volgende soorten: Kleine Zilverreiger, Grote Zilverreiger, Krooneend, Zearend, Visarend, Slechtvalk, Kraanvogel, Lachstern en Reuzenstern. Aan het project doen vele honderden vogelaars uit het gehele land mee. Inzameling en controle van de gegevens vindt plaats met behulp van BSP-nb contactpersonen.

3.4. Regionale projecten niet-broedvogels

Zoete Rijkswateren

In het kader van dit project worden maandelijks (6-12 maal per jaar) alle Zoete Rijkswateren integraal op alle soorten watervogels geteld. De telling in januari maakt deel uit van de midwintertelling en de aantallen ganzen en zwanen worden gebruikt voor de Ganzen- en Zwanentellingen. Het gaat bij de Zoete Rijkswateren om de volgende gebieden: IJsselmeergebied, Randmeren, Grote Rivieren (Maas, Waal, Nederrijn, Lek, IJssel), Beneden Rivierengebied / Zoete Delta (zoete wateren in Zuid-Holland, Noord-Brabant en Zeeland voorzover niet al bij de Grote Rivieren genoemd) en sommige kanalen. Deze gebieden worden onderzocht door bijna 300 tellers. Het IJsselmeergebied wordt grotendeels geteld vanuit het vliegtuig door het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en afvalwaterbehandeling (RIZA). De Randmeren worden vanaf een boot geteld door de provincie Flevoland. In het Beneden Rivierengebied wordt deels vanaf boten en deels vanaf het land geteld (provincie Zuid-Holland, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat).

De resultaten van de seizoenen 1993/94-1997/98 zijn beschreven in Voslamber *et al.* (1996, 1997b, 1998b, 1999 en 2000).

Waddengebied

Dit project vindt plaats in samenwerking met de andere Waddenzeelanden (Denemarken & Duitsland). De tellingen bestaan uit een combinatie van integrale tellingen van het gehele Waddengebied (3-5 maal per jaar, waaronder de Midwintertelling) en frequente tellingen (12-25 maal per jaar) in een aantal steekproefgebieden. Van deze steekproefgebieden vallen Balgzand, Kust Wieringen, Griend, Engelsmanplaat, Rottumerplaat, Rottumeroog en de Dollard (grotendeels) samen met (beoogde) Vogelrichtlijngebieden. In getijdengebieden worden integrale gebiedstellingen gecombineerd met tellingen op hoogwatervluchtplaatsen waar watervogels overtijen (van Roomen & Hustings 1996). Tijdens dit project worden alle soorten watervogels geteld en bovendien een klein aantal niet-watervogels (zoals Slechtvalk) door ruim 150 tellers. Rapportages van 1993/94-1996/97 hebben plaats gevonden in Poot *et al.* (1996) en Koffijberg *et al.* (1999).

Noordzee

De kustzone wordt vanuit een vliegtuig geteld door het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ).

Provincie Zuid-Holland

In Zuid-Holland worden maandelijks tellingen (alle soorten, oktober tot en met maart) georganiseerd door de Provincie Zuid-Holland in het kader van het Project Wintervogeltellingen.

Zoute Delta

De maandelijks tellingen in de Zoute Delta worden gecoördineerd door het RIKZ. Jaarrond worden alle soorten watervogels geteld, met uitzondering van de meeuwen die alleen in januari worden geteld. Deze resultaten zijn vastgelegd in Meininger *et al.* (1995b, 1996b, 1997b, 1998b) en Berrevoets *et al.* (1999).

Belangrijke Vogelgebieden

In opdracht van Vogelbescherming Nederland heeft SOVON overzichten gemaakt van een selectie van niet-broedvogels in de Belangrijke Vogelgebieden (IBA's). Dit is gedaan voor de seizoenen 1991/92 t/m 1993/94 (Voslamber *et al.* 1997), het seizoen 1994/95 (Voslamber *et al.* 1998) en januari 1996 (Boele *et al.* 1999). In het kader van deze rapporten zijn veel aanvullende telgegevens opgevraagd. Het betreft o.a. de maandelijks tellingen van de Vogelwerkgroep Zaanstreek (Zaanstreek) en RIZA/SBB (Lauwersmeer en Oostvaardersplassen).

3.5 Aanvullende bronnen

De database is allereerst gevuld met de gegevens van de beschreven landelijke en regionale projecten. Vervolgens is per gebied gericht gezocht naar aanvullingen uit de literatuur. Indien er onvoldoende telgegevens voorhanden waren is contact opgenomen met lokale tellers voor eventuele aanvullingen. Tevens zijn veel lijsten voorgelegd aan lokale deskundigen als controle op de verzamelde gegevens. In het bronnenoverzicht in bijlage 1 zijn zowel de aanvullende bronnen als bedoelde deskundigen vermeld. Speciale aandacht is besteed aan de gebieden welke net boven of onder de kwalificatienormen zaten, en de gebieden die in IBA94 wel kwalificeerden en dat in de periode 1993-97 niet lijken te doen.

4. Methode

Hoofdstuk 3 heeft een beeld gegeven van het materiaal dat gebruikt is voor het samenstellen van de database. De getallen worden via verschillende eenheden aangeleverd, bijvoorbeeld watervogeltelgebieden, kwartblokken of proefvlakken. De getallen moeten dan nog gegroepeerd tot aantallen per gebied. Deze stap wordt toegelicht in paragraaf 4.2 van dit hoofdstuk. Een overzicht van de uitgezochte gebieden is opgenomen in bijlage 2. Figuur 1 geeft de ligging van de gebieden.

De aantallen per gebied zijn ook beoordeeld op volledigheid. De systematiek die daarvoor is gebruikt wordt in paragraaf 4.3 beschreven. Met de aantallen, gekoppeld aan een indicatie van volledigheid, zijn uiteindelijk de kwalificaties berekend. De berekeningen zijn gebaseerd op een stelsel van rekenregels (paragraaf 4.4).

4.1. De gehanteerde begrenzing van de gebieden

In het kader van deze opdracht zijn vogelgegevens bijeengezocht van alle reeds aangewezen gebieden (SPA's), alle gebieden waarvan aanwijzing in februari 1999 in voorbereiding is genomen (pSPA's) en van andere gebieden die mogelijk anderszins aan de gestelde vogelcriteria voldoen.

Met het oog op de toepassing van de criteria zijn enkele gebieden in deelgebieden opgedeeld (Waddenzee, Noordzeekust en Waddeneilanden). In de meeste gevallen is de indeling van IBA94 aangehouden. Uitzonderingen zijn de delen van de IJssel die zijn samengenomen, het Gooi- en Eemmeer zijn gecombineerd en de Friese IJsselmeerkust is bij het IJsselmeer genomen. De begrenzingen van de SPA's zijn gebaseerd op de kaarten van de aangewezen gebieden. Voor de begrenzing van de pSPA's zijn de kaarten bij de ontwerp-besluiten (februari 1999) als uitgangspunt genomen (pSPA Waal en SPA Hurwenen e.o. zijn gecombineerd). Uitzonderingen zijn: Zoommeer (incl. Kanaal), Broekvelden-/Vettenbroek (onderdeel IBA Reeuwijkse Plassen), De Wilck (alleen reservaat) en de Veluwe (incl. militaire oefenterreinen).

4.2. Van telgegevens naar aantallen per gebied

Broedvogels

De gegevens van de broedvogelprojecten worden door tellers verzameld met als eenheden kilometerhokken (1x1 km), kwartblokken (2,5x2,5 km) of proefvlakken. De eerste twee zijn kunstmatige eenheden en niet in het landschap herkenbaar maar zijn wel terug te vinden op topografische kaarten. Ze zijn gebruikt bij het LSB en de voorlopers van dit project. De proefvlakken (BMP-project) zijn begrensd door de teller aan de hand van "natuurlijke" grenzen. Voor al deze drie eenheden geldt dat ze niet gelijk zijn aan de begrenzing van de uit te zoeken gebieden. Meerdere eenheden vormen samen het gebied en sommige eenheden zullen maar voor een deel binnen het gebied liggen.

Met behulp van een GIS-programma is per gebied bepaald welke kilometerhokken, kwartblokken en proefvlakken van belang zijn. Vervolgens is handmatig bepaald voor de eenheden die deels binnen een gebied vallen, of ze aan het gebied kunnen worden toegekend. Door biotoopverschillen tussen het gebied en zijn omgeving zullen slechts zelden broedvogels ten onrechte tot een gebied zijn gerekend. Voor het bepalen van het aantal in een Vogelrichtlijngebied zijn de aantallen van de teleenheden opgeteld.

Niet-broedvogels

De SOVON niet-broedvogeltellingen (m.u.v. BSP-nb) worden uitgevoerd in vast omgrenste gebieden. Hiervoor is een hiërarchisch systeem opgezet; regio's zijn opgedeeld in hoofdgebieden, deze zijn opgedeeld in deelgebieden, die op hun beurt weer in telgebieden zijn opgedeeld. Deze begrenzing is gebaseerd op "natuurlijke" grenzen in het landschap.

Tellers geven hun resultaten per telgebied door, hetgeen wordt opgeslagen in een database waarbij een record bestaat uit het aantal individuen per soort, per dag, per telgebied. Tevens zijn de soortgroepen aangegeven die geteld zijn. Meestal worden alle watervogelsoorten geteld. In de database worden alleen de positieve waarden opgeslagen; voor de overige soorten binnen de getelde groep wordt er van uitgegaan dat er geen (nul) vogels aanwezig waren. Dit geldt niet voor de soorten binnen een soortgroep, waarvan is aangegeven dat ze niet geteld zijn. Deze zijn verder als ontbrekende waarde in de bewerkingen meegenomen.

Voor ieder (potentieel) Vogelrichtlijngebied is bepaald welke telgebieden overeenkomen met de begrenzing van de Vogelrichtlijngebieden. In de gevallen waarbij de telgebieden deels buiten de begrenzing van de Vogelrichtlijngebieden vallen, zijn deze in overleg met het Ministerie van LNV al dan niet toegekend aan het Vogelrichtlijngebied. Voor het bepalen van het aantal in een Vogelrichtlijngebied zijn de aantallen van de telgebieden opgeteld.

De gegevens van het BSP-nb worden verzameld op kilometerhok of kwartblok-niveau. Voor ieder gebied is bepaald welke hokken en blokken binnen de begrenzing lagen. Vervolgens is per dag het hoogst gemelde aantal per atlasblok (5x5 km) per dag bepaald. Voor de gebieden die in meerdere atlasblokken liggen is de som van de maxima van de atlasblokken berekend. Het hoogste aantal dat op een dag is vastgesteld wordt geselecteerd.

4.3. Volledigheid van de aantallen per gebied

Broedvogels

De totalen per gebied zijn opgeslagen in een database waarbij een record bestaat uit een opgave van het aantal broedparen per gebied, per soort, per jaar. Van ieder aantal is de volledigheid bepaald en vastgelegd in een code. Hierbij zijn drie klassen gehanteerd:

code 1 getal is volledig;

code 2 getal is onvolledig; naar schatting is 75-95% van de in het gebied aanwezige broedpopulatie geteld;

code 3 getal is zeer onvolledig; naar schatting minder dan 75% van de populatie geteld.

De codes zijn toegekend op basis van informatie over de inventarisatie-opzet (integrale tellingen of proefvlakonderzoek), vergelijking met getallenreeksen uit voorgaande jaren, literatuuropgaven of uit contacten met tellers. In het geval van proefvlakkenonderzoek is gekeken naar het oppervlakte en het biotoop binnen het onderzochte deel van het gebied in relatie tot de biotoopeisen van de relevante vogelsoort.

Het LSB-project sluit het beste aan bij de vraag naar vogelgegevens voor Vogelrichtlijngebieden. De doelstelling is immers om van de kolonie- en zeldzame broedvogels jaarlijks alle broedgevallen te tellen. Voor de in kolonies broedende soorten wordt die doelstelling gehaald, meer dan 90% van de populaties worden jaarlijks geteld (van Roomen & Vogel 1996, van Dijk *et al.* 1999). De gerichte monitoringprojecten in het Deltagebied en het Waddengebied, de regio's waar de grootste aantallen zitten, dragen daar sterk aan bij. Van de kolonievogels zijn de per gebied gepresenteerde aantallen dan ook veelal volledig. Bij de zeldzame broedvogels wisselt de volledigheid per soort. Op landelijke schaal varieert deze van 40 tot 90% (van Roomen & Vogel 1996, van Dijk *et al.* 1999). Deze onvolle-

digheid is te wijten aan het feit dat sommige soorten heimelijk gedrag vertonen (Woudaapje) of alleen 's nachts actief zijn (Porseleinhoen) en daardoor lastig zijn vast te stellen, voorkomen in uitgestrekte en moeilijk begaanbare gebieden (Roerdomp, Bruine Kiekendief) of simpelweg door het ontbreken van voldoende vogeltellers (Kemphaan in Friesland).

Voor de soorten die buiten de selectie van het LSB-project vallen, kan het BMP-project informatie leveren. Deze informatie is door de aard van het project altijd aan proefvlakken gekoppeld die zelden overeenstemmen met de aangewezen of aan te wijzen gebieden (SPA's/pSPA's). Doordat de proefvlakken veelal kleiner zijn, levert het BMP-project per definitie alleen een minimumopgave van een soort voor de (p)SPA. Een uitzondering zijn een aantal SPA's/pSPA's die volledig met BMP-proefvlakken zijn gedekt (bijvoorbeeld Gelderse Poort, Dwingelderveld en Bargerveen). Een voordeel van het BMP is dat een vaste set aan soorten wordt onderzocht (waaronder alle relevante soorten) en dat nauwkeurig bekend is op welk gebied de gegevens betrekking hebben.

Niet-broedvogels

Om de volledigheid van de aantallen per gebied vast te stellen, is de teldekking in percentages uitgedrukt. Het komt namelijk geregeld voor dat niet het hele gebied dekkend is geteld. Om te bepalen welk deel is geteld, en of dit belangrijk is voor een bepaalde soort, is per telgebied per winter- (oktober-maart) of zomerhalfjaar (april-september) een referentietabel gebruikt waarbij per soort het relatieve belang binnen het totale gebied is berekend voor de periode 1992/93 t/m 1997/98.

Aangezien het belang van de gebieden wordt afgemeten aan (gemiddelde) seizoensmaxima, is het ook van belang te weten in welke maanden er geteld is. Een telling tijdens de doortrekperiode levert namelijk voor sommige soorten het hoogste aantal op, terwijl voor andere soorten de aantallen tijdens midwinter juist het hoogste zijn. Regionaal kan dit echter weer aanzienlijk verschillen. Daarom is per regio (regio's watervogeltellingen, zie Voslamber *et al.* 1998) bepaald wat de relevante maanden per soort zijn. Hiervoor zijn per regio, per soort de maanden vastgesteld waarin minimaal 60% van het maximum aanwezig is. Als referentie zijn ook hiervoor de seizoenen 1992/93 t/m 1997/98.

Op basis van de teldekking en de relevante maanden zijn drie klassen van tel volledigheid geformuleerd. Deze zijn gelijk aan de indeling die voor de broedvogels is gehanteerd:

- code 1 getal is volledig; de relatieve teldekking bedraagt 95%-100% en er is minimaal in één relevante maand geteld;
- code 2 getal is onvolledig; de relatieve teldekking bedraagt 75%-95% en er is minimaal in één relevante maand geteld;
- code 3 getal is zeer onvolledig; de relatieve teldekking bedraagt minder dan 75% of er is in geen enkele relevante maand geteld.

4.4. Berekenen gemiddelden en vaststellen kwalificaties

Berekenen van het gemiddelde

De dataset waarmee de analyses zijn uitgevoerd bestaat uit records met per gebied, per soort, per jaar of seizoen het aantal broedparen dan wel het seizoensmaximum uitgedrukt in individuen plus de hieraan toegekende code van volledigheid. De eerste stap is de berekening van een gemiddelde van deze aantallen. Bij het berekenen van het gemiddelde spelen de volgende aspecten een rol:

- de volledigheid van de aantallen;
- het aantal jaren waarvan aantallen beschikbaar zijn;
- het jaartal waar het aantal betrekking op heeft.

Het gemiddelde is berekend op minimaal drie volledige aantallen uit de periode 1993-97 (broedvogels) dan wel de seizoenen 1993/94 - 1997/98 (niet-broedvogels). Aangezien het niet mogelijk is voor alle gebieden en soorten op deze wijze tot een gemiddelde te komen, zijn er verschillende typen gemiddelden berekend:

- type A: het gemiddelde is berekend over minimaal drie volledige of vrijwel volledige getallen (code 1 & 2) uit de periode 1993-97 (m.u.v. Wespandief, Nachtzwaluw, Zwarte Specht en Boomleeuwerik waar één (vrijwel) volledig getal volstaat);
- type B: als type A, maar dan over de periode 1990-98;
- type C: als type A, maar dan met alle beschikbare getallen (dus inclusief code 3), dit gemiddelde wordt alleen gebruikt indien het boven de kwalificatiedrempel ligt;
- type D: gemiddelde is berekend op basis van een afwijkende procedure (staat onder de desbetreffende tabel met resultaten toegelicht);
- type E: gemiddelde dat is gebaseerd op één of twee (vrijwel) volledige getallen of uit onvolledige getallen (die niet voor gebiedsselectie kwalificeren).

Per gebied-soort combinaties zijn voorzover mogelijk, de verschillende typen gemiddelden berekend. De typen gemiddelden staan in een hiërarchisch volgorde en het gemiddelde dat gebaseerd is op een hoger type, is steeds gebruikt. Indien dus voor een gebied-soort combinatie zowel een type A als C gemiddelde is berekend, is het type A gemiddelde verder gebruikt, ook al is het type C gemiddelde hoger. De gemiddelden zijn vervolgens gebruikt voor het berekenen van de verschillende kwalificaties.

Gemiddelden die gebaseerd zijn op type C of E zijn onvolledig of hebben een smalle basis. Dit is in de basistabellen (bijlage 3) tot uiting gebracht door de getallen tussen haakjes te plaatsen. Voor de gemiddelden van type B of D worden in de basistabellen een toelichting gegeven.

Kwalificatie één van de vijf belangrijkste gebieden

Voor de relevante soorten die zijn opgenomen in Bijlage I (zie hoofdstuk 2), is bepaald wat de belangrijkste vijf gebieden in Nederland zijn. Om tot de belangrijkste vijf te behoren, dient het gebied wel een minimum aantal broedparen of individuen te herbergen (zg. ondergrens, zie hoofdstuk 2). Tevens dient het gemiddelde doorgaans gebaseerd te zijn op minimaal drie (vrijwel) volledige jaren (type A t/m D).

De kwalificatie “één van de vijf belangrijkste gebieden” is berekend over alle gebieden, dus over reeds aangewezen Vogelrichtlijngebieden (SPA), gebieden die reeds in procedure zijn gebracht (pSPA's) en andere belangrijke gebieden. Het gebied met het hoogste gemiddelde heeft score 1 gekregen, het één na hoogste gebied score 2 etc. Hiervoor is het gemiddelde berekend met één decimaal achter de komma. De toegekende score's zijn opgenomen in de basistabellen.

De kwalificaties zijn van de scores afgeleid. Gebied-soort combinaties met de score 1 t/m 5 die tevens aan de drempelwaarden voldoen zijn gekwalificeerd. Indien een gebied alleen kwalificeert over de set van SPA's en pSPA's (zoals in IBA94 gebeurde) is de kwalificatie in de tabel tussen haakjes geplaatst.

Kwalificatie op grond van voldoen aan 1%-drempel

Voor de soorten of populaties waarvoor een 1%-drempel is bepaald, zijn de gemiddelden vergeleken met de desbetreffende drempelwaarde. De gemiddelden zijn hiervoor uitgedrukt als percentages van de internationale populaties (zie hoofdstuk 2 voor soorten, normen en populaties). Tevens dient het gemiddelde gebaseerd te zijn op minimaal drie jaren (type A t/m D).

De gebied-soort combinaties waarvan het in een percentage uitgedrukte gemiddelde groter of gelijk aan 1.0% is, zijn beschouwd als soorten voorkomend in “kwalificerende aantallen”. De percentages zijn niet afgerond en een gebied met een gemiddelde van 0.99% kwalificeert dan ook niet.

Kwalificatie begrenzing

Voor alle selectie- en begrenzingssoorten (zie tabellen hoofdstuk 2) is bepaald hoeveel broedparen of individuen minstens aanwezig moeten zijn om een rol te kunnen spelen bij de begrenzing van de gebieden (zg. “ondergrenzen”, zie hoofdstuk 2). Voor alle soorten zijn de berekende gemiddelden (inclusief type E) vergeleken met de ondergrenzen. Indien het gemiddelde groter of gelijk is dan de ondergrens, dan is de soort voor het desbetreffende gebied aangemerkt als “begrenzingssoort”.

Figuur 1. Ligging van alle uitgezochte gebieden (zie ook bijlage 2). De gebieden die grijs zijn weergegeven betreffen reeds aangewezen of ter visie gelegen Vogelrichtlijngebieden. Gebieden met alleen maar een nummer zijn de andere belangrijke gebieden.

1	Waddenzee: open water	7	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Vlieland-duinen	12	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen
2	Waddenzee: Richel	8	Waddenzee: Vlieland-wadden	13	Waddenzee: Ameland-wadden
3	Waddenzee: kust Wieringen	9	Waddenzee: Griend	14	Waddenzee: Engelsmanplaat
4	Waddenzee: Simonszand	10	Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	15	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Schiemonnikoog-duinen
5	Waddenzee: Texel-De Schorren	11	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Terschelling-duinen	16	Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden
6	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen			17	Waddenzee: Rottumerplaat

Belangrijke Vogelgebieden in Nederland in het kader van Natura 2000

18	Waddenzee: Rottumeroog	93	Boezems van Kinderdijk	169	Polder Ruigenhil - Oude Fijnaartpolder
19	Waddenzee: Balgzand	94	Drents-Friese Wold	170	Westpolder - Haagsche Beemden
20	Waddenzee: Friese Waddenkust	95	Veluwe incl. miloefen.	171	Lage Zwaluwe - Breda
21	Lauwersmeer	96	Sallandse Heuvelrug	172	Land van Heusden en Altena
22	Waddenzee: Groninger Waddenkust	97	Loonse en Drunense Duinen	173	Vughtse Gement
23	Waddenzee: Dollard	98	Maasduinen	174	Maasland west
24	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	99	Esbeek - Netersel (De Utrecht)	175	Maasland oost
25	Zwanenwater	100	Weertter- en Budelerbergen	176	Anna Paulowna polder
26	Voordelta (incl. Westplaat)	101	Leudal	177	Wieringermeer
27	Voornse Duin	102	Leenderbos & Groote Heide	178	Waterland
28	Kwade Hoek	103	Meinweg	179	Plas Ouderkerk - polder De Ronde Hoep
29	Haringvliet	104	Brabantse Wal	180	Vecht en omringende polders noord
30	Hollands Diep	105	Kampina	181	Polders rond de Weerribben
31	Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	106	Oostvoornse Meer	182	Kampereiland
32	Grevelingen	107	Alkmaardermeer e.o.	183	Polder Zalk, Kamperveen, Dronthen, Haatland
33	Oosterschelde	108	Polder Oosterwolde	184	Polder Mastenbroek - Mandjeswaard
34	Zoommeer (incl. kanaal)	109	Akerdijkse Plassen	185	Staphorsterveld - Gennerbroek
35	Markiezaat (voorheen deel Oosterschelde)	110	Harderbroek	186	Polder Lieder en Molenbroek
36	Veerse Meer	111	Krimpenerwaard	187	Gelderse Poort overig
37	Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	112	Maasvlakte, Europoort	188	Middenlimburgse Maasplassen
38	Verdronken Land van Saeftinghe	113	Oldambt	189	Maas: Ravenstein-Maren
39	Zwingegebied (Nederlands deel)	114	Schouwen Duinen	190	Afgedamde Maas
40	IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	115	Utrechtse Heuvelrug	191	Bergse Maas
41	Markermeer (excl. IJmeer)	116	Westerwolde	192	Polder Groot-Mijdrecht
42	IJmeer	117	Oude Maas	193	Lopikerwaard
43	Ketelmeer & Vossemeer	118	Nieuwe Waterweg	194	Tull en 't Waal, Schalkwijk
44	Zwarte Meer	119	Hartelkanaal	195	Eemland west
45	Drontermeer	120	Zuidlaren - Gasselternijveen	196	Eemland oost
46	Veluwemeer	121	Gasselternijveen - Nieuw-Weerdingen	197	Amsterdam Rijnkanaal
47	Wolderwijd & Nuldernauw	122	Noordoostpolder noordwest	198	Polder Texel
48	Gooimeer (oude landzijde) & Eemmeer	123	Noordoostpolder noordoost	199	Wieringen binnendijks
49	IJssel	124	Oostelijk Flevoland west	200	Polder Terschelling
50	Gelderse Poort	125	Oostelijk Flevoland midden	201	Polder Ameland
51	Nederrijn: Heteren - Wijk bij Duurstede	126	Oostelijk Flevoland oost	202	Waddenkust: Lauwersoog - Holwerd binnendijks
52	Waal: Nijmegen - Waardenburg	127	Oostelijk Flevoland noord	203	Waddenkust: Holwerd - Zwarte Haan binnendijks
53	Biesbosch	128	Zuidelijk Flevoland zuidwest	204	Waddenkust: Zwarte Haan - Harlingen binnendijks
54	Leekstermeergebied	129	Zuidelijk Flevoland midden	205	Waddenkust: Emmapolder - Lauwersoog binnendijks
55	Zuidlaardermeergebied	130	Oosterbierumer polder - Groote Noor- derpolder	206	Berkheide en Meijndel
56	Groote Wielen	131	Polder Cornwerd - De Weeren	207	Driebruggen
57	Oude Venen	132	Holwerder en Blijaërpolder	208	Leidschendam
58	De Deelen	133	Polder van Oost- en Westdongeradeel	209	Oude Leede en Midden Delfland
59	Van Oordt's Mersken	134	Giekerker- en Oenkerkerpolder	210	Ablasserwaard
60	Sneekermeer e.o.	135	Anjumerkolken	211	Putten
61	Witte & Zwarte Brekken, Oudhof	136	Polders oost van Kollum	212	Hoekse Waard
62	Oudegaasterbrekken	137	Graslanden rondom De Deelen	213	Goeree
63	Fluessen, Vogelhoek en Morra	138	Makkum - Bolsward	214	Overflakkee
64	Rottige Meenthe & Brandemeer	139	Tjerkwerd - IJlst - Heeg	215	Noord-Beveland
65	Weerribben	140	Graslanden rondom Oudegaasterbrekken	216	Walcheren
66	Wieden	141	Het Heideschap	217	West Zeeuws Vlaanderen
67	Oostvaardersplassen	142	Graslanden rondom Morra	218	Oost Zeeuws Vlaanderen
68	Lepelaarplassen	143	Graslanden rondom de Fluessen	219	Schouwen - Duiveland
69	Eilandspolder	144	Groote Noordwolder polder	220	Voorne
70	Zeevang	145	Gaasterland	221	Hollandse Noordzeekust: Petten- Hoek van Holland
71	Wormer- en Jisperveld	146	Slotermeer e.o.	222	Zijpe- en Hazepolder
72	Ilperveld, Varkensland & Twiske	147	Polders ten noorden van Sneekermeer	223	Polders van Schagen en Niedorp
73	Oostzanerveld	148	Graslanden rondom Sneekermeer		
74	Oostelijke Vechtplassen	149	Graslanden rondom Witte & Zwarte Brekken		
75	Naardermeer	150	Langweerderwielen - Koevordermeer		
76	Arkemheen	151	Haskerveenpolder		
77	Nieuwkoopse plassen	152	Tjeukemeer e.o.		
78	Reeuwijkse plassen: Broekveld & polders	153	Groote Brekken e.o.		
79	Zouweboezem	154	Oude land grenzend aan Veluwemeer		
80	Donkse Laagten	155	Broeklanden ten westen van de IJssel		
81	Linge Oevers	156	Tielerwaard oost		
82	Yerseke en Kapelse Moer	157	Land van Maas en Waal west		
83	Fochteloërveen	158	Land van Maas en Waal oost		
84	Dwingelderveld	159	Liemers noord		
85	Bargerveen	160	Montferland		
86	Engbertsdijksvenen	161	Lauwersmeer overig		
87	Mariapeel & Deurnse Peel	162	Ruigezandsterpolder		
88	Groote Peel	163	Polder Hooge- en Lagemeeden		
89	Strabrechtse Heide & Beuven	164	Schildmeer, Hoeksmeer e.o.		
90	De Wilck reserveaat	165	Polders Finsterwolde - Midwolda		
91	Zwarte Water	166	Veenkoloniën west		
92	Oude Land van Strijen	167	Rhederveld - Hebrecht		
		168	Halsteren - Steenberg		

5. Resultaten

Dit hoofdstuk geeft de gebieden die op grond van de in dit rapport gepresenteerde cijfers voldoen aan de gestelde kwantitatieve criteria. In de eerste paragraaf zijn deze gebieden per soort gerangschikt. De gegevens van deze tabellen zijn afkomstig uit de basistabellen met alle aantallen van relevante soorten per gebied (bijlage 3). De redenen voor het niet meer kwalificeren van bepaalde gebieden op grond van de beschikbare gegevens, worden beschreven in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk.

5.1. Gebieden met kwalificerende soorten

Deze paragraaf bevat voor iedere selectiesoort een tabel met de gebieden die aan de kwantitatieve criteria voldoen. Een overzicht van het aantal kwalificaties per gebied is te vinden in bijlage 2.

De volgende informatie wordt in de kop van de tabellen gegeven:

- Nederlandse naam;
- wetenschappelijke naam;
- broedvogel of niet-broedvogel en kwalificatie criterium (Bijlage I Vogelrichtlijn en 1% = 1%-drempel van toepassing);
- ondergrens voor de toepassing criterium “één van de vijf belangrijkste gebieden”: minimum aantal broedparen/individuen dat een gebied moet halen om in de berekening te worden meegenomen of een gebied tot één van de vijf belangrijkste gebieden van Nederland behoort;
- drempel 1%: minimum aantal broedparen/individuen dat een gebied moet halen om te kwalificeren.

De volgende informatie wordt gegeven in de kolommen van de tabellen:

- naam gebied;
- status gebied: SPA, SPA deelgebied, pSPA, pSPA deelgebied, geen status (-);
- gemiddelde: het gemiddeld aantal broedpaar/individuen wat kwalificeert;
- telperiode: de jaren/seizoenen waaruit telgegevens zijn gebruikt;
- %: berekening van het % van de internationale populatie in het betreffende gebied voor 1% soorten;
- score: voor de soorten van Bijlage I de vijf belangrijkste gebieden van Nederland, mits ze voldoen aan de ondergrens.

Roodkeelduiker

Gavia stellata

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 75 individuen

Drempel 1%: 750 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	3030.0	1980-94	4.0	1
Hollandse Noordzeekust: Petten - Hoek van Holland	-	289.0	1980-94	0.4	2
Voordelta (incl. Westplaat)	pSPA	122.0	1993-97	0.2	3

Parelduiker

Gavia arctica

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 120 individuen

Drempel 1%: 1200 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	120.0	1980-94	0.1	1

Fuut

Podiceps cristatus

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Grevelingen	pSPA	12287.6	1993-97	8.2
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	4609.6	1993-97	3.1
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	2518.6	1993-97	1.7

Kuifduiker

Podiceps auritus

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 5 individuen

Drempel 1%: 50 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Oostvoornse Meer	-	12.0	1993-97	0.2	1
Grevelingen	pSPA	10.0	1993-97	0.2	2
Voordelta (incl. Westplaat)	pSPA	7.0	1993-97	0.1	3
Oosterschelde	SPA	6.2	1993-97	0.1	4
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	6.0	1993-97	0.1	5

Geoorde Fuut

Podiceps nigricollis

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Grevelingen	pSPA	1971.6	1993-97	2.0

Aalscholver

Phalacrocorax carbo

Broedvogel, 1%

Drempel 1%: 700 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Oostvaardersplassen	SPA	5526.0	1993-1997	7.9
Lepelaarplassen	SPA	3773.0	1993-1997	5.4
Naardermeer	SPA	2005.0	1993-1997	2.9
Voornes Duin	pSPA	1331.2	1993-1997	1.9
Wieden	pSPA	994.0	1993-1997	1.4
Oude Venen	SPA	849.6	1993-1997	1.2

Aalscholver

Phalacrocorax carbo

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 2000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	12189.6	1993-97	6.1
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	5267.2	1993-97	2.6
Lepelaarplassen	SPA	3783.3	1995-97	1.9
Oostvaardersplassen	SPA	3585.0	1993-97	1.8
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	2933.4	1993-97	1.5
Ketelmeer & Vossemeer	pSPA	2387.6	1993-97	1.2

Roerdomp

Botaurus stellaris

Broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Drempel 1%: 15 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Oostvaardersplassen	SPA	21.4	1993-1997	1.4	1
Wieden	pSPA	14.0	1993-1997	0.9	2
Gelderse Poort	pSPA	13.8	1993-1997	0.9	3
Weerribben	SPA	11.4	1993-1997	0.8	4
Ilperveld, Varkensland & Twiske	pSPA	8.6	1993-1997	0.6	5

Woudaapje

Ixobrychus minutus

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Oostelijke Vechtplassen	pSPA	5.0	1993-1997	1

Noot: Het broedgebied van het Woudaapje in de Oostelijke Vechtplassen wordt niet jaarlijks integraal onderzocht. Tevens is de soort lastig vast te stellen doordat het alleen in de nacht actief is en heimelijk gedrag vertoont. De trefkans voor het vaststellen van een broedgeval/territorium is daarom laag. Jaarlijks worden in het gebied enkele territoria vastgesteld. Gecombineerd met de onderzoeksintensiteit en de trefkans is het gemiddeld aantal broedparen op vijf geschat (pers. med. J. van der Winden).

Kleine Zilverreiger

Egretta garzetta

Niet broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 5 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Grevelingen	pSPA	24.6	1993-97	1
Verdronken Land van Saeftinghe	SPA	22.8	1993-97	2
Zwingebed (Nederlands deel)	SPA	12.8	1993-97	3
Haringvliet	pSPA	9.3	1994-97	4
Voornes Duin	pSPA	7.8	1994-97	5

Grote Zilverreiger

Egretta alba

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Oostvaardersplassen	SPA	2.0	1993-1997	1

Grote Zilverreiger

Egretta alba

Niet broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 5 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Oostvaardersplassen	SPA	7.0	1993-97	1

Purperreiger

Ardea purpurea

Broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 5 paren

Drempel 1%: 50 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Nieuwkoopse plassen	SPA	117.4	1993-1997	2.3	1
Zouweboezem	SPA	354	1993-1997	7	2
Boezems van de Kinderdijk	pSPA	306	1997-1999	6	3
Oostelijke Vechtplassen	pSPA	27.6	1993-1997	0.6	4
Naardermeer	SPA	27.0	1993-1997	0.5	5

Noot: De kwalificatie van de Boezems van Kinderdijk is gebaseerd op een afwijkende periode (1997-99 ipv 1993-97). De reden hiervoor is dat de tellingen uit de periode 1993-97 berusten op zeer onvolledig schattingen (van der Kooij 1998). In de jaren 1998 en 1999 zijn voor het eerst volledige tellingen uitgevoerd.

Lepelaar***Platalea leucorodia***

Broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 8 paren

Drempel 1%: 10 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Oostvaardersplassen	SPA	178.4	1993-1997	17.8	1
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Vlieland-duinen	pSPA deelgebied	119.0	1993-1997	11.9	2
Voornes Duin	pSPA	100.0	1993-1997	10.0	3
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen	pSPA deelgebied	83.8	1993-1997	8.4	4
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	79.2	1993-1997	7.9	5
Waddenzee: Schiemonnikoog-wadden	SPA deelgebied	71.8	1993-1997	7.2	
Zwanenwater	SPA	70.8	1993-1997	7.1	
Waddenzee: Texel-De Schorren	SPA deelgebied	60.0	1993-1997	6.0	
Lepelaarplassen	SPA	30.8	1993-1997	3.1	

Lepelaar***Platalea leucorodia***

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 3 individuen

Drempel 1%: 30 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Oostvaardersplassen	SPA	420.4	1993-97	14.0	1
Lauwersmeer	pSPA	312.2	1993-97	10.4	2
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	299.6	1993-97	10.0	3
Haringvliet	pSPA	224.3	1994-96	7.5	4
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	219.0	1994-97	7.3	5
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	203.3	1993-97	6.8	
Waddenzee: Texel-De Schorren	SPA deelgebied	187.7	1995-97	6.3	
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	155.7	1995-97	5.2	
Lepelaarplassen	SPA	153.0	1995-97	5.1	
Polder Texel	-	149.0	1993-97	5.0	
Voordelta (incl. Westplaat)	pSPA	99.6	1993-97	3.3	
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Vlieland-duinen	pSPA deelgebied	99.2	1993-97	3.3	
Verdronken Land van Saeftinghe	SPA	94.0	1993-97	3.1	
Waddenzee: Schiemonnikoog-wadden	SPA deelgebied	91.0	1994-97	3.0	
Grevelingen	pSPA	88.0	1993-97	2.9	
Kwade Hoek	SPA	85.4	1993-97	2.8	
Biesbosch	SPA	64.5	1994-97	2.2	
Voorne	-	49.7	1995-97	1.7	
Waddenzee: Ameland-wadden	SPA deelgebied	47.6	1993-97	1.6	
Wormer- en Jisperveld	pSPA	41.0	1993-97	1.4	
Oosterschelde	SPA	40.0	1993-97	1.3	
Eilandspolder	pSPA	34.0	1993-96	1.1	

Kleine Zwaan
Cygnus columbianus

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 17 individuen

Drempel 1%: 170 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Veluwemeer	pSPA	1875.8	1993-97	11.0	1
Eemland oost	-	1696.3	1994-97	10.0	2
Lauwersmeer	pSPA	1459.0	1993-97	8.6	3
Oostelijk Flevoland oost	-	1358.0	1993-95	8.0	4
Noordoostpolder noordwest	-	1336.6	1993-97	7.9	5
Arkemheen	pSPA	1271.2	1993-97	7.5	
Wieringermeer	-	940.0	1993-97	5.5	
IJssel	pSPA	863.2	1993-97	5.1	
Schouwen - Duiveland	-	814.5	1994-97	4.8	
Eemland west	-	779.2	1993-97	4.6	
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	753.2	1993-97	4.4	
Polder Texel	-	744.4	1993-97	4.4	
Polder Oosterwolde	-	732.0	1993-97	4.3	
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	723.8	1993-96	4.3	
Alblasserwaard	-	683.8	1994-97	4.0	
Staphorsterveld - Gennerbroek	-	679.8	1993-97	4.0	
Overflakkee	-	646.7	1992-94	3.8	
Vughtse Gement	-	623.6	1993-97	3.7	
Oude land grenzend aan Veluwemeer	-	618.6	1993-97	3.6	
Noord-Beveland	-	577.8	1994-97	3.4	
Waddenkust: Holwerd - Zwarte Haan binnendijks	-	557.0	1993-97	3.3	
Oostelijk Flevoland noord	-	542.0	1993-96	3.2	
Maasland west	-	496.3	1994-96	2.9	
Polders rond de Weerribben	-	489.0	1993-97	2.9	
Oostelijk Flevoland midden	-	477.8	1993-96	2.8	
Afgedamde Maas	-	460.8	1993-97	2.7	
Polder van Oost- en Westdongeradeel	-	449.0	1993-97	2.6	
Zwarte Water	pSPA	439.4	1993-97	2.6	
Polder Zalk, Kamperveen, Dronthen, Haatland	-	394.6	1993-97	2.3	
Maas: Ravenstein-Maren	-	386.0	1993-97	2.3	
Anna Paulowna polder	-	372.4	1993-97	2.2	
Maasland oost	-	367.2	1993-97	2.2	
Drontermeer	pSPA	364.6	1993-97	2.1	
Krimpenerwaard	-	356.3	1994-97	2.1	
Holwerder en Blijaërpolder	-	350.0	1993-97	2.1	
Waal: Nijmegen - Waardenburg	pSPA	335.2	1993-97	2.0	
Reeuwijkse Plassen: Broekvelden / Vettenbroek	pSPA	325.8	1993-97	1.9	
Lopikerwaard	-	317.8	1993-97	1.9	
Nederrijn: Heteren - Wijk bij Duurstede	pSPA	295.0	1993-97	1.7	
Biesbosch	SPA	283.7	1993-95	1.7	
Wolderwijd & Nuldernaauw	pSPA	279.8	1993-97	1.6	
Leidschendam	-	276.7	1992-96	1.6	
Land van Heusden en Altena	-	263.3	1994-96	1.5	
Zuidlaren - Gasselternijveen	-	261.8	1994-97	1.5	
Polder Mastenbroek - Mandjeswaard	-	260.6	1993-97	1.5	

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Tull en 't Waal, Schalkwijk	-	255.3	1994-97	1.5	
Lage Zwaluwe - Breda	-	252.3	1993-97	1.5	
West Zeeuws Vlaanderen	-	252.3	1994-97	1.5	
Oude Leede en Midden Delfland	-	250.7	1993-97	1.5	
Bergse Maas	-	245.4	1993-97	1.4	
De Wilck reservaat	pSPA	244.4	1993-97	1.4	
Gasselternijveen - Nieuw-Weerdingen	-	2308	1993-97	1.4	
Halsteren - Steenbergen	-	230.0	1992-96	1.4	
Zuidlaardermeergebied	pSPA	224.2	1993-97	1.3	
Driebruggen	-	216.6	1993-97	1.3	
Middenlimburgse Maasplassen	-	214.8	1993-96	1.3	
Land van Maas en Waal oost	-	212.7	1994-97	1.3	
Oosterbierumer polder - Groote Noorderpolder	-	2085	1994-97	1.2	
Zuidelijk Flevoland midden	-	201.3	1994-97	1.2	
Oostelijk Flevoland west	-	193.3	1994-96	1.1	
Walcheren	-	193.3	1994-97	1.1	
Ketelmeer & Vossemeer	pSPA	192.4	1993-97	1.1	
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	181.4	1993-97	1.1	
Vecht en omringende polders noord	-	181.0	1994-97	1.1	
Wieden	pSPA	177.8	1993-97	1.0	

Wilde Zwaan***Cygnus cygnus***

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 40 individuen

Drempel 1%: 400 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
IJssel	pSPA	198.8	1993-97	0.5	1
Noordoostpolder noordwest	-	186.5	1994-97	0.5	2
Zuidelijk Flevoland zuidwest	-	167.8	1993-97	0.4	3
Oostvaardersplassen	SPA	164.8	1993-97	0.4	4
Ruigezandsterpolder	-	134.3	1993-97	0.3	5

Toendrarietgans***Anser fabalis rossicus***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Noordoostpolder noordwest	-	69000	1993-97	2.3
Fochteloërveen	SPA	6610.0	1993-97	2.2
Wieringermeer	-	47930	1993-97	1.6
Schouwen - Duiveland	-	4558.8	1993-97	1.5
Veenkoloniën west	-	4267.3	1993-97	1.4
Rhederveld - Hebrecht	-	3415	1993-97	1.1
Overflakkee	-	3011	1993-97	1.0

Kleine Rietgans *Anser brachyrhynchus*

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 340 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Oudegaasterbrekken	pSPA	13372.5	1980-98	39.3
Graslanden rondom Oudegaasterbrekken	-	9973.3	1994-97	29.3
Witte & Zwarte Brekken, Oudhof	pSPA	5900.0	1992-97	17.4
Tjerkwerd - IJlst - Heeg	-	5097.5	1994-97	15.0
Groote Noordwolder polder	-	4277.6	1993-97	12.6
Graslanden rondom de Fluessen	-	3856.7	1994-97	11.3
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	3807.0	1995-97	11.2
Langweerdenwielen - Koevordermeer	-	2541.7	1993-97	7.5
Het Heideschap	-	2371.2	1993-97	7.0
Slotemeer eo	-	1124.0	1993-97	3.3
Gaasterland	-	1121.0	1993-97	3.3
Graslanden rondom Witte & Zwarte Brekken	-	750.0	1995-97	2.2
Makkum - Bolsward	-	708.7	1994-96	2.1
Graslanden rondom Sneekemeer	-	533.3	1995-97	1.6
Oude Leede en Midden Delfland	-	380.0	1993-97	1.1
Groote Brekken eo	-	367.0	1992-94	1.1

Noot: In het Oudegaasterbrekken bevindt zich een slaappleats van de Kleine Rietgans met meer dan 10.000 vogels (Koffijberg *et al.* 1997). In de periode 1993-97 zijn hiervan geen telgegevens bekend. In het najaar van 1999 zijn er wel enkele slaappleatstellingen uitgevoerd, waarbij in het Oudegaasterbrekken 16745 Kleine Rietganzen werden geteld.

Kolgans *Anser albifrons*

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 6000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Graslanden rondom Morra	-	78797.2	1993-97	13.1
IJssel	pSPA	46047.0	1993-97	7.7
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	42272.7	1995-97	7.0
Gelderse Poort	pSPA	36823.2	1993-97	6.1
Polder Mastenbroek - Mandjeswaard	-	27067.2	1993-97	4.5
Leekstermeergebied	pSPA	24238.4	1993-97	4.0
Groote Wielen	pSPA	22000.0	1993-97	3.7
Waal: Nijmegen - Waardenburg	pSPA	17673.4	1993-97	2.9
Montferland	-	17503.3	1993-97	2.9
Alblasserwaard	-	16834.4	1993-97	2.8
Sneekemeer e.o.	pSPA	16537.5	1994-97	2.8
Het Heideschap	-	14903.8	1993-96	2.5
Van Oord's Mersken	pSPA	14210.0	1993-97	2.4
Oude Venen	SPA	13889.6	1993-97	2.3
Biesbosch	SPA	12268.5	1993-96	2.0
Oost Zeeuws Vlaanderen	-	12184.0	1993-97	2.0
Tielerwaard oost	-	12048.7	1995-97	2.0
Liemers noord	-	11841.7	1992-97	2.0
Zuidlaardermeergebied	pSPA	11816.0	1993-97	2.0
Noordoostpolder noordwest	-	11586.8	1993-97	1.9

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Kampereiland	-	11417.0	1993-96	1.9
Groote Noordwolder polder	-	10283.8	1993-97	1.7
Graslanden rondom De Deelen	-	9652.7	1993-97	1.6
Giekerker- en Oenkerkerpolder	-	9575.0	1993-97	1.6
Gelderse Poort overig	-	9150.3	1994-97	1.5
Nederrijn: Heteren - Wijk bij Duurstede	pSPA	9110.6	1993-97	1.5
Oude Land van Strijen	pSPA	9045.0	1993-97	1.5
Gaasterland	-	8945.4	1993-97	1.5
Polder Hooge- en Lagemeeden	-	88833	1993-96	1.5
Land van Maas en Waal west	-	8788.8	1993-97	1.5
Krimpenerwaard	-	8765.4	1993-97	1.5
Haskerveenpolder	-	8666.7	1994-97	1.4
West Zeeuws Vlaanderen	-	8475.5	1994-97	1.4
Polders oost van Kollum	-	8018.3	1994-97	1.3
Wieden	pSPA	8017.2	1993-97	1.3
Lage Zwaluwe - Breda	-	78738	1993-97	1.3
Broeklanden ten westen van de IJssel	-	7864.0	1992-96	1.3
Graslanden rondom Sneekemeer	-	7430.0	1993-97	1.2
Westpolder - Haagsche Beemden	-	74158	1993-97	1.2
Zwarte Meer	SPA	7245.8	1993-97	1.2
Makkum - Bolsward	-	7239.8	1993-97	1.2
Putten	-	7159.2	1993-97	1.2
Zwarte Water	pSPA	6978.2	1993-97	1.2
Slotemeer eo	-	6960.0	1993-97	1.2
Tjeukemeer eo	-	6940.0	1993-97	1.2
Land van Maas en Waal oost	-	6928.3	1993-96	1.2
Polder Groot-Mijdrecht	-	6922.3	1994-97	1.2
Waterland	-	6906.8	1993-97	1.2
Hoekse Waard	-	6837.7	1992-96	1.1
Polder Cornwerd - De Weeren	-	6696.0	1993-97	1.1
Oude Leede en Midden Delfland	-	6693.7	1994-97	1.1
Donkse Laagten	pSPA	6638.2	1993-97	1.1
Polder Lierder en Molenbroek	-	66302	1993-97	1.1
Polders ten noorden van Sneekermeer	-	6409.0	1994-97	1.1
Anjumerkolken	-	6345.0	1993-97	1.1
Graslanden rondom Oudegaasterbrekken	-	6140.0	1994-97	1.0
Schildmeer, Hoeksmeer en omstreken	-	6137.3	1995-97	1.0
Maasland west	-	6071.0	1993-97	1.0

Noot: In een laat stadium heeft het ministerie van LNV kwalificerende aantallen kolganzen ontleend aan het jaarverslag 1998 van het Zeeuws Landschap. Het gemiddelde over de periode 1993-97 is 7195 individuen, dit is 1.2% van de internationale populatie.

Grauwe Gans

Anser anser

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 2000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Verdronken Land van Saeftinghe	SPA	36987.0	1993-97	18.5
Oostvaardersplassen	SPA	16092.4	1993-97	8.0
Zuidelijk Flevoland midden	-	12342.5	1993-97	6.2
Westerschelde (excl. Saeftinghe en incl. diepe wateren)	pSPA	11555.2	1993-97	5.8
Hoekse Waard	-	8152.6	1993-97	4.1
Lauwersmeer overig	-	7581.3	1994-97	3.8
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	7203.0	1992-94	3.6
Haringvliet	pSPA	6205.2	1993-97	3.1
Overflakkee	-	4433.0	1993-97	2.2
Zuidelijk Flevoland zuidwest	-	4427.0	1993-97	2.2
Biesbosch	SPA	3797.3	1993-96	1.9
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	3713.2	1993-97	1.9
Goeree	-	3553.3	1993-97	1.8
Lauwersmeer	pSPA	3524.0	1993-97	1.8
Polder van Oost- en Westdongeradeel	-	3225.8	1994-97	1.6
Zwarte Meer	SPA	3207.6	1993-97	1.6
Middenlimburgse Maasplassen	-	3002.4	1993-97	1.5
Hollands Diep	pSPA	2859.0	1993-97	1.4
Oosterschelde	SPA	2800.2	1993-97	1.4
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	2714.0	1993-97	1.4
Polders Finsterwolde - Midwolda	-	2276.6	1993-97	1.1
Lage Zwaluwe - Breda	-	2236.8	1993-97	1.1
Waal: Nijmegen - Waardenburg	pSPA	2172.0	1994-97	1.1
Gelderse Poort	pSPA	2109.7	1995-97	1.1
Wieden	pSPA	2093.0	1993-97	1.0
Schouwen - Duiveland	-	2036.0	1994-97	1.0
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	2020.2	1993-97	1.0

Brandgans

Branta leucopsis

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 180 individuen

Drempel 1%: 1800 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	66537.4	1993-97	37.0	1
Haringvliet	pSPA	23474.8	1993-97	13.0	2
Anjumerkolken	-	22431.5	1993-97	12.5	3
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	20853.8	1993-97	11.6	4
Graslanden rondom Morra	-	20561.7	1995-97	11.4	5
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	19859.3	1993-97	11.0	
Makkum - Bolsward	-	19501.3	1994-97	10.8	
Groote Noordwolder polder	-	18413.6	1993-97	10.2	
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	17664.3	1995-97	9.8	
Het Heideschap	-	16070.0	1993-96	8.9	
Graslanden rondom Oudegaasterbrekken	-	15595.0	1994-97	8.7	

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Lauwersmeer	pSPA	14645.6	1993-97	8.1	
Grevelingen	pSPA	14048.2	1993-97	7.8	
Noordoostpolder noordwest	-	11902.8	1993-97	6.6	
Groote Wielen	pSPA	10000.0	1993-97	5.6	
Sneekermeer e.o.	pSPA	9950.0	1994-97	5.5	
Van Oord's Mersken	pSPA	9466.7	1994-97	5.3	
Polders ten noorden van Sneekermeer	-	8980.0	1993-97	5.0	
Gaasterland	-	8794.0	1993-97	4.9	
Groote Brekken eo	-	8587.5	1993-96	4.8	
Tjerkwerd - IJlst - Heeg	-	80125	1994-97	4.5	
Waddenkust: Emmapolder - Lauwersoog binnendijks	-	6920.2	1993-97	3.8	
Oudegaasterbrekken	pSPA	6895.5	1980-98	3.8	
Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden	SPA deelgebied	6621.6	1993-97	3.7	
Goeree	-	6480.0	1994-96	3.6	
Graslanden rondom De Deelen	-	64553	1993-97	3.6	
Fluessen, Vogelhoek en Morra	pSPA	6200.0	1993-97	3.4	
Giekerker- en Oenkerkerpolder	-	5971.2	1993-97	3.3	
Biesbosch	SPA	5567.5	1993-96	3.1	
Oosterschelde	SPA	4991.4	1993-97	2.8	
Graslanden rondom de Fluessen	-	4812.5	1994-97	2.7	
Schouwen - Duiveland	-	4168.8	1994-97	2.3	
Oostvaardersplassen	SPA	4152.2	1993-97	2.3	
Haskerveenpolder	-	4075.3	1994-97	2.3	
Tjeukemeer eo	-	4060.0	1994-97	2.3	
Oude Land van Strijen	pSPA	3861.2	1993-97	2.1	
Overflakkee	-	3854.8	1993-96	2.1	
Graslanden rondom Sneekermeer	-	3800.0	1993-97	2.1	
Hoekse Waard	-	3714.7	1995-97	2.1	
Veerse Meer	pSPA	2786.0	1993-97	1.5	
Polder Ruigenhil - Oude Fijnaartpolder	-	2293.3	1993-96	1.3	
Putten	-	2143.8	1993-97	1.2	
Polders Finsterwolde - Midwolda	-	2085.8	1993-96	1.2	
Waddenkust: Lauwersoog - Holwerd binnendijks	-	1966.7	1994-96	1.1	
Noordoostpolder noordoost	-	1894.3	1994-97	1.1	
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	1880.8	1993-97	1.0	

Rotgans

Branta bernicla

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	37145.2	1993-97	12.4
Polder Ameland	-	15707.5	1994-97	5.2
Oosterschelde	SPA	14349.2	1993-97	4.8
Polder Texel	-	12098.3	1993-97	4.0
Polder Terschelling	-	8684.0	1993-97	2.9
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	7503.2	1993-97	2.5
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	5645.2	1993-97	1.9
Grevelingen	pSPA	3390.8	1993-97	1.1

Bergeend

Tadorna tadorna

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	12627.4	1993-97	4.2
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	11199.6	1993-97	3.7
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	6566.7	1994-97	2.2
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	6362.8	1993-97	2.1
Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden	SPA deelgebied	6317.0	1994-97	2.1
Waddenzee: kust Wieringen	SPA deelgebied	5502.4	1993-97	1.8
Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	pSPA	5225.2	1993-97	1.7
Oosterschelde	SPA	4112.6	1993-97	1.4
Waddenzee: Ameland-wadden	SPA deelgebied	3978.0	1993-97	1.3
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	3807.0	1993-97	1.3
Verdronken Land van Saeftinghe	SPA	3428.8	1993-97	1.1
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	3054.7	1994-97	1.0

Smient

Anas penelope

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 12500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Verdronken Land van Saeftinghe	SPA	37242.4	1993-97	3.0
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	31571.2	1993-97	2.5
Krimpenerwaard	-	29493.0	1993-97	2.4
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	28626.6	1993-97	2.3
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	24334.2	1993-97	1.9
Reeuwijkse Plassen: Broekvelden / Vettenbroek	pSPA	23887.2	1993-97	1.9
Oosterschelde	SPA	22777.4	1993-97	1.8
Haringvliet	pSPA	18872.2	1993-97	1.5
Sneekermeer e.o.	pSPA	18848.0	1993-97	1.5
IJssel	pSPA	18785.2	1993-97	1.5
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	18473.2	1993-97	1.5
Ilperveld, Varkensland & Twiske	pSPA	17534.6	1993-97	1.4
Waal: Nijmegen - Waardenburg	pSPA	17036.6	1993-97	1.4
Alkmaardermeer e.o.	-	16516.8	1994-97	1.3
Oude Venen	SPA	16411.2	1993-97	1.3
Walcheren	-	16253.0	1995-97	1.3
Biesbosch	SPA	14906.3	1993-96	1.2
Wormer- en Jisperveld	pSPA	14276.3	1993-97	1.1
Plas Ouderkerk - polder De Ronde Hoep	-	14087.6	1993-97	1.1
Veerse Meer	pSPA	13863.2	1993-97	1.1
Eilandspolder	pSPA	13730.0	1993-97	1.1
Polder Texel	-	13646.0	1993-97	1.1
Zuidlaardermeergebied	pSPA	13283.2	1993-97	1.1
Groote Wielen	pSPA	12760.0	1993-97	1.0

Noot: In Polder Zeevang zijn in de periode 1993-97 onvoldoende tellingen beschikbaar tijdens het najaar wanneer het seizoensmaximum bereikt wordt. Op 20 november 1999 werden hier evenwel 21490 smienten geteld.

Krakeend**Anas strepera**

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 300 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	1722.8	1993-97	5.7
Oostvaardersplassen	SPA	1551.4	1993-97	5.2
Haringvliet	pSPA	1504.2	1993-97	5.0
Lauwersmeer	pSPA	1386.8	1993-97	4.6
Biesbosch	SPA	1170.8	1993-96	3.9
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	788.2	1993-97	2.6
Lepelaarplassen	SPA	688.5	1994-97	2.3
Nieuwe Waterweg	-	657.0	1993-97	2.2
Hartelkanaal	-	618.6	1993-97	2.1
Oude Venen	SPA	454.3	1993-97	1.5
Markiezaat (voorheen deel Oosterschelde)	SPA	453.0	1993-97	1.5
Oude Maas	-	433.0	1993-97	1.4
Krimpenerwaard	-	418.0	1993-97	1.4
Ilperveld, Varkensland & Twiske	pSPA	416.3	1994-97	1.4
Amsterdam Rijnkanaal	-	381.3	1993-96	1.3
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	378.8	1993-97	1.3
Berkheide en Meijndel	-	325.0	1994-97	1.1
Zoommeer (incl. kanaal)	pSPA	302.4	1993-97	1.0

Wintertaling**Anas crecca**

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 4000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Oostvaardersplassen	SPA	6190.0	1993-97	1.5
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	5650.8	1993-97	1.4
Lauwersmeer	pSPA	5524.6	1993-97	1.4

Pijlstaart**Anas acuta**

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 600 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Verdrongen Land van Saeftinghe	SPA	6342.6	1993-97	10.6
Lauwersmeer	pSPA	3388.6	1993-97	5.6
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	2453.0	1993-97	4.1
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	2150.8	1994-97	3.6
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	1721.4	1993-97	2.9
Oosterschelde	SPA	1498.4	1993-97	2.5
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	1286.4	1993-97	2.1
Waddenzee: Schiemonnikoog-wadden	SPA deelgebied	1251.8	1994-97	2.1
Kwade Hoek	SPA	1052.0	1993-97	1.8
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	938.0	1993-97	1.6
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	827.2	1993-97	1.4
Oostvaardersplassen	SPA	638.8	1993-97	1.1
Veluwemeer	pSPA	622.0	1993-97	1.0

Slobeend

Anas clypeata

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 400 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Oostvaardersplassen	SPA	3998.4	1993-97	10.0
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	1840.4	1993-97	4.6
Oosterschelde	SPA	1192.0	1993-97	3.0
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	882.0	1995-97	2.2
Oude Venen	SPA	865.4	1993-97	2.2
Krimpenerwaard	-	744.5	1993-96	1.9
Waddenzee: kust Wieringen	SPA deelgebied	701.0	1993-97	1.8
Lepelaarplassen	SPA	625.0	1995-97	1.6
Markiezaat (voorheen deel Oosterschelde)	SPA	583.6	1993-97	1.5
Witte & Zwarte Brekken, Oudhof	pSPA	576.7	1993-97	1.4
Zoommeer (incl. kanaal)	pSPA	532.8	1993-97	1.3
IJssel	pSPA	514.0	1993-97	1.3
Oude Leede en Midden Delfland	-	483.2	1993-97	1.2
Gelderse Poort	pSPA	469.8	1994-97	1.2
Lauwersmeer	pSPA	443.0	1993-97	1.1
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	438.0	1993-97	1.1

Tafeleend

Aythya ferina

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Veluwemeer	pSPA	14775.0	1993-97	4.2
Gooimeer (oude landzijde) & Eemmeer	SPA	8396.0	1993-97	2.4
Wolderwijd & Nuldernauw	pSPA	7344.4	1993-97	2.1
Oostvaardersplassen	SPA	6531.0	1993-97	1.9
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	5935.6	1993-97	1.7
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	5158.8	1993-97	1.5
Middenlimburgse Maasplassen	-	4731.8	1993-97	1.4
Tjeukemeer eo	-	4082.7	1993-97	1.2
IJmeer	pSPA	3719.6	1993-97	1.1
Zwarte Meer	SPA	3643.2	1993-97	1.0

Kuifeend

Aythya fuligula

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 10000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	33064.6	1993-97	3.3
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	30699.0	1993-97	3.1
IJmeer	pSPA	20367.0	1993-97	2.0
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	19766.2	1993-97	2.0
Oostvaardersplassen	SPA	17508.5	1994-97	1.8
Ketelmeer & Vossemeer	pSPA	12677.2	1993-97	1.3

Toppereend***Aythya marila***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3100 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	106876.6	1993-97	34.5
Waddenzee: open water	SPA deelgebied	17776.6	1993-97	5.7
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	8170.4	1993-97	2.6
Voordelta (incl. Westplaat)	pSPA	5619.0	1993-97	1.8
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	3469.6	1993-97	1.1

Eidereend***Somateria mollissima***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 15000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: open water	SPA deelgebied	101220.6	1993-97	6.7
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	26421.6	1993-97	1.8

Zwarte Zee-eend***Melanitta nigra***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 16000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	65411.8	1993-97	4.1

Brilduiker***Bucephala clangula***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Grevelingen	pSPA	4337.2	1993-97	1.4
Oosterschelde	SPA	3935.8	1993-97	1.3
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	3399.8	1993-97	1.1

Nonnetje***Mergellus albellus***

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 25 individuen

Drempel 1%: 250 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	1340.4	1993-97	5.4	1
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	1090.0	1993-97	4.4	2
Wieden	pSPA	426.3	1993-97	1.7	3
Tjeukemeer eo	-	250.3	1993-97	1.0	4
IJmeer	pSPA	230.2	1993-97	0.9	5

Middelste Zaagbek

Mergus serrator

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1250 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Grevelingen	pSPA	6783.2	1993-97	5.4
Veerse Meer	pSPA	1893.6	1993-97	1.5

Grote Zaagbek

Mergus merganser

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 2000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	3466.2	1993-97	1.7

Wespendief

Pernis apivorus

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 7 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Veluwe incl. mil.oefen.	pSPA	200	1993-1997	1
Utrechtse Heuvelrug	-	130	1998	2
Brabantse Wal	pSPA	9.0	1996-1997	3
Drents-Friese Wold	pSPA	7.0	1993-1997	4

Noot: Het gemiddelde voor de Veluwe is gebaseerd op onvolledige opgaven. Het werkelijke aantal broedparen ligt, uitgaande van gemiddelde dichtheden, rond de 200.

Bruine Kiekendief

Circus aeruginosus

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 12 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Terschelling-duinen	pSPA deelgebied	59.4	1993-1997	1
Oostvaardersplassen	SPA	43.2	1993-1997	2
Biesbosch	SPA	34.8	1993-1996	3
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen	pSPA deelgebied	32.6	1993-1997	4
Lauwersmeer	pSPA	29.2	1993-1997	5

Blauwe Kiekendief

Circus cyaneus

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Terschelling-duinen	pSPA deelgebied	40.6	1993-1997	1
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen	pSPA deelgebied	23.0	1993-1997	2
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen	pSPA deelgebied	16.8	1993-1997	3
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Schiemonnikoog-duinen	pSPA deelgebied	8.3	1993-1997	4
Oostvaardersplassen	SPA	7.4	1993-1997	5

Grauwe Kiekendief***Circus pygargus***

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Oldambt	-	23.0	1993-1997	1
Lauwersmeer	pSPA	5.4	1993-1997	2

Slechtvalk***Falco peregrinus***

Niet broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 5 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	9.0	1993-97	1
Verdronken Land van Saeftinghe	SPA	5.4	1993-97	2
Grevelingen	pSPA	5.2	1993-97	3
Oosterschelde	SPA	5.0	1993-97	4

Korhoen***Tetrao tetrix***

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Sallandse Heuvelrug	pSPA	29.8	1993-1997	1

Porseleinhoen***Porzana porzana***

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Oostvaardersplassen	SPA	22.8	1993-1997	1
Weerribben	SPA	11.2	1993-1997	2
Oude Venen	SPA	10.0	1993-1997	3
Harderbroek	-	9.0	1993-1997	4
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	7.0	1993-1997	5

Kwartelkoning***Crex crex***

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Oldambt	-	44.0	1995-1997	1
IJssel	pSPA	11.8	1993-1997	2
Nederrijn: Heteren - Wijk bij Duurstede	pSPA	9.8	1993-1997	3
Waal: Nijmegen - Waardenburg	pSPA	8.4	1993-1997	4
Gelderse Poort	pSPA	2.8	1993-1997	5

Meerkoet

Fulica atra

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 15000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Veluwemeer	pSPA	21695.0	1993-97	1.4
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	20609.8	1993-97	1.4
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	18614.6	1993-97	1.2
Veerse Meer	pSPA	16471.2	1993-97	1.1
IJssel	pSPA	15261.0	1993-97	1.0

Kraanvogel

Grus grus

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 65 individuen

Drempel 1%: 650 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Groote Peel	SPA	180.8	1993-97	0.3	1
Engbertsdijkvenen	SPA	103.3	1993-95	0.2	2

Noot: In de periode 1993-97 zijn er van de Strabrechtse Heide geen waarnemingen bekend die de drempel van 65 individuen overschrijden. In de herfst van 1999 werd evenwel een groep van 200 individuen ter plaatse gezien.

Scholekster

Haematopus ostralegus

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 9000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Oosterschelde	SPA	66662.0	1993-97	7.4
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	33410.5	1993-97	3.7
Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden	SPA deelgebied	29758.4	1993-97	3.3
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	28797.2	1993-97	3.2
Waddenzee: Ameland-wadden	SPA deelgebied	24200.2	1993-97	2.7
Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	pSPA	19423.8	1993-97	2.2
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	19160.0	1993-97	2.1
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	16474.2	1993-97	1.8
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	16085.8	1993-97	1.8
Polder Ameland	-	14608.2	1993-97	1.6
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	14262.8	1993-97	1.6
Polder Texel	-	12411.6	1993-97	1.4
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	10832.6	1993-97	1.2
Wieringen binnendijks	-	10660.0	1993-97	1.2
Waddenzee: kust Wieringen	SPA deelgebied	9819.4	1993-97	1.1

Kluut***Recurvirostra avosetta***

Broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 72 paren

Drempel 1%: 225 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	1613.4	1993-1997	7.2	1
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	1113.8	1993-1997	5.0	2
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	811.8	1993-1997	3.6	3
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	452.0	1993-1997	2.0	4
Grevelingen	pSPA	307.4	1993-1997	1.4	5
Oosterschelde	SPA	306.8	1993-1997	1.4	
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	244.4	1993-1997	1.1	
Zoommeer (incl. kanaal)	pSPA	243.2	1993-1997	1.1	

Kluut***Recurvirostra avosetta***

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 70 individuen

Drempel 1%: 700 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	6241.2	1993-97	8.9	1
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	2678.0	1993-97	3.8	2
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	2562.6	1993-97	3.7	3
Oostvaardersplassen	SPA	2131.4	1993-97	3.0	4
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	1577.2	1993-97	2.3	5
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	1431.0	1993-97	2.0	
Waddenzee: kust Wieringen	SPA deelgebied	1171.8	1993-97	1.7	
Waddenkust: Zwarte Haan - Harlingen binnendijks	-	926.8	1994-97	1.3	
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	789.3	1994-97	1.1	
Westerschelde (excl. Saeflinge en incl. diepe wateren)	pSPA	780.2	1993-97	1.1	

Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)***Charadrius hiaticula hiaticula***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Oosterschelde	SPA	524.0	1993-97	1.0

Bontbekplevier (W/Z-Afrika)***Charadrius hiaticula tundrae***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 2000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Westerschelde (excl. Saeflinge en incl. diepe wateren)	pSPA	2462.4	1993-97	1.2

Goudplevier

Pluvialis apricaria

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 1800 individuen

Drempel 1%: 18000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	17167.3	1993-97	1.0	1
Holwerder en Blijaërpolder	-	12346.0	1996	0.7	2
Polders van Schagen en Niedorp	-	10585.0	1996	0.6	3
Polder Ameland	-	7772.2	1993-97	0.4	4
Ruigezandsterpolder	-	7580.0	1996	0.4	5

Zilverplevier

Pluvialis squatarola

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	9332.0	1993-97	6.2
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	7827.2	1993-97	5.2
Oosterschelde	SPA	7748.0	1993-97	5.2
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	4902.4	1993-97	3.3
Waddenzee: Rottumeroog	SPA deelgebied	3919.2	1993-97	2.6
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	3786.0	1993-97	2.5
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	3750.6	1993-97	2.5
Westerschelde (excl. Saeflinge en incl. diepe wateren)	pSPA	3696.6	1993-97	2.5
Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden	SPA deelgebied	3520.0	1993-97	2.3
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	3487.2	1993-97	2.3
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	3457.5	1993-96	2.3
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	2806.6	1993-97	1.9
Waddenzee: Ameland-wadden	SPA deelgebied	2401.2	1993-97	1.6
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	2396.0	1993-97	1.6
Waddenzee: Engelsmanplaat	SPA deelgebied	1626.2	1993-97	1.1
Voordelta (incl. Westplaat)	pSPA	1538.8	1993-97	1.0

Kanoetstrandloper (canutus)

Calidris canutus canutus

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 5000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	14796.0	1993-97	3.0
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	11682.2	1993-97	2.3
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	8746.0	1994-97	1.7
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	5269.3	1993-97	1.1

Kanoetstrandloper (islandica)***Calidris canutus islandica***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	53751.7	1995-97	15.4
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	53600.0	1993-97	15.3
Waddenzee: Richel	SPA deelgebied	42275.0	1994-97	12.1
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	29797.0	1993-97	8.5
Waddenzee: kust Wieringen	SPA deelgebied	16112.0	1993-97	4.6
Oosterschelde	SPA	15860.2	1993-97	4.5
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	8707.7	1995-97	2.5
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	7788.4	1993-97	2.2
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	7072.5	1994-97	2.0
Polder Texel	-	5424.2	1993-97	1.5
Waddenzee: Texel-De Schorren	SPA deelgebied	4380.0	1993-97	1.3
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	3554.8	1994-97	1.0
Westerschelde (excl. Saetfinge en incl. diepe wateren)	pSPA	3502.0	1993-97	1.0

Drieteenstrandloper***Calidris alba***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	2864.3	1994-97	2.9
Waddenzee: Richel	SPA deelgebied	1499.0	1994-97	1.5
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	1490.0	1993-97	1.5
Westerschelde (excl. Saetfinge en incl. diepe wateren)	pSPA	1329.8	1993-97	1.3
Waddenzee: Engelsmanplaat	SPA deelgebied	1315.0	1993-96	1.3

Bonte Strandloper***Calidris alpina***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 14000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	66032.4	1993-97	4.7
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	51400.0	1993-97	3.7
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	30680.4	1993-97	2.2
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	30391.6	1993-97	2.2
Westerschelde (excl. Saetfinge en incl. diepe wateren)	pSPA	29787.4	1993-97	2.1
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	27895.6	1993-97	2.0
Waddenzee: Schiemonnikoog-wadden	SPA deelgebied	26818.8	1993-97	1.9
Oosterschelde	SPA	26123.4	1993-97	1.9
Waddenzee: Rottumeroog	SPA deelgebied	25224.8	1993-97	1.8
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	24166.6	1993-97	1.7
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	23563.3	1995-97	1.7
Waddenzee: Richel	SPA deelgebied	22466.7	1994-97	1.6
Waddenzee: Ameland-wadden	SPA deelgebied	18683.0	1993-97	1.3
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	17466.2	1993-97	1.2
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	15345.2	1993-97	1.1
Waddenzee: Engelsmanplaat	SPA deelgebied	15200.0	1993-97	1.1

Kemphaan
Philomachus pugnax

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 3 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Wormer- en Jisperveld	pSPA	25.4	1993-1997	1
Lauwersmeer	pSPA	18.4	1993-1997	2
Sneekermeer e.o.	pSPA	110	1993-1997	3
Akerdijkse Plassen	-	9.8	1994-1997	4
Alkmaardermeer e.o.	-	8.3	1994-1997	5

Noot: Van het Sneekermeer zijn alleen onvolledige opgaven beschikbaar. Voor 1993 is een opgave van minimaal 20 paren beschikbaar. Gelet op de aard van het gebied geeft dit getal de beste indicatie voor de broedpopulatie in dit gebied.

Kemphaan
Philomachus pugnax

Niet broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 1000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	27090.3	1994-97	1
Witte & Zwarte Brekken, Oudhof	pSPA	5393.8	1993-97	2
Sneekermeer e.o.	pSPA	2575.0	1994-97	3
Oude Venen	SPA	2479.0	1994-97	4
Groote Noordwolder polder	-	22600	1993-97	5

Grutto
Limosa limosa

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Wormer- en Jisperveld	pSPA	6000.0	1993-96	1.7
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	5925.0	1995-97	1.7
Waterland	-	4700.0	1993-97	1.3
Ilperveld, Varkensland & Twiske	pSPA	4200.0	1993-97	1.2
IJssel	pSPA	4171.0	1993-97	1.2

Rosse Grutto (NW/W Afrika)
Limosa lapponica

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 700 individuen

Drempel 1%: 7000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	22750.0	1993-96	3.3	1
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	17137.4	1993-97	2.4	2
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	12781.2	1993-97	1.8	3
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	11940.5	1993-96	1.7	4
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	9455.0	1993-97	1.4	5
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	7776.2	1993-97	1.1	
Oosterschelde	SPA	7030.4	1993-97	1.0	

Rosse Grutto (NW Europa)***Limosa lapponica***

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 100 individuen

Drempel 1%: 1000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	28000.0	1993-97	28.0	1
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	14520.8	1994-97	14.5	2
Waddenzee: Richel	SPA deelgebied	9025.0	1994-97	9.0	3
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	8213.3	1994-97	8.2	4
Oosterschelde	SPA	6324.2	1993-97	6.3	5
Polder Terschelling	-	5842.7	1994-97	5.8	
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	2578.0	1993-97	2.6	
Waddenzee: Schiemmonnikoog-wadden	SPA deelgebied	2040.3	1994-97	2.0	
Westerschelde (excl. Saeflinge en incl. diepe wateren)	pSPA	1257.6	1993-97	1.3	
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	1176.8	1993-97	1.2	
Waddenzee: Ameland-wadden	SPA deelgebied	1161.2	1993-97	1.2	
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	pSPA deelgebied	1034.2	1993-97	1.0	

Wulp***Numenius arquata***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 3500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	29208.4	1993-97	8.3
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	14841.2	1993-97	4.2
Waddenzee: Schiemmonnikoog-wadden	SPA deelgebied	11647.0	1994-97	3.3
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	11540.0	1993-97	3.3
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	10944.2	1993-97	3.1
Oosterschelde	SPA	10261.4	1993-97	2.9
Waddenzee: Rottumeroog	SPA deelgebied	8854.0	1993-97	2.5
Polder Ameland	-	8717.6	1993-97	2.5
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	8455.0	1994-97	2.4
Polder Texel	-	8435.6	1993-97	2.4
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	8132.8	1993-97	2.3
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	7611.0	1995-97	2.2
Waddenzee: Vlieland-wadden	SPA deelgebied	5845.8	1994-97	1.7
Waddenzee: Ameland-wadden	SPA deelgebied	5103.8	1993-97	1.5
Waddenzee: Engelsmanplaat	SPA deelgebied	4480.0	1993-97	1.3
Polder Terschelling	-	3971.8	1994-97	1.1
Westerschelde (excl. Saeflinge en incl. diepe wateren)	pSPA	3705.4	1993-97	1.1

Zwarte Ruiter***Tringa erythropus***

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1200 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	3107.0	1993-97	2.6
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	1353.8	1993-97	1.1
Oosterschelde	SPA	1301.6	1993-97	1.1

Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)

Tringa totanus totanus

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	6984.3	1994-97	4.7
Oosterschelde	SPA	3173.0	1993-97	2.1
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	28518	1993-97	1.9
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	2714.2	1993-97	1.8
Voordelta (incl. Westplaat)	pSPA	2518.4	1993-97	1.7
Waddenzee: Dollard	SPA deelgebied	2113.3	1993-97	1.4
Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	pSPA	2003.0	1993-97	1.3
Polder Ameland	-	1619.7	1993-97	1.1

Tureluur (W/NW-Europa)

Tringa totanus robusta

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1500 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	3801.8	1994-97	2.5
Oosterschelde	SPA	2532.6	1993-97	1.7
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	25074	1993-97	1.7
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	2098.0	1993-97	1.4
Polder Texel	-	2061.8	1993-97	1.4
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	1845.0	1993-97	1.2

Steenloper (winter Europa)

Arenaria interpres

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 700 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Oosterschelde	SPA	1201.8	1993-97	1.7

Steenloper (winter Afrika)

Arenaria interpres

Niet broedvogel, 1%

Drempel 1%: 300 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Oosterschelde	SPA	880.6	1993-97	2.9
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	448.0	1993-97	1.5

Zwartkopmeeuw

Larus melanocephalus

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 5 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	204.2	1993-1997	1
Zoommeer (incl. kanaal)	pSPA	23.2	1993-1997	2
Nieuwkoopse plassen	SPA	8.8	1994-1997	3

Kleine Mantelmeeuw***Larus fuscus***

Broedvogel, 1%

Drempel 1%: 1500 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	SPA deelgebied	12476.2	1993-1997	8.3
Maasvlakte, Europoort	-	12415.0	1993-1996	8.3
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen	pSPA deelgebied	5466.5	1993-1997	3.6
Schouwen Duinen	-	3961.3	1993-1996	2.6
Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden	SPA deelgebied	2820.4	1993-1997	1.9

Lachstern***Gelochelidon nilotica***

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 12 individuen

Drempel 1%: 120 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Zijpe- en Hazepolder	-	12.0	1993-97	0.1	1

Reuzenstern***Sterna caspia***

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 6 individuen

Drempel 1%: 60 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	33.3	1995-97	0.6	1
Ketelmeer & Vossemeer	pSPA	16.7	1992-95	0.3	2
IJssel	pSPA	8.5	1993-96	0.1	3
Lauwersmeer	pSPA	6.8	1994-97	0.1	4

Grote Stern***Sterna sandvicensis***

Broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 116 paren

Drempel 1%: 500 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	6940.0	1993-1997	13.9	1
Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	pSPA	2120.0	1993-1997	4.2	2
Grevelingen	pSPA	2095.0	1993-1997	4.2	3
Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden	SPA deelgebied	279.0	1993-1997	0.6	4
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	206.2	1993-1997	0.4	5

Visdief

Sterna hirundo

Broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 170 paren

Drempel 1%: 600 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	2320.0	1993-1997	3.9	1
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	1950.6	1993-1997	3.3	2
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	1445.2	1993-1997	2.4	3
Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	pSPA	981.4	1993-1997	1.6	4
Haringvliet	pSPA	956.8	1993-1997	1.6	5
Maasvlakte, Europoort	-	900.5	1993-1996	1.5	
Gooimeer (oude landzijde) & Eemmeer	SPA	748.2	1993-1997	1.2	
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	710.0	1993-1997	1.2	
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	651.0	1993-1997	1.1	

Noordse Stern

Sterna paradisaea

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 19 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Waddenzee: Griend	SPA deelgebied	1050.0	1993-1997	1
Waddenzee: Friese Waddenkust	SPA deelgebied	310.6	1993-1997	2
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	160.0	1993-1997	3
Waddenzee: Ameland-wadden	SPA deelgebied	129.8	1993-1997	4
Waddenzee: Groninger Waddenkust	SPA deelgebied	57.4	1993-1997	5

Dwergstern

Sterna albifrons

Broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 5 paren

Drempel 1%: 110 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	SPA	99.8	1993-1997	0.9	1
Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	pSPA	96.2	1993-1997	0.9	2
Waddenzee: Rottumerplaat	SPA deelgebied	37.0	1993-1997	0.3	3
Oosterschelde	SPA	34.6	1993-1997	0.3	4
Waddenzee: Rottumeroog	SPA deelgebied	25.8	1993-1997	0.2	5

Zwarte Stern

Chlidonias niger

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 11 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Gelderse Poort	pSPA	134.2	1993-1997	1
Wieden	pSPA	132.2	1993-1997	2
Oostelijke Vechtplassen	pSPA	82.2	1993-1997	3
Nieuwkoopse plassen	SPA	72.8	1993-1997	4
Krimpenerwaard	-	67.4	1993-1997	5

Zwarte Stern***Chlidonias niger***

Niet broedvogel, Bijlage I & 1%

Ondergrens Bijlage I: 200 individuen

Drempel 1%: 2000 individuen

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	% intpop	Score
Waddenzee: Balgzand	SPA deelgebied	64959.2	1993-97	32.5	1
Waddenzee: kust Wieringen	SPA deelgebied	3183.8	1993-97	1.6	2
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	pSPA	2585.4	1993-97	1.3	3
Markermeer (excl. IJmeer)	pSPA	1166.6	1993-97	0.6	4
Zwarte Meer	SPA	312.8	1993-97	0.2	5

Velduil***Asio flammeus***

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen	pSPA deelgebied	14.2	1993-1997	1
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen	pSPA deelgebied	10.0	1993-1997	2
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Terschelling-duinen	pSPA deelgebied	7.0	1993-1997	3

Nachtzwaluw***Caprimulgus europaeus***

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 4 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Veluwe incl. mil.oefen.	pSPA	173.6	1993-1997	1
Brabantse Wal	pSPA	55.0	1995-1997	2
Maasduinen	pSPA	43.0	1993-1994	3
Sallandse Heuvelrug	pSPA	27.7	1995-1997	4
Leenderbos & Groote Heide	pSPA	26.0	1996-1997	5

Noot: Het gemiddelde voor de Veluwe is gebaseerd op onvolledige opgaven. Het werkelijke aantal ligt rond de 250 broedparen.

IJsvogel***Alcedo atthis***

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Veluwe incl. mil.oefen.	pSPA	10.0	1993-1997	1
Biesbosch	SPA	9.4	1993-1997	2
IJssel	pSPA	4.8	1993-1997	3
Oostelijke Vechtplassen	pSPA	2.6	1993-1997	4
Gelderse Poort	pSPA	2.4	1993-1997	5

Zwarte Specht
Dryocopus martius

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 26 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Veluwe incl. mil.oefen.	pSPA	992	1993-1997	1
Utrechtse Heuvelrug	-	92.0	1994	2
Brabantse Wal	pSPA	70.0	1994	3
Maasduinen	pSPA	29.0	1993	4
Drents-Friese Wold	pSPA	26.2	1993-1997	5

Noot: Het gemiddelde voor de Veluwe is gebaseerd op onvolledige opgaven. Het werkelijk aantal broedparen ligt, uitgaande van gemiddelde dichtheden, rond de 700 .

Boom leeuwerik
Lullula arborea

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 31 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Veluwe incl. mil.oefen.	pSPA	3436	1993-1997	1
Maasduinen	pSPA	162.0	1993	2
Weerter- en Budelerbergen	pSPA	99.0	1992	3
Brabantse Wal	pSPA	96.0	1994	4
Drents-Friese Wold	pSPA	85.8	1993-1997	5

Duinpieper
Anthus campestris

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Veluwe incl. mil.oefen.	pSPA	32.8	1993-1997	1

Noot: Het gemiddelde voor de Veluwe is gebaseerd op onvolledige opgaven. Het werkelijk aantal broedparen is 55 tot 60.

Blauwborst
Luscinia svecica

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 65 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Biesbosch	SPA	1975.0	1993-1996	1
Oostvaardersplassen	SPA	265.8	1993-1996	2
Haringvliet	pSPA	240.8	1993-1997	3
Mariapeel & Deurnse Peel	SPA	223.3	1990-1998	4
Groote Peel	SPA	1723	1993-1996	5

Noot: De gemiddelden van de Groote Peel en Maria Peel & Deurnse Peel zijn gebaseerd op onvolledige tellingen. De meest recente volledige inventarisatie van de Groote Peel leverde 316 paren op (1992/93) en die voor de Maria Peel & Deurnse Peel 354 paren (1998).

Grauwe Klauwier***Lanius collurio***

Broedvogel, Bijlage I

Ondergrens Bijlage I: 2 paren

Gebied	Status gebied	Gem	Telperiode	Score
Bargerveen	SPA	125.2	1993-1997	1
Veluwe incl. mil.oefen.	pSPA	13.2	1993-1997	2
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen	pSPA deelgebied	5.6	1993-1997	3
Westerwolde	-	5.5	1993-1997	4
Drents-Friese Wold	pSPA	48	1993-1997	5

5.2. Toelichting niet kwalificerende gebieden

Van een aantal van de 57 gebieden die ter visie hebben gelegen kon gedurende deze studie de kwalificatie niet hernieuwd worden aangetoond. Deze gebieden worden hieronder toegelicht.

Rottige Meenthe & Brandemeer

Dit gebied is in de gebiedeninventarisatie van 1994 opgenomen wegens het voorkomen van Kleine Zwaan en Porseleinhoen. In Koffijberg *et al.* 1997 wordt vermeld dat het gebied een slaappleats herbergt van Kleine Zwaan en Kolgans met 1-5% van de betreffende biogeografische populatie. Deze is nog steeds aanwezig, maar er zijn uit de recente jaren onvoldoende telgegevens beschikbaar om dit aan te tonen.

Het Porseleinhoen is de laatste jaren niet altijd volledig geteld, in 1996 en 1997 echter wel. Hoewel de soort lastig is te inventariseren en in wisselende aantallen voorkomt, lijkt het terecht dat het gebied niet meer behoort tot één van de vijf belangrijkste gebieden voor de Porseleinhoen van Nederland. Dit is ondermeer veroorzaakt door de toegenomen betekenis van een niet in IBA94 opgenomen gebied, het Harderbroek.

Zeevang

Zeevang is in de gebiedeninventarisatie van 1994 opgenomen wegens het voorkomen van kwalificerende aantallen van Smient. Ondanks de verhoogde 1 %-drempelwaarde van de Smient zijn er naar alle waarschijnlijkheid nog steeds kwalificerende aantallen aanwezig (vgl. novembertelling 1999 mond. med. B. Pronk VWG Hoorn/West-Friesland), maar er zijn onvoldoende gebiedsdekkende tellingen (uit het najaar) van het huidige pSPA-gebied, welke een beperkte begrenzing heeft, beschikbaar om dit hard te maken. In het najaar worden in Zeevang de seizoenmaxima bereikt.

Oostzanerveld

Het Oostzanerveld kwalificeerde volgens de inventarisatie van 1994 wegens het voorkomen van een slaappleats van de Grutto en als broedgebied van de Kempphaan. De Grutto bereikte in de periode 1993-98 een gemiddeld seizoenmaximum van slechts 0,8% van de drempelwaarde. Vooral in 1995 en 1996 werden lage aantallen vastgesteld. De Kempphaan is als broedvogel achteruitgegaan en inmiddels uit het gebied verdwenen, mogelijk al vanaf 1996.

Linge Oevers

Het gebied kwalificeerde in de periode 1987-91 als het vierde gebied voor de Purperreiger. De soort is hier achteruitgegaan, terwijl in een aantal andere gebieden het gemiddeld aantal broedparen is toegenomen.

Yersekse en Kapelse Moer

De Yersekse en Kapelse Moer is in IBA94 opgenomen wegens het voorkomen van kwalificerende aantallen Kolganzen. Aangezien de voorgestelde gebiedsbegrenzing van de pSPA veel nauwer zijn genomen dan naar inzicht van de tellers wenselijk is, zijn van dit gebied geen telgegevens voor dit rapport beschikbaar gesteld.

[In een laat stadium heeft het Ministerie van LNV kwalificerende aantallen kolganzen ontleend aan het jaarverslag 1998 van het Zeeuws Landschap.]

Strabrechtsche Heide & Beuven

Dit gebied kwalificeerde op grond van het voorkomen in de jaren 1987-92 voor de Kraanvogel. Deze kwalificatie is grotendeels terug te voeren op een piekaantal in 1989 (350 individuen), dat sindsdien niet meer is gehaald. Het lage gemiddelde over de periode 1993-98 is voor een deel het gevolg van de drogere omstandigheden in het gebied (mond. med. J. Smits SBB). In het najaar van 1999 is evenwel weer een groep van 200 vogels waargenomen

Loonse en Drunense Duinen

Korhoen, Duinpieper en Boomleeuwerik waren de kwalificerende soorten bij de inventarisatie van 1994. Korhoen en Duinpieper zijn de afgelopen jaren uit het gebied verdwenen. De laatste volledige telling (1992) van de Boomleeuwerik geeft aan dat het gebied niet meer tot de belangrijkste vijf van Nederland behoort. Er is sprake van een relatieve achteruitgang van de soort, in andere gebieden is het aantal broedparen toegenomen.

Esbeek - Netersel (De Utrecht)

Dit gebied is in IBA94 opgenomen vanwege het voorkomen van Nachtzwaluw. Door het ontbreken van recente tellingen is niet bekend hoeveel paren er in de recente jaren hebben gebroed. Gelet op de vermoedelijke afname van de soort in het gebied en de toename in andere gebieden behoort het zeer waarschijnlijk niet meer tot de belangrijkste vijf van Nederland.

Leudal

De kwalificatie van het Leudal was gebaseerd op het voorkomen van IJsvogel. Op grond van recente aantallen behoort het gebied (net) niet meer tot één van de belangrijkste gebieden.

6. Literatuur

- ALTENBURG W. & JALVING R. 1998. Weidevogels in de relatienotagebieden Waterland en Zeevang in de periode 1987-97. Altenburg & Wymenga, Veenwouden.
- VAN ASSELDONK E. & BOEREN J. 1999. Broedvogels van de Meinweg, een beetje nat en toch leuk! Natuurhistorisch Maandblad 88: 311-315.
- BACKERRA M. & ECHTEN R. 1998. Subdoeltypen Broedvogels Bargerveen. SBB, Bargerveen.
- BAPTIST H.J.M. & MEININGER P.L. 1996. Vogels van de Voordelta 1975-1995. Rapport RIKZ 96.018. RIKZ, Middelburg.
- BAPTIST H.J.M., WITTE R.H., DUIVEN P. & WOLF P.A. 1997. Aantallen Eidereenden *Somateria mollissima* in de Nederlandse kustwateren en de Waddenzee in de winters 1993-97. Limosa 70: 113-118.
- BEEMSTER N. 1995. Broedvogels van het Lauwersmeergebied in de periode 1990-94. Werkdocument 1995-18Lio. Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied, Lelystad.
- BEEMSTER N. 1997. Dynamisch waterpeil in de Oostvaardersplassen, effecten op broedvogels in relatie tot vegetatieontwikkeling. Flevobericht nr. 400. Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied, Lelystad.
- BEEMSTER N. & VAN RIJN S. 1997. Vogels in het Lauwersmeergebied: seizoensverslag 1995/1996. RIZA-werkdocument nr. 97.060X. RIZA, Lelystad.
- VAN DEN BERG A.B. & BOSMAN C.A.W. 1999. Zeldzame vogels van Nederland, met vermelding van alle soorten. GMB Uitgeverij/ Stichting Uitgeverij van de KNNV, Haarlem/Urecht.
- BERREVOETS C.M., STRUCKER R.C.W. & MEININGER P.L. 1999. Watervogels in de Zoute Delta 1997/98. Rapport RIKZ-99.001. RIKZ, Middelburg.
- BIJLSMA R.G. 1992. De broedvogels van het Leenderbos en omgeving in 1991. SOVON-rapport 92/01. SOVON, Beek-Ubbergen.
- BIJLSMA R.G. 1993. Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels. Schuyt & Co., Haarlem.
- BIJLSMA R.G. 1998. Broedvogels van de buitendijkse Oostvaardersplassen: een kartering in 1997. A&W rapport 180. Altenburg & Wymenga, Veenwouden.
- BIJLSMA R.G. & ALTENBURG W. 1999. Broedvogels en beheer in De Weerribben: Aantalsontwikkeling van een aantal karakteristieke moerasbroedvogels. A&W-rapport 215. Altenburg & Wymenga, Veenwouden.
- VAN DEN BIJTEL H.J.V. 1990. Van bos naar open veld, een beschrijving van de broedvogelbevolking van het langbroekergebied en de centrale heuvelrug. Vogelwacht Utrecht, Leusden.
- BOELE A., VAN ROOMEN M.W.J. & VAN WINDEN E.A.J. 1996. Midwintertellingen van watervogels in Nederland, januari 1995. SOVON-monitoringrapport 96/05, RIZA-rapport BM95.28, IKC natuurbeheer coproductie 11. SOVON, Beek-Ubbergen.
- BOELE A., VAN DER WEIDE M.J.T., VAN WINDEN E.A.J. & ZOETEBIER D. 1999. Monitoring van Belangrijke Vogelgebieden: jaarrapport 1996. SOVON-monitoringrapport 1999/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- BREEDVELD W., VAN DER BURG K., VAN DER LANS F. & DE ROND D. 1999. Kleine Rietganzen *Anser brachyrhynchus* in Midden-Delfland. Het Vogeljaar 47 (1): 7-12.
- BRENNINKMEIJER A. & STIENEN E.W.M., 1993. Bewakingsverslag Griend 1994. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Arnhem.
- BRENNINKMEIJER A. & STIENEN E.W.M., 1994. Bewakingsverslag Griend 1994. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Arnhem.
- BRENNINKMEIJER A. & STIENEN E.W.M., 1995. Griend, vogels en bewaking 1995. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Arnhem.
- BRENNINKMEIJER A., STIENEN E.W.M. & VAN TIENEN P.G.M. 1996. Griend, Vogels en bewaking 1996. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Arnhem.
- BRENNINKMEIJER A. & VAN TIENEN P.G.M. 1997. Griend: Vogels en bewaking 1997. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Arnhem.
- DE BRUIN S. & VAN DIJKEN K. 1995. Verslag bewaking Rottumeroog 1994. Staatsbosbeheer-Groningen, Groningen.
- VAN BUEL H. 1998. Weidevogels van de relatienotagebieden Nieuwkoop en Driebruggen in 1997. Nota 42. De Horst, Rijen.

- VAN BUEL H. & LUBBERS G. 1997A. Broedvogels van vier SBB-objecten in westelijk Noord-Brabant in 1996. Deel 4: Prinsessenplaat. Nota 96-36D. De Horst, Gilze.
- VAN BUEL H. & LUBBERS G. 1997B. Broedvogels van vier SBB-terreinen in Zuid-Holland in 1996. Nota 96/31. De Horst, Gilze.
- CAMPHUYSEN C.J. 1997. Aantalsontwikkelingen van een aantal karakteristieke kustvogels van het Waddengebied. In: van der Have T.M. & Osieck. E.R. (red.). Aantalsontwikkelingen van en beheersmaatregelen voor karakteristieke vogels van het Waddengebied. Technic Rapport 18. Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- CAMPHUYSEN C.J. & LEOPOLD M.F. 1994. Atlas of seabirds in the Southern North Sea. IBN Research report 94/6, NIOZ-Report 1994-8, Institute for Forestry and Nature research, Dutch Seabird Group and Netherlands Institute for Sea Research, Texel.
- CASTELIJNS H., MAEBE J., VAN KERKHOVEN W., BUISE M., WIELAND A., BUIJS R.J & CASTELIJNS J. 1999. Vogelonderzoek in het Verdrongen Land van Saeftinghe, Jaarverslagen 1996/97 en 1997/98. Stichting het Zeeuwse Landschap/Natuurbeschermingsvereniging de Steltkluut, Heinkensand/Terneuzen.
- CASTELIJNS H. & MAEBE J. 1996. Vogelonderzoek in het Verdrongen land van Saeftinghe. Jaarverslag 1994/95. Stichting het Zeeuws Landschap/Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut, Philippine/Antwerpen-Deurne.
- CASTELIJNS H. & MAEBE J. 1997. Vogelonderzoek in het Verdrongen land van Saeftinghe. Jaarverslag 1995/96. Stichting het Zeeuws Landschap/Natuurbeschermingsvereniging De Steltkluut, Philippine/Antwerpen-Deurne.
- VAN DER COELEN J. & VAN SEGGELEN C. 1993. De broedvogels van het zuidelijk Peelgebied, avifaunakartering Limburg deelgebied 2, 1991. Provincie Limburg, Maastricht.
- DEKKER N. & VAN DE LEE M. 1996. Twintig jaar broedvogels in het IJperveld. Graspieper 16(2): 47-56.
- VAN DIEK H.A.M. 1996. Karakteristieke Broedvogels van de Gelderse Poort 1995. Eigen uitgave, Nijmegen.
- DIJCK D. 1998. Broedvogelinventarisatie Zwanenwater, 1997. Tringiaan 21(2): 29-30.
- VAN DIJK A.J. 1985. Handleiding Broedvogel Monitoring Project. SOVON, Arnhem.
- VAN DIJK A.J. 1993. Handleiding SOVON broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J. 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken. Handleiding BMP, uitgave 1996. SOVON/CBS, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J., BOELE A., HUSTINGS F., ZOETEBIER D. & MEIJER R. 1999. Broedvogel Monitoring Project jaarverslag 1996-97. SOVON-monitoringrapport 1999/03. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J., BOELE A., ZOETEBIER D. & MEIJER R. 1998. Kolonievogels en zeldzame broedvogels in 1996. SOVON-monitoringrapport 1998/07. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J. & HUSTINGS F. 1996. Broedvogelinventarisatie kolonievogels en zeldzame soorten. Handleiding LSB, uitgave 1996. SOVON/CBS, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J., HUSTINGS F., SIERDSEMA H. & MEIJER R. 1997. Kolonievogels en zeldzame broedvogels in 1995. SOVON-monitoringrapport 1997/06. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J., HUSTINGS F. & VERSTRAEL T. 1994. SOVON Broedvogelverslag 1992. SOVON-monitoringrapport 1994/03. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J., HUSTINGS F., SIERDSEMA H. & VERSTRAEL T. 1996A. SOVON Broedvogelverslag 1993. SOVON-monitoringrapport 1996/02. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J., HUSTINGS F., SIERDSEMA H. & VERSTRAEL T. 1996B. SOVON Broedvogelverslag 1994. SOVON-monitoringrapport 1996/06. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J., HUSTINGS F., SIERDSEMA H. & VERSTRAEL T. 1997A. Broedvogel Monitoring Project jaarverslag 1994-95. SOVON-monitoringrapport 1997/03. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK A.J., KLEEFSTRA R., ZOETEBIER D. & MEIJER R. 1999. Kolonievogels en zeldzame broedvogels in 1997. SOVON-monitoringrapport 1999/09. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN DIJK K. 1995. Voedsel- en rustgebieden van de Lepelaar in Nederland buiten Noord-Holland. Techn. Rapport Vogelbescherming Nederland 14, A&W-rapport 101. Altenburg & Wymenga/Vogelbescherming Nederland, Veenwouden./ Zeist.
- VAN DIJK K. 1999. De Vogelrichtlijn en het Zuidlaardermeer. De Grauwe Gors 27(3): 194-200.
- VAN DIJK K. & OVERDIJK O. 1996. Lepelaars *Platalea leucorodia* op nazomerpleisterplaatsen in Nederland in augustus 1995. Limosa 69(4): 175-179.
- VAN DIJCKEN K. & KOOPMAN E. 1996. Rottumeroog, Vogelwachtersverslag broedseizoen 1996. Staatsbosbeheer, s.l.
- DIJKSEN A.J. 1996. Vogels van het Gouwe Boltje; een volledig overzicht van de avifauna van Texel. Langeveld & de Rooy, Den Burg.

- DIJKSEN L. & KOKS B. 1999. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 1997. SOVON-monitoringrapport 1999/10. SOVON, Beek-Ubbergen.
- DIJKSTRA B. 1996. Broedvogels en overige Fauna van de Tachtig-Bunder en het Fochteloërveld 1996. Eigen uitgave.
- VAN DILLEN H.H. 1997. Broedvogels in de Zaanstreek 1996. De Grutter 21 (1): 25-34.
- DIRKSEN S. & VAN DER WINDEN J. 1996. Aantallen Krooneenden *Netta rufina* in nazomer en herfst op de Gouwee fluctueren met broedsucces Nederlandse populatie. Limosa 69: 131-133.
- DOMMERHOLT G. & JANSSEN R. 1997. Broedvogels van de Sallandse Heuvelrug in 1997. VWG IVN Hellen-doorn/Nijverdal.
- VAN EIJK B. 1999. De Wilck. Toen: van nestbescherming naar weidevogelreservaat, nu: van "BVG" naar "SPA" (=Special Protected Area) (ofwel: van BelangrijkVogelGebied naar Europese Speciale Beschermingszone). De Braakbal 20(2): 22-28.
- ELLENBROEK F. & VAN DER WINDEN J. 1997. Zeldzame broedvogels en kolonievogels in de provincie Utrecht in 1996. De Kruisbek 40(4/5): 1-13.
- ENGELN F. & VOGEL R. 1996. De broedvogels van het natuurontwikkelingsproject Vooroever Onderdijk in 1996. SOVON-inventarisatierapport 1996/07. SOVON, Beek-Ubbergen.
- ENGELMOER M. 1997. Pleisterende ganzen en zwanen langs de Waddenkust seizoen 1996/1997. A&W-rapport 159. VWG-FFF 112. Altenburg en Wymenga, Veenwouden.
- ENGELMOER M. 1999. Pleisterende ganzen en zwanen langs de Waddenkust seizoen 1997-1998. A&W-rapport 192, voortgangsrapport 2. Altenburg en Wymenga/Fryske Feriening Foar Fjildbiology, Veenwouden.
- ENGELMOER M. & ALTENBURG W. 1999. De waarden van cultuurgronden in het Nederlandse Waddengebied voor vogels. A&W-rapport 211. Altenburg en Wymenga, Veenwouden.
- ENGELMOER M., KUIPERS R., GARTNER H. & FERWERDA A. 1996. Vogeltellingen langs de Friese Waddenkust 1990-1995. Wadvogelwerkgroep FFF.
- ERHART F.C. & BEKHUIS J.F. 1996. Broedvogels van de Gelderse Poort 1989-94. Vogelwerkgroep Arnhem e.o./Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen e.o./NABU-Naturschutzstation Kranenburg, Arnhem.
- FABRITIUS H. 1998. Grutto's op slaapplaatsen in Noord-Holland. De Graspieper 1998(1): 50-53.
- FABRITIUS H. & STEENWINKEL F.W. 1995. Inventarisatie 1994 Eilandspolder en Mijzenpolder. Natuurwetenschappelijk rapport 1994. Rapport SBB Regio Hollands-Noorden. Beheerseenheid Schermereiland, Alkmaar.
- FABRITIUS H. & STEENWINKEL F.W. 1997. Inventarisatie 1995 en 1996 Eilandspolder en Mijzenpolder. Natuurwetenschappelijk rapport 1995 en 1996. Rapport SBB Regio Hollands-Noorden, Beheerseenheid Schermereiland, Alkmaar.
- FEDDEMA J. & KUIPERS R. 1996. Broedvogels Noord-Friesland buitendijks 1996. Rapport Wadvogelwerkgroep FFF, Ferwerd.
- FEDDEMA J. & KUIPERS R. 1998. Broedvogels Noord-Friesland buitendijks 1998. Rapport Wadvogelwerkgroep FFF, Ferwerd.
- FEENSTRA H. 1996. Vogelonderzoek Vloeiervelden 1992-1996, Fochteloërveen. Eigen uitgave, Fochtelo.
- FEENSTRA H. 1998. Ganzen op en nabij het Fochteloërveen 1993-98. Rapport voor Vereniging Natuurmonumenten. Rapport in eigen beheer, Fochtelo.
- VAN GENT K. 1998. Archiefonderzoek vogelwaarnemingen polder de Zeevang. Rapport KNNV Hoorn-Westfriesland, Hoorn.
- GRIMMET R.F.A. & JONES T.A. 1989. Important bird areas in Europe. ICBP Technical Publication No. 9. International Council for Bird Preservation, Cambridge.
- GRIMMETT R.F.A. & GAMMELL A.B. 1989. Inventory of Important Bird Areas in the European Community. Unpublished report prepared for the Directorate-General for the Environment, Consumer Protection and Nuclear Safety of the European Community, Study contract B6610-54-88. International Council for Bird Preservation, Cambridge.
- HAVEMAN R. & PAHLPLATZ R. 1998. Infanterieschietkamp Harskamp. Inventarisatie natuurwaarden 1997. Adviesgroep Vegetatiebeheer/IKC natuurbeheer, Wageningen.
- HAZELHORST H. 1997. Broedvogels Engbertsdijkvenen 1994 t/m 1996. Eigen uitgave, Almelo.
- HERMANS H. 1996. Nachtzwaluw-inventarisatie van het Leenderbos en de Groote Heide in 1996. de Blauwe Klauwier 22(3): 10-11.
- VAN HIJUM E. 1996. Ynventarisasasje ferslach 1996, Mokkebank, Bocht fan Molkwar, Mirnser Klif oant'e mei de Mokkebank. Eigen uitgave.

- HORNMAN M. & VAN DER BERG A. 2000. Artillerieschietkamp Oldebroek, Inventarisatie natuurwaarden 1998 en 1999. Adviesgroep Vegetatiebeheer/IKC natuurbeheer, Wageningen.
- HUSTINGS F., FOPPEN R., BEEMSTER N., CASTELJNS H., GROOT H., MEIJER R. & STRUCKER R. 1995. Spectaculaire opleving van Blauwborst *Luscinia svecica cyaneola* als broedvogel in Nederland. *Limosa* 68 (4): 147-158.
- VAN DER HUT R.M.G. 1995. Roerdompen in Noord-Holland; aantalsontwikkeling 1950-1995. *De Graspieper* 15: 83-91.
- IVN VWG HELLENDORRN/NIJVERDAL 1996. Broedvogels van de Sallandse Heuvelrug in 1996. IVN VWG Helleendoorn/Nijverdal, Nijverdal.
- JONGENELEN M. 1997. Broedvogels van de Middelpalen in 1997. Broedvogelrapport Beveland nummer 1. Beheereenheid Beveland, Wolphaartsdijk.
- JONKERS D. & VAN HOUTEN M. 1997. Broedvogels van het Staatsbosbeheerobject Gooikust in 1997. VWG Het Gooi en omstreken, Hilversum.
- KARMAN C.C., WINTERS B. & SCHOBEN H.P.M. 1995. Slaaptrek van Zwarte Sterns langs de kust van Wieringen. *Het Vogeljaar* 43(6): 257-265.
- KASEMIR G. & LUTTEROP D. 1998. Rottumerplaat, Vogelwachtersverslag broedseizoen 1997. Staatsbosbeheer, s.l.
- KIEWIET R. 1996. Het Oerd, bewakingsverslag 1996. It Fryske Gea, Olterterp.
- KLEEFSTRA R. 1999. Slaaplaatstellingen van ganzen en zwanen in het centrale merengebied van Fryslân in de winter 1998/99. Rapport in eigen beheer. Akkrum.
- KLEINE J. & VAN EERDE K. 1996. Fauna-inventarisatie Dwingelderveld en omgeving 1995. Eigen uitgave, Dwingeloo.
- KLEINE J. & VAN EERDE K. 1997. Fauna-inventarisatie Dwingelderveld en omgeving 1996. Eigen uitgave, Dwingeloo.
- KLEMMANN M.C.M. 1996. Broedvogels van de duinen op Voorne en Goeree in 1996. SOVON-inventarisatierapport 96/10. SOVON, Beek-Ubbergen.
- KLEMMANN M.C.M. 1998. Broedvogels van SBB-objecten langs de IJssel in 1997. SOVON-inventarisatierapport 1998/06. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN KLEUNEN A. 1997. Broedvogels van de Donkse Laagten in 1997. SOVON-inventarisatierapport 1997/07. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN KLEUNEN A. 1998. Broedvogels van Boswachterij Austerlitz in 1998. SOVON-inventarisatierapport 1998/16. SOVON, Beek-Ubbergen.
- KOFFIJBERG K. 1994. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1993. *De Grauwe gors* 22: 36-40.
- KOFFIJBERG K. 1995. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1994. *De Grauwe gors* 23: 80-83.
- KOFFIJBERG K. 1996. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1995. *De Grauwe gors* 24: 114-118.
- KOFFIJBERG K. 1998. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1996. *De Grauwe gors* 26: 84-89.
- KOFFIJBERG K., JONKER M. & PRAK B.J. 1998. De Kwartelkoning in Oldambt in 1996 en 1997. *De Grauwe Gors* 26: 40-45.
- KOFFIJBERG K., VOSLAMBER B. & VAN WINDEN E. 1997. Ganzen en zwanen in Nederland: overzicht van pleisterplaatsen in de periode 1985-94. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KOKS B. 1994. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 1993. SOVON-monitoringrapport 1994/02. SOVON, Beek-Ubbergen.
- KOKS B. 1996. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 1994. SOVON-monitoringrapport 1996/03. SOVON, Beek-Ubbergen.
- KOKS B. & HUSTINGS F. 1998. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 1995 en 1996. SOVON-monitoringrapport 1998/05. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- KOKS B. & VISSER E. 1998. Grauwe Kiekendieven in Nederland in 1997. *De Takkeling* 6(1): 66-78.
- VAN DER KOOIJ H. 1998. Het broedseizoen 1997 van de Purperreiger in Nederland. *Het Vogeljaar* 46(2): 53-57.
- KOOPMANS, M. 1996. Broedvogels van Schildhoek en Sennerplaat in 1996. SOVON-inventarisatierapport 96/13. SOVON, Beek-Ubbergen.
- DE KRAKER K. 1994. De Grevelingen geteld, Watervogeltellingen en broedvogelinventarisaties 1986-1993. SBB regio Deltagebied, Natuur en Recreatieschap de Grevelingen.

- KUIPERS R. 1996. Broedvogels Noord-Friesland buitendijks 1995. Wadvogelwerkgroep FFF, Holwerd.
- KUIPERS R. & FEDDEMA J. 1994. Resultaten broedvogelonderzoek Noord-Friesland buitendijks. Wadvogelwerkgroep FFF, Holwerd.
- LEOPOLD M. 1996. *Spisula subtrucata* als voedselbron voor zee-eenden in Nederland. BEON Rapport nr.96-2. IBN-DLO, Den Haag.
- LLOYD C., TASKER M.L., & PARTRIDGE K. 1991. The status of seabirds in Britain and Ireland. T. & A.D. Poyser, London U.K.
- LUIJTEN L. 1997. Grauwe Klauwieren in Westerwolde. De Grauwe Gors 25(1): 16-19.
- LUIJTEN L. 1998. Grauwe Klauwier houdt stand in Westerwolde. De Grauwe Gors 26(1): 4-6.
- LUTTEROP D. & KASEMIR G. 1994. Verslag bewaking Rottumerplaat 1994. Staatsbosbeheer, Groningen.
- LUTTEROP D. & KASEMIR G. 1996. Rottumerplaat, Vogelwachtersverslag broedseizoen 1996. Staatsbosbeheer, s.l.
- VAN MANEN W. 1993. Broedvogels van het Sneekmeer in 1993. SOVON-rapport 93/13. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN MANEN W. 1993. Broedvogels van Boswachterij Amerongse Berg in 1992. SOVON-rapport 93/01. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN MANEN W. 1997. Broedvogels van Arkemheen in 1996. SOVON-inventarisatierapport 97/02. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN MANEN W. 1998. Broedvogels van Sennerplaat en Schildhoek in 1997. SOVON-inventarisatierapport 98/08. SOVON, Beek-Ubbergen.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1994. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 1993 met een samenvatting van vijftien jaar monitoring 1979-1993. Werkdocument RIKZ OS-95.807X. RIKZ, Middelburg.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1995A. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 1994 met een samenvatting van zestien jaar monitoring 1979-1994. Werkdocument GWOS 94.817X. RIKZ/NIOO, Middelburg/Yerseke.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1995B. Watervogels in de Zoute Delta 1991-94. RIKZ-rapport 95.025. RIKZ, Den Haag.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1996A. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 1995. Werkdocument RIKZ/OS-96.807X. RIKZ, Middelburg
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1996B. Watervogels in de Zoute Delta 1994/95. Rapport RIKZ-96.009. RIKZ, Den Haag.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1997A. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 1996. Werkdocument RIKZ/OS-97.808X. RIKZ, Middelburg.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1997B. Watervogels in de Zoute Delta 1995/96. Rapport RIKZ-97.001. RIKZ, Middelburg.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1998A. Kustbroedvogels in het Deltagebied in 1997. Werkdocument RIKZ/OS-98.808X. RIKZ, Middelburg.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1998B. Watervogels in de Zoute Delta 1996/97. Rapport RIKZ-98.001. RIKZ, Middelburg.
- MEININGER P.L., BERREVOETS C.M. & STRUCKER R.C.W. 1999. Kustbroedvogels in het Deltagebied: een terugblik op twintig jaar monitoring (1979-1998). Rapport RIKZ-99.025. RIKZ, Middelburg.
- MEININGER P.L., SCHEKKERMAN H. & VAN ROOMEN M.W.J. 1995. Population estimates and 1% criteria for waterbird species occurring in the Netherlands: suggestions for standardization. Limosa 68(2): 41-48.
- MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ, DIRECTIE NATUURBEHEER 2000. Selectiecriteria en methode van begrenzing. Onderdeel van de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.
- MOSTERT K., TER HORST R. & VAN HEERDEN A. 1995. Wintervogeltellingen in Zuid-Holland 1992-93. Provincie Zuid-Holland/ Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.
- VAN NOORDEN B. 1994. De broedvogels van Midden-Limburg, avifaunakartering Limburg deelgebied 3. Provincie Limburg, Maastricht.
- VAN NOORDEN B. 1995. Broedvogels in de Kop van Limburg, avifaunakartering Limburg deelgebied 4. Provincie Limburg, Maastricht.
- VAN NOORDEN B. 1996. Broedvogels van Roerstreek en Grensmaas, avifaunakartering Limburg deelgebied 5. Provincie Limburg, Maastricht.
- OLTHOFF M. 1995. Rapport broedvogelinventarisatie Lauwersmeer 1995. Stichting Natuurschool, Groningen.

- OSIECK E. & HUSTINGS F. 1994. Rode lijst van bedreigde soorten en blauwe lijst van belangrijke soorten in Nederland. Technisch Rapport Vogelbescherming Nederland 12. Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- OVERDIJK O. 1995. Vogels van de Rode- en Blauwe Lijst in 1995 in het natuurmonument "De Wieden". Natuurmonumenten, 's Graveland.
- OVERDIJK O. & STRUCKER R. 1997. Telling Lepelaars op nazomerpleisterplaatsen. Vogelnieuws 1997(4): 6.
- PARMENTIER F. 1993. Vogels van het Twiske. Recreatieschap Het Twiske, Oostzaan.
- PLATTEEUW M. 1995. Avifaunistisch jaarverslag Oostvaardersplassen 1994. Intern rapport. Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied, Lelystad.
- PLATTEEUW M. 1997. Vogels in een zoetwatermoeras; monitoringprogramma Oostvaardersplassen 1995/1996. RIZA werkdokument 97.017X. RIZA, Lelystad.
- PLATTEEUW M., CORNELISSEN P. & JANS L. 1998. Vegetatie, begrazing en vogels in een zoetwatermoeras; monitoringsprogramma Oostvaardersplassen 1996/1997. RIZA werkdokument 98.096x. RIZA, Lelystad.
- PLATTEEUW M., CORNELISSEN P., JANS L., BEEMSTER N. & ALTENBURG W. 1999. Vegetatie, begrazing en vogels in een zoetwatermoeras; monitoringsprogramma Oostvaardersplassen 1997/1998. Riza werkdokument 99.119x. RIZA, Lelystad.
- POELMANS W. & VAN DIERMEN J. 1997. Broedvogels van Midden- en Oost-Brabant. Provincie Noord-Brabant, Den Bosch.
- POOT M., RASMUSSEN L.M., VAN ROOMEN M.J.W., RÖSNER H.-U. & SÜDBECK P. 1996. Migratory waterbirds in the Wadden Sea 1993/94. Wadden Sea Ecosystem No.5. Common Wadden Sea Secretariat, Trilateral Monitoring and Assessment Group & Joint Group of Migratory Birds in the Wadden Sea, Wilhelmshaven.
- VAN RIJN S. 1998. Watervogels in IJsselmeer en Markermeer: seizoenverslag 1997/98. RIZA-werkdocument nr. 98.177X. RIZA, Lelystad.
- VAN RIJN S. & BEEMSTER N. 1997. Vogels in het Lauwersmeergebied: seizoenverslag 1994/95. RIZA-werkdocument nr. 97.014X. RIZA, Lelystad.
- VAN RIJN S. & PLATTEEUW M. 1996A. Watervogels in IJsselmeer en Markermeer: seizoenverslag 1994/95. RIZA-werkdocument nr. 96.194X. RIZA, Lelystad.
- VAN RIJN S. & PLATTEEUW M. 1996B. Watervogels in IJsselmeer en Markermeer: seizoenverslag 1995/96. RIZA-werkdocument nr. 96.195X. RIZA, Lelystad.
- VAN RIJN S. & PLATTEEUW M. 1997. Watervogels in IJsselmeer en Markermeer: seizoenverslag 1994/95. RIZA-werkdocument nr. 97.195X. RIZA, Lelystad.
- VAN RIJN S. & WILLEMS J. 1998. Vogels in het Lauwersmeergebied: seizoenverslag 1996/1997. SBB-Friesland, Bureau Waardenburg b.v., RIZA, Lelystad.
- VAN ROOMEN M.W.J. 1993. Tellen van watervogels in Nederland: voorstellen voor vernieuwing van enkele monitoringprojecten vanaf 1993. SOVON-rapport 1993.07, RIZA-rapport BM93.06, IKC-NBLF werkdokument 31. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN ROOMEN M.W.J. & HUSTINGS F. 1996. Handleiding Watervogelprojecten SOVON. SOVON-Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VAN ROOMEN M. & VOGEL R. 1996. Monitoring van vogels in Belangrijke Vogelgebieden. Een studie naar de mogelijkheden voor monitoring van belangrijke vogelsoorten in IBA's. SOVON-onderzoeksrapport 96/02. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN ROOMEN M.W.J., KLEMMANN M.C.M., VAN WINDEN E.A.J. & GANZEN- EN ZWANENWERK GROEP NEDERLAND 1994. Watervogels in Nederland in januari 1993. SOVON-monitoringrapport 94.01, RIZA-rapport BM93.32, IKC natuurbeheer werkdokument 57. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN ROOMEN M.W.J. & VAN WINDEN E.A. J. 1994. Watervogels in de Zoete Rijkswateren in 1992/93. SOVON-rapport 1993.15, RIZA-rapport BM93.11. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VAN ROOMEN M.W.J., VAN WINDEN E.A.J. & ZOLLINGER R. 1995. Midwintertellingen van watervogels in Nederland, januari 1994. SOVON-monitoringrapport 95/01, RIZA-rapport BM94.16, IKC natuurbeheer coproductie 3. SOVON, Beek-Ubbergen.
- ROSE P.M. & SCOTT D.A. 1997. Waterfowl population estimates - second edition. Wetlands International Publ. 44, Wageningen.
- RÖSNER H.-U., VAN ROOMEN M.J.W., SÜDBECK P. & RASMUSSEN L.M., 1994. Migratory waterbirds in the Wadden Sea 1992/93. Wadden Sea Ecosystem No.2. Common Wadden Sea Secretariat & Trilateral Monitoring and Assessment Group, Wilhelmshaven.
- RUITERS P.S., NOORDHUIS R. & VAN DEN BERG M.S. 1994. Kranswieren verklaren aantalsfluctuaties van Krooneenden *Netta rufina* in Nederland. Limosa 67: 147-158.

- SCHOBHEN H.P.M. 1999. Slaaptrek van Zwarte Sterns. *Meerkoet* 1999(4): 21-23.
- SCHOBHEN H.P.M., WINTERS B. & KARMAN C.C. 1995. Het Balgzand als slaappleaats voor ruiende Zwarte Sterns. *De Graspieper* 15: 159-166.
- VAN SEGGELEN C. & VAN TILBURG P. 1994. Overzicht van de Groote Peel in 1992/93. Vogelwerkgroep De Peel, Asten.
- VAN SEGGELEN C., VERBEETEN M., VEREIJKEN J. & ZEGERS P. 1998. Broedvogels van het Nationaal Park De Groote Peel in 1997. Staatsbosbeheer & Vogelwerkgroep De Peel, Helenaveen.
- VAN SEGGELEN C. & VWG DE PEEL. 1997. Broedvogelonderzoek in het Peelgebied 1996. Eigen uitgave, Helenaveen.
- SKOV H., DURINCK J., LEOPOLD M.F. & TASKER M.L. 1995. Important Bird Areas for Seabirds in the North Sea. BirdLife International, Cambridge.
- SMIT C.J. & PIERSMA T. 1989. Numbers, midwinter distribution, and migration of wader populations using the East Atlantic Flyway. In: Boyd H. & Pirotts J.-Y. (eds.). *Flyways and Reserves Networks*. IWRB Spec. Publ. No. 9. 1989. Slimbridge, U.K.
- SOVON *s.a.* Bijzondere Soorten Project niet-broedvogels (folder). SOVON, Beek-Ubbergen.
- SOVON/CBS 1986. Handleiding Bijzondere Soorten Project (Broedvogels). SOVON, Arnhem.
- SOVON GANZEN- EN ZWANENWERKGROEP 1995. Ganzen- en zwanentellingen in Nederland in 1993/94. SOVON-monitoringrapport 95/02, RIZA-rapport BM94.17, IKC natuurbeheer coproductie 4. SOVON, Beek-Ubbergen.
- SOVON GANZEN- EN ZWANENWERKGROEP 1996. Ganzen- en zwanentellingen in Nederland in 1994/95. SOVON-monitoringrapport 96/04, RIZA-rapport BM95.27, IKC natuurbeheer coproductie 10. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- SOVON GANZEN- EN ZWANENWERKGROEP 1997. Ganzen- en zwanentellingen in Nederland in 1995/96. SOVON-monitoringrapport 97/05, RIZA-rapport BM96.20, IKC natuurbeheer coproductie 16. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- SOVON GANZEN- EN ZWANENWERKGROEP 1998. Ganzen- en zwanentellingen in Nederland in 1996/97. SOVON-monitoringrapport 98/06, RIZA-rapport BM97.17, IKC natuurbeheer coproductie 20. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- SOVON GANZEN- EN ZWANENWERKGROEP 1999. Ganzen- en zwanentellingen in Nederland in 1997/98. SOVON-monitoringrapport 99/06, RIZA-rapport BM98.06, IKC natuurbeheer coproductie 24. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- STIENEN E.W.M. 2000. Biotoopbeschrijvingen Vogelrichtlijnsorten. Alterra, Wageningen.
- STRUCKER R.C.W., BERREVOETS C.M. & DIRKSEN S. 1999 Atlas vogelconcentraties en vliegbewegingen Delta: veldwerk slaappleaatsen ganzen en Kleine Zwanen in Zeeland 1997-1999. Bureau Waardenbrug, Culemborg.
- TEIXEIRA R. 1997. Broedvogelinventarisatie proefstrook Markiezaat 1996. *Veerkracht* 7(1): 22-26.
- VAN DEN TEMPEL R. & OSIECK E.R. 1994. Areas Important for Birds in the Netherlands. Technisch Rapport Vogelbescherming Nederland 13E. Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Tulp I. 1998. Reproductie van Strandplevieren *Charadrius alexandrinus* en Bontbekplevier *Charadrius hiaticula* op Terschelling, Griend en Vlieland in 1997. *Limosa* 71: 109-120.
- VELDKAMP R. 1996. Bijzondere broedvogels van De Wieden. Vereniging Natuurmonumenten/Bureau Veldkamp, 's Graveland/Steenwijk.
- VELDKAMP R. 1998. Broedvogels van het Nieuwkoopse Plassengebied in 1997. Rapport Bureau Veldkamp, Steenwijk.
- VEREIJKEN J. 1998. De broedvogels van het binnendijkse deel van het eiland Tiengemeten in 1997. SOVON-inventarisatierapport 1998/09. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VEREIJKEN J. & VERBEETEN M. 1999. Broedvogels van de Mariapeel in 1998. SBB, Roermond.
- VERSLUYS M., ENGELMOER R., BLOK D. & VAN DER WAL R. 1997. Vogels van Ameland. Friese Pers Boekerij, Leeuwarden.
- VAN DE VLIET R., BAKHUIZEN J.J. & TEMPELMAN D. 1998. Broedvogels in BMP-plots langs het IJmeer in 1997. SOVON-inventarisatierapport 1998/07. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VOGEL R.L. 1995. Broedvogels van SBB-reservaten in de IJsseluiterwaarden in 1994. SOVON-inventarisatierapport 1995/03. SOVON, Beek-Ubbergen.
- VOGELBESCHERMINGSWACHT ZAA NSTREEK 1998. Vogels kijken in de Zaanstreek. Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, Zaandam.

- VOGELWERKGROEP BIESBOSCH & MEIJER R. 1995. Broedvogels van de Biesbosch, Ontwikkeling van de broedvogelbevolking, 25 jaar na een nieuwe start. Staatsbosbeheer regio Brabant West, District Biesbosch, Werkendam.
- VOSLAMBER B., VAN ROOMEN M.W.J. & VAN WINDEN E.A.J. 1996. Watervogels in de Zoete Rijkswateren in 1993/94. SOVON-monitoringrapport 96.01, RIZA-rapport BM95.15. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B., VAN DER WEIDE M.J.T. & VAN WINDEN E.A.J. 1997. Vogels in Belangrijke Vogelgebieden in 1992-94: een overzicht op basis van de in de SOVON databases aanwezige gegevens. SOVON-onderzoeksrapport 97/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B., VAN DER WEIDE M.J.T. & VAN WINDEN E.A.J. 1998. Vogels in Belangrijke Vogelgebieden: broedvogels 1995, niet-broedvogels seizoen 1994/95. SOVON-onderzoeksrapport 98/05. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B., VAN WINDEN E.A.J. & VAN ROOMEN M.W.J. 1997a. Midwintertellingen van watervogels in Nederland, januari 1996. SOVON-monitoringrapport 97/04, RIZA-rapport BM96.19, IKC natuurbeheer coproductie C15. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B., VAN WINDEN E.A.J. & VAN ROOMEN M.W.J. 1997b. Watervogels in de Zoete Rijkswateren in 1994/95. SOVON-monitoringrapport 97/02, RIZA-rapport BM95.29. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B., VAN WINDEN E.A.J. & VAN ROOMEN M.W.J. 1998a. Midwintertellingen van watervogels in Nederland, januari 1997. SOVON-monitoringrapport 98/04, RIZA-rapport BM97.16, IKC natuurbeheer coproductie C19. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B., VAN WINDEN E.A.J. & VAN ROOMEN M.W.J. 1998b. Watervogels in de Zoete Rijkswateren in 1995/96. SOVON-monitoringrapport 98/02, RIZA-rapport BM96.21. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B., VAN WINDEN E.A.J. & VAN ROOMEN M.W.J. 1999a. Midwintertellingen van watervogels in Nederland, januari 1998. SOVON-monitoringrapport 99/05, RIZA-rapport BM98.09, IKC natuurbeheer coproductie C22. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VOSLAMBER B., VAN WINDEN E.A.J. & VAN ROOMEN M.W.J. 1999b. Watervogels in de Zoete Rijkswateren in 1997/98. SOVON-monitoringrapport 99/07. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- WADVOGELWERKGROEP FFF 1993. Broedvogels 1993; resultaten broedvogelonderzoek Noord-Friesland buitendijks. Rapport Wadvogelwerkgroep FFF, Holwerd.
- WILLEMS J. 1998. Vogels in het Lauwersmeergebied: seizoensverslag 1997/1998. SBB-Friesland, s.l.
- DE WIJS W.J.R. 1993. Broedvogels in de Vechtplassen in 1993. Natuurmonumenten, 's Graveland.
- WITTE R.H., STRUCKER R.C.W., BERREVOETS C.M. & MEININGER P.L. 1998. Watervogels en zeezoogdieren in de Voordelta 1997/1998. Rapport RIKZ 98.033. RIKZ, Middelburg.
- WOETS D. 1993. Broedvogels in De Weerribben, aantalsontwikkeling van enkele karakteristieke en/of zeldzame broedvogels in het reservaat tussen 1987 en 1994. Noordwesthoek 20(4): 1-17.
- WOETS D. 1994. Broedvogels in De Weerribben (2), aanvullingen en correcties. Noordwesthoek 21(1): 26-27.
- WOETS D. 1997. Broedvogels van De Weerribben in 1996. Eigen uitgave, De Pol.
- WYMENGA E. 1995. De Kemphaan op doortrek in Friesland in het voorjaar van 1995. Twirre 6(4): 11-14.
- WYMENGA E. 1997. Kemphanen op Friese Slaapplaatsen in het voorjaar van 1997. Twirre 8(4): 9-13.
- ZEEUWS LANDSCHAP 1999. Jaarverslag 1998. Stichting Het Zeeuwse Landschap, Heinkenszand.
- ZIJLSTRA E.F., VAN EERDEN M.R., BEEMSTER N. & ZIJLSTRA M. 1996. Het Lauwersmeergebied, een wetland in beweging; 13 jaar vogeltellingen (1981-1994). Flevovericht nr. 370. Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied/RU Groningen, Lelystad/Groningen.

Bijlagen

Bijlage 1: Bronnen per gebied

Deze bijlage geeft een overzicht van de geraadpleegde bronnen per gebied. Het gaat hierbij om projecten (landelijk of regionaal) en eventuele literatuurgegevens en/of informatie van contactpersonen.

In het overzicht zijn alleen de verwijzingen naar literatuurbronnen opgenomen, de volledige verwijzingen zijn te vinden in de literatuurlijst. Van de genoemde projecten is in hoofdstuk 3 meer informatie te vinden. De volgende afkortingen zijn gebruikt:

BMP = Broedvogel Monitoring Project
LSB = Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels
IBA = Monitoring Belangrijke Vogelgebieden (broedvogels en niet-broedvogels)
RIKZ = Monitoring Deltagebied (broedvogels en niet-broedvogels)
WAD = Monitoring Waddengebied (broedvogels en niet-broedvogels)
MIDW = Midwintertelling van watervogels
GAZW = Ganzen- en Zwanentellingen
BSPnb = Bijzondere Soorten Project niet-broedvogels
ZOWA = Watervogeltellingen Zoete Rijkswateren

Waddenzee: open water

Niet-Broedvogels: WAD; Baptist *et al.* 1997; contactpersoon R. Witte (RIKZ).

Waddenzee: Richel

Niet-Broedvogels: WAD; BSPnb.

Waddenzee: kust Wieringen

Broedvogels: WAD; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; BSPnb.

Waddenzee: Simonszand

Niet-Broedvogels: WAD.

Waddenzee: Texel-De Schorren

Broedvogels: WAD; Dijkse 1996; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; van Dijk & Overdijk 1996.

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen

Broedvogels: WAD; BMP; Dijkse 1996; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Vlieland-duinen

Broedvogels: WAD; BMP; diverse inventarisatieverslagen Staatsbosbeheer; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; BSPnb.

Waddenzee: Vlieland-wadden

Broedvogels: WAD; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996.

Waddenzee: Griend

Broedvogels: WAD; Brenninkmeijer & Stienen 1993, Brenninkmeijer & Stienen 1994, Brenninkmeijer & Stienen 1995, Brenninkmeijer *et al.* 1996, Brenninkmeijer & van Tienen 1997; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD.

Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat

Broedvogels: WAD; BMP; diverse inventarisatieverslagen Staatsbosbeheer; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; BSPnb; van Dijk 1995, van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997.

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Terschelling-duinen

Broedvogels: WAD; BMP; Tulp 1998; diverse inventarisatieverslagen Staatsbosbeheer; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen

Broedvogels: WAD; BMP; Versluys *et al.* 1997, verslagen Vogelwacht Nes-Buren; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Waddenzee: Ameland-wadden

Broedvogels: WAD; BMP; Versluys *et al.* 1997, Kiewiet 1996, bewakingsverslagen It Fryske Gea; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; contactpersonen C. Rapoldt, M. Kersten.

Waddenzee: Engelsmanplaat & Rif

Broedvogels: WAD; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD.

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Schiermonnikoog-duinen

Broedvogels: WAD; BMP; verslagen Natuurmonumenten; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden

Broedvogels: WAD; BMP; verslagen Natuurmonumenten; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997; contactpersoon K. van Dijk.

Waddenzee: Rottumerplaat

Broedvogels: WAD; BMP; Lutterop & Kasemir 1994, Lutterop & Kasemir 1996, Kasemir & Lutterop 1997; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997.

Waddenzee: Rottumeroog

Broedvogels: WAD; BMP; de Bruin & van Dijken 1994, van Dijken & Koopman 1996; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD.

Zwanenwater

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Dijk 1998.

Waddenzee: Balgzand

Broedvogels: WAD; BMP; verslagen Noord-Hollands Landschap; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; BSPnb; Karman *et al.* 1995, van Dijk & Overdijk 1996, Schobben *et al.* 1995, Schobben 1999, Overdijk & Strucker 1997.

Waddenzee: Friese Waddenkust

Broedvogels: WAD; BMP; Wadvogelwerkgroep FFF 1993, Kuipers & Feddema 1994, Kuipers 1996, Feddema & Kuipers 1996, Feddema & Kuipers 1998; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; BSPnb; Engelmoer *et al.* 1996, Engelmoer 1997, Engelmoer 1999; contactpersoon M. Engelmoer (FFF-Wadvogelwerkgroep).

Lauwersmeer

Broedvogels: LSB; BMP; Olthoff 1995, Beemster 1995, Koopmans 1996, Koffijberg 1994, Koffijberg 1995, Koffijberg 1996, Koffijberg 1998, van Manen 1998; contactpersonen R. Kleefstra (Kemphaan), K. Koffijberg (meeuwen, sterns & plevieren), N. Beemster (overig soorten).

Niet-Broedvogels: MIDW; GAZW; IBA; BSPnb; van Dijk 1995, van Dijk & Overdijk 1996, Zijlstra *et al.* 1996, Overdijk & Strucker 1997, Wymenga 1997, van Rijn & Beemster 1997, Beemster & van Rijn 1997, van Rijn & Willems 1998, Willems 1998; contactpersonen S. van Rijn (RIZA), J. Willems (SBB Lauwersmeer), E. Wymenga.

Waddenzee: Groninger Waddenkust

Broedvogels: WAD; BMP; Koffijberg 1994, Koffijberg 1995, Koffijberg 1996, Koffijberg 1998; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; BSPnb; contactpersoon K. van Dijk.

Waddenzee: Dollard

Broedvogels: WAD; BMP; Koffijberg 1994, Koffijberg 1995, Koffijberg 1996, Koffijberg 1998; contactpersoon L. Dijkse (SOVON).

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; BSPnb.

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone

Niet-Broedvogels: WAD; BSPnb; Leopold 1996, Baptist *et al.* 1997, Camphuysen & Leopold 1994, Camphuysen 1997; contactpersoon R. Witte (RIKZ).

Niet-Broedvogels: MIDW; van Dijk & Overdijk 1996.

Voordelta (incl. Westplaat)

Broedvogels: RIKZ; LSB; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: RIKZ; Baptist & Meininger 1996, Baptist *et al.* 1997, Witte *et al.* 1998; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Voornes Duin

Broedvogels: LSB; BMP; RIKZ; Klemann 1996, Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersonen C. Berrevoets (RIKZ), R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Niet-Broedvogels: MIDW; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Kwade Hoek

Broedvogels: RIKZ; LSB; Klemann 1996, Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: RIKZ; GAZW; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Meininger *et al.* 1995b, 1996b, 1997b, 1998b, Berrevoets *et al.* 1999; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Haringvliet

Broedvogels: LSB; BMP; RIKZ; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a, Vereijken 1998; contactpersonen C. Berrevoets (RIKZ), R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Hollands Diep

Broedvogels: LSB; RIKZ; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersonen C. Berrevoets (RIKZ), R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Volkerakmeer (voorheen Krammer-Volkerak)

Broedvogels: LSB; BMP; RIKZ; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997.

Grevelingen

Broedvogels: RIKZ; LSB; BMP; Meininger *et al.* 1994a, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a, de Kraker 1994; contactpersonen C. Ettema (SBB, Middelburg), C.

Berrevoets (RIKZ), R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).
Niet-Broedvogels: RIKZ; Meininger *et al.* 1995b, 1996b, 1997b, 1998b, Berrevoets *et al.* 1999, van Dijk 1995, van Dijk & Overdijk 1996; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Oosterschelde

Broedvogels: RIKZ; LSB; BMP; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: RIKZ; BSPnb; Meininger *et al.* 1995b, 1996b, 1997b, 1998b, Berrevoets *et al.* 1999, van Dijk 1995; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Zoommeer (incl. kanaal)

Broedvogels: RIKZ; LSB; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a, van Buel & Lubbers 1997a; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997; contactpersoon R. Teixeira.

Markiezaat (voorheen deel Oosterschelde)

Broedvogels: RIKZ; LSB; BMP; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a, Teixeira 1997; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; IBA; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997; contactpersoon R. Teixeira.

Veerse Meer

Broedvogels: RIKZ; LSB; BMP; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a, Jongenelen 1997; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: RIKZ; BSPnb; Meininger *et al.* 1995b, 1996b, 1997b, 1998b, Berrevoets *et al.* 1999; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)

Broedvogels: RIKZ; LSB; BMP; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: RIKZ; BSPnb; Meininger *et al.* 1995b, 1996b, 1997b, 1998b, Berrevoets *et al.* 1999, contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Verdronken Land van Saeftinghe

Broedvogels: RIKZ; LSB; BMP; Castelijns *et al.* 1999, Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: RIKZ; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Castelijns & Maebe 1996, Castelijns & Maebe 1997, Castelijns *et al.* 1999, Meininger *et al.* 1995b, 1996b, 1997b, 1998b, Berrevoets *et al.* 1999; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Zwingebed (Nederlandse deel)

Broedvogels: RIKZ; LSB; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon C. Berrevoets (RIKZ).

Niet-Broedvogels: BSPnb.

IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)

Broedvogels: LSB; BMP; van Hijum 1996, Engelen & Vogel 1996; contactpersoon E. van Hijum.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; van Rijn & Platteeuw 1996a, 1996b, 1997; van Rijn 1998; Wymenga 1997; contactpersonen J. Hooijmeijer (Fryske Gea), E. Wymenga; M. van Eerden (RIZA).

Markermeer (excl. IJmeer)

Broedvogels: LSB; contactpersoon M. Zijlstra (RIZA).

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; van Rijn & Platteeuw 1996a, 1996b, 1997; van Rijn 1998; Ruiters *et al.* 1994, Dirksen & van der Winden 1996; contactpersoon M. van Eerden (RIZA).

IJmeer

Broedvogels: LSB; BMP; van de Vliet *et al.* 1998.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; van Rijn & Platteeuw 1996a, 1996b, 1997; van Rijn 1998; contactpersoon M. van Eerden (RIZA).

Ketelmeer & Vossemeer

Broedvogels: LSB; contactpersoon S. Deuzeman.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; contactpersoon G. Gerritsen (KNNV VWG Zwolle).

Zwarte Meer

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; contactpersoon S. Deuzeman.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996; contactpersoon G. Gerritsen (KNNV VWG Zwolle).

Drontermeer

Broedvogels: LSB; IBA; contactpersoon S. Deuzeman.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; contactpersonen G. Gerritsen (KNNV VWG Zwolle), S. Deuzeman.

Veluwemeer

Broedvogels: LSB; BMP; IBA.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb.

Wolderwijd & Nuldernauw

Broedvogels: LSB; IBA.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; contactpersoon J. Ritzer (VWG Amersfoort).

Gooimeer (oude landzijde) & Eemmeer

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Jonkers & van Houten 1997; contactpersoon D. Jonkers.

Niet-Broedvogels: ZOWA.

IJssel

Broedvogels: LSB; BMP; Vogel 1995, Klemann 1998; contactpersoon R. Vogel.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; contactpersoon G. Gerritsen.

Gelderse Poort

Broedvogels: LSB; BMP; Erhart & Bekhuis 1996, van Diek 1996.

Niet-Broedvogels: ZOWA; GAZW; BSPnb.

Nederrijn: Heteren-Wijk bij Duurstede

Broedvogels: LSB; BMP.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb.

Waal: Nijmegen-Waardenburg

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon R. Lensink.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb.

Biesbosch

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Vogelwerkgroep Biesbosch & Meijer R. 1995.

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997; contactpersoon B. Weel (SBB)

Leekstermeergebied

Broedvogels: LSB; BMP.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersoon P. Venema.

Zuidlaardermeergebied

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon H. Steendam.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; van Dijk 1999; contactpersonen J. Nienhuis, H. Steendam.

Groote Wielen

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon F. Nijland (Wielenwerkgroep).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersonen F. Nijland (Wielenwerkgroep), E. Wymenga.

Oude Venen

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon R. Kleefstra (SOVON).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Wymenga 1995, Wymenga 1997; contactpersonen R. Kleefstra (SOVON), E. Wymenga.

De Deelen

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon R. Kleefstra (SOVON).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersoon R. Kleefstra (SOVON).

Van Oordt's Mersken

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon R. Kleefstra (SOVON).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; Wymenga 1995; contactpersoon E. Wymenga.

Sneekermeer e.o.

Broedvogels: LSB; BMP; van Manen 1993; contactpersoon R. Kleefstra (SOVON).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; Wymenga 1995, Wymenga 1997; contactpersonen H. van der Wal, S. Bakker, E. Wymenga, R. Kleefstra (SOVON).

Witte & Zwarte Brekken, Oudhof

Broedvogels: LSB; contactpersoon R. Kleefstra (SOVON).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; Wymenga 1995, Wymenga 1997; contactpersonen H. van der Wal, S. Bakker, E. Wymenga, R. Kleefstra (SOVON).

Oudegaasterbrekken

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; Wymenga 1995, Koffijberg *et al.* 1997; contactpersonen R. Kleefstra (SOVON), E. Wymenga.

Fluessen, Vogelhoek en Morra

Broedvogels: LSB; contactpersoon R. Kleefstra (SOVON).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; Wymenga 1997; contactpersonen S. Bakker; E. Wymenga.

Rottige Meenthe & Brandemeer

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon R. Kleefstra (SOVON).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersoon H. Ruiter.

Weerribben

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Woets 1993, Woets 1994, Woets 1997, Bijlsma & Altenburg 1999.

Niet-Broedvogels: MIDW; BSPnb.

Wieden

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Overdijk 1995, Veldkamp 1996.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW.

Oostvaardersplassen

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Beemster 1997, Platteeuw 1997, Bijlsma 1998, Platteeuw *et al.* 1998.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; IBA; BSPnb; Platteeuw 1995, 1997. Platteeuw *et al.* 1998, 1999. van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997; contactpersoon W. Dubbeldam (RIZA).

Lepelaarplassen

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; contactpersoon A. van den Berg.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Overdijk & Strucker 1997; contactpersoon A. van den Berg (VWG Almere).

Eilandspolder

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Fabritius & Steenwinkel 1997.

Niet-Broedvogels: MIDW; Fabritius & Steenwinkel 1995, Fabritius & Steenwinkel 1997, Fabritius 1998, van Dijk & Overdijk 1996; contactpersoon H. Fabritius (SBB).

Zeevang

Broedvogels: LSB; BMP; Altenburg & Jalving 1998.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; Fabritius 1998, van Gent 1998; contactpersonen H. Fabritius (SBB), B. Pronk (VWG Hoorn/West Friesland).

Wormer- en Jisperveld

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; van der Hut 1995, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek 1998; contactpersoon J. van der Geld (Natuurmonumenten).

Niet-Broedvogels: MIDW; BSPnb; van Dijk & Overdijk 1996, Fabritius 1998; contactpersonen E. Floris (VWG Zaanstreek), J. van der Geld (Natuurmonumenten), K. Jonker.

Ilperveld, Varkensland & Twiske

Broedvogels: LSB; BMP; Parmentier 1993, van der Hut 1995, Dekker & van de Lee 1996.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; IBA; Fabritius 1998; contactpersonen E. Floris (VWG Zaanstreek), H. Fabritius (SBB).

Oostzanerveld

Broedvogels: LSB; BMP; van Dillen 1997.

Niet-Broedvogels: MIDW; IBA; Fabritius 1998; contactpersonen E. Floris (VWG Zaanstreek), H. Fabritius (SBB).

Oostelijke Vechtplassen

Broedvogels: LSB; BMP; de Wijs 1993, Ellenbroek & van der Winden 1997, van der Kooij 1998; contactpersoon J. van der Winden (Vogelwacht Utrecht).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb.

Naardermeer

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; van der Kooij 1998.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb.

Arkemheen

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; van Manen 1997.

Niet-Broedvogels: GAZW; contactpersoon J. de Jong.

Nieuwkoopse Plassen

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Veldkamp 1998, van Buel 1998, van der Kooij 1998.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb.

Reeuwijkse Plassen: Broekvelden / Vettenbroek

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; IBA; Mostert *et al.* 1995; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Zouweboezem

Broedvogels: LSB; IBA; van der Kooij 1998.

Niet-Broedvogels: MIDW; Mostert *et al.* 1995; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Donkse Laagten

Broedvogels: LSB; van Kleunen 1997.

Niet-Broedvogels: GAZW; Mostert *et al.* 1995; contactpersoon N. de Bruin.

Linge Oevers

Broedvogels: LSB; van der Kooij 1998; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Yerseke en Kapelse Moer

Broedvogels: LSB.

Niet-Broedvogels: Strucker *et al.* 1999.

[Min. van LNV heeft als bron het jaarverslag 1998 van het Zeeuws Landschap (1999) gebruikt.]

Fochteloerveen

Broedvogels: LSB; BMP; Dijkstra 1996, Feenstra 1996; contactpersoon H. Feenstra.

Niet-Broedvogels: GAZW; Feenstra 1998; contactpersonen H. Feenstra, E. Wymenga.

Dwingelderveld

Broedvogels: LSB; BMP; Kleine & van Eerde 1996, Kleine & van Eerde 1997; contactpersoon J. Kleine.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersoon J. Kleine.

Bargerveen

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon A.J. van Dijk.

Niet-Broedvogels: GAZW; BSPnb.

Engbertsdijksvenen

Broedvogels: LSB; BMP; Hazelhorst 1997; contactpersoon H. Hazelhorst.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersoon P. van den Akker.

Mariapeel & Deurnese Peel

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Hustings *et al.* 1995, Vereijken & Verbeeten in prep.; contactpersoon M. Verbeeten.

Niet-Broedvogels: GAZW; BSPnb.

Groote Peel

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; van Seggelen & van Tilburg 1994, van Seggelen & VWG 'De Peel' 1997, van Seggelen *et al.* 1998.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersoon C. van Seggelen.

Strabrechtsche Heide & Beuven

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon J.E. Kikkert.

Niet-Broedvogels: MIDW; BSPnb; contactpersoon J. Smits (SBB)

De Wilck reservaat

Broedvogels: van Buel & Lubbers 1997b.

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersoon B. van Eijk (VWG Hazerswoude).

Zwarte Water

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon J. Bredenbeek (SBB).

Niet-Broedvogels: ZOWA; BSPnb; contactpersonen J. Bredenbeek (SBB), G. Gerritsen.

Oude Land van Strijen

Broedvogels: contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; BSPnb; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Boezems van Kinderdijk

Broedvogels: LSB; van der Kooij 1998; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Niet-Broedvogels: MIDW.

Drents-Friese Wold

Broedvogels: LSB; BMP; contactpersoon A.J. van Dijk.

Veluwe incl. mil. oefen.

Broedvogels: LSB; BMP; IBA; Haveman & Pahlplatz 1998, Hornman & van der Berg 2000; contactpersoon R. Vogel.

Sallandse Heuvelrug

Broedvogels: LSB; BMP; VWG IVN Hellen-doorn/Nijverdal 1996, Dommerholt & Janssen 1997.

Loonse en Drunense Duinen

Broedvogels: LSB; IBA, Poelmans & van Diermen 1997; contactpersoon P. van den Hout (Vogelwerkgroep Midden Brabant, R. de Wijs (Natuurmonumenten)).

Maasduinen

Broedvogels: LSB; BMP; van Noorden 1995; contactpersoon J. Kooistra.

Esbeek-Netersel (De Utrecht)

Broedvogels: LSB; contactpersoon P. van den Hout (Vogelwerkgroep Midden Brabant).

Weerter- en Budelerbergen

Broedvogels: LSB; BMP; van Noorden 1994, Poelmans & van Diermen 1997; contactpersoon W. Beeren, P. van den Hout (Vogelwerkgroep Midden Brabant).

Leudal

Broedvogels: LSB; van Noorden 1994.

Leenderbos & Groote Heide

Broedvogels: LSB; BMP; Bijlsma 1992, Hermans 1996.

Meinweg

Broedvogels: LSB; IBA; van Noorden 1996, van Asseldonk & Boeren 1999.

Brabantse Wal

Broedvogels: LSB; contactpersoon H. Bult.

Kampina

Broedvogels: LSB; BMP.

Niet-Broedvogels: GAZW.

Oostvoornse Meer

Niet-Broedvogels: MIDW; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Alkmaardermeer e.o.

Broedvogels: LSB; BMP.

Niet-Broedvogels: MIDW; contactpersoon K. Scharringa (Provincie Noord-Holland).

Polder Oosterwolde

Niet-Broedvogels: GAZW.

Akerdijkse Plassen

Broedvogels: LSB; BMP.

Harderbroek

Broedvogels: LSB.

Krimpenerwaard

Broedvogels: LSB; contactpersoon R. Terlouw

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Maasvlakte, Europoort

Broedvogels: RIKZ; LSB; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon Cor Berrevoets (RIKZ).

Oldambt

Broedvogels: LSB; Koffijberg *et al.* 1998, Koks & Visser 1998.

Schouwen Duinen

Broedvogels: RIKZ; LSB; Meininger *et al.* 1994, 1995a, 1996a, 1997a, 1998a; contactpersoon Cor Berrevoets (RIKZ).

Utrechtse Heuvelrug

Broedvogels: LSB; van den Bijtel 1990, Bijlsma 1993, van Manen 1993, van Kleunen 1998; contactpersoon bureau Van den Bijtel (Zwarte Specht), Vogelwacht Utrecht, roofvogelproject Zuidoost Utrecht (Wespendief).

Westerwolde

Broedvogels: LSB; Luijten 1997, Luijten 1998.

Oude Maas

Niet-Broedvogels: ZOWA; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Nieuwe Waterweg

Niet-Broedvogels: ZOWA; contactpersoon R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Hartelkanaal

Niet-Broedvogels: ZOWA.

Zuidlaren - Gasselternijveen

Niet-Broedvogels: GAZW.

Gasselternijveen - Nieuw-Weerdingen

Niet-Broedvogels: GAZW.

Noordoostpolder noordwest

Niet-Broedvogels: GAZW.

Noordoostpolder noordoost

Niet-Broedvogels: GAZW.

Oostelijk Flevoland west

Niet-Broedvogels: GAZW.

Oostelijk Flevoland midden

Niet-Broedvogels: GAZW.

Oostelijk Flevoland noord

Niet-Broedvogels: GAZW.

Oostelijk Flevoland oost

Niet-Broedvogels: GAZW.

Zuidelijk Flevoland zuidwest

Niet-Broedvogels: GAZW.

Zuidelijk Flevoland midden

Niet-Broedvogels: GAZW.

Oosterbierumer polder - Groote Noorderpolder

Niet-Broedvogels: GAZW.

Polder Cornwerd - De Weeren

Niet-Broedvogels: GAZW.

Holwerder en Blijaërpolder

Niet-Broedvogels: GAZW; contactpersoon J. van der Winden (NSWG).

Polder van Oost- en Westdongeradeel

Niet-Broedvogels: GAZW.

Giekerker- en Oenkerkerpolder

Niet-Broedvogels: GAZW.

Anjumerkolken

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW.

Polders oost van Kollum

Niet-Broedvogels: GAZW.

Graslanden rondom De Deelen

Niet-Broedvogels: GAZW.

Makkum - Bolsward

Niet-Broedvogels: GAZW.

Tjerkwerd - IJlst - Heeg

Niet-Broedvogels: GAZW.

Graslanden rondom Oudegaasterbrekken

Niet-Broedvogels: GAZW.

Het Heideschap

Niet-Broedvogels: GAZW.

Graslanden rondom Morra

Niet-Broedvogels: GAZW.

Graslanden rondom de Fluessen

Niet-Broedvogels: GAZW.

Groote Noordwolder polder

Niet-Broedvogels: GAZW; Wymenga 1995, Wymenga 1997.

Gaasterland

Niet-Broedvogels: GAZW.

Slotermeer eo

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW.

Polders ten noorden van Sneekermeer

Niet-Broedvogels: GAZW.

Graslanden rondom Sneekermeer

Niet-Broedvogels: GAZW.

Graslanden rondom Witte & Zwarte Brekken

Niet-Broedvogels: GAZW.

Langweerderwielen - Koevordermeer

Niet-Broedvogels: GAZW.

Haskerveenpolder

Niet-Broedvogels: GAZW.

Tjeukemeer eo

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW.

Groote Brekken eo

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW.

Oude land grenzend aan Veluwemeer

Niet-Broedvogels: GAZW.

Broeklanden ten westen van de IJssel

Niet-Broedvogels: GAZW.

Tielerwaard oost

Niet-Broedvogels: GAZW.

Land van Maas en Waal west

Niet-Broedvogels: GAZW.

Land van Maas en Waal oost

Niet-Broedvogels: GAZW.

Liemers noord

Niet-Broedvogels: GAZW.

Montferland

Niet-Broedvogels: GAZW.

Lauwersmeer overig

Niet-Broedvogels: GAZW.

Ruigezandsterpolder

Niet-Broedvogels: GAZW; contactpersoon J. van der Winden (NSWG).

Polder Hooge- en Lagemeeden

Niet-Broedvogels: GAZW.

Schildmeer, Hoeksmeer en omstreken

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW.

Polders Finsterwolde - Midwolda

Niet-Broedvogels: GAZW.

Halsteren - Steenbergen

Niet-Broedvogels: GAZW.

Polder Ruigenhil - Oude Fijnaartpolder

Niet-Broedvogels: GAZW.

Westpolder - Haagsche Beemden

Niet-Broedvogels: GAZW.

Lage Zwaluwe - Breda

Niet-Broedvogels: GAZW.

Land van Heusden en Altena

Niet-Broedvogels: GAZW.

Vughtse Gement

Niet-Broedvogels: GAZW.

Maasland west

Niet-Broedvogels: GAZW; BSPnb.

Maasland oost

Niet-Broedvogels: GAZW.

Anna Paulowna polder

Niet-Broedvogels: GAZW.

Wieringermeer

Niet-Broedvogels: GAZW.

Waterland

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; Fabritius 1998; contactpersoon H. Fabritius (SBB).

Plas Ouderkerk - polder De Ronde Hoep

Niet-Broedvogels: MIDW.

Vecht en omringende polders noord

Niet-Broedvogels: GAZW.

Polders rond de Weerribben

Niet-Broedvogels: GAZW.

Kampereiland

Niet-Broedvogels: GAZW.

Polder Zalk, Kamperveen, Dronthen, Haatland

Niet-Broedvogels: GAZW.

Polder Mastebroek - Mandjeswaard

Niet-Broedvogels: GAZW.

Staphorsterveld - Gennerbroek

Niet-Broedvogels: GAZW.

Polder Lierder en Molenbroek

Niet-Broedvogels: GAZW.

Gelderse Poort overig

Niet-Broedvogels: ZOWA; GAZW.

Middenlimburgse Maasplassen

Niet-Broedvogels: ZOWA.

Maas: Ravenstein-Maren

Niet-Broedvogels: ZOWA.

Afgedamde Maas

Niet-Broedvogels: ZOWA.

Bergse Maas

Niet-Broedvogels: ZOWA.

Polder Groot-Mijdrecht

Niet-Broedvogels: GAZW.

Lopikerwaard

Niet-Broedvogels: GAZW.

Tull en 't Waal, Schalkwijk

Niet-Broedvogels: GAZW.

Eemland west

Niet-Broedvogels: GAZW.

Eemland oost

Niet-Broedvogels: GAZW.

Amsterdam Rijnkanaal

Niet-Broedvogels: ZOWA.

Polder Texel

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; Engelmoer & Altenburg 1999.

Wieringen binnendijks

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW.

Polder Terschelling

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; Engelmoer & Altenburg 1999.

Polder Ameland

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW; contactpersonen C. Rappoldt, M. Kersten.

Waddenkust: Lauwersoog - Holwerd binnendijks

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW.

Waddenkust: Holwerd - Zwarte Haan binnendijks

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW.

Waddenkust: Zwarte Haan - Harlingen binnendijks

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW.

Waddenkust: Emmapolder - Lauwersoog binnendijks

Niet-Broedvogels: WAD; GAZW.

Berkheide en Meijendel

Niet-Broedvogels: MIDW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Driebruggen

Niet-Broedvogels: GAZW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Leidschendam

Niet-Broedvogels: GAZW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Oude Leede en Midden Delfland

Niet-Broedvogels: GAZW; MIDW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Alblasserwaard

Niet-Broedvogels: GAZW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Putten

Niet-Broedvogels: GAZW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Hoekse Waard

Niet-Broedvogels: GAZW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Goeree

Niet-Broedvogels: GAZW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Overflakkee

Niet-Broedvogels: GAZW; R. ter Horst (Provincie Zuid-Holland).

Noord-Beveland

Niet-Broedvogels: GAZW.

Walcheren

Niet-Broedvogels: GAZW.

West Zeeuws Vlaanderen

Niet-Broedvogels: GAZW.

Oost Zeeuws Vlaanderen

Niet-Broedvogels: GAZW.

Schouwen - Duiveland

Niet-Broedvogels: GAZW.

Voorne

Niet-Broedvogels: GAZW.

Hollandse Noordzeekust: Petten - Hoek van Holland

Niet-Broedvogels: Camphuysen & Leopold 1994.

Zijpe- en Hazepolder

Niet-Broedvogels: BSPnb.

Polders van Schagen en Niedorp

Niet-Broedvogels: contactpersoon J. van der Winden (NSWG).

Bijlage 2. Lijst van uitgezochte gebieden met kwalificatie

Overzicht van de gebieden die zijn uitgezocht, uitgesplitst naar SPA's, pSPA's en andere belangrijke gebieden. Het volgnummer komt overeen met de nummering van figuur 1. In de kolom "Kwal" is aangegeven is of het gebied op grond van de huidige inventarisatie kwalificeert (X), in de volgende kolom ("Broed") is het aantal broedvogel- en/of niet-broedvogelsoorten (kolom "NietB") op grond waarvan het gebied kwalificeert en het aantal soorten dat een rol heeft gespeeld bij de begrenzing staat in de kolom "BBegr" voor broedvogelsoorten en in kolom "NBBegr" voor de niet-broedvogelsoorten. Een streepje (-) betekent dat het gebied niet is uitgezocht voor broedvogels of niet-broedvogels. NB Voor andere belangrijke gebieden zijn geen begrenzingsoorten uitgezocht.

SPA's

Volgnr	Gebied	Kwal	Broed	NietB	BBegr	NBBegr
1	Waddenzee: open water	X	-	1	-	1
2	Waddenzee: Richel	X	-	4	-	9
3	Waddenzee: kust Wieringen	X	0	6	2	27
4	Waddenzee: Simonszand	.	-	0	-	8
5	Waddenzee: Texel-De Schorren	X	1	2	1	12
8	Waddenzee: Vlieland-wadden	X	0	9	1	20
9	Waddenzee: Griend	X	3	9	3	19
10	Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	X	2	12	4	27
13	Waddenzee: Ameland-wadden	X	1	7	2	20
14	Waddenzee: Engelsmanplaat	X	-	4	-	15
16	Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden	X	3	9	7	26
17	Waddenzee: Rottumerplaat	X	3	8	5	22
18	Waddenzee: Rottumeroog	X	1	3	3	20
19	Waddenzee: Balgzand	X	2	16	2	27
20	Waddenzee: Friese Waddenkust	X	3	18	3	37
22	Waddenzee: Groninger Waddenkust	X	2	14	3	23
23	Waddenzee: Dollard	X	1	11	2	23
25	Zwanenwater	X	1	0	4	3
28	Kwade Hoek	X	-	2	-	21
31	Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	X	3	13	6	28
33	Oosterschelde	X	2	24	5	37
35	Markiezaat (voorheen deel Oosterschelde)	X	0	2	1	23
38	Verdronken Land van Saefthinghe	X	0	7	5	23
39	Zwingebed (Nederlands deel)	X	-	1	-	1
44	Zwarte Meer	X	0	4	3	15
48	Gooimeer (oude landzijde) & Eemmeer	X	1	1	1	12
53	Biesbosch	X	3	7	5	19
57	Oude Venen	X	2	5	7	19
58	De Deelen	.	0	0	2	3
65	Weerribben	X	2	0	4	2
67	Oostvaardersplassen	X	8	13	8	21
68	Lepelaarplassen	X	2	4	2	11
75	Naardermeer	X	2	0	3	3
77	Nieuwkoopse plassen	X	3	0	4	4
79	Zouweboezem	X	1	0	3	1
83	Fochteloërveen	X	0	1	1	8
84	Dwingelderveld	.	0	0	2	5
85	Bargerveen	X	1	0	6	1
86	Engbertsdijksvenen	X	0	1	-	4
87	Mariapeel & Deurnse Peel	X	1	0	2	1
88	Groote Peel	X	1	1	2	4
103	Meinweg	.	0	-	3	-
105	Kampina	.	-	0	-	1

Belangrijke Vogelgebieden in Nederland in het kader van Natura 2000

pSPA's

Volgnr	Gebied	Kwal	Broed	NietB	BBegr	NBBegr
6	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen	X	4	-	9	-
7	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Vlieland-duinen	X	1	1	8	7
11	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Terschelling-duinen	X	3	-	9	-
12	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen	X	4	-	8	-
15	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Schiermonnikoog-duinen	X	1	-	6	-
21	Lauwersmeer	X	3	9	10	36
24	Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone	X	-	11	-	23
26	Voordelta (incl. Westplaat)	X	0	6	-	32
27	Voomes Duin	X	2	1	3	4
29	Haringvliet	X	2	6	9	26
30	Hollands Diep	X	0	1	-	8
32	Grevelingen	X	2	10	8	37
34	Zoommeer (incl. kanaal)	X	2	2	5	19
36	Veerse Meer	X	0	4	2	20
37	Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	X	3	12	8	31
40	IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	X	2	23	8	38
41	Markermeer (excl. IJmeer)	X	1	9	1	18
42	IJmeer	X	0	3	-	14
43	Ketelmeer & Vossemeer	X	0	4	3	16
45	Drontermeer	X	0	1	2	7
46	Veluwemeer	X	0	4	1	12
47	Wolderwijd & Nuldemaauw	X	-	2	-	12
49	IJssel	X	2	8	5	27
50	Gelderse Poort	X	4	3	10	22
51	Nederrijn: Heteren - Wijk bij Duurstede	X	1	2	4	17
52	Waal: Nijmegen - Waardenburg	X	1	4	2	19
54	Leekstermeergebied	X	0	1	2	4
55	Zuidlaardermeergebied	X	0	3	3	4
56	Groote Wielen	X	0	4	3	7
59	Van Oordt's Mersken	X	0	2	1	4
60	Sneekermeer e.o.	X	1	6	4	19
61	Witte & Zwarte Brekken, Oudhof	X	0	4	-	14
62	Oudegaasterbrekken	X	-	2	-	8
63	Fluessen, Vogelhoek en Morra	X	0	1	1	5
64	Rottige Meenthe & Brandemeer	.	0	0	5	4
66	Wieden	X	3	4	11	14
69	Eilandspolder	X	0	2	1	7
70	Zeevang	.	0	0	-	8
71	Wormer- en Jisperveld	X	1	3	3	6
72	Ijperveld, Varkensland & Twiske	X	1	3	7	8
73	Oostzanerveld	.	0	0	1	5
74	Oostelijke Vechtplassen	X	4	0	9	8
76	Arkemheen	X	0	1	-	1
78	Reeuwijkse Plassen: Broekvelden / Vettenbroek	X	0	2	-	4
80	Donkse Laagten	X	0	1	-	1
81	Linge Oevers	.	0	-	1	-
82	Yerseke en Kapelse Moer	X	0	1	-	-
89	Strabrechtsche Heide & Beuven	.	0	0	-	1
90	De Wilck reservaat	X	0	1	-	2
91	Zwarte Water	X	0	2	5	7
92	Oude Land van Strijen	X	0	2	-	4
93	Boezems van Kinderdijk	X	1	0	3	3
94	Drents-Friese Wold	X	3	-	9	-
95	Veluwe incl. miloefen.	X	7	-	11	-
96	Sallandse Heuvelrug	X	2	-	3	-
97	Loonse en Drunense Duinen	.	0	-	3	-
98	Maasduinen	X	3	-	6	-
99	Esbeek - Netersel (De Utrecht)	.	0	-	2	-
100	Weerter- en Budelerbergen	X	1	-	7	-
101	Leudal	.	0	-	1	-
102	Leenderbos & Groote Heide	X	1	-	2	-
104	Brabantse Wal	X	4	-	6	-

(a) [Het Ministerie van LNV heeft in een laat stadium kwalificerende aantallen kolganzen aan het jaarverslag 1998 van het Zeeuws Landschap (1999) ontleend.]

Andere belangrijke gebieden N.B.: Er is alleen naar de kwalificerende soorten gekeken, niet naar de andere criteria voor SPA-kwalificatie

Volgnr	Gebied	Broed	NietB
106	Oostvoornse Meer	-	1
107	Alkmaardermeer e.o.	1	1
108	Polder Oosterwolde	-	1
109	Akerdijkse Plassen	1	-
110	Harderbroek	1	-
111	Krimpenerwaard	1	5
112	Maasvlakte, Europoort	2	-
113	Oldambt	2	-
114	Schouwen Duinen	1	-
115	Utrechtse Heuvelrug	2	-
116	Westerwolde	1	-
117	Oude Maas	-	1
118	Nieuwe Waterweg	-	1
119	Hartelkanaal	-	1
120	Zuidlaren - Gasselternijveen	-	1
121	Gasselternijveen - Nieuw-Weerdingen	-	1
122	Noordoostpolder noordwest	-	5
123	Noordoostpolder noordoost	-	1
124	Oostelijk Flevoland west	-	1
125	Oostelijk Flevoland midden	-	1
126	Oostelijk Flevoland noord	-	1
127	Oostelijk Flevoland oost	-	1
128	Zuidelijk Flevoland zuidwest	-	2
129	Zuidelijk Flevoland midden	-	2
130	Oosterbierumer polder - Grote Noorderpolder	-	1
131	Polder Cornwerd - De Weeren	-	1
132	Holwerder en Blijaërpolder	-	2
133	Polder van Oost- en Westdongeradeel	-	2
134	Giekerker- en Oenkerkerpolder	-	2
135	Anjumerkolken	-	2
136	Polders oost van Kollum	-	1
137	Graslanden rondom De Deelen	-	2
138	Makkum - Bolsward	-	3
139	Tjerkwerd - IJlst - Heeg	-	2
140	Graslanden rondom Oudegaasterbrekken	-	3
141	Het Heideschap	-	3
142	Graslanden rondom Morra	-	2
143	Graslanden rondom de Fluessen	-	2
144	Groote Noordwolder polder	-	4
145	Gaasterland	-	3
146	Slotermeer eo	-	2
147	Polders ten noorden van Sneekermeer	-	2
148	Graslanden rondom Sneekermeer	-	3
149	Graslanden rondom Witte & Zwarte Brekken	-	1
150	Langweerderwielen - Koevordermeer	-	1
151	Haskerveenpolder	-	2
152	Tjeukemeer eo	-	4
153	Groote Brekken eo	-	2
154	Oude land grenzend aan Veluwemeer	-	1
155	Broeklanden ten westen van de IJssel	-	1
156	Tielerwaard oost	-	1
157	Land van Maas en Waal west	-	1
158	Land van Maas en Waal oost	-	2
159	Liemers noord	-	1
160	Montferland	-	1
161	Lauwersmeer overig	-	1
162	Ruigezandsterpolder	-	2
163	Polder Hooge- en Lagemeeden	-	1
164	Schildmeer, Hoeksmeer en omstreken	-	1
165	Polders Finsterwolde - Midwolda	-	2
166	Veenkolniën west	-	1
167	Rhederveld - Hebrecht	-	1
168	Halsteren - Steenbergen	-	1

Belangrijke Vogelgebieden in Nederland in het kader van Natura 2000

vervolg

Volgnr	Gebied	Broed	NietB
169	Polder Ruigenhil - Oude Fijnaartpolder	-	1
170	Westpolder - Haagsche Beemden	-	1
171	Lage Zwaluwe - Breda	-	3
172	Land van Heusden en Altena	-	1
173	Vughtse Gement	-	1
174	Maasland west	-	2
175	Maasland oost	-	1
176	Anna Paulowna polder	-	1
177	Wieringermeer	-	2
178	Waterland	-	2
179	Plas Ouderkerk - polder De Ronde Hoep	-	1
180	Vecht en omringende polders noord	-	1
181	Polders rond de Weerribben	-	1
182	Kampereiland	-	1
183	Polder Zalk, Kamperveen, Dronthen, Haatland	-	1
184	Polder Mastenbroek - Mandjeswaard	-	2
185	Staphorsterveld - Gennerbroek	-	1
186	Polder Lierder en Molenbroek	-	1
187	Gelderse Poort overig	-	1
188	Middenlimburgse Maasplassen	-	3
189	Maas: Ravenstein-Maren	-	1
190	Afgedamde Maas	-	1
191	Bergse Maas	-	1
192	Polder Groot-Mijdrecht	-	1
193	Lopikerwaard	-	1
194	Tull en 't Waal, Schalkwijk	-	1
195	Eemland west	-	1
196	Eemland oost	-	1
197	Amsterdam Rijkkanaal	-	1
198	Polder Texel	-	8
199	Wieringen binnendijks	-	1
200	Polder Terschelling	-	3
201	Polder Ameland	-	5
202	Waddenkust: Lauwersoog - Holwerd binnendijks	-	1
203	Waddenkust: Holwerd - Zwarte Haan binnendijks	-	1
204	Waddenkust: Zwarte Haan - Harlingen binnendijks	-	1
205	Waddenkust: Emmapolder - Lauwersoog binnendijks	-	1
206	Berkheide en Meijendel	-	1
207	Driebruggen	-	1
208	Leidschendam	-	1
209	Oude Leede en Midden Delfland	-	4
210	Alblasserwaard	-	2
211	Putten	-	2
212	Hoekse Waard	-	3
213	Goeree	-	2
214	Overflakkee	-	4
215	Noord-Beveland	-	1
216	Walcheren	-	2
217	West Zeeuws Vlaanderen	-	2
218	Oost Zeeuws Vlaanderen	-	1
219	Schouwen - Duiveland	-	4
220	Voome	-	1
221	Hollandse Noordzeekust: Petten - Hoek van Holland	-	1
222	Zijpe- en Hazepolder	-	1
223	Polders van Schagen en Nidorp	-	1

Bijlage 3. Aantallen van relevante soorten per gebied (basistabellen)

Leeswijzer

Van welke gebieden zijn basistabellen opgenomen?

- pSPA-gebieden: gebieden waarvan aanwijzing in voorbereiding is genomen.
- pSPA-deelgebieden: deelgebieden van een groter pSPA gebied.
- pSPA-begrenzingsalternatieven: van een aantal gebieden zijn alternatieve begrenzingen op vogelaantallen uitgezocht. Deze alternatieven worden wel als basistabel gegeven maar zijn niet in de verdere analyses opgenomen.
- SPA-gebieden: reeds aangewezen gebieden.
- SPA-deelgebieden: deelgebieden van een groter SPA gebied.
- Overig belangrijk gebied: gebieden die niet tot de pSPA of SPA gebieden behoren maar wel ornithologisch gezien één van de vijf belangrijkste gebieden van Nederland zijn voor een Bijlage I soort en/of aan de 1% drempel voldoen voor één of meer watervogelsoort(-en) (er is geen rekening gehouden met het 100 ha criterium).

Welke soorten zijn per gebied opgenomen?

- Indien relevant zijn soorten apart als broedvogel en als niet-broedvogel opgenomen.
- Bij SPA en pSPA gebieden alle soorten die minimaal in één jaar/seizoen in ieder geval voor begrenzing kwalificeren (Bijlage I soorten, 1% soorten).
- Bij de overige belangrijke gebieden alleen de kwalificerende soorten.
- Bij pSPA's en SPA's in ieder geval alle soorten die in IBA94 binnen de huidige begrenzing kwalificeerden. Ook als ze nu niet meer kwalificeren.

Welke informatie wordt gegeven in de kop van de tabellen?

- naam gebied;
- categorie gebied. (SPA, SPA deelgebied, pSPA, pSPA deelgebied, pSPA begrenzingsalternatief, overig belangrijk gebied);
- of de tabel betrekking heeft op broedvogels of niet-broedvogels.

Welke informatie wordt gegeven in de kolommen van de tabellen?

- Nederlandse naam van de soort
- Type soort: Annex 1 (= Bijlage I) soort, 1% soort, an.1 & 1% soort of overige begrenzingssoort
- broedparen in 1993 bij broedvogels of aantal individuen in 1993/94 bij niet-broedv.
- broedparen in 1994 bij broedvogels of aantal individuen in 1994/95 bij niet-broedv.
- broedparen in 1995 bij broedvogels of aantal individuen in 1995/96 bij niet-broedv.
- broedparen in 1996 bij broedvogels of aantal individuen in 1996/97 bij niet-broedv.
- broedparen in 1997 bij broedvogels of aantal individuen in 1997/98 bij niet-broedv.
- type gemiddelde:
  - a = gemiddelde over minimaal drie (vrijwel) volledige getallen in 1993-97 (bij Wespandief, Nachtzwaluw, Zwarte Specht en Boomleeuwerik minimaal één (vrijwel) volledig getal in 1993-97)
  - b = gemiddelde over drie (vrijwel) volledige getallen met gebruik van eerdere jaren (alleen bij pSPA wordt soms een recenter jaar gebruikt, bij "droge" soorten, zie boven, is één getal voldoende). De gebruikte aantallen van deze eerdere (en latere) jaren/seizoenen worden in een voetnoot gegeven.

c = gemiddelde over alle beschikbare getallen (minimaal drie) uit 1993-97, dus ook de onvolledige, waarbij het gemiddelde voor gebiedselectie kwalificeert (de 1% drempel en/of in de belangrijkste gebieden). Dit gemiddelde staat tussen haakjes.

d = vogelaantal dat leidt tot kwalificatie en gebaseerd is op een afwijkende procedure (uitleg van deze procedure staat in een voetnoot).

e = gemiddelde dat is gebaseerd op één of twee (vrijwel) volledige getallen of uit onvolledige getallen (die niet voor gebiedsselectie kwalificeren) in de periode 1993-97. Dit gemiddelde staat tussen haakjes.

- het gemiddelde
- N: het aantal jaar/seizoenen opgenomen in het gemiddelde
- % van de biogeografische populatie: dit wordt uitgerekend voor alle 1% soorten
- score: dit wordt uitgerekend voor alle Bijlage I soorten waarbij het gemiddelde uit 3 (vrijwel) volledige getallen bestaat (bij de meeste soorten) of 1 getal (bij bovengenoemde “droge” soorten). De score wordt berekend over alle gebieden (aan soort/gebiedscombinaties waarbij het gemiddelde uit 0.0 bestaat wordt geen score gegeven, aan soort/gebiedscombinaties die kwalificeerden in ‘94, maar tegenwoordig, niet meer de begrenzingskwalificatie bereiken, wordt ook geen score gegeven).
- kw 94: welke kwalificaties golden in 1994 met de huidige begrenzings van 1999
- kw 99: de huidige “harde” gebiedskwalificaties. Bij deze laatste selectie wordt rekening gehouden met het feit of er voldoende getallen zijn en of het gemiddelde boven gestelde ondergrenzen zit. (x) staat voor kwalificaties waarbij het gebied voor de betreffende soort alleen kwalificeert als de score niet over alle gebieden wordt berekend maar alleen over de pSPA’s en SPA’s (en hun deelgebieden).
- B= of de soort in het gebied kwalificeert voor begrenzing. Het gemiddelde haalt de ondergrens voor begrenzing.

Volledigheid

Bij de broedvogels heeft de codering voor volledigheid te maken met het feit of het gebied in zijn geheel op de relevante soort is geteld (teldekking, habitats waar de soort verwacht mag worden). Bij de niet-broedvogels is de volledigheid een combinatie van of het gebied volledig is geteld (teldekking, die telgebieden waar de soort verwacht mag worden) en of er in de relevante maanden voor een soort is geteld. Dit om rekening te houden met de specifieke seizoensvoorkomens van de soorten (zie hoofdstuk 4).

Codering volledigheid:

getal:	aantal is volledig, geen toevoeging aan aantal (teldekking meer dan 95%, minstens 1 telling in de relevante maanden)
> getal:	aantal is behoorlijk volledige (teldekking 75-95%, minstens 1 telling in de relevante maanden)
(> getal):	onvolledige aantallen, (teldekking minder dan 75% of geen telling in de relevante maanden)
(?):	onbekend of soort aanwezig was
(+)	soort aanwezig maar in onbekend aantal
blanco:	geen getallen beschikbaar

Waddenzee: open water
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kuifduiker	An.I & 1%	(>3)	(>5)	(>2)	(>2)	(>2)	e	(2.8)	5	0.1				
Toppereend	1%	38145	6622	28236	10565	5315	a	17776.6	5	5.7		x	x	x
Eidereend	1%	84601	114494	144274	89739	72995	a	101220.6	5	6.7		x	x	x

Waddenzee: Richel
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	(>0)	(>107)	641	(>0)	(>103)	e	(641.0)	1	0.3				x
Slechtvalk	Annex I	0	(>1)	1	1	2	a	1.0	4		31			
Scholekster	1%	0	230	2600	232	290	a	670.4	5	0.1				
Zilverplevier	1%	(>0)	1350	1600	(>1067)	850	a	1266.7	3	0.8				x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%		(>6500)	(>291)		(>18)	e	(2269.7)	3	0.5				x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	(>1000)	43000	51600	42200	32300	a	42275.0	4	12.1		x	x	x
Drieteenstrandloper	1%	(>0)	622	1523	(>166)	2352	a	1499.0	3	1.5		x	x	x
Bonte Strandloper	1%	(>0)	5000	27000	(>18400)	35400	a	22466.7	3	1.6		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%		8936	1635		8714	a	6428.3	3	0.9	9			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>0)	1750	9500	16750	8100	a	9025.0	4	9.0	3	x	x	x
Wulp	1%	(>0)	1703	7400	840	(>1110)	a	3314.3	3	0.9				x

Waddenzee: kust Wieringen
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kluut	An.I & 1%	236	151	108	288	111	a	178.8	5	0.8	10			x
Visdief	An.I & 1%	140	238	50	142	456	a	205.2	5	0.3	16			x

Waddenzee: kust Wieringen
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	38	19	8	4	653	a	144.4	5	0.1				
Aalscholver	1%	190	103	480	840	496	a	421.8	5	0.2				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>0)	(>2)	(>1)	(>0)	e	(0.6)	5					
Lepelaar	An.I & 1%	1	5	9	2	95	a	22.4	5	0.7	24			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	124	181	0	38	10	a	70.6	5	0.4	70			x
Rotgans	1%	580	1700	1262	950	615	a	1021.4	5	0.3				x
Bergeend	1%	4952	3614	4001	6500	8445	a	5502.4	5	1.8		x	x	x
Smient	1%	4300	3010	2690	2718	3443	a	3232.2	5	0.3				x
Krakeend	1%	22	89	4	0	0	a	23.0	5	0.1				
Wintertaling	1%	562	353	87	114	1100	a	443.2	5	0.1				x
Pijlstaart	1%	325	296	474	21	96	a	242.4	5	0.4				x
Slobeend	1%	1230	825	391	634	425	a	701.0	5	1.8			x	x
Toppereend	1%	1800	290	25	911	4	a	606.0	5	0.2				x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Eidereend	1%	216	710	7500	1395	220	a	2008.2	5	0.1				x
Slechtvalk	Annex I	(>2)	>1	2	>2	2	a	1.8	4		18			
Scholekster	1%	11530	8178	9800	11889	7700	a	9819.4	5	1.1		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	2410	651	975	1440	383	a	1171.8	5	1.7	7	x	x	x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	67	90	285	10	15	a	93.4	5	0.2				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	593	110	75	91	17	a	177.2	5	0.1				
Goudplevier	An.I & 1%	5670	21209	1600	4097	3600	a	7235.2	5	0.4	6		(x)	x
Zilverplevier	1%	2130	252	425	271	63	a	628.2	5	0.4				x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	39000	32000	8440	800	320	a	16112.0	5	4.6		x	x	x
Bonte Strandloper	1%	7750	5015	4948	6900	5925	a	6107.6	5	0.4				x
Grutto	1%	288	661	410	1173	1187	a	743.8	5	0.2				x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	4276	1145	2750	3582	3530	a	3056.6	5	0.4	14			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	777	650	1000	950	370	a	749.4	5	0.7	15			x
Wulp	1%	1870	1750	3021	2429	3010	a	2416.0	5	0.7				x
Zwarte Ruiters	1%	315	135	8	509	39	a	201.2	5	0.2				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	352	587	1020	1629	2752	a	1268.0	5	0.8				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	1994	1215	862	708	526	a	1061.0	5	0.7				x
Steenloper (winter Europa)	1%	247	168	49	6	16	a	97.2	5	0.1				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	37	13	4	23	41	a	23.6	5	0.1				
Zwarte Stern (slaapplaats)	An.I & 1%	154	8500	1000	3765	2500	a	3183.8	5	1.6	2	x	x	x

**Waddenzee: Simonszand
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Bergeend	1%				(>16)	435	e	(435.0)	1	0.1				x
Scholekster	1%				2970	6400	e	(4685.0)	2	0.5				x
Kluut	An.I & 1%				(84)	(0)	e	(42.0)	2	0.1				
Zilverplevier	1%				(>415)	(>1000)	e	(707.5)	2	0.5				x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%				13950	16525	e	(15237.5)	2	3.0				x
Drieteenstrandloper	1%				611	770	e	(690.5)	2	0.7				x
Bonte Strandloper	1%				7500	7100	e	(7300.0)	2	0.5				x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%				(1040)	(5723)	e	(3381.5)	2	0.5				x
Wulp	1%				2902	1600	e	(2251.0)	2	0.6				x

**Waddenzee: Texel-De Schorren
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	55	51	54	82	58	a	60.0	5	6.0	8	x	x	x
Grote Stern	An.I & 1%	0	0	0	0	0	a	0.0	5	0.0		x		
Noordse Stern	Annex I	12	45	8	0	0	a	13.0	5		11	x		

Waddenzee: Texel-De Schorren
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	(>480)	(>160)	480	700	(>430)	e	(590.0)	2	0.3				x
Lepelaar	An.I & 1%	(>90)	(>62)	238	140	185	a	187.7	3	6.3	7	x	x	x
Rotgans	1%	710	80	(>100)	975	100	a	466.3	4	0.2				x
Bergeend	1%	(>170)	290	240	(>460)	745	a	425.0	3	0.1				x
Smient	1%	650	1250	950	730	1540	a	1024.0	5	0.1				
Slobeend	1%	(>0)	0	0	(>40)	8	a	2.7	3	0.0				
Scholekster	1%	620	910	2150	2600	650	a	1386.0	5	0.2				x
Kluut	An.I & 1%	(>34)	170	0	(>0)	42	a	70.7	3	0.1	29			x
Zilverplevier	1%	370	307	(>382)	(>250)	(>227)	e	(338.5)	2	0.2				x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	20000	500	900	500	0	a	4380.0	5	1.3		x		x
Bonte Strandloper	1%	2800	2200	130	0	960	a	1218.0	5	0.1				
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	7100	1150		(>250)	(>0)	e	(4125.0)	2	0.6		x		x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>0)	55	0	(>0)	(>0)	e	(27.5)	2	0.0		x		
Wulp	1%	(>140)	1670	2350	1070	560	a	1412.5	4	0.4				x
Zwarte Ruiters	1%	2	4	(>22)	175	0	a	45.3	4	0.0				
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	(>120)	(>38)		2480	1180	e	(1830.0)	2	1.2				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>310)	(>460)	1150	(>72)	(>87)	e	(1150.0)	1	0.8				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	30	45			8	a	27.7	3	0.1				

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen
pSPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	2	2	3	1	1	a	1.8	5	0.1	16			
Lepelaar	An.I & 1%	62	65	73	87	132	a	83.8	5	8.4	4	x	x	x
Eidereend	Begr.	>124	>132	>123	125	113	a	123.4	5					x
Bruine Kiekendief	Annex I	21	26	18	21	19	a	21.0	5		7			x
Blauwe Kiekendief	Annex I	23	27	25	24	16	a	23.0	5		2	x	x	x
Bontbekplevier	Begr.	4	2	(?)	3	3	a	3.0	4					
Zwartkopmeeuw	Annex I	1	2	0	0	0	a	0.6	5		12			
Kleine Mantelmeeuw	1%	1877	(+)	3649	7013	9327	a	5466.5	4	3.6		x	x	x
Dwergstern	An.I & 1%	9	25	5	4	19	a	12.4	5	0.1	6			x
Velduil	Annex I	12	10	9	12	7	a	10.0	5		2	x	x	x
Roodborsttapuit	Begr.	35	>29	(+)	(+)	(+)	b	30.0	3					x
Tapuit	Begr.	(+)	(+)	(+)	(>11)	(+)	e	(11.0)	1					x

Noot: Van Tapuit en Roodborsttapuit zijn van 1998 volledige opgaven beschikbaar van 50 respectievelijk 80 broedparen.

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Vlieland-duinen

pSPA deelgebied

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	0	7	77	126	277	a	97.4	5	0.1				x
Lepelaar	An.I & 1%	78	92	103	160	162	a	119.0	5	11.9	2	x	x	x
Eidereend	Begr.	1845	2432	(+)	2135	(+)	a	2137.3	3					x
Bruine Kiekendief	Annex I	14	13	16	13	17	a	14.6	5		13			x
Blauwe Kiekendief	Annex I	5	6	9	8	5	a	6.6	5		6	x		x
Porseleinhoen	Annex I	0	0	0	2	1	a	0.6	5		25			
Strandplevier	Begr.	(?)	(?)	1	4	5	a	3.3	3					x
Kleine Mantelmeeuw	1%	1000	1050	1100	1180	1072	a	1080.4	5	0.7		x		x
Noordse Stern	Annex I	27	0	1	0	0	a	5.6	5		12			
Tapuit	Begr.	>27	(+)	33	(+)	(+)	e	(30.0)	2					x

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Vlieland-duinen

pSPA deelgebied

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	55	250	178	176	347	a	168.0	5	0.1				
Lepelaar	An.I & 1%	0	250	87	158	1	a	99.2	5	3.3	12	x	x	x
Bergeend	1%	40	114	400	54	584	a	238.4	5	0.1				
Smient	1%	80	710	1350	476	644	a	652.0	5	0.1				
Wintertaling	1%	70	231	60	1252	85	a	339.6	5	0.1				
Pijlstaart	1%	4	124	40	42	231	a	88.2	5	0.1				x
Slobeend	1%	18	80	48	76	160	a	76.4	5	0.2				x
Scholekster	1%	100	1720	290	25	56	a	438.2	5	0.0				
Kluut	An.I & 1%	0	60	240	2	65	a	73.4	5	0.1	28			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	0	238	0	0	7	a	49.0	5	0.0	22			
Wulp	1%	0	130	1500	367	15	a	402.4	5	0.1				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	0	157	750	594	601	a	420.4	5	0.3				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	25	245	800	301	557	a	385.6	5	0.3				x

Waddenzee: Vlieland-wadden

SPA deelgebied

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Noordse Stern	Annex I	13	18	34	30	37	a	30.4	5		6			x

Waddenzee: Vlieland-wadden

SPA deelgebied

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>1)	6	0	6	a	4.0	3	0.1	34			x
Rotgans	1%	862	>4078	778	(>1150)	1143	a	1715.3	4	0.6				x
Bergeend	1%	(>343)	3500	4180	(>742)	1484	a	3054.7	3	1.0		x		x
Smient	1%	470	1600	300	281	302	a	590.6	5	0.0				
Pijlstaart	1%	(>370)	95	65	83	89	a	83.0	4	0.1				x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Eidereend	1%	4350	>6474	3881	2895	6890	a	4898.0	5	0.3				x
Slechtvalk	Annex I	0	(>1)	2	2	4	a	2.0	4		14			x
Scholekster	1%	4100	11700	25522	32774	8275	a	16474.2	5	1.8		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	(>11)	450	60	(>93)	546	a	352.0	3	0.5	17			x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	(>57)	(>4)	(>75)	225	(>74)	e	(225.0)	1	0.1				x
Zilverplevier	1%	2045	1052	4445	4867	5027	a	3487.2	5	2.3			x	x
Kanoetsstrandloper (canutus)	1%	(>0)	(>170)		20866	(>41)	c	(5269.3)	4	1.1		x	x	x
Kanoetsstrandloper (islandica)	1%	(>1268)	(>4564)	25855	81400	54000	a	53751.7	3	15.4		x	x	x
Drieteenstrandloper	1%	0	64	254	821	1852	a	598.2	5	0.6				x
Bonte Strandloper	1%	9500	7000	15430	27060	28341	a	17466.2	5	1.2			x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	2600	2228	(>1015)	19418	13574	a	9455.0	4	1.4	5		x	x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>5580)	7300	5780	38163	6840	a	14520.8	4	14.5	2	x	x	x
Wulp	1%	(>1340)	2448	5133	8705	7097	a	5845.8	4	1.7		x	x	x
Zwarte Ruiters	1%	0	2	(>6)	147	32	a	45.3	4	0.0				
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	(>270)	(>237)	(>430)	1361	2327	e	(1844.0)	2	1.2				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>239)	(>507)	1229	(>306)	(>418)	e	(1229.0)	1	0.8				x
Steenloper (winter Europa)	1%	(>115)	(>183)	(>537)	54	(>30)	e	(54.0)	1	0.1				
Steenloper (winter Afrika)	1%	39	174			558	a	257.0	3	0.9				x

**Waddenzee: Griend
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grote Stern	An.I & 1%	7600	8300	8200	5600	5000	a	6940.0	5	13.9	1	x	x	x
Visdief	An.I & 1%	2500	3300	2600	1700	1500	a	2320.0	5	3.9	1	x	x	x
Noordse Stern	Annex I	1100	1200	1000	1150	800	a	1050.0	5		1	x	x	x
Velduil	Annex I	0	0	1	1	2	a	0.8	5		8			

**Waddenzee: Griend
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	(>2370)	890	1200	2475	(>759)	a	1521.7	3	0.8		x		x
Lepelaar	An.I & 1%	0	8	3	1	0	a	2.4	5	0.1	38			
Rotgans	1%	2630	900	616	452	425	a	1004.6	5	0.3				x
Bergeend	1%	4307	3500	6700	668	3860	a	3807.0	5	1.3			x	x
Smient	1%	1240	1350	650	850	1310	a	1080.0	5	0.1				
Pijlstaart	1%	105	230	72	172	84	a	132.6	5	0.2				x
Eidereend	1%	4870	10100	8000	7500	1850	a	6464.0	5	0.4				x
Slechtvalk	Annex I	1	1	2	2	2	a	1.6	5		22			
Scholekster	1%	20000	17500	22000	21300	15000	a	19160.0	5	2.1		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	103	125	135	1	75	a	87.8	5	0.1	27			x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	(>1)	58	(>250)	12		e	(35.0)	2	0.0				
Zilverplevier	1%	3040	2200	6300	2290	(>2400)	a	3457.5	4	2.3		x	x	x
Kanoetsstrandloper (canutus)	1%	(>17000)	18500	(>13300)	25000	(>180)	c	(14796.0)	5	3.0		x	x	x
Kanoetsstrandloper (islandica)	1%	30000	55000	40000	83000	60000	a	53600.0	5	15.3		x	x	x
Drieteenstrandloper	1%	210	740	240	200	(>102)	a	347.5	4	0.3				x
Bonte Strandloper	1%	51000	50000	80000	54000	22000	a	51400.0	5	3.7		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	25500	22500	22000	21000	(>1000)	a	22750.0	4	3.3	1	x	x	x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	42000	35000	22000	17000	24000	a	28000.0	5	28.0	1		x	x
Wulp	1%	13150	9000	12500	11050	12000	a	11540.0	5	3.3		x	x	x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	150	480	150	190	5	a	195.0	5	0.1				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>470)	560	465	(>452)	(>420)	e	(512.5)	2	0.3				x
Steenloper (winter Europa)	1%	(>200)	292	(>145)	80	(>40)	e	(186.0)	2	0.3				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	562	164	142	136	128	a	226.4	5	0.8				x

**Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	66	71	44	105	110	a	79.2	5	7.9	5	x	x	x
Blauwe Kiekendief	Annex I	2	3	1	(?)	0	a	1.5	4		8			x
Kleine Mantelmeeuw	1%	13350	12312	12537	8997	15185	a	12476.2	5	8.3		x	x	x
Grote Stern	An.I & 1%	140	0	0	0	0	a	28.0	5	0.1	6			
Noordse Stern	Annex I	20	0	2	0	4	a	5.2	5		13			
Velduil	Annex I	(?)	2	1	(?)	1	a	1.3	3		5			x

**Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	(>52)	(>223)	649	566	(>900)	e	(607.5)	2	0.3				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>1)	2	(>0)	(>1)	e	(2.0)	1					x
Lepelaar	An.I & 1%	(>25)	200	212	229	235	a	219.0	4	7.3	5	x	x	x
Kolgans	1%	34	>670	10	22	0	a	147.2	5	0.0				
Grauwe Gans	1%	(>236)	575	(>639)	(>255)	348	e	(461.5)	2	0.2				x
Brandgans	An.I & 1%	(>94)	(>520)	85	254	450	a	263.0	3	0.1	53			x
Rotgans	1%	7351	8351	6946	>7010	>7858	a	7503.2	5	2.5		x	x	x
Bergeend	1%	(>1218)	6011	8628	(>3315)	5061	a	6566.7	3	2.2		x	x	x
Smient	1%	15578	10873	2882	4798	10539	a	8934.0	5	0.7		x		x
Wintertaling	1%	(>238)	788	1380	338	(>151)	a	835.3	3	0.2				x
Pijlstaart	1%	(>1195)	2923	1955	2252	1473	a	2150.8	4	3.6		x	x	x
Slobeend	1%	(>5)	11	21	(>4)	44	a	25.3	3	0.1				
Eidereend	1%	10223	8634	4679	7447	6219	a	7440.4	5	0.5				x
Middelste Zaagbek	1%	(>4)	434	17	28	87	a	141.5	4	0.1				x
Slechtvalk	Annex I	(>1)	(>1)	4	3	3	a	3.3	3		9			x
Scholekster	1%	11827	12699	12689	8925	8023	a	10832.6	5	1.2		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	(>12)	1190	773	(>131)	405	a	789.3	3	1.1	9	x	x	x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	(>49)	(>13)	(>355)	438	(>95)	e	(438.0)	1	0.2				x
Zilverplevier	1%	4153	5186	4690	(>2943)	1115	a	3786.0	4	2.5		x	x	x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%	(>11)	(>115)		3150	(>95)	e	(3150.0)	1	0.6				x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	(>1436)	861	4197	2650	6511	a	3554.8	4	1.0		x	x	x
Drieteenstrandloper	1%	3	380	120	295	305	a	220.6	5	0.2				x
Bonte Strandloper	1%	8280	21198	18184	18638	10426	a	15345.2	5	1.1		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	5658	6115	(>675)	8300	3860	a	5983.3	4	0.9	10			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>6430)	11101	7604	(>9660)	5935	a	8213.3	3	8.2	4	x	x	x
Wulp	1%	(>5748)	8850	9790	7223	7957	a	8455.0	4	2.4		x	x	x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	(>509)	(>358)	(>790)	2537	2773	e	(2655.0)	2	1.8				x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>759)	(>3664)	5039	(>1079)	(>1996)	c	(2507.4)	5	1.7		x	x	x
Steenloper (winter Europa)	1%	(>39)	(>91)	(>29)	19	(>57)	e	(19.0)	1	0.0				
Steenloper (winter Afrika)	1%	56	36			159	a	83.7	3	0.3				x

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Terschelling-duinen pSPA deelgebied Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dodaars	Begr.	(+)	12	7	14	(+)	a	11.0	3					x
Eidereend	Begr.	(+)	28	25	65	164	a	70.5	4					
Bruine Kiekendief	Annex I	56	59	62	63	57	a	59.4	5		1	x	x	x
Blauwe Kiekendief	Annex I	42	43	40	39	39	a	40.6	5		1	x	x	x
Porseleinhoen	Annex I	0	1	3	0	0	a	0.8	5		24	x		
Bontbekplevier	Begr.	(?)	7	2	12	7	a	7.0	4					x
Strandplevier	Begr.	(?)	4	1	4	3	a	3.0	4					x
Velduil	Annex I	10	6	4	7	8	a	7.0	5		3	x	x	x
Paapje	Begr.	(+)	(>4)	22	(>8)	(>2)	e	(22.0)	1					x
Tapuit	Begr.	(+)	(+)	114	(+)	(+)	b	111.3	3					x
Rietzanger	Begr.	(+)	(+)	215	(+)	(+)	e	(215.0)	1					x
Grauwe Klauwier	Annex I	4	2	2	0	0	a	1.6	5		7	x		

Noot: Bontbek- en Strandplevier broeden op het Noordzeestrand. Van Tapuit zijn van 1991 en 1992 volledige opgaven beschikbaar van 73 en 147 broedparen.

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen pSPA deelgebied Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	3	1	2	1	(?)	a	1.8	4	0.1	18	x		
Eidereend	Begr.	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)								x
Bruine Kiekendief	Annex I	30	32	37	36	28	a	32.6	5		4		x	x
Blauwe Kiekendief	Annex I	24	16	15	15	14	a	16.8	5		3	x	x	x
Porseleinhoen	Annex I	1	2	2	(?)	(?)	a	1.7	3		19			x
Velduil	Annex I	23	13	11	14	10	a	14.2	5		1	x	x	x
Tapuit	Begr.	(+)	(+)	(>10)	(>15)	(>29)	e	(18.0)	3					x
Rietzanger	Begr.	>300	>300	>300	>300	>300	a	300.0	5					x
Grauwe Klauwier	Annex I	6	7	6	7	2	a	5.6	5		3	x	x	x

Noot: De geschatte populatie van de Eidereend voor heel Ameland bedraagt 250-400 paren waarvan 85% in de duinen broedt. De Grauwe Klauwier is in 1999 niet meer broedend vastgesteld, in 1998 was er nog één broedpaar aanwezig.

Waddenzee: Ameland-wadden SPA deelgebied Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	0	2	2	11	16	a	6.2	5	0.6	10			
Blauwe Kiekendief	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		16			
Kleine Mantelmeeuw	1%	109	141	180	162	248	a	168.0	5	0.1				x
Noordse Stern	Annex I	58	47	212	132	200	a	129.8	5		4		x	x

Waddenzee: Ameland-wadden
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	(>0)	102	136	c	(47.6)	5	1.6	19		x	x
Brandgans	An.I & 1%	200	(>1033)	(>8)	402	703	a	435.0	3	0.2				x
Rotgans	1%	(>42)	8321	(>121)	(>1892)	(>1941)	e	(8321.0)	1	2.8				x
Bergeend	1%	(>272)	8379	(>111)	(>3261)	7867	c	(3978.0)	5	1.3		x	x	x
Smient	1%	7000	9600	4990	5234	5400	a	6444.8	5	0.5				x
Pijlstaart	1%	(>157)	334	(>37)	656	57	a	349.0	3	0.6				x
Eidereend	1%	633	9524	5325	9200	4824	a	5901.2	5	0.4				x
Scholekster	1%	9714	28500	33957	19960	28870	a	24200.2	5	2.7		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	765	770	110	84	800	a	505.8	5	0.7		x		x
Zilverplevier	1%	(>4190)	2355	(>470)	(>2658)	(>2333)	c	(2401.2)	5	1.6		x	x	x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	(>1)	10100	700	(>0)	450	a	2250.2	3	0.6				x
Drieteenstrandloper	1%	(>490)	(>300)	(>306)	175	(>19)	e	(175.0)	1	0.2				x
Bonte Strandloper	1%	8950	25980	(>6211)	11076	28726	a	18683.0	4	1.3		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	(>3637)	11541	(>0)	(>4457)	(>4210)	e	(11541.0)	1	1.6		x		x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>225)	4820	(>11)	(>400)	350	c	(1161.2)	5	1.2	11		x	x
Wulp	1%	8647	5840	4087	4175	2770	a	5103.8	5	1.5		x	x	x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	1262	(>586)	(>0)	452	461	a	725.0	3	0.5				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>80)	(>1444)	(>792)	(>100)	(>192)	e	(521.6)	5	0.3				x
Steenloper (winter Europa)	1%	(>408)	(>167)	(>56)	(>161)	(>2)	e	(158.8)	5	0.2				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	(>0)	(>204)	(>0)	(>0)	(>517)	e	(180.3)	4	0.6				x

Waddenzee: Engelsmanplaat
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	200	(>145)	119	134	250	a	175.8	4	0.1				
Rotgans	1%	1150	121	114	(>668)	737	a	530.5	4	0.2				x
Bergeend	1%	430	1200	790	33	220	a	534.6	5	0.2				x
Eidereend	1%	1170	4700	1250	1370	3560	a	2410.0	5	0.2				x
Slechtvalk	Annex I	3	3	1	1	1	a	1.8	5		17			
Scholekster	1%	4400	8500	5450	4280	10400	a	6606.0	5	0.7				x
Kluut	An.I & 1%	140	270	160	4	200	a	154.8	5	0.2	25			x
Zilverplevier	1%	1350	1900	1020	3101	760	a	1626.2	5	1.1		x	x	x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%	4000	(>2800)	930	1780	2900	a	2402.5	4	0.5				x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	200	160	1600	23	1100	a	616.6	5	0.2				x
Drieteenstrandloper	1%	1300	750	1110	2100	(>860)	a	1315.0	4	1.3			x	x
Bonte Strandloper	1%	15000	9200	>20000	11500	20300	a	15200.0	5	1.1			x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	3500	5600	4060	4250	8520	a	5186.0	5	0.7	11			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	220	500	200	116	300	a	267.2	5	0.3	19			x
Wulp	1%	5700	3470	5700	1960	5570	a	4480.0	5	1.3		x	x	x
Steenloper (winter Europa)	1%	2	680	14	6	80	a	156.4	5	0.2				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	500	11	190	330	200	a	246.2	5	0.8				x

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Schiermonnikoog-duinen

pSPA deelgebied

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	2	1	1	0	1	a	1.0	5	0.1	25			
Eidereend	Begr.	(+)	(+)	(+)	(+)	400	e	(400.0)	1					x
Bruine Kiekendief	Annex I	(+)	(+)	(+)	13	12	b	17.0	3		9			x
Blauwe Kiekendief	Annex I	18	(+)	3	5	7	a	8.3	4		4	x	x	x
Strandplevier	Begr.	4	9	(?)	2	0	a	3.8	4					x
Kleine Mantelmeeuw	1%	85	74	(?)	0	0	a	39.8	4	0.0				
Velduil	Annex I	3	2	2	0	0	a	1.4	5		4	x		x
Grauwe Klauwier	Annex I	(?)	0	0	0	0	a	0.0	4			x		

Noot: Van Bruine Kiekendief is van 1992 een volledige opgave beschikbaar van 26 broedparen.

Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden

SPA deelgebied

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	21	23	47	121	147	a	71.8	5	7.2	6		x	x
Blauwe Kiekendief	Annex I	(+)	(+)	4	1	1	a	2.0	3		7			x
Kleine Mantelmeeuw	1%	2187	2414	2807	3294	3400	a	2820.4	5	1.9		x	x	x
Grote Stern	An.I & 1%	0	0	119	276	1000	a	279.0	5	0.6	4		x	x
Visdief	An.I & 1%	62	105	149	255	450	a	204.2	5	0.3	17			x
Noordse Stern	Annex I	8	28	18	32	30	a	23.2	5		8			x
Velduil	Annex I	(?)	(?)	(?)	2	1	b	1.3	3		6			x

Noot: Van Velduil is van 1998 een volledige opgave beschikbaar van 1 paar.

Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden

SPA deelgebied

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	(>30)	194	(>127)	249	(>247)	e	(221.5)	2	0.1				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	>2	>0	3	(>0)	(>4)	a	1.7	3		12			
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	21	122	91	130	a	91.0	4	3.0	14		x	x
Grauwe Gans	1%	232	812	926	448	907	a	665.0	5	0.3				x
Brandgans	An.I & 1%	5950	7303	4000	6898	8957	a	6621.6	5	3.7	23	x	x	x
Rotgans	1%	2925	4022	2525	2009	2821	a	2860.4	5	0.9		x		x
Bergeend	1%	(>395)	6734	3951	(>8210)	8266	a	6317.0	3	2.1		x	x	x
Smient	1%	6310	12815	2787	4763	8130	a	6961.0	5	0.6				x
Krakeend	1%	(>2)	30	2	(>0)	(>12)	e	(16.0)	2	0.1				
Wintertaling	1%	(>1)	485	347	214	(>171)	a	348.7	3	0.1				
Pijlstaart	1%	(>403)	1978	353	2039	637	a	1251.8	4	2.1			x	x
Slobeend	1%	(>4)	163	5	(>10)	36	a	68.0	3	0.2				x
Eidereend	1%	3594	9009	5214	1259	2483	a	4311.8	5	0.3				x
Slechtvalk	Annex I	>3	(>2)	2	(>2)	2	a	2.3	3		11			x
Scholekster	1%	36300	37450	35377	21289	18376	a	29758.4	5	3.3		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	(>24)	605	260	(>106)	210	a	358.3	3	0.5	16			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	(>0)	26	53	(>1)	72	a	50.3	3	0.1				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	(>99)	84	(>416)	823		e	(453.5)	2	0.2				x
Zilverplevier	1%	3417	4892	(>3884)	(>2457)	2251	a	3520.0	3	2.3		x	x	x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kanoetstrandloper (canutus)	1%	(>0)	629	(>3084)	230	(>2523)	e	(429.5)	2	0.1		x		
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	(>0)	2230	5251	4	290	a	1943.8	4	0.6		x		x
Drieteenstrandloper	1%	18	32	827	464	589	a	386.0	5	0.4				x
Bonte Strandloper	1%	21917	20105	44403	28092	19577	a	26818.8	5	1.9		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	2088	6440	>12246	(>5482)	(>6735)	a	6924.7	3	0.9	8			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>0)	1021	3484	(>802)	1616	a	2040.3	3	2.0	8	x	x	x
Wulp	1%	(>8420)	14435	(>10799)	9143	11363	a	11647.0	3	3.3		x	x	x
Zwarte Ruiter	1%	2	138	17	21	7	a	37.0	5	0.0				
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	(>421)	762	>1101	438	2065	a	1091.5	4	0.7				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>42)	(>623)	1686	(>128)	(>120)	e	(1686.0)	1	1.1				x
Steenloper (winter Europa)	1%	(>20)	(>180)	(>129)	81	(>75)	e	(81.0)	1	0.1				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	20	139	190		808	a	289.3	4	0.9				x

**Waddenzee: Rottumerplaat
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Blauwe Kiekendief	Annex I	1	1	0	0	0	a	0.4	5		12			
Kleine Mantelmeeuw	1%	115	163	232	264	435	a	241.8	5	0.2				x
Grote Stern	An.I & 1%	0	0	0	226	805	a	206.2	5	0.4	5		x	x
Visdief	An.I & 1%	176	357	242	305	344	a	284.8	5	0.5	15			x
Noordse Stern	Annex I	186	221	76	116	201	a	160.0	5		3	x	x	x
Dwergstern	An.I & 1%	5	41	22	32	85	a	37.0	5	0.3	3		x	x

**Waddenzee: Rottumerplaat
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	1	1	20	2	5	a	5.8	5	0.2	30			x
Brandgans	An.I & 1%	(>13)	(>32)	345	48	50	a	147.7	3	0.1	58			
Rotgans	1%	904	1100	1382	719	664	a	953.8	5	0.3				x
Bergeend	1%	(>900)	1654	2119	2195	2227	a	2048.8	4	0.7				x
Smient	1%	(>330)	786	450	1465	1700	a	1100.3	4	0.1				
Pijlstaart	1%	(>21)	79	80	351	13	a	130.8	4	0.2				x
Eidereend	1%	2534	2371	5174	(>1430)	2006	a	3021.3	4	0.2				x
Slechtvalk	Annex I	2	1	2	1	1	a	1.4	5		24			
Scholekster	1%	5897	12300	18517	16200	18400	a	14262.8	5	1.6		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	192	151	390	300	225	a	251.6	5	0.4	22			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	21	51	514	127	47	a	152.0	5	0.3				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	130	123	2000	381	470	a	620.8	5	0.3				x
Goudplevier	An.I & 1%	(>0)	(>25)	3	10	9000	a	3004.3	3	0.2	13			x
Zilverplevier	1%	2675	3000	3230	2387	13220	a	4902.4	5	3.3		x	x	x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%	6900	32530	11881	1000	6100	a	11682.2	5	2.3		x	x	x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	(>0)	715	4000	23000	575	a	7072.5	4	2.0			x	x
Drieteenstrandloper	1%	555	2197	2244	1114	1340	a	1490.0	5	1.5		x	x	x
Bonte Strandloper	1%	12552	22526	44000	36500	23900	a	27895.6	5	2.0		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	1516	2842	2220	2000	2050	a	2125.6	5	0.3	15			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>0)	33	570	1530	202	a	583.8	4	0.6	17			x
Wulp	1%	4806	3188	7060	10610	15000	a	8132.8	5	2.3		x	x	x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	140	107	535	362	70	a	242.8	5	0.2				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>0)	(>40)	286	175	(>28)	e	(230.5)	2	0.2				x
Steenloper (winter Europa)	1%	714	249	445	271	99	a	355.6	5	0.5				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	823	740	360	143	174	a	448.0	5	1.5			x	x

**Waddenzee: Rottumeroog
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Blauwe Kiekendief	Annex I	0	1	1	1	1	a	0.8	5		10			
Kleine Mantelmeeuw	1%	145	127	160	163	180	a	155.0	5	0.1				x
Visdief	An.I & 1%	57	12	46	100	267	a	96.4	5	0.2	21			
Noordse Stern	Annex I	39	14	49	5	8	a	23.0	5		9	x		x
Dwergstern	An.I & 1%	59	7	49	10	4	a	25.8	5	0.2	5	x	x	x

Noot: Steenloper (winter Afrika): 1 in het seizoen 1992/93.

**Waddenzee: Rottumeroog
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	362	214	584	435	200	a	359.0	5	0.2				x
Brandgans	An.I & 1%	(>0)	(>0)	207	(>0)	(>0)	e	(207.0)	1	0.1				x
Rotgans	1%	396	706	477	544	705	a	565.6	5	0.2				x
Bergeend	1%	(>1227)	(>963)	1560	(>326)	1363	e	(1461.5)	2	0.5		x		x
Pijlstaart	1%	(>69)	37	60	(>35)	(>28)	e	(48.5)	2	0.1				
Eidereend	1%	6348	3020	5172	(>4970)	5031	a	4892.8	4	0.3				x
Slechtvalk	Annex I	2	(>2)	1	1	2	a	1.5	4		23			
Scholekster	1%	4940	4949	(>11300)	7490	17007	a	8596.5	4	0.9		x		x
Kluut	An.I & 1%	65	63	>1220	135	160	a	328.6	5	0.5	18			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	2	12	9	66	245	a	66.8	5	0.1				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	152	422	580	575	1050	a	555.8	5	0.3				x
Zilverplevier	1%	2500	3380	>4700	2801	6215	a	3919.2	5	2.6		x	x	x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%	4851	2228	3410	4105	2020	a	3322.8	5	0.7				x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	(>0)	>160	>4000	2190	>2100	a	2112.5	4	0.6				x
Drieteenstrandloper	1%	523	1088	>1020	750	695	a	815.2	5	0.8				x
Bonte Strandloper	1%	11401	9463	56760	16500	32000	a	25224.8	5	1.8		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	1973	4586	5941	3060	3509	a	3813.8	5	0.5	12			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>0)	70	450	1660	930	a	777.5	4	0.8	14			x
Wulp	1%	7900	9400	9370	6600	11000	a	8854.0	5	2.5		x	x	x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	31	20	>134	168	61	a	82.8	5	0.1				
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>14)	(>74)	309	(>0)	26	e	(167.5)	2	0.1				x
Steenloper (winter Europa)	1%	195	187	964	95	(>123)	a	360.3	4	0.5				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	13	534	(>413)	(>110)	(>228)	b	182.7	3	0.6				x

**Waddenzee: Balgzand
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kluut	An.I & 1%	320	210	355	272	65	a	244.4	5	1.1	7	x	x	x
Zwartkopmeeuw	Annex I	0	0	0	1	2	a	0.6	5		13			
Visdief	An.I & 1%	1025	1912	1803	3037	1976	a	1950.6	5	3.3	2	x	x	x
Dwergstern	An.I & 1%	8	1	0	0	2	a	2.2	5	0.0	11			

**Waddenzee: Balgzand
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	249	251	390	451	443	a	356.8	5	0.2				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	0	3	0	1	a	0.8	5		17			
Lepelaar	An.I & 1%	188	209	346	440	315	a	299.6	5	10.0	3	x	x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	23	0	0	15	a	7.6	5	0.0	88			
Wilde Zwaan	An.I & 1%	0	0	0	74	14	a	17.6	5	0.0	13			
Grauwe Gans	1%	0	8	0	5	3035	a	609.6	5	0.3				x
Rotgans	1%	1707	1521	1813	1858	1625	a	1704.8	5	0.6				x
Bergeend	1%	10217	5883	2926	8057	4731	a	6362.8	5	2.1		x	x	x
Smient	1%	8206	6513	8041	5300	5829	a	6777.8	5	0.5				x
Krakeend	1%	34	117	35	21	23	a	46.0	5	0.2				x
Wintertaling	1%	2206	552	530	314	213	a	763.0	5	0.2				x
Pijlstaart	1%	1401	821	1705	2469	2211	a	1721.4	5	2.9		x	x	x
Slobeend	1%	450	555	480	509	196	a	438.0	5	1.1			x	x
Eidereend	1%	1729	602	3145	480	419	a	1275.0	5	0.1				
Slechtvalk	Annex I	1	2	(>3)	1	3	a	1.8	4		19			
Meerkoet	1%	1082	673	1041	818	1626	a	1048.0	5	0.1				
Scholekster	1%	15997	20941	18570	12563	12358	a	16085.8	5	1.8		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	1279	704	759	2475	2669	a	1577.2	5	2.3	5	x	x	x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	115	80	54	174	42	a	93.0	5	0.2				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	80	508	140	221	359	a	261.6	5	0.1				x
Goudplevier	An.I & 1%	8000	1500	343	1865	1135	a	2568.6	5	0.1	16			x
Zilverplevier	1%	3400	2085	2347	1828	2320	a	2396.0	5	1.6			x	x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	53170	51000	16200	15115	13500	a	29797.0	5	8.5		x	x	x
Krombekstrandloper	1%	525	380	84	80	41	a	222.0	5	0.0				
Bonte Strandloper	1%	30680	38580	11602	12491	27480	a	24166.6	5	1.7		x	x	x
Grutto	1%	460	5	410	0	154	a	205.8	5	0.1				
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	7132	8712	6916	8768	7353	a	7776.2	5	1.1	6	x	x	x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	2930	2445	3640	2495	1380	a	2578.0	5	2.6	7	x	x	x
Wulp	1%	6984	15758	10537	13004	8438	a	10944.2	5	3.1		x	x	x
Zwarte Ruiter	1%	930	1054	1700	1605	1480	a	1353.8	5	1.1			x	x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	2354	3413	2037	2818	2949	a	2714.2	5	1.8			x	x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	5060	1697	1599	490	379	a	1845.0	5	1.2		x	x	x
Steenloper (winter Europa)	1%	434	357	289	137	216	a	286.6	5	0.4		x		x
Steenloper (winter Afrika)	1%	670	112	49	69	312	a	242.4	5	0.8				x
Lachstern	An.I & 1%	12	4	2	0	0	a	3.6	5	0.0	2	x		
Zwarte Stern (slaapplaats)	An.I & 1%	46320	57830	84317	28360	107969	a	64959.2	5	32.5	1	x	x	x

**Waddenzee: Friese Waddenkust
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kluut	An.I & 1%	1593	1561	1539	1719	1655	a	1613.4	5	7.2	1	x	x	x
Visdief	An.I & 1%	630	938	625	557	505	a	651.0	5	1.1	9		x	x
Noordse Stern	Annex I	414	368	244	258	269	a	310.6	5		2		x	x
Velduil	Annex I	0	0	0	1	0	a	0.2	5		14			

**Waddenzee: Friese Waddenkust
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	291	570	336	1018	556	a	554.2	5	0.3				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	1	0	3	0	0	a	1.0	5					
Lepelaar	An.I & 1%	3	7	18	20	20	a	13.6	5	0.5	26			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	624	32	17	65	169	a	181.4	5	1.1	63		x	x
Kleine Zwaan (slaapplaats)	An.I & 1%				>400	1000	e	(700.0)	2	4.1				x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	0	111	13	22	7	a	30.6	5	0.1	10			
Kleine Rietgans	1%	0	19	61	80	0	a	32.0	5	0.1				
Kleine Rietgans (slaapplaats)	1%				80	0	e	(40.0)	2	0.1				x
Grauwe Gans	1%	1400	100	286	1306	526	a	723.6	5	0.4				x
Grauwe Gans (slaapplaats)	1%				2874	4104	e	(3489.0)	2	1.7				x
Brandgans	An.I & 1%	54382	51086	66794	67800	92625	a	66537.4	5	37.0	1	x	x	x
Brandgans (slaapplaats)	An.I & 1%				68995	99825	e	(84410.0)	2	46.9				x
Rotgans	1%	43329	51468	30743	38815	21371	a	37145.2	5	12.4		x	x	x
Rotgans (slaapplaats)	1%				39458	21771	e	(30614.5)	2	10.2				x
Bergeend	1%	19265	11751	7409	11468	13244	a	12627.4	5	4.2		x	x	x
Smient	1%	25012	22143	42799	10250	21467	a	24334.2	5	1.9		x	x	x
Wintertaling	1%	6047	2625	1046	1039	359	a	2223.2	5	0.6				x
Pijlstaart	1%	1803	1552	583	1265	1229	a	1286.4	5	2.1			x	x
Slobeend	1%	486	300	274	250	100	a	282.0	5	0.7				x
Eidereend	1%	364	1490	2495	5778	1446	a	2314.6	5	0.2				x
Brilduiker	1%	(>9)	6	431	15	2	a	113.5	4	0.0				
Slechtvalk	Annex I	7	9	10	8	11	a	9.0	5		1	x	x	x
Scholekster	1%	32288	26637	42321	21606	21134	a	28797.2	5	3.2		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	1590	2790	2163	11252	13411	a	6241.2	5	8.9	1	x	x	x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	451	34	(>64)	187	175	a	211.8	4	0.4				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	(>466)	299	545	1681	(>270)	a	841.7	3	0.4				x
Goudplevier	An.I & 1%	4652	(>8000)	43741	3260	17016	a	17167.3	4	0.9	1		x	x
Zilverplevier	1%	15066	8752	13036	5255	4551	a	9332.0	5	6.2		x	x	x
Kanoetsstrandloper (canutus)	1%	(>1201)	7618	(>1274)	1312	1863	a	3597.7	3	0.7				x
Kanoetsstrandloper (islandica)	1%	2987	19910	750	200	15095	a	7788.4	5	2.2			x	x
Krombekstrandloper	1%	(>272)	51	>7	775	1560	a	598.3	4	0.1				x
Bonte Strandloper	1%	66637	53616	66464	77877	65568	a	66032.4	5	4.7		x	x	x
Grutto	1%	531	419	118	203	964	a	447.0	5	0.1				x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	18060	17188	32212	14684	3543	a	17137.4	5	2.4	2	x	x	x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	3910	290	855	135	694	a	1176.8	5	1.2	10		x	x
Wulp	1%	19147	39792	22696	30097	34310	a	29208.4	5	8.3		x	x	x
Zwarte Ruiter	1%	175	796	370	457	834	a	526.4	5	0.4				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	(>3222)	5036	(>3758)	6381	9536	a	6984.3	3	4.7			x	x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>2298)	>2906	6725	4015	1561	a	3801.8	4	2.5		x	x	x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Steenloper (winter Europa)	1%	78	(>337)	202	134	(>140)	a	138.0	3	0.2				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	286	>453	153	101	229	a	244.4	4	0.8				x

Lauwersmeer pSPA Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	0	0	1	1	2	a	0.8	5	0.1	26			
Woudaapje	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		4			
Bruine Kiekendief	Annex I	39	35	28	23	21	a	29.2	5		5	x	x	x
Grauwe Kiekendief	Annex I	6	5	5	4	7	a	5.4	5		2	x	x	x
Porseleinhoen	Annex I	1	3	3	0	8	a	3.0	5		14			x
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		15			
Kluut	An.I & 1%	169	150	(>44)	104	(>19)	a	141.0	3	0.6	12			x
Bontbekplevier	Begr.	5	2	1	3	0	a	2.2	5					
Kemphaan	Annex I	48	18	20	2	4	a	18.4	5		2	x	x	x
Noordse Stern	Annex I	42	43	22	17	9	a	26.6	5		7	x		x
Velduil	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		15	x		
Oeverzwaluw	Begr.	724	876	966	1489	660	a	943.0	5					x
Blauwborst	Annex I	65	70	(>17)	(+)	125	a	86.7	3		8			x
Paapje	Begr.	9	10	10	(+)	7	a	9.0	4					x
Snor	Begr.	7	3	(>2)	(+)	13	a	7.7	3					
Rietzanger	Begr.	1300	1400	(>255)	(>3)	2500	a	1733.3	3					x

Noot: De aantallen van Rietzanger en Blauwborst zijn gebaseerd op extrapolaties van resultaten steekproefgebieden.

Lauwersmeer pSPA Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	85	>213	>217	185	>261	a	192.2	5	0.1				x
Aalscholver	1%	149	>312	(>216)	>298	>175	a	233.5	4	0.1				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	>1	>1	3	3	2	a	2.0	5		11			x
Grote Zilverreiger	Annex I	2	(>2)	3	3	(>2)	a	2.7	3		2			x
Lepelaar	An.I & 1%	200	336	266	363	396	a	312.2	5	10.4	2	x	x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	3712	>1436	187	1673	287	a	1459.0	5	8.6	3	x	x	x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	22	17	81	>99	49	a	53.6	5	0.1	7	x	(x)	x
Kleine Rietgans	1%	6	70	6	0	0	a	16.4	5	0.0				
Kolgans	1%	4560	2102	356	462	1510	a	1798.0	5	0.3		x		x
Grauwe Gans	1%	3119	>3809	2325	6297	2070	a	3524.0	5	1.8		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	13775	>14507	9491	26433	9022	a	14645.6	5	8.1	12	x	x	x
Rotgans	1%	1050	(>950)	(>120)	781	733	a	854.7	3	0.3		x		x
Bergeend	1%	674	>1019	1000	724	>1010	a	885.4	5	0.3				x
Smient	1%	8240	>6785	>4151	>12064	>3771	a	7002.2	5	0.6		x		x
Krakeend	1%	1614	>1187	>620	>1989	>1524	a	1386.8	5	4.6		x	x	x
Wintertaling	1%	6740	>6480	>5093	>6636	2674	a	5524.6	5	1.4		x	x	x
Wilde Eend	Begr.	6701	>9918	>3014	>10992	>4957	a	7116.4	5					x
Pijlstaart	1%	5545	>2277	>3815	3614	>1692	a	3388.6	5	5.6		x	x	x
Slobeend	1%	215	262	(>378)	>608	>687	a	443.0	4	1.1		x	x	x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Tafeleend	1%	913	655	>1154	>2156	>738	a	1123.2	5	0.3				x
Kuifeend	1%	415	>957	>2149	>3133	1312	a	1593.2	5	0.2				x
Brilduiker	1%	322	>270	439	>329	469	a	365.8	5	0.1				x
Nonnetje	An.I & 1%	40	>59	>35	>30	45	a	41.8	5	0.2	18			x
Zeearend	Annex I	>5	>2	1	0	>1	a	1.8	5		2	x		
Visarend	Annex I	>2	(>1)	1	2	3	a	2.0	4		4			x
Slechtvalk	Annex I	>4	4	4	(>4)	5	a	4.3	4		6	x		x
Meerkoet	1%	7194	5992	>1113	>3188	2785	a	4054.4	5	0.3				x
Scholekster	1%	472	>891	(>600)	959	(>900)	a	774.0	3	0.1				
Kluut	An.I & 1%	227	180	(>56)	>38	287	a	183.0	4	0.3	24			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	36	>132	1	125	35	a	65.8	5	0.1				x
Goudplevier	An.I & 1%	50	>210	>66	>510	>12711	a	2709.4	5	0.2	14			x
Zilverplevier	1%	20	(>4)	10	4	600	a	158.5	4	0.1				x
Kievit	Begr.	488	>3714	>1212	>2657	>7489	a	3112.0	5					
Grutto	1%	634	>1017	>22	>860	>1652	a	837.0	5	0.2				x
Grutto (slaapplaats)	1%					>822	e	(822.0)	1	0.2				x
Wulp	1%	292	4404	(>600)	(>220)	1592	a	2096.0	3	0.6				x
Wulp (slaapplaats)	1%					>501	e	(501.0)	1	0.1				x
Zwarte Ruiters	1%	12	>50	(>18)	70	>140	a	68.0	4	0.1				
Steenloper (winter Afrika)	1%	60	(>0)		(>0)	(>10)	e	(60.0)	1	0.2				x
Dwergmeeuw	1%	550	(>8)	(>0)	>196	(>80)	b	254.7	3	0.3				x
Reuzenstern	An.I & 1%	(>1)	>7	>8	5	>7	a	6.8	4	0.1	4	x	x	x

Noot: Dwergmeeuw: 18 in het seizoen 1992/93.

Waddenzee: Groninger Waddenkust SPA deelgebied Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kluut	An.I & 1%	1100	1108	1093	1094	1174	a	1113.8	5	5.0	2	x	x	x
Visdief	An.I & 1%	280	356	329	276	309	a	310.0	5	0.5	14			x
Noordse Stern	Annex I	33	35	50	84	85	a	57.4	5		5		x	x

Waddenzee: Groninger Waddenkust SPA deelgebied Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	61	(>232)	>220	(>583)	339	a	206.7	3	0.1				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	1	(>2)	>1	(>1)	e	(1.0)	2					
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	7	(>1)	(>2)	e	(7.0)	1	0.2				x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	1923	37	114	821	(>458)	a	723.8	4	4.3	14		x	x
Toendrarietgans	1%	100	>0	362	64	>210	a	147.2	5	0.0				
Grauwe Gans	1%	2453	1961	1664	2300	>10188	a	3713.2	5	1.9		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	15781	(>6070)	(>19600)	>7127	36670	a	19859.3	3	11.0	6	x	x	x
Rotgans	1%	6342	>5423	5052	5923	5486	a	5645.2	5	1.9		x	x	x
Bergeend	1%	6261	11718	10318	16895	10806	a	11199.6	5	3.7		x	x	x
Smient	1%	3388	3526	10188	(>1537)	5168	a	5567.5	4	0.4				x
Pijlstaart	1%	613	1697	>742	528	556	a	827.2	5	1.4			x	x
Slobeend	1%	2	35	45	(>32)	30	a	28.0	4	0.1				
Eidereend	1%	337	685	>709	(>1852)	(>1491)	a	577.0	3	0.0				

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Slechtvalk	Annex I	(>2)	>3	2	3	3	a	2.8	4		10	x		x
Scholekster	1%	27733	55039	(>29182)	26752	24118	a	33410.5	4	3.7		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	941	5660	>3459	>842	1911	a	2562.6	5	3.7	3	x	x	x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	1427	(>72)	(>113)	607	(>120)	e	(1017.0)	2	0.5				x
Goudplevier	An.I & 1%	1938	(>11655)	(>462)	(>1558)	(>401)	e	(1938.0)	1	0.1				x
Zilverplevier	1%	12695	>5570	4536	12050	>4285	a	7827.2	5	5.2		x	x	x
Kanoetsstrandloper (canutus)	1%	403	(>816)	(>1255)	(>1500)	(>300)	e	(403.0)	1	0.1				
Kanoetsstrandloper (islandica)	1%	64	144	(>145)	(>1052)	1	a	69.7	3	0.0				
Bonte Strandloper	1%	32834	27922	23813	36877	30512	a	30391.6	5	2.2		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	9443	15624	13284	9411	(>3362)	a	11940.5	4	1.7	4	x	x	x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	20	562	1051	>1230	(>314)	a	715.8	4	0.7	16			x
Wulp	1%	15008	19210	14046	11971	13971	a	14841.2	5	4.2		x	x	x
Zwarte Ruiter	1%	182	650	646	639	(>196)	a	529.3	4	0.4				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	1664	(>1944)	(>2102)	(>3305)	>5244	c	(2851.8)	5	1.9			x	x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	1172	(>2270)	>4131	(>2394)	991	a	2098.0	3	1.4		x	x	x
Steenloper (winter Europa)	1%	42	(>106)	(>49)	>66	(>28)	e	(54.0)	2	0.1				
Steenloper (winter Afrika)	1%	62	>154	(>111)	(>8)	126	a	114.0	3	0.4				x

**Waddenzee: Dollard
SPA deelgebied
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Bruine Kiekendief	Annex I	11	13	15	11	11	a	12.2	5		18			x
Grauwe Kiekendief	Annex I	0	1	0	0	0	a	0.2	5		4			
Kluut	An.I & 1%	432	498	456	504	370	a	452.0	5	2.0	4	x	x	x
Visdief	An.I & 1%	200	119	69	13	71	a	94.4	5	0.2	22			

**Waddenzee: Dollard
SPA deelgebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grote Zilverreiger	Annex I	(>2)	(>1)	(>1)	(>1)	(>1)	e	(1.2)	5					
Lepelaar	An.I & 1%	0	0	4	3	14	a	4.2	5	0.1	33			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	57	4	0	9	0	a	14.0	5	0.1	84			
Taigarietgans	1%	(>0)	0	0	121	0	a	30.3	4	0.0				
Toendrarietgans	1%	(>0)	36	0	69	(>106)	a	35.0	3	0.0		x		
Kolgans	1%	>369	1575	>4373	445	>497	a	1451.8	5	0.2		x		x
Grauwe Gans	1%	>10775	5886	(>4874)	(>4771)	(>3477)	b	7203.0	3	3.6		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	11900	>24300	>17509	>33507	17053	a	20853.8	5	11.6	4	x	x	x
Bergeend	1%	940	4231	1541	1723	1847	a	2056.4	5	0.7				x
Smient	1%	18000	11320	32970	15420	14656	a	18473.2	5	1.5		x	x	x
Krakeend	1%	17	61	11	15	10	a	22.8	5	0.1				
Wintertaling	1%	5381	7003	5055	6540	4275	a	5650.8	5	1.4		x	x	x
Pijlstaart	1%	3060	603	292	348	387	a	938.0	5	1.6			x	x
Slobeend	1%	71	60	74	96	42	a	68.6	5	0.2				x
Slechtvalk	Annex I	>4	3	3	5	3	a	3.6	5		7	x		x
Scholekster	1%	739	760	708	562	1300	a	813.8	5	0.1				
Kluut	An.I & 1%	1937	4364	4543	1090	1456	a	2678.0	5	3.8	2	x	x	x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	140	8	35	100	137	a	84.0	5	0.2				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	83	136	739	233	410	a	320.2	5	0.2				x
Goudplevier	An.I & 1%	7232	1060	3281	6566	7585	a	5144.8	5	0.3	9		(x)	x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Zilverplevier	1%	1949	1032	5574	1640	3838	a	2806.6	5	1.9			x	x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%	750	20	172	70	390	a	280.4	5	0.1				
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	500	5	0	0	12	a	103.4	5	0.0				
Bonte Strandloper	1%	16040	42990	25720	38042	30610	a	30680.4	5	2.2		x	x	x
Grutto	1%	273	978	174	454	1103	a	596.4	5	0.2				x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	14276	8980	23580	8187	8883	a	12781.2	5	1.8	3	x	x	x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	650	690	1882	80	1010	a	862.4	5	0.9	13			x
Wulp	1%	2146	1655	1996	2265	1304	a	1873.2	5	0.5				x
Zwarte Ruiters	1%	2427	4387	2695	2447	3579	a	3107.0	5	2.6		x	x	x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	1412	781	(>2435)	3567	2693	a	2113.3	4	1.4			x	x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	69	593	210	257	456	a	317.0	5	0.2				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	2	0	55	0	15	a	14.4	5	0.0				

Noot: Grauwe Gans: 4948 in het seizoen 1992/93.

Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone pSPA deelgebied Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roodkeelduiker	An.I & 1%						d	3030.0	5	4.0	1	x	x	x
Parelduiker	An.I & 1%						d	120.0	5	0.1	1	x	x	x
Aalscholver	1%	(>173)	(>75)	>419	(>666)	(>537)	e	(419.0)	1	0.2				x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>0)	0	40	(>0)	(>0)	e	(20.0)	2	0.1				x
Rotgans	1%	(>23)	(>16)	(>155)	(>286)	(>383)	e	(172.6)	5	0.1				
Bergeend	1%	(>8)	(>158)	>212	(>530)	>872	e	(542.0)	2	0.2				x
Pijlstaart	1%	(>0)	(>25)	130	(>24)	6	e	(68.0)	2	0.1				x
Toppereend	1%	>0	>7	>4400	>12935	>6	a	3469.6	5	1.1			x	x
Eidereend	1%	29441	28444	26831	23279	24113	a	26421.6	5	1.8		x	x	x
Zwarte Zee-eend	1%	56000	90675	86900	21990	71494	a	65411.8	5	4.1		x	x	x
Grote Zee-eend	1%	1800	1240	900	6	967	a	982.6	5	0.1		x		
Brilduiker	1%	(>10)	>15	>625	>476	70	a	296.5	4	0.1				
Middelste Zaagbek	1%	(>12)	(>15)	2132	>94	12	a	746.0	3	0.6				x
Grote Zaagbek	1%	0	0	3505	3	14	a	704.4	5	0.4				x
Slechtvalk	Annex I	(>0)	(>1)	(>1)	(>2)	(>2)	e	(1.2)	5					
Scholekster	1%	(>568)	(>1309)	>6333	(>3870)	5921	e	(6127.0)	2	0.7				x
Kluut	An.I & 1%	(>0)	(>0)	(>11)	(>150)	(>300)	e	(92.2)	5	0.1				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	(>4)	(>2)	(>513)	(>347)	(>500)	e	(273.2)	5	0.1				x
Zilverplevier	1%	(>0)	(>121)	(>3832)	(>7300)	(>7500)	c	(3750.6)	5	2.5			x	x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%	(>0)	138	(>0)	>6100	>20000	a	8746.0	3	1.7			x	x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	(>3)	(>6)	623	>24000	>1500	a	8707.7	3	2.5			x	x
Drieteenstrandloper	1%	(>939)	>2532	3619	(>3598)	2442	a	2864.3	3	2.9			x	x
Bonte Strandloper	1%	(>137)	(>21)	>4440	>31250	>35000	a	23563.3	3	1.7			x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	(>538)	(>401)	(>559)	(>1005)	(>1001)	e	(700.8)	5	0.1				x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>2)	(>260)	(>142)	(>3650)	(>1117)	c	(1034.2)	5	1.0	12		x	x
Wulp	1%	(>3)	(>7)	(>454)	>292	421	e	(356.5)	2	0.1				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	(>1)	>5	>256	(>40)	(>1)	e	(130.5)	2	0.1				
Steenloper (winter Europa)	1%	(>7)	>213	>392	(>309)	>266	a	290.3	3	0.4				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	(>34)	(>2)	(>19)	(>10)	(>35)	e	(20.0)	5	0.1				

Noot: Parelduiker: 120 in de periode 1980-1994; Roodkeelduiker: 3030 in de periode 1980-1994.

Zwanenwater

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	65	195	350	350	425	a	277.0	5	0.4				x
Roerdomp	An.I & 1%	4	2	6	1	(?)	a	3.3	4	0.2	11			x
Lepelaar	An.I & 1%	39	50	63	97	105	a	70.8	5	7.1	7	x	x	x
Blauwe Kiekendief	Annex I	0	0	1	0	0	a	0.2	5		17			
Porseleinhoen	Annex I	1	1	0	0	0	a	0.4	5		29			
Kleine Mantelmeeuw	1%	100	400	500	246	172	a	283.6	5	0.2				x

Zwanenwater

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	22	(>0)	(>0)	e	(22.0)	1	0.7				x
Smient	1%	480	2000	7500	630	1020	a	2326.0	5	0.2				x
Krakeend	1%	(>0)	(>0)	(>30)	(>0)	(>0)	e	(6.0)	5	0.0				
Slobeend	1%	(>252)	(>28)	(>0)	(>0)	(>28)	e	(61.6)	5	0.2				x

Voordelta (incl. Westplaat)

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grote Stern	An.I & 1%	0	1	0	1	0	a	0.4	5	0.0		x		

Noot: De Voordelta is van belang als voedselgebied voor broedvogelkolonies van Voornes Duin (Lepelaar, Aalscholver), Maasvlakte (Kleine Mantelmeeuw, Visdief), Duinen Schouwen (Kleine Mantelmeeuw) en Grevelingen (Grote Stern).

Voordelta (incl. Westplaat)

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roodkeelduiker	An.I & 1%	>37	>103	>135	>167	>168	a	122.0	5	0.2	3		x	x
Fuut	1%	181	1018	1132	960	668	a	791.8	5	0.5				x
Kuifduiker	An.I & 1%	5	3	14	10	3	a	7.0	5	0.1	3		x	x
Aalscholver	1%	486	322	417	1365	1466	a	811.2	5	0.4				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	2	2	1	0	a	1.0	5		16			
Lepelaar	An.I & 1%	126	176	72	55	69	a	99.6	5	3.3	11		x	x
Grauwe Gans	1%	308	444	275	225	253	a	301.0	5	0.2				x
Brandgans	An.I & 1%	0	5	180	0	0	a	37.0	5	0.0	65			
Rotgans	1%	324	221	130	366	125	a	233.2	5	0.1				
Bergeend	1%	453	1131	923	539	681	a	745.4	5	0.2				x
Smient	1%	2234	1228	1343	1912	820	a	1507.4	5	0.1				x
Krakeend	1%	66	354	106	71	110	a	141.4	5	0.5		x		x
Wintertaling	1%	938	386	827	1775	580	a	901.2	5	0.2				x
Pijlstaart	1%	461	353	313	815	352	a	458.8	5	0.8				x
Slobeend	1%	45	58	91	72	157	a	84.6	5	0.2				x
Toppereend	1%	2500	4400	7035	9460	4700	a	5619.0	5	1.8		x	x	x
Eidereend	1%	4560	3624	4880	4696	5035	a	4559.0	5	0.3				x
Zwarte Zee-eend	1%	1832	514	7499	2474	8184	a	4100.6	5	0.3		x		x
Brilduiker	1%	2540	670	1151	1438	338	a	1227.4	5	0.4				x
Nonnetje	An.I & 1%	9	7	8	27	75	a	25.2	5	0.1	24			x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Middelste Zaagbek	1%	299	669	248	265	341	a	364.4	5	0.3				x
Slechtvalk	Annex I	1	1	1	2	1	a	1.2	5		28			
Scholekster	1%	2775	3562	8287	4797	4245	a	4733.2	5	0.5				x
Kluut	An.I & 1%	373	147	434	224	156	a	266.8	5	0.4	20			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	13	85	398	40	19	a	111.0	5	0.2				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	359	764	462	442	1809	a	767.2	5	0.4				x
Zilverplevier	1%	1410	830	2616	1236	1602	a	1538.8	5	1.0		x		x
Kanoetstrandloper (canutus)	1%	272	8	711	425	70	a	297.2	5	0.1				
Drieteenstrandloper	1%	820	340	1628	660	1200	a	929.6	5	0.9				x
Bonte Strandloper	1%	1601	1841	3497	1646	958	a	1908.6	5	0.1				x
Grutto	1%	12	23	722	34	16	a	161.4	5	0.0				
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	390	288	954	454	272	a	471.6	5	0.5	18			x
Wulp	1%	1760	1356	3606	1744	1504	a	1994.0	5	0.6				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	2687	1430	1512	1781	5182	a	2518.4	5	1.7		x	x	x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	322	418	471	442	250	a	380.6	5	0.3				x
Steenloper (winter Europa)	1%	141	92	142	95	141	a	122.2	5	0.2				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	106	87	15	40	77	a	65.0	5	0.2				x
Dwergmeeuw	1%	19	1	1	510	2	a	106.6	5	0.1				x

Voornes Duin

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Geoorde Fuut	Begr.	3	9	6	1	0	a	3.8	5					x
Aalscholver	1%	1245	1395	1404	1346	1266	a	1331.2	5	1.9		x	x	x
Woudaapje	Annex I	0	1	0	0	0	a	0.2	5		5			
Lepelaar	An.I & 1%	60	64	77	104	195	a	100.0	5	10.0	3	x	x	x
Draaihals	Begr.	0	0	0	1	0	a	0.2	5					

Voornes Duin

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	4	303	13	94	0	a	82.8	5	0.0				
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	9	10	6	6	a	7.8	4		5		x	x
Grote Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>0)	2	(>0)	(>1)	e	(2.0)	1					x
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	30	(>0)	(>0)	e	(30.0)	1	1.0				x
Slobeend	1%	(>2)	70	28	5	0	a	25.8	4	0.1				
Visarend	Annex I	(>0)	(>1)	3	(>1)	(>0)	e	(3.0)	1					x

**Kwade Hoek
SPA
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	233	942	481	486	317	a	491.8	5	0.3				x
Kuifduiker	An.I & 1%	0	7	5	4	2	a	3.6	5	0.1	6			
Aalscholver	1%	267	475	704	525	499	a	494.0	5	0.2				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	2	2	2	1	a	1.4	5		13			
Lepelaar	An.I & 1%	13	25	262	59	68	a	85.4	5	2.8	16	x	x	x
Grauwe Gans	1%	282	1450	390	418	233	a	554.6	5	0.3				x
Brandgans	An.I & 1%	23	960	310	1000	480	a	554.6	5	0.3	51	x		x
Bergeend	1%	838	1192	637	375	1010	a	810.4	5	0.3				x
Smient	1%	556	1960	473	814	391	a	838.8	5	0.1				
Krakeend	1%	7	42	3	15	47	a	22.8	5	0.1				
Wintertaling	1%	245	756	2134	1534	799	a	1093.6	5	0.3				x
Pijlstaart	1%	594	1206	1577	1356	527	a	1052.0	5	1.8			x	x
Slobeend	1%	15	170	9	12	230	a	87.2	5	0.2				x
Middelste Zaagbek	1%	71	68	132	40	53	a	72.8	5	0.1				
Slechtvalk	Annex I	2	1	1	1	1	a	1.2	5		29			
Scholekster	1%	1957	2548	2973	3276	2909	a	2732.6	5	0.3				x
Kluut	An.I & 1%	254	335	926	630	991	a	627.2	5	0.9	11			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	120	29	314	92	93	a	129.6	5	0.3				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	771	617	601	1839	1021	a	969.8	5	0.5				x
Zilverplevier	1%	254	259	441	852	497	a	460.6	5	0.3				x
Drieteenstrandloper	1%	75	65	351	195	15	a	140.2	5	0.1				x
Bonte Strandloper	1%	1350	1810	3080	1490	1930	a	1932.0	5	0.1				x
Grutto	1%	69	70	97	190	408	a	166.8	5	0.0				
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	549	420	985	1286	553	a	758.6	5	0.1	17			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	190	76	48	74	520	a	181.6	5	0.2	20			x
Wulp	1%	466	524	539	658	790	a	595.4	5	0.2				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	846	609	1708	755	1145	a	1012.6	5	0.7				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	247	152	333	124	197	a	210.6	5	0.1				x

**Haringvliet
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	135	99	117	96	120	a	113.4	5	0.2				x
Bruine Kiekendief	Annex I	30	30	(>13)	>21	(>16)	a	27.0	3		6			x
Kluut	An.I & 1%	57	67	117	252	387	a	176.0	5	0.8	11			x
Strandplevier	Begr.	2	0	0	29	15	a	9.2	5					x
Kemphaan	Annex I	(+)	>2	3	(?)	1	a	2.0	3		10			
Zwartkopmeeuw	Annex I	1	3	1	8	0	a	2.6	5		6			x
Visdief	An.I & 1%	822	900	1020	1176	866	a	956.8	5	1.6	5	x	x	x
Dwergstern	An.I & 1%	1	0	0	2	44	a	9.4	5	0.1	8	x		x
Velduil	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		16			
Blauwborst	Annex I	>262	>286	>197	>281	>178	a	240.8	5		3		x	x
Rietzanger	Begr.	>227	>163	>157	>237	>213	a	199.4	5					x

Haringvliet
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	>168	>170	316	227	162	a	208.6	5	0.1				x
Aalscholver	1%	248	(>367)	>1064	522	386	a	555.0	4	0.3				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	>12	>10	9	>6	a	9.3	4		4	x		x
Grote Zilverreiger	Annex I	1	1	2	2	2	a	1.6	5		4			
Lepelaar	An.I & 1%	(>4)	>220	>189	264	(>2)	a	224.3	3	7.5	4	x		x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	112	0	>138	29	32	a	62.2	5	0.4	72			x
Kolgans	1%	1285	417	1421	2235	2765	a	1624.6	5	0.3				x
Grauwe Gans	1%	4126	6093	3864	6875	10068	a	6205.2	5	3.1		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	16304	>23233	33159	18383	26295	a	23474.8	5	13.0	2	x	x	x
Bergeend	1%	381	>702	875	1266	1127	a	870.2	5	0.3				x
Smient	1%	24519	>15051	>21618	14249	>18924	a	18872.2	5	1.5		x	x	x
Krakeend	1%	425	>1963	>2208	1180	1745	a	1504.2	5	5.0		x	x	x
Wintertaling	1%	>613	925	(>800)	1361	530	a	857.3	4	0.2				x
Wilde Eend	Begr.	>11933	>4472	(>5232)	6334	8252	a	7747.8	4					x
Pijlstaart	1%	48	>68	91	232	89	a	105.6	5	0.2				x
Slobeend	1%	>45	(>192)	>40	1000	253	a	334.5	4	0.8				x
Kuifeend	1%	5898	6633	>7097	4458	3607	a	5538.6	5	0.6				x
Toppereend	1%	12	5	1012	250	2100	a	675.8	5	0.2				x
Brilduiker	1%	>131	87	292	187	592	a	257.8	5	0.1				
Nonnetje	An.I & 1%	48	>2	>16	>27	4	a	19.4	5	0.1	26			
Middelste Zaagbek	1%	>36	>54	133	58	51	a	66.4	5	0.1				
Zeearend	Annex I	(>1)	>1	>4	0	(>2)	a	1.7	3		3			
Visarend	Annex I	>2	(>3)	>5	(>7)	(>3)	c	(4.0)	5		1			x
Slechtvalk	Annex I	(>2)	(>3)	>6	(>3)	(>4)	e	(6.0)	1			x		x
Meerkoet	1%	>2255	(>1790)	(>3680)	(>2241)	>1672	b	2173.0	3	0.1				x
Kluut	An.I & 1%	305	109	599	754	635	a	480.4	5	0.7	14			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	(>0)	2	141	21	16	a	45.0	4	0.1				
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%		3	340	26		a	123.0	3	0.1				
Goudplevier	An.I & 1%	>5500	>3100	>2543	5124	705	a	3394.4	5	0.2	11	x		x
Kievit	Begr.	8050	(>10299)	>6060	5728	10557	a	7598.8	4					x
Grutto	1%	>205	1250	1142	1688	2046	a	1266.2	5	0.4				x
Wulp	1%	1286	488	>384	>357	518	a	606.6	5	0.2				x
Dwergmeeuw	1%	(>1)	6	50	230	(>0)	a	95.3	3	0.1				x
Reuzenster	An.I & 1%	>2	>2	5	6	4	a	3.8	5	0.1	7	x		

Noot: Meerkoet: 2592 in het seizoen 1992/93.

Hollands Diep
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Ijsvogel	Annex I	2	0	2	(?)	0	a	1.0	4		11			
Oeverzwaluw	Begr.	15	(?)	(?)	200	134	a	116.3	3					

Hollands Diep
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	82	151	239	121	133	a	145.2	5	0.1				
Aalscholver	1%	227	128	124	109	69	a	131.4	5	0.1				
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	4	(>0)	(>0)	(>0)	e	(4.0)	1	0.1				x
Kolgans	1%	2940	3932	3526	3040	3552	a	3398.0	5	0.6				x
Grauwe Gans	1%	>2513	>1715	1760	2004	6303	a	2859.0	5	1.4			x	x
Brandgans	An.I & 1%	3047	1360	1207	880	980	a	1494.8	5	0.8	46	x		x
Smient	1%	>6480	>3715	4010	2080	4732	a	4203.4	5	0.3				x
Krakeend	1%	>184	521	170	178	238	a	258.2	5	0.9		x		x
Wilde Eend	Begr.	15034	12178	6922	6108	8949	a	9838.2	5					x
Pijlstaart	1%	70	30	30	0	32	a	32.4	5	0.1				
Slobeend	1%	20	6	60	20	0	a	21.2	5	0.1				
Kuifeend	1%	7192	4756	11072	3760	3994	a	6154.8	5	0.6				x
Nonnetje	An.I & 1%	18	23	27	1	16	a	17.0	5	0.1	28			
Zeearend	Annex I	(>1)	(>0)	(>2)	(>1)	(>0)	e	(0.8)	5					
Visarend	Annex I	(>1)	1	(>2)	(>0)	0	e	(0.5)	2					

Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)
SPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	0	0	0	11	12	a	4.6	5	0.5	11			
Bruine Kiekendief	Annex I	14	13	11	13	13	a	12.8	5		17			x
Grauwe Kiekendief	Annex I	0	1	1	0	0	a	0.4	5		3			
Kluut	An.I & 1%	787	848	880	742	802	a	811.8	5	3.6	3	x	x	x
Zwartkopmeeuw	Annex I	143	169	189	262	258	a	204.2	5		1	x	x	x
Kleine Mantelmeeuw	1%	13	99	146	247	356	a	172.2	5	0.1				x
Visdief	An.I & 1%	345	407	492	786	632	a	532.4	5	0.9	10			x
Dwergstern	An.I & 1%	106	62	85	154	92	a	99.8	5	0.9	1	x	x	x
Velduil	Annex I	3	1	0	0	0	a	0.8	5		9			

Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)
SPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	>2200	>1552	>3464	>3730	>1647	a	2518.6	5	1.7			x	x
Kuifduiker	An.I & 1%	0	3	13	6	8	a	6.0	5	0.1	5		x	x
Aalscholver	1%	>2735	1429	4431	4170	>1902	a	2933.4	5	1.5			x	x
Kleine Zilverreiger	Annex I	>0	3	>3	(>1)	4	a	2.5	4		9			x
Lepelaar	An.I & 1%	117	(>227)	294	232	170	a	203.3	4	6.8	6		x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	103	39	7	>149	245	a	108.6	5	0.6	68			x
Kolgans	1%	(>1738)	1027	>216	(>923)	1803	a	1015.3	3	0.2				x
Grauwe Gans	1%	>1268	1071	2403	>1609	7219	a	2714.0	5	1.4			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>2278	>1293	2229	1787	1817	a	1880.8	5	1.0	45	x	x	x
Rotgans	1%	>2419	>1655	>918	>931	>1076	a	1399.8	5	0.5				x
Bergeend	1%	2390	2032	2413	1252	1717	a	1960.8	5	0.7		x		x
Smient	1%	11035	15946	10567	(>10354)	8091	a	11409.8	4	0.9		x		x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Krakeend	1%	2014	2221	>1504	1434	1441	a	1722.8	5	5.7		x	x	x
Wintertaling	1%	1672	>3151	2489	1111	1730	a	2030.6	5	0.5				x
Pijlstaart	1%	4143	1313	3358	2529	922	a	2453.0	5	4.1			x	x
Slobeend	1%	2368	1399	2544	1178	1713	a	1840.4	5	4.6			x	x
Tafeleend	1%	>339	360	342	1684	>1451	a	835.2	5	0.2				x
Kuifeend	1%	>24911	>11311	>18203	>24127	>20279	a	19766.2	5	2.0			x	x
Brilduiker	1%	>3804	>2874	>2662	>4588	>3071	a	3399.8	5	1.1		x	x	x
Middelste Zaagbek	1%	(>254)	285	>1321	>254	>127	a	496.8	4	0.4				x
Zeearend	Annex I	0	(>1)	3	(>1)	1	a	1.3	3		5			
Visarend	Annex I	>2	3	>5	3	>4	a	3.4	5		2			x
Slechtvalk	Annex I	(>3)	(>3)	4	5	5	a	4.7	3		5	x		x
Meerkoet	1%	>23532	18142	25157	11672	>14570	a	18614.6	5	1.2			x	x
Kluut	An.I & 1%	1570	1814	1019	1152	1600	a	1431.0	5	2.0	6	x	x	x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	588	422	45	200	555	a	362.0	5	0.7				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	213	118	356	146	118	a	190.2	5	0.1				
Strandplevier	1%	46	(>143)	35	109	10	a	50.0	4	0.1				
Goudplevier	An.I & 1%	>860	>586	>2008	440	1492	a	1077.2	5	0.1	22	x		
Grutto	1%	574	>418	1201	458	245	a	579.2	5	0.2				x
Wulp	1%	422	426	184	87	>179	a	259.6	5	0.1				
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	233	152	239	250	312	a	237.2	5	0.2				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	106	65	96	62	36	a	73.0	5	0.2				x
Reuzenster	An.I & 1%	>4	>5	(>6)	2	(>4)	a	3.7	3	0.1	8			
Zwarte Stern	An.I & 1%	382	87	191	>49	113	a	164.4	5	0.1	8			

Grevelingen

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Geoorde Fuut	Begr.	2	0	0	1	0	a	0.6	5					
Bruine Kiekendief	Annex I	>12	>15	>14	>12	20	a	14.6	5		14			x
Kluut	An.I & 1%	443	341	264	250	239	a	307.4	5	1.4	5	x	x	x
Bontbekplevier	Begr.	34	25	22	16	20	a	23.4	5					x
Strandplevier	Begr.	72	51	52	62	66	a	60.6	5					x
Zwartkopmeeuw	Annex I	4	3	1	1	2	a	2.2	5		8			x
Grote Stern	An.I & 1%	1900	1950	1850	1800	2975	a	2095.0	5	4.2	3	x	x	x
Visdief	An.I & 1%	319	301	344	319	384	a	333.4	5	0.6	13			x
Dwergster	An.I & 1%	6	17	24	6	2	a	11.0	5	0.1	7			x
Velduil	Annex I	1	0	0	1	1	a	0.6	5		11			

Grevelingen

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dodaars	Begr.	41	163	222	81	51	a	111.6	5					x
Fuut	1%	16435	10674	12959	9158	12212	a	12287.6	5	8.2		x	x	x
Kuifduiker	An.I & 1%	8	17	16	5	4	a	10.0	5	0.2	2		x	x
Geoorde Fuut	1%	869	1533	3233	1510	2713	a	1971.6	5	2.0		x	x	x
Aalscholver	1%	1315	1410	1607	1529	3251	a	1822.4	5	0.9		x		x
Kleine Zilverreiger	Annex I	3	19	50	13	38	a	24.6	5		1		x	x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	87	91	60	26	176	a	88.0	5	2.9	15	x	x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	295	102	77	0	106	a	116.0	5	0.7	67	x		x
Toendrarietgans	1%	320	87	5	2	0	a	82.8	5	0.0				
Kolgans	1%	2779	2290	555	987	1020	a	1526.2	5	0.3				x
Grauwe Gans	1%	1158	716	1173	1153	1785	a	1197.0	5	0.6				x
Brandgans	An.I & 1%	10679	13672	16588	15800	13502	a	14048.2	5	7.8	13	x	x	x
Rotgans	1%	3701	4757	3024	2612	2860	a	3390.8	5	1.1		x	x	x
Bergeend	1%	1061	1239	758	833	837	a	945.6	5	0.3				x
Smient	1%	19457	14923	12986	7898	5053	a	12063.4	5	0.9		x		x
Krakeend	1%	46	95	201	110	124	a	115.2	5	0.4				x
Wintertaling	1%	3666	2046	489	1165	934	a	1660.0	5	0.4				x
Wilde Eend	Begr.	8677	9499	7258	7028	6401	a	7772.6	5					x
Pijlstaart	1%	37	279	270	469	153	a	241.6	5	0.4		x		x
Slobeend	1%	387	142	113	327	340	a	261.8	5	0.7				x
Brilduiker	1%	2548	4021	7149	4122	3846	a	4337.2	5	1.4		x	x	x
Nonnetje	An.I & 1%	2	0	79	133	3	a	43.4	5	0.2	16			x
Middelste Zaagbek	1%	5720	5349	8988	6342	7517	a	6783.2	5	5.4		x	x	x
Grote Zaagbek	1%	0	0	1	896	0	a	179.4	5	0.1				
Slechtvalk	Annex I	4	6	6	4	6	a	5.2	5		3		x	x
Meerkoet	1%	2492	3203	4354	1358	1664	a	2614.2	5	0.2				x
Scholekster	1%	924	1243	1379	1385	884	a	1163.0	5	0.1				x
Kluut	An.I & 1%	379	366	193	225	288	a	290.2	5	0.4	19			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	20	48	41	88	64	a	52.2	5	0.1				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	215	747	771	290	850	a	574.6	5	0.3				x
Strandplevier	1%	98	139	54	78	53	a	84.4	5	0.1				x
Goudplevier	An.I & 1%	905	9140	2346	7185	6756	a	5266.4	5	0.3	8	x	(x)	x
Zilverplevier	1%	699	310	199	150	137	a	299.0	5	0.2				x
Kievit	Begr.	1699	7187	2759	2818	2373	a	3367.2	5					
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	112	900	4	3	0	a	203.8	5	0.1				
Bonte Strandloper	1%	4170	2708	1218	1073	728	a	1979.4	5	0.1				x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	451	234	26	74	28	a	162.6	5	0.2	21			x
Wulp	1%	331	559	721	463	619	a	538.6	5	0.2				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	200	384	363	431	670	a	409.6	5	0.3				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	90	414	232	127	139	a	200.4	5	0.1				x
Steenloper (winter Europa)	1%	32	101	75	23	36	a	53.4	5	0.1				
Steenloper (winter Afrika)	1%	26	19	38	25	44	a	30.4	5	0.1				x

Oosterschelde

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	3	1	0	0	0	a	0.8	5	0.1	27			
Bruine Kiekendief	Annex I	15	12	11	16	26	a	16.0	5		11			x
Porseleinhoen	Annex I	(+)	(+)	0	0	0	a	0.3	4		31			
Kluut	An.I & 1%	338	375	299	253	269	a	306.8	5	1.4	6	x	x	x
Zwartkopmeeuw	Annex I	0	1	0	3	1	a	1.0	5		9			
Kleine Mantelmeeuw	1%	220	429	580	995	988	a	642.4	5	0.4				x
Visdief	An.I & 1%	443	373	542	615	488	a	492.2	5	0.8	11			x
Noordse Stern	Annex I	11	7	25	21	23	a	17.4	5		10			
Dwergstern	An.I & 1%	42	52	36	24	19	a	34.6	5	0.3	4		x	x
Velduil	Annex I	0	0	0	1	0	a	0.2	5		17			

**Oosterschelde
SPA
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	1028	1046	1138	1055	660	a	985.4	5	0.7				x
Kuifduiker	An.I & 1%	2	3	11	13	2	a	6.2	5	0.1	4		x	x
Aalscholver	1%	759	687	800	1310	933	a	897.8	5	0.4				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	3	8	4	13	a	5.6	5		6			x
Lepelaar	An.I & 1%	22	102	33	28	15	a	40.0	5	1.3	21		x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	0	0	48	1	a	9.8	5	0.1	85	x		
Grauwe Gans	1%	2102	2265	4593	1850	3191	a	2800.2	5	1.4			x	x
Brandgans	An.I & 1%	4107	2095	7848	6432	4475	a	4991.4	5	2.8	29	x	x	x
Rotgans	1%	15443	15601	14170	12389	14143	a	14349.2	5	4.8		x	x	x
Bergeend	1%	3653	2901	7031	3472	3506	a	4112.6	5	1.4		x	x	x
Smient	1%	17732	18570	41531	18548	17506	a	22777.4	5	1.8		x	x	x
Krakeend	1%	55	113	100	167	361	a	159.2	5	0.5				x
Wintertaling	1%	610	1218	1360	964	696	a	969.6	5	0.2				x
Pijlstaart	1%	1204	1823	2347	1333	785	a	1498.4	5	2.5		x	x	x
Slobeend	1%	841	1477	1785	1112	745	a	1192.0	5	3.0			x	x
Brilduiker	1%	2165	3637	5178	5647	3052	a	3935.8	5	1.3			x	x
Nonnetje	An.I & 1%	7	12	26	11	17	a	14.6	5	0.1	29			
Middelste Zaagbek	1%	445	836	1111	632	596	a	724.0	5	0.6				x
Visarend	Annex I	0	1	3	1	1	a	1.2	5		13			
Slechtvalk	Annex I	4	5	4	7	5	a	5.0	5		4	x	x	x
Meerkoet	1%	1981	1703	2628	888	693	a	1578.6	5	0.1				x
Scholekster	1%	72337	60879	89230	61179	49685	a	66662.0	5	7.4		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	578	520	593	677	656	a	604.8	5	0.9	12			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	147	274	332	1152	715	a	524.0	5	1.0			x	x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	1615	1649	1844	2312	1621	a	1808.2	5	0.9				x
Strandplevier	1%	178	389	160	306	353	a	277.2	5	0.4				x
Goudplevier	An.I & 1%	2086	3387	2015	3018	2966	a	2694.4	5	0.1	15	x		x
Zilverplevier	1%	6485	8497	8643	8825	6290	a	7748.0	5	5.2		x	x	x
Kanoetsstrandloper (canutus)	1%	4730	3581	2352	1652	1773	a	2817.6	5	0.6				x
Kanoetsstrandloper (islandica)	1%	11821	15099	19494	17026	15861	a	15860.2	5	4.5		x	x	x
Drieteenstrandloper	1%	619	390	445	1040	272	a	553.2	5	0.6				x
Bonte Strandloper	1%	25195	24657	34519	26932	19314	a	26123.4	5	1.9		x	x	x
Grutto	1%	285	514	207	256	290	a	310.4	5	0.1				
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	3795	8995	8277	6673	7412	a	7030.4	5	1.0	7	x	x	x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	6273	5790	6931	6471	6156	a	6324.2	5	6.3	5		x	x
Wulp	1%	9252	8970	10193	11995	10897	a	10261.4	5	2.9		x	x	x
Zwarte Ruiter	1%	933	1105	2014	1316	1140	a	1301.6	5	1.1		x	x	x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	2363	2961	3779	3742	3020	a	3173.0	5	2.1		x	x	x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	2286	2602	3330	3069	1376	a	2532.6	5	1.7		x	x	x
Steenloper (winter Europa)	1%	1142	1244	1465	1250	908	a	1201.8	5	1.7		x	x	x
Steenloper (winter Afrika)	1%	517	1132	1353	631	770	a	880.6	5	2.9		x	x	x
Dwergmeeuw	1%	48	22	6	153	16	a	49.0	5	0.1				
Reuzenster	An.I & 1%	4	(>5)	(>6)	(>1)	2	b	2.3	3	0.0	9			

Noot: Reuzenster: 1 in het seizoen 1992/93.

Zoommeer (incl. kanaal)

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kluut	An.I & 1%	199	342	146	182	347	a	243.2	5	1.1	8	x	x	x
Bontbekplevier	Begr.	9	10	5	6	7	a	7.4	5					x
Strandplevier	Begr.	3	10	5	5	20	a	8.6	5					x
Zwartkopmeeuw	Annex I	5	3	28	16	64	a	23.2	5		2	x	x	x
Kleine Mantelmeeuw	1%	5	40	50	38	162	a	59.0	5	0.0				
Visdief	An.I & 1%	51	328	237	143	217	a	195.2	5	0.3	18			x
Dwergstern	An.I & 1%	1	1	2	2	11	a	3.4	5	0.0	10			
Oeverzwaluw	Begr.	47	69	87	192	374	a	153.8	5					

Zoommeer (incl. kanaal)

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	231	279	600	261	383	a	350.8	5	0.2				x
Aalscholver	1%	309	460	533	394	822	a	503.6	5	0.3				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>0)	6	(>0)	(>0)	e	(6.0)	1					x
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	5	(>0)	3	e	(4.0)	2	0.1				x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	0	1	(>1)	(>27)	a	.3	3	0.0	93			
Grauwe Gans	1%	312	930	740	344	1275	a	720.2	5	0.4				x
Brandgans	An.I & 1%	220	1	4	13	>804	a	208.4	5	0.1	57			x
Rotgans	1%	805	1328	545	600	1146	a	884.8	5	0.3				x
Bergeend	1%	449	370	176	(>422)	473	a	367.0	4	0.1				x
Smient	1%	4335	5204	3387	1447	1395	a	3153.6	5	0.3				x
Krakeend	1%	328	194	140	627	223	a	302.4	5	1.0		x	x	x
Wintertaling	1%	688	236	593	348	522	a	477.4	5	0.1				x
Wilde Eend	Begr.	5423	3441	2372	2331	2474	a	3208.2	5					
Pijlstaart	1%	1362	453	409	270	383	a	575.4	5	0.9				x
Slobeend	1%	516	615	514	515	504	a	532.8	5	1.3			x	x
Kuifeend	1%	2180	1594	2980	2613	3299	a	2533.2	5	0.3				x
Brilduiker	1%	446	185	123	62	630	a	289.2	5	0.1				
Slechtvalk	Annex I	2	(>2)	2	1	(>1)	a	1.7	3		20			
Meerkoet	1%	7765	2282	888	3178	4515	a	3725.6	5	0.2				x
Scholekster	1%	3529	2164	151	>133	>318	a	1259.0	5	0.1				x
Kluut	An.I & 1%	283	275	219	>419	123	a	263.8	5	0.4	21			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	62	e	(62.0)	1	0.1				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	75	99	55	(>185)	65	a	73.5	4	0.0				
Steenloper (winter Afrika)	1%	(>2)	64	25	51	5	a	36.3	4	0.1				x

Zoommeer (excl. kanaal)

pSPA begrenzingsalternatief

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kluut	An.I & 1%	199	342	146	182	347	a	243.2	5	1.1				x
Bontbekplevier	Begr.	9	10	5	6	7	a	7.4	5					x
Strandplevier	Begr.	3	10	5	5	20	a	8.6	5					x
Zwartkopmeeuw	Annex I	5	3	28	16	64	a	23.2	5					x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Mantelmeeuw	1%	5	40	50	38	162	a	59.0	5	0.0				
Visdief	An.I & 1%	51	328	237	143	217	a	195.2	5	0.3				x
Dwergstern	An.I & 1%	1	1	2	2	11	a	3.4	5	0.0				
Oeverzwaluw	Begr.	47	69	87	192	374	a	153.8	5					

**Zoommeer (excl. kanaal)
pSPA begrenzingsalternatief
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	157	133	456	204	291	a	248.2	5	0.2				x
Aalscholver	1%	281	375	528	377	778	a	467.8	5	0.2				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>0)	6	(>0)	(>0)	e	(6.0)	1					x
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	(>1)	(>0)	3	e	(3.0)	1	0.1				x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	0	1	(>1)	(>27)	a	.3	3	0.0				
Grauwe Gans	1%	312	930	740	341	1275	a	719.6	5	0.4				x
Brandgans	An.I & 1%	220	1	4	13	>804	a	208.4	5	0.1				x
Rotgans	1%	805	1223	435	600	1146	a	841.8	5	0.3				x
Bergeend	1%	402	317	143	(>364)	438	a	325.0	4	0.1				x
Smient	1%	4285	5164	2860	1442	1395	a	3029.2	5	0.2				x
Krakeend	1%	256	172	65	556	189	a	247.6	5	0.8				x
Wintertaling	1%	649	220	593	342	517	a	464.2	5	0.1				x
Wilde Eend	Begr.	5124	3326	2339	2000	2328	a	3023.4	5					
Pijlstaart	1%	1348	448	405	265	383	a	569.8	5	0.9				x
Slobeend	1%	501	615	514	463	485	a	515.6	5	1.3				x
Kuifeend	1%	1371	1385	2636	2243	3020	a	2131.0	5	0.2				x
Brilduiker	1%	263	124	95	42	527	a	210.2	5	0.1				
Slechtvalk	Annex I	2	(>2)	2	1	(>1)	a	1.7	3					
Meerkoet	1%	5695	1453	744	2578	4090	a	2912.0	5	0.2				x
Scholekster	1%	(>3525)	(>2104)	(>106)	(>118)	>318	e	(318.0)	1	0.0				
Kluut	An.I & 1%	283	263	216	>414	123	a	259.8	5	0.4				x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	62	e	(62.0)	1	0.1				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	71	87	52	(>182)	65	a	68.8	4	0.0				
Steenloper (winter Afrika)	1%	1	60	24	50	5	a	28.0	5	0.1				

Markiezaat (voorheen deel Oosterschelde)

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Bruine Kiekendief	Annex I	4	7	14	5	11	a	8.2	5		23			
Kluut	An.I & 1%	137	129	278	256	107	a	181.4	5	0.8	9	x		x
Zwartkopmeeuw	Annex I	0	0	0	0	0	a	0.0	5			x		
Visdief	An.I & 1%	176	31	58	96	0	a	72.2	5	0.1	23			
Dwergstern	An.I & 1%	5	3	4	5	1	a	3.6	5	0.0	9			
Velduil	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		18			

Markiezaat (voorheen deel Oosterschelde)

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	115	693	768	38	(>147)	a	403.5	4	0.3				x
Geoorde Fuut	1%	60	22	104	(>262)	312	a	124.5	4	0.1				x
Aalscholver	1%	300	319	412	140	149	a	264.0	5	0.1				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>5)	16	(>0)	(>2)	e	(16.0)	1					x
Lepelaar	An.I & 1%	1	3	(>1)	12	49	a	16.3	4	0.5	25			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	0	52	(>37)	78	a	32.5	4	0.2	79			x
Grauwe Gans	1%	366	>346	>1126	843	860	a	708.2	5	0.4				x
Brandgans	An.I & 1%	56	182	276	(>305)	402	a	229.0	4	0.1	54			x
Rotgans	1%	705	805	457	629	459	a	611.0	5	0.2				x
Bergeend	1%	484	329	(>451)	240	263	a	329.0	4	0.1				x
Smient	1%	5790	4768	3556	6216	1887	a	4443.4	5	0.4		x		x
Krakeend	1%	145	1728	207	86	99	a	453.0	5	1.5		x	x	x
Wintertaling	1%	1450	2449	613	360	2330	a	1440.4	5	0.4				x
Pijlstaart	1%	660	384	(>298)	(>293)	(>153)	e	(522.0)	2	0.9				x
Slobeend	1%	432	199	262	1535	490	a	583.6	5	1.5			x	x
Tafeleend	1%	(>0)	23	253	506	201	a	245.8	4	0.1				
Brilduiker	1%	377	275	268	2	478	a	280.0	5	0.1				
Nonnetje	An.I & 1%	6	0	6	0	25	a	7.4	5	0.0	32			
Slechtvalk	Annex I	(>2)	(>2)	2	2	2	a	2.0	3		15			x
Meerkoet	1%	5796	5902	7039	2088	1267	a	4418.4	5	0.3				x
Kluut	An.I & 1%	299	412	173	681	718	a	456.6	5	0.7	15			x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	279	114	471	(>218)	360	a	306.0	4	0.2				x
Strandplevier	1%	51	39	51	85	64	a	58.0	5	0.1				
Goudplevier	An.I & 1%	(>680)	(>23)	(>9)	(>36)	(>1900)	e	(529.6)	5	0.0				
Zilverplevier	1%	(>555)	1268	2705	121	(>601)	a	1364.7	3	0.9				x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	(>0)	(>1500)	(>1)	(>0)	(>600)	e	(420.2)	5	0.1				x
Bonte Strandloper	1%	(>3501)	(>3400)	6480	301	(>2183)	e	(3390.5)	2	0.2				x
Zwarte Ruiter	1%	479	238	271	398	345	a	346.2	5	0.3				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	156	69	(>162)	129	171	a	131.3	4	0.1				

Veerse Meer

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	250	337	296	323	285	a	298.2	5	0.4				x
Lepelaar	An.I & 1%	0	0	0	1	9	a	2.0	5	0.2	12			
Bruine Kiekendief	Annex I	9	11	8	12	13	a	10.6	5		20			
Strandplevier	Begr.	2	2	0	3	3	a	2.0	5					
Zwartkopmeeuw	Annex I	0	0	0	0	0	a	0.0	5			x		
Kleine Mantelmeeuw	1%	440	461	432	780	1240	a	670.6	5	0.4				x
Velduil	Annex I	0	0	0	1	0	a	0.2	5		19			

Veerse Meer
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dodaars	Begr.	508	848	661	301	145	a	492.6	5					x
Fuut	1%	1285	802	1858	726	632	a	1060.6	5	0.7				x
Kuifduiker	An.I & 1%	2	1	12	0	3	a	3.6	5	0.1	7			x
Aalscholver	1%	585	447	438	442	308	a	444.0	5	0.2				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	2	7	6	9	a	4.8	5		7			x
Lepelaar	An.I & 1%	0	1	2	9	10	a	4.4	5	0.1	32			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	7	63	117	137	24	a	69.6	5	0.4	71	x		x
Toendrarietgans	1%	810	290	2	0	26	a	225.6	5	0.1				
Brandgans	An.I & 1%	1800	2400	3030	3500	3200	a	2786.0	5	1.5	39	x	x	x
Rotgans	1%	1158	1006	1361	894	1077	a	1099.2	5	0.4				x
Bergeend	1%	345	375	199	317	253	a	297.8	5	0.1				
Smient	1%	9271	12031	31419	9619	6976	a	13863.2	5	1.1		x	x	x
Krakeend	1%	95	184	66	57	102	a	100.8	5	0.3				x
Wintertaling	1%	472	392	275	106	451	a	339.2	5	0.1				
Wilde Eend	Begr.	6493	10378	4844	4876	5536	a	6425.4	5					x
Pijlstaart	1%	273	256	191	146	170	a	207.2	5	0.3				x
Slobeend	1%	296	463	161	247	185	a	270.4	5	0.7				x
Tafeleend	1%	52	45	651	169	59	a	195.2	5	0.1				
Kuifeend	1%	1578	1175	2794	2317	1590	a	1890.8	5	0.2				x
Brilduiker	1%	1749	894	1632	1217	1828	a	1464.0	5	0.5				x
Middelste Zaagbek	1%	1419	917	2120	2107	2905	a	1893.6	5	1.5		x	x	x
Slechtvalk	Annex I	1	3	2	3	1	a	2.0	5		16			x
Meerkoet	1%	18655	17547	17298	14134	14722	a	16471.2	5	1.1		x	x	x
Scholekster	1%	707	779	1290	594	824	a	838.8	5	0.1				
Kluut	An.I & 1%	212	173	351	186	194	a	223.2	5	0.3	23			x
Goudplevier	An.I & 1%	2300	3550	189	2305	1645	a	1997.8	5	0.1	17			x
Zilverplevier	1%	36	16	313	69	38	a	94.4	5	0.1				
Kievit	Begr.	2577	8841	4717	5501	5687	a	5464.6	5					
Steenloper (winter Europa)	1%	167	14	22	2	8	a	42.6	5	0.1				

Westerschelde (excl. Saeftinge en excl. diepe wateren)
pSPA begrenzingsalternatief
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Bruine Kiekendief	Annex I	7	10	11	9	14	a	10.2	5					
Kluut	An.I & 1%	126	158	156	118	93	a	130.2	5	0.6				x
Bontbekplevier	Begr.	17	14	19	24	15	a	17.8	5					x
Strandplevier	Begr.	41	40	48	31	25	a	37.0	5					x
Zwartkopmeeuw	Annex I	3	2	1	6	0	a	2.4	5					x
Kleine Mantelmeeuw	1%	95	460	324	252	568	a	339.8	5	0.2				x
Grote Stern	An.I & 1%	1400	1400	3000	2800	2000	a	2120.0	5	4.2				x
Visdief	An.I & 1%	748	971	1066	966	1156	a	981.4	5	1.6				x
Dwergstern	An.I & 1%	105	70	64	102	140	a	96.2	5	0.9				x

Westerschelde (excl. Saeftinge en excl. diepe wateren)
pSPA begrenzingsalternatief
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	4	3	4	1	a	2.4	5					x
Lepelaar	An.I & 1%	0	2	3	4	9	a	3.6	5	0.1				x
Toendrarietgans	1%	0	0	0	0	300	a	60.0	5	0.0				
Grauwe Gans	1%	4190	6151	14721	21093	11621	a	11555.2	5	5.8				x
Brandgans	An.I & 1%	3	1	510	37	3	a	110.8	5	0.1				
Smient	1%	4109	4014	14341	32686	4853	a	12000.6	5	0.9				x
Krakeend	1%	13	81	8	10	54	a	33.2	5	0.1				x
Wintertaling	1%	231	696	231	157	71	a	277.2	5	0.1				
Wilde Eend	Begr.	10993	8565	7448	9569	8789	a	9072.8	5					x
Pijlstaart	1%	215	301	278	162	220	a	235.2	5	0.4				x
Slobeend	1%	66	49	74	41	42	a	54.4	5	0.1				x
Slechtvalk	Annex I	4	5	4	2	3	a	3.6	5					x
Scholekster	1%	14540	19206	23491	20611	19271	a	19423.8	5	2.2				x
Kluut	An.I & 1%	430	1199	863	566	843	a	780.2	5	1.1				x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	180	299	383	412	329	a	320.6	5	0.6				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	1675	1827	3141	2178	3491	a	2462.4	5	1.2				x
Strandplevier	1%	407	376	399	409	486	a	415.4	5	0.6				x
Goudplevier	An.I & 1%	4080	3252	4600	5730	4898	a	4512.0	5	0.3				x
Zilverplevier	1%	3708	4116	5021	3303	2335	a	3696.6	5	2.5				x
Kanoetsstrandloper (canutus)	1%	664	332	1462	1035	716	a	841.8	5	0.2				x
Kanoetsstrandloper (islandica)	1%	2525	1310	8749	2126	2800	a	3502.0	5	1.0				x
Drieteenstrandloper	1%	713	1683	1600	1820	833	a	1329.8	5	1.3				x
Bonte Strandloper	1%	20763	29607	29694	40806	28067	a	29787.4	5	2.1				x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	3117	3141	2805	3520	2861	a	3088.8	5	0.4				x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	983	1035	1748	990	1532	a	1257.6	5	1.3				x
Wulp	1%	2904	4600	3628	3109	4286	a	3705.4	5	1.1				x
Zwarte Ruiter	1%	268	233	295	238	143	a	235.4	5	0.2				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	2093	1504	2180	2392	1846	a	2003.0	5	1.3				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	812	967	925	789	290	a	756.6	5	0.5				x
Steenloper (winter Europa)	1%	462	591	565	501	555	a	534.8	5	0.8				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	217	317	286	230	252	a	260.4	5	0.9				x

Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Bruine Kiekendief	Annex I	7	10	11	9	14	a	10.2	5		21			
Kluut	An.I & 1%	126	158	156	118	93	a	130.2	5	0.6	13			x
Bontbekplevier	Begr.	17	14	19	24	15	a	17.8	5					x
Strandplevier	Begr.	41	40	48	31	25	a	37.0	5					x
Zwartkopmeeuw	Annex I	3	2	1	6	0	a	2.4	5		7			x
Kleine Mantelmeeuw	1%	95	460	324	252	568	a	339.8	5	0.2				x
Grote Stern	An.I & 1%	1400	1400	3000	2800	2000	a	2120.0	5	4.2	2	x	x	x
Visdief	An.I & 1%	748	971	1066	966	1156	a	981.4	5	1.6	4	x	x	x
Dwergstern	An.I & 1%	105	70	64	102	140	a	96.2	5	0.9	2	x	x	x

Westerschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	497	900	552	326	253	a	505.6	5	0.3				x
Aalscholver	1%	205	204	168	222	163	a	192.4	5	0.1				
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	4	3	4	1	a	2.4	5		10			x
Lepelaar	An.I & 1%	0	2	3	4	9	a	3.6	5	0.1	35			x
Toendrarietgans	1%	0	0	0	0	300	a	60.0	5	0.0				
Grauwe Gans	1%	4190	6151	14721	21093	11621	a	11555.2	5	5.8		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	3	1	510	37	3	a	110.8	5	0.1	60			
Bergeend	1%	5635	4968	4109	4471	6943	a	5225.2	5	1.7		x	x	x
Smient	1%	4109	4014	14341	32686	4853	a	12000.6	5	0.9				x
Krakeend	1%	13	81	8	10	54	a	33.2	5	0.1				x
Wintertaling	1%	231	696	231	157	71	a	277.2	5	0.1				
Wilde Eend	Begr.	10993	8565	7448	9569	8789	a	9072.8	5					x
Pijlstaart	1%	215	301	278	162	220	a	235.2	5	0.4				x
Slobeend	1%	66	49	74	41	42	a	54.4	5	0.1				x
Middelste Zaagbek	1%	220	342	458	108	148	a	255.2	5	0.2				x
Slechtvalk	Annex I	4	5	4	2	3	a	3.6	5		8	x		x
Scholekster	1%	14540	19206	23491	20611	19271	a	19423.8	5	2.2		x	x	x
Kluut	An.I & 1%	430	1199	863	566	843	a	780.2	5	1.1	10	x	x	x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	180	299	383	412	329	a	320.6	5	0.6				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	1675	1827	3141	2178	3491	a	2462.4	5	1.2		x	x	x
Strandplevier	1%	407	376	399	409	486	a	415.4	5	0.6		x		x
Goudplevier	An.I & 1%	4080	3252	4600	5730	4898	a	4512.0	5	0.3	10	x		x
Zilverplevier	1%	3708	4116	5021	3303	2335	a	3696.6	5	2.5		x	x	x
Kanoetsstrandloper (canutus)	1%	664	332	1462	1035	716	a	841.8	5	0.2				x
Kanoetsstrandloper (islandica)	1%	2525	1310	8749	2126	2800	a	3502.0	5	1.0			x	x
Drieteenstrandloper	1%	713	1683	1600	1820	833	a	1329.8	5	1.3		x	x	x
Bonte Strandloper	1%	20763	29607	29694	40806	28067	a	29787.4	5	2.1		x	x	x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	3117	3141	2805	3520	2861	a	3088.8	5	0.4	13			x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	983	1035	1748	990	1532	a	1257.6	5	1.3	9	x	x	x
Wulp	1%	2904	4600	3628	3109	4286	a	3705.4	5	1.1		x	x	x
Zwarte Ruiter	1%	268	233	295	238	143	a	235.4	5	0.2				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	2093	1504	2180	2392	1846	a	2003.0	5	1.3		x	x	x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	812	967	925	789	290	a	756.6	5	0.5				x
Steenloper (winter Europa)	1%	462	591	565	501	555	a	534.8	5	0.8				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	217	317	286	230	252	a	260.4	5	0.9				x

Verdronken Land van Saeftinghe

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Bruine Kiekendief	Annex I	12	17	11	12	21	a	14.6	5		15			x
Porseleinhoen	Annex I	3	(?)	(?)	0	(?)	e	(1.5)	2					x
Kwartelkoning	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		16			
Kluut	An.I & 1%	35	25	16	23	121	a	44.0	5	0.2	15			
Zwartkopmeeuw	Annex I	1	3	3	4	5	a	3.2	5		5	x		x
Visdief	An.I & 1%	381	321	339	472	413	a	385.2	5	0.6	12			x
Blauwborst	Annex I	100	46	(+)	(+)	310	a	152.0	3		6			x

Verdronken Land van Saeftinghe
SPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	33	75	169	44	10	a	66.2	5	0.0				
Aalscholver	1%	204	136	182	163	85	a	154.0	5	0.1				
Kleine Zilverreiger	Annex I	8	24	46	18	18	a	22.8	5		2	x	x	x
Lepelaar	An.I & 1%	5	73	108	135	149	a	94.0	5	3.1	13	x	x	x
Kleine Zwaan (slaapplaats)	An.I & 1%			85			e	(85.0)	1	0.5				x
Toendrarietgans	1%	550	13	55	21	25	a	132.8	5	0.0				
Kolgans	1%	4000	1350	1054	3296	3068	a	2553.6	5	0.4				x
Kolgans (slaapplaats)	1%			2300			e	(2300.0)	1	0.4				x
Grauwe Gans	1%	42000	43482	31236	29935	38282	a	36987.0	5	18.5		x	x	x
Bergeend	1%	1310	2906	4827	4716	3385	a	3428.8	5	1.1		x	x	x
Smient	1%	24800	29167	29795	62150	40300	a	37242.4	5	3.0		x	x	x
Krakeend	1%	40	49	51	26	47	a	42.6	5	0.1				x
Wintertaling	1%	953	1398	1169	1265	2926	a	1542.2	5	0.4				x
Pijlstaart	1%	3170	2371	1393	4028	20751	a	6342.6	5	10.6		x	x	x
Slobeend	1%	23	96	89	14	125	a	69.4	5	0.2				x
Visarend	Annex I	0	1	0	0	2	a	0.6	5		15			
Slechtvalk	Annex I	4	6	5	5	7	a	5.4	5		2	x	x	x
Kraanvogel	An.I & 1%	0	97	0	(>0)	(>0)	a	32.3	3	0.0	3			
Scholekster	1%	780	870	647	988	577	a	772.4	5	0.1				
Kluut	An.I & 1%	426	708	612	366	444	a	511.2	5	0.7	13			x
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)	1%	10	20	51	183	25	a	57.8	5	0.1				x
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)	1%	260	76	512	366	136	a	270.0	5	0.1				x
Goudplevier	An.I & 1%	700	2000	2000	1712	715	a	1425.4	5	0.1	21			
Zilverplevier	1%	134	675	975	800	343	a	585.4	5	0.4				x
Drieteenstrandloper	1%	1	2	240	40	7	a	58.0	5	0.1				
Bonte Strandloper	1%	2840	3250	1888	3081	3545	a	2920.8	5	0.2				x
Rosse Grutto (NW/W Afrika)	An.I & 1%	2	1200	1848	901	810	a	952.2	5	0.1	16			x
Wulp	1%	910	1245	1194	1160	1165	a	1134.8	5	0.3				x
Zwarte Ruiter	1%	600	845	991	952	1076	a	892.8	5	0.7				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	235	610	935	430	546	a	551.2	5	0.4				x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	61	229	737	93	165	a	257.0	5	0.2				x
Steenloper (winter Afrika)	1%	1	8	18	6	60	a	18.6	5	0.1				

Zwingebed (Nederlands deel)
SPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zilverreiger	Annex I	7	16	25	8	8	a	12.8	5		3		x	x

IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	509	296	562	777	650	a	558.8	5	0.8				x
Lepelaar	An.I & 1%	0	0	0	0	9	a	1.8	5	0.2	13			
Bruine Kiekendief	Annex I	15	19	19	17	14	a	16.8	5		10			x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	8	3	11	2	11	a	7.0	5		5	x	x	x
Kluut	An.I & 1%	80	39	113	56	24	a	62.4	5	0.3	14			
Bontbekplevier	Begr.	15	14	8	9	11	a	11.4	5					x
Kemphaan	Annex I	9	4	2	0	2	a	3.4	5		9	x		x
Visdief	An.I & 1%	1280	1616	1295	1234	1801	a	1445.2	5	2.4	3	x	x	x
Snor	Begr.	6	(4)	15	8	13	a	10.5	4					x
Rietzanger	Begr.	131	170	211	150	179	a	168.2	5					x

IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	5301	5373	4817	2849	4708	a	4609.6	5	3.1		x	x	x
Aalscholver	1%	7784	13266	16957	13802	9139	a	12189.6	5	6.1		x	x	x
Roerdomp	An.I & 1%	3	3	5	5	3	a	3.8	5	0.3				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>6)	(>1)	(>3)	(>1)	(>1)	e	(2.4)	5					x
Grote Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>2)	1	1	1	a	1.0	3		8			
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	53	94	320	a	155.7	3	5.2	8		x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	100	>1500	280	98	1788	a	753.2	5	4.4	11		x	x
Kleine Zwaan (slaapplaats)	An.I & 1%				88	1459	b	530.3	3	3.1			x	x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	4	10	76	4	>2	a	19.2	5	0.0	12			
Toendrarietgans (slaapplaats)	1%			4	1	500	a	168.3	3	0.1				
Kleine Rietgans	1%	(>0)	(>30)	(>650)	(>0)	(>1650)	c	(466.0)	5	1.4			x	x
Kleine Rietgans (slaapplaats)	1%			2	400	11019	a	3807.0	3	11.2			x	x
Kolgans	1%	4476	402	11000	19870	15704	a	10290.4	5	1.7			x	x
Kolgans (slaapplaats)	1%			100	47027	79691	a	42272.7	3	7.0			x	x
Grauwe Gans	1%	1	13	2874	>2293	4920	a	2020.2	5	1.0			x	x
Grauwe Gans (slaapplaats)	1%			79	1000	1715	a	931.3	3	0.5				x
Brandgans	An.I & 1%	(>4006)	(>356)	(>3575)	5504	15500	c	(5788.2)	5	3.2			x	x
Brandgans (slaapplaats)	An.I & 1%			6120	7300	39573	a	17664.3	3	9.8	9		x	x
Bergeend	1%	(>164)	(>50)	>2443	273	277	a	997.7	3	0.3				x
Smient	1%	19100	19850	54980	12880	51046	a	31571.2	5	2.5		x	x	x
Krakeend	1%	605	508	1039	1197	592	a	788.2	5	2.6		x	x	x
Wintertaling	1%	(>59)	(>293)	1340	2870	1695	a	1968.3	3	0.5				x
Wilde Eend	Begr.	8754	4970	8169	20954	14291	a	11427.6	5					x
Pijlstaart	1%	(>12)	(>8)	750	865	165	a	593.3	3	0.9				x
Slobeend	1%	(>3)	(>32)	2450	76	120	a	882.0	3	2.2			x	x
Tafeleend	1%	1655	18405	2405	1653	1676	a	5158.8	5	1.5		x	x	x
Kuifeend	1%	27020	22547	44760	24050	46946	a	33064.6	5	3.3		x	x	x
Toppereend	1%	136540	136710	82255	113480	65398	a	106876.6	5	34.5		x	x	x
Eidereend	1%	35	11	2551	0	1	a	519.6	5	0.0				
Brilduiker	1%	4485	1697	2959	1441	3282	a	2772.8	5	0.9				x
Nonnetje	An.I & 1%	219	708	4639	985	151	a	1340.4	5	5.4	1	x	x	x
Middelste Zaagbek	1%	138	43	126	50	99	a	91.2	5	0.1				
Grote Zaagbek	1%	3141	1120	5496	6966	608	a	3466.2	5	1.7		x	x	x
Slechtvalk	Annex I	(>1)	(>2)	(>1)	(>3)	(>4)	e	(2.2)	5					x
Meerkoet	1%	8406	14159	15279	11829	23650	a	14664.6	5	0.9		x		x
Scholekster	1%	(>47)	(>0)	1514	2082	3648	a	2414.7	3	0.3				x
Kluut	An.I & 1%	(>0)	(>0)	105	113	124	a	114.0	3	0.2				x
Goudplevier (slaapplaats)	An.I & 1%			432	351	3770	a	1517.7	3	0.1	20			
Kievit (slaapplaats)	Begr.			127	6365	11805	a	6099.0	3					

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kemphaan	Annex I	(>0)	(>0)	60	3930	0	a	1330.0	3					x
Kemphaan (slaapplaats)	Annex I		>20310	120	27703	32753	a	27090.3	4		1		x	x
Gritto	1%	(>0)	(>0)	50	14085	3640	a	5925.0	3	1.7		x	x	x
Gritto (slaapplaats)	1%			2722	3908	3683	a	3437.7	3	0.9				x
Wulp	1%	870	510	>400	60	1207	a	609.4	5	0.2				x
Wulp (slaapplaats)	1%			2141	9608	11084	a	7611.0	3	2.2			x	x

Noot: Kleine Zwaan (slaapplaats): 44 in het seizoen 1998/99.

IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dwergmeeuw	1%	37	473	39	81	74	a	140.8	5	0.2				x
Reuzenster	An.I & 1%	(>13)	(>18)	33	>26	>41	a	33.3	3	0.6	1	x	x	x
Zwarte Stern	An.I & 1%	2685	5558	2436	491	1757	a	2585.4	5	1.3	3	x	x	x
Zwarte stern (slaapplaats)	An.I & 1%			410	300	275	a	328.3	3	0.2				x

Markermeer (excl. IJmeer)

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	2	1	0	1	0	a	0.8	5	0.1	28			
Porseleinhoen	Annex I	0	0	1	0	0	a	0.2	5		32			
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		17			
Bontbekplevier	Begr.	0	0	3	5	2	a	2.0	5					
Zwartkopmeeuw	Annex I	1	0	0	1	2	a	0.8	5		11			
Visdief	An.I & 1%	850	800	800	900	200	a	710.0	5	1.2	8		x	x

Markermeer (excl. IJmeer)

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	2245	986	1411	727	574	a	1188.6	5	0.8				x
Aalscholver	1%	5136	6778	2751	2612	9059	a	5267.2	5	2.6		x	x	x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>1)	(>5)	(>2)	(>2)	e	(2.0)	5					x
Grote Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>2)	>4	(>1)	(>1)	c	(1.6)	5		5			
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	10	0	12	a	7.3	3	0.2	29			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	36	122	5	0	30	a	38.6	5	0.2	77			x
Grauwe Gans	1%	1	9	130	237	220	a	119.4	5	0.1				
Smient	1%	36319	33914	27470	22845	22585	a	28626.6	5	2.3		x	x	x
Krakeend	1%	452	290	698	78	376	a	378.8	5	1.3		x	x	x
Slobeend	1%	(>1)	(>1)	520	0	4	a	174.7	3	0.4				x
Krooneend	1%	104	88	140	(>18)	(>3)	a	110.7	3	0.4				x
Tafeleend	1%	6350	5386	5966	6616	5360	a	5935.6	5	1.7		x	x	x
Kuifeend	1%	26168	29710	26656	31841	39120	a	30699.0	5	3.1		x	x	x
Toppereend	1%	24900	2650	8817	285	4200	a	8170.4	5	2.6		x	x	x
Brilduiker	1%	4560	1080	558	178	1949	a	1665.0	5	0.6				x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Nonnetje	An.I & 1%	1039	535	3406	385	85	a	1090.0	5	4.4	2	x	x	x
Middelste Zaagbek	1%	2	0	41	135	21	a	39.8	5	0.0				
Grote Zaagbek	1%	363	228	3654	746	149	a	1028.0	5	0.5		x		x
Zeearend	Annex I	(>1)	(>1)	(>1)	(>1)	(>3)	c	(1.4)	5		4			
Slechtvalk	Annex I	(>1)	(>2)	(>2)	(>2)	(>2)	e	(1.8)	5					
Meerkoet	1%	5046	11831	28607	27052	30513	a	20609.8	5	1.4			x	x
Goudplevier	An.I & 1%	2800	77	(>32)	0	87	a	741.0	4	0.0	24			
Grutto	1%	(>0)	(>0)	400	200	0	a	200.0	3	0.1				
Dwergmeeuw	1%	119	79	2	1	342	a	108.6	5	0.1				x
Zwarte Stern	An.I & 1%	1637	2922	200	347	727	a	1166.6	5	0.6	4	x	x	x

IJmeer

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	0	0	0	1	0	a	0.2	5		33			
Bontbekplevier	Begr.	0	0	0	4	2	a	1.2	5					
Kemphaan	Annex I	(+)	(+)	(+)	>2	>3	e	(2.5)	2					
Visdief	An.I & 1%	5	350	(?)	24	130	a	127.3	4	0.2	20			
Oeverzwaluw	Begr.	90	32	153	35	244	a	110.8	5					
Snor	Begr.	12	7	(?)	2	5	a	6.5	4					

IJmeer

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	626	406	237	173	128	a	314.0	5	0.2				x
Aalscholver	1%	1884	1202	874	809	2620	a	1477.8	5	0.7				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>1)	(>4)	(>1)	(>2)	e	(1.6)	5					
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	8	0	1	a	3.0	3	0.1	37			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	0	2	36	0	a	7.6	5	0.0	89			
Kolgans	1%	159	129	490	173	980	a	386.2	5	0.1				
Grauwe Gans	1%	144	234	142	382	352	a	250.8	5	0.1				x
Brandgans	An.I & 1%	(>0)	(>0)	(>37)	>136	533	e	(334.5)	2	0.2				x
Smient	1%	6630	11610	1328	1520	7610	a	5739.6	5	0.5				x
Krakeend	1%	81	149	190	182	700	a	260.4	5	0.9				x
Tafeleend	1%	5870	4740	3065	1345	3578	a	3719.6	5	1.1		x	x	x
Kuifeend	1%	34505	18780	29700	6170	12680	a	20367.0	5	2.0		x	x	x
Toppereend	1%	5580	2500	500	20	400	a	1800.0	5	0.6				x
Brilduiker	1%	835	502	205	196	677	a	483.0	5	0.2				x
Nonnetje	An.I & 1%	400	24	680	12	35	a	230.2	5	0.9	5		x	x
Grote Zaagbek	1%	125	36	210	102	44	a	103.4	5	0.1				
Visarend	Annex I	(>1)	(>0)	(>2)	(>1)	(>1)	e	(1.0)	5					
Slechtvalk	Annex I	(>1)	(>2)	(>3)	(>1)	(>1)	e	(1.6)	5					
Meerkoet	1%	2750	3915	4031	2936	4483	a	3623.0	5	0.2				x
Wulp	1%	435	40	18	0	0	a	98.6	5	0.0				
Reuzenster	An.I & 1%	(>0)	(>2)	1	(>1)	(>2)	e	(1.0)	1	0.0		x		
Zwarte Stern	An.I & 1%	0	1300	0	0	200	a	300.0	5	0.2	6			x

Ketelmeer & Vossemeer

pSPA**Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	2	2	2	2	3	a	2.2	5	0.1	15			x
Porseleinhoen	Annex I	(+)	(+)	>2	(+)	(+)	b	2.7	3		16			x
Kemphaan	Annex I	3	2	(?)	(?)	1	a	2.0	3		11			
Grote Karekiet	Begr.	63	59	50	61	42	a	55.0	5					x

Noot: Van Porseleinhoen is van 1999 een volledige opgave beschikbaar van 5 paren.

Ketelmeer & Vossemeer**pSPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	960	604	701	543	419	a	645.4	5	0.4				x
Aalscholver	1%	2500	987	1500	2734	4217	a	2387.6	5	1.2			x	x
Lepelaar	An.I & 1%	>2	>29	4	8	(>2)	a	10.8	4	0.4	27			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	20	460	242	240	a	192.4	5	1.1	62		x	x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	0	2	111	13	0	a	25.2	5	0.1	11			
Kolgans	1%	>3250	243	1753	491	1255	a	1398.4	5	0.2				x
Grauwe Gans	1%	385	427	461	273	683	a	445.8	5	0.2				x
Brandgans	An.I & 1%	1	0	458	1	0	a	92.0	5	0.1	61			
Smient	1%	324	441	1975	327	266	a	666.6	5	0.1				
Krakeend	1%	72	35	70	>116	(>90)	a	73.3	4	0.2				x
Wintertaling	1%	564	158	537	411	350	a	404.0	5	0.1				x
Wilde Eend	Begr.	7164	3706	4380	3175	2927	a	4270.4	5					
Pijlstaart	1%	>102	14	120	24	50	a	62.0	5	0.1				x
Tafeleend	1%	6178	4378	3789	1111	572	a	3205.6	5	0.9		x		x
Kuifeend	1%	17502	15785	14325	7700	8074	a	12677.2	5	1.3		x	x	x
Nonnetje	An.I & 1%	37	>139	115	59	47	a	79.4	5	0.3	11			x
Grote Zaagbek	1%	238	339	384	106	223	a	258.0	5	0.1				x
Visarend	Annex I	1	(>2)	2	0	2	a	1.3	4		11			
Meerkoet	1%	3636	4280	4321	3214	1993	a	3488.8	5	0.2				x
Grutto	1%	>1374	50	>843	1168	26	a	692.2	5	0.2				x
Wulp	1%	>525	>164	24	40	12	a	153.0	5	0.0				
Reuzenstern	An.I & 1%	>12	(>10)	23	(>2)	(>5)	b	16.7	3	0.3	2		x	x
Zwarte Stern	An.I & 1%	0	30	118	418	318	a	176.8	5	0.1	7			

Noot: Reuzenstern: 15 in het seizoen 1992/93.

Zwarte Meer**SPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	>5	>5	>5	>4	5	a	4.8	5	0.3	7			x
Woudaapje	Annex I	0	0	0	1	0	a	0.2	5		6			
Purperreiger	An.I & 1%	26	28	26	18	(>7)	a	24.5	4	0.5	6	x		x
Porseleinhoen	Annex I	(+)	2	7	(+)	5	a	4.7	3		8			x

Zwarte Meer**SPA**

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	326	539	508	825	318	a	503.2	5	0.3				x
Aalscholver	1%	1837	1955	841	1855	1241	a	1545.8	5	0.8				x
Grote Zilverreiger	Annex I	(>2)	(>1)	0	(>3)	(>2)	e	(0.0)	1					
Lepelaar	An.I & 1%	>35	46	12	>32	23	a	29.6	5	0.9	23	x		x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	85	0	105	0	36	a	45.2	5	0.3	75			x
Kolgans	1%	9542	5265	9805	6175	5442	a	7245.8	5	1.2			x	x
Grauwe Gans	1%	7100	3071	1721	1466	2680	a	3207.6	5	1.6		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	4	5	680	15	14	a	143.6	5	0.1	59			
Smient	1%	6000	10657	5902	6535	2800	a	6378.8	5	0.5				x
Krakeend	1%	95	48	64	32	126	a	73.0	5	0.2				x
Wintertaling	1%	1312	778	939	465	1477	a	994.2	5	0.2				x
Pijlstaart	1%	41	333	528	94	58	a	210.8	5	0.4				x
Slobeend	1%	133	87	131	19	48	a	83.6	5	0.2				x
Tafeleend	1%	2044	2477	5442	6165	2088	a	3643.2	5	1.0			x	x
Kuifeend	1%	2957	6938	5637	12635	9344	a	7502.2	5	0.8				x
Nonnetje	An.I & 1%	25	33	18	7	19	a	20.4	5	0.1	25			
Grote Zaagbek	1%	78	123	304	88	89	a	136.4	5	0.1				
Visarend	Annex I	>1	(>2)	2	(>1)	(>3)	e	(1.5)	2					
Meerkoet	1%	1498	1746	3472	8675	4725	a	4023.2	5	0.3				x
Grutto	1%	67	450	22	5	7	a	110.2	5	0.0				
Zwarte Stern	An.I & 1%	516	683	33	121	211	a	312.8	5	0.2	5		x	x

Drontermeer

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	3	3	3	5	7	a	4.2	5	0.3	8			x
Zwarte Stern	Annex I	0	0	0	0	20	a	4.0	5		19			
Ijsvogel	Annex I	0	0	2	1	0	a	0.6	5		14			
Grote Karekiet	Begr.	15	21	13	15	16	a	16.0	5					x

Drontermeer

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	61	4875	30	388	112	a	1093.2	5	0.5				x
Grote Zilverreiger	Annex I	1	1	(>1)	1	3	a	1.5	4		6			
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	>1	12	8	0	a	5.3	4	0.2	31			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	525	150	>540	472	136	a	364.6	5	2.1	33	x	x	x
Grauwe Gans	1%	0	0	555	29	20	a	120.8	5	0.1				
Smient	1%	2825	1910	>5790	475	>1785	a	2557.0	5	0.2				x
Pijlstaart	1%	69	49	45	35	15	a	42.6	5	0.1				
Slobeend	1%	35	80	39	40	23	a	43.4	5	0.1				x
Tafeleend	1%	285	725	250	475	70	a	361.0	5	0.1				x
Nonnetje	An.I & 1%	32	14	9	36	48	a	27.8	5	0.1	23			x
Visarend	Annex I	0	1	2	(>2)	2	a	1.3	4		12			
Meerkoet	1%	225	1070	1720	2200	1600	a	1363.0	5	0.1				

Veluwemeer

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	(?)	1	1	1	3	a	1.5	4	0.1	21			
IJsvogel	Annex I	1	1	5	1	0	a	1.6	5		8			
Grote Karekiet	Begr.	1	(?)	3	(?)	3	a	2.3	3					x

Veluwemeer

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	155	290	240	294	292	a	254.2	5	0.2				x
Aalscholver	1%	665	610	3400	2060	2000	a	1747.0	5	0.9				x
Grote Zilverreiger	Annex I	0	0	1	2	(>2)	a	0.8	4		11			
Kleine Zwaan	An.I & 1%	829	228	2594	2578	3150	a	1875.8	5	11.0	1	x	x	x
Smient	1%	652	630	1130	3500	3150	a	1812.4	5	0.1				x
Krakeend	1%	100	164	300	200	245	a	201.8	5	0.7				x
Pijlstaart	1%	640	170	1200	650	450	a	622.0	5	1.0			x	x
Slobeend	1%	80	90	150	100	50	a	94.0	5	0.2				x
Tafeleend	1%	3940	10160	20045	24730	15000	a	14775.0	5	4.2			x	x
Kuifeend	1%	2590	2855	2590	8450	6000	a	4497.0	5	0.4				x
Nonnetje	An.I & 1%	24	89	71	64	78	a	65.2	5	0.3	13			x
Grote Zaagbek	1%	359	577	336	157	210	a	327.8	5	0.2				x
Zeearend	Annex I	(>0)	(>0)	(>3)	(>0)	(>1)	e	(0.8)	5					
Visarend	Annex I	0	0	2	(>2)	0	a	0.5	4		16			
Meerkoet	1%	12135	11740	25100	32500	27000	a	21695.0	5	1.4			x	x

Wolderwijd

pSPA begrenzingsalternatief

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	78	197	82	306	130	a	158.6	5	0.1				x
Aalscholver	1%	772	550	2625	595	1260	a	1160.4	5	0.6				x
Grote Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>0)	2	(>2)	(>0)	e	(2.0)	1					x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	12	19	47	40	1130	a	249.6	5	1.5				x
Krakeend	1%	185	167	36	140	115	a	128.6	5	0.4				x
Pijlstaart	1%	15	60	70	440	108	a	138.6	5	0.2				x
Slobeend	1%	15	30	21	55	26	a	29.4	5	0.1				
Tafeleend	1%	1430	2475	6450	11325	12750	a	6886.0	5	2.0				x
Kuifeend	1%	1200	1790	2700	7600	4100	a	3478.0	5	0.3				x
Nonnetje	An.I & 1%	40	80	28	62	46	a	51.2	5	0.2				x
Meerkoet	1%	953	2225	3575	4100	6375	a	3445.6	5	0.2				x

Nulder nauw
pSPA begrenzingsalternatief
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	140	161	110	120	165	a	139.2	5	0.1				
Aalscholver	1%	385	52	1260	110	210	a	403.4	5	0.2				x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	9	34	80	56	266	a	89.0	5	0.5				x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	54	e	(54.0)	1	0.1				x
Smient	1%	6500	3120	3125	6900	5270	a	4983.0	5	0.4				x
Krakeend	1%	26	28	40	63	69	a	45.2	5	0.2				x
Slobeend	1%	15	8	7	40	41	a	22.2	5	0.1				
Tafeleend	1%	115	397	780	1200	2970	a	1092.4	5	0.3				x
Kuifeend	1%	170	315	210	955	2700	a	870.0	5	0.1				
Nonnetje	An.I & 1%	96	105	33	104	26	a	72.8	5	0.3				x
Meerkoet	1%	250	160	890	1275	4000	a	1315.0	5	0.1				

Wolderwijd & Nulder nauw
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	218	313	192	426	270	a	283.8	5	0.2				x
Aalscholver	1%	776	552	3885	608	1470	a	1458.2	5	0.7				x
Grote Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>0)	2	(>2)	(>0)	e	(2.0)	1					x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	21	53	127	56	1142	a	279.8	5	1.6	41	x	x	x
Smient	1%	6500	3730	3405	6900	5270	a	5161.0	5	0.4				x
Krakeend	1%	191	195	75	149	151	a	152.2	5	0.5				x
Pijlstaart	1%	19	60	78	440	108	a	141.0	5	0.2				x
Slobeend	1%	30	38	28	95	38	a	45.8	5	0.1				x
Tafeleend	1%	1437	2600	7230	12525	12930	a	7344.4	5	2.1			x	x
Kuifeend	1%	1310	1790	2910	8550	4425	a	3797.0	5	0.4				x
Nonnetje	An.I & 1%	125	185	61	109	60	a	108.0	5	0.4	8			x
Grote Zaagbek	1%	172	200	82	160	143	a	151.4	5	0.1				
Meerkoet	1%	1063	2317	4465	5340	7345	a	4106.0	5	0.3				x

Gooimeer (oude landzijde) & Eemmeer
SPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Visdief	An.I & 1%	692	746	650	625	1028	a	748.2	5	1.2	7		x	x
IJsvogel	Annex I	(?)	(?)	2	(?)	0	b	1.0	3		12			

Noot: Van IJsvogel is van 1992 een volledige opgave beschikbaar van 2 paren.

Gooimeer (oude landzijde) & Eemmeer
SPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	185	516	329	1003	920	a	590.6	5	0.4				x
Aalscholver	1%	315	131	1892	1067	3330	a	1347.0	5	0.7		x		x
Lepelaar	An.I & 1%	0	5	4	7	2	a	3.6	5	0.1	36			x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	20	35	85	9	7	a	31.2	5	0.2	80	x		x
Kolgans	1%	0	2000	57	203	205	a	493.0	5	0.1				
Grauwe Gans	1%	230	595	446	95	415	a	356.2	5	0.2				x
Smient	1%	10610	13800	9250	6270	14550	a	10896.0	5	0.9		x		x
Krakeend	1%	34	114	34	23	46	a	50.2	5	0.2		x		x
Wintertaling	1%	261	225	210	575	205	a	295.2	5	0.1				
Slobeend	1%	60	250	45	182	40	a	115.4	5	0.3				x
Tafeleend	1%	3675	5630	3455	22420	6800	a	8396.0	5	2.4			x	x
Kuifeend	1%	5628	2740	2090	9575	5300	a	5066.6	5	0.5				x
Nonnetje	An.I & 1%	20	56	76	22	24	a	39.6	5	0.2	19			x
Meerkoet	1%	2180	4290	1350	2550	2375	a	2549.0	5	0.2				x
Grutto	1%	33	(>350)	45	(>80)	(>300)	e	(39.0)	2	0.0				
Zwarte Stern	An.I & 1%	35	48	275	85	4	a	89.4	5	0.0	10	x		

IJssel

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	158	200	222	203	206	a	197.8	5	0.3				x
Roerdomp	An.I & 1%	3	2	2	1	0	a	1.8	5	0.1	17			
Porseleinhoen	Annex I	(?)	2	(?)	1	1	a	1.3	3		20			x
Kwartelkoning	Annex I	3	6	19	9	22	a	11.8	5		2	x	x	x
Zwarte Stern	Annex I	16	24	23	11	26	a	20.0	5		10			x
Ijsvogel	Annex I	3	7	12	1	1	a	4.8	5		3	x	x	x
Grote Karekiet	Begr.	5	2	2	0	0	a	1.8	5					

IJssel

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	373	>364	587	>277	>359	a	392.0	5	0.3				x
Aalscholver	1%	>911	792	(>3503)	>2050	2289	a	1510.5	4	0.8				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>2)	2	(>1)	(>0)	(>1)	e	(2.0)	1					x
Grote Zilverreiger	Annex I	(>1)	(>1)	1	2	(>0)	b	1.3	3		7			
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	5	11	16	2	a	8.5	4	0.3	28			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>800	1782	468	1058	208	a	863.2	5	5.1	8	x	x	x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	>173	175	289	>205	152	a	198.8	5	0.5	1	x	x	x
Taigarietgans	1%	1	1	91	0	(>0)	a	23.3	4	0.0				
Kolgans	1%	29833	40225	45375	33088	81714	a	46047.0	5	7.7		x	x	x
Grauwe Gans	1%	575	675	977	>1478	1898	a	1120.6	5	0.6				x
Smient	1%	21356	17056	16990	>15665	22859	a	18785.2	5	1.5			x	x
Krakeend	1%	83	76	34	87	55	a	67.0	5	0.2				x
Wintertaling	1%	920	668	547	>671	410	a	643.2	5	0.2				x
Wilde Eend	Begr.	>5699	7005	5613	>6171	5211	a	5939.8	5					x
Pijlstaart	1%	174	283	35	245	129	a	173.2	5	0.3				x
Slobeend	1%	>438	560	>914	362	>296	a	514.0	5	1.3			x	x
Tafeleend	1%	6539	6565	868	>962	852	a	3157.2	5	0.9				x
Kuifeend	1%	2541	3835	2134	(>1590)	777	a	2321.8	4	0.2				x
Nonnetje	An.I & 1%	>52	85	>147	>71	86	a	88.2	5	0.4	10	x		x
Grote Zaagbek	1%	118	154	1142	>295	>118	a	365.4	5	0.2				x
Zeearend	Annex I	(>1)	(>0)	(>2)	(>0)	(>1)	e	(0.8)	5					

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Visarend	Annex I	(>3)	(>4)	(>1)	(>2)	(>2)	c	(2.4)	5		3			x
Slechtvalk	Annex I	(>1)	(>1)	(>3)	>3	(>3)	e	(3.0)	1					x
Meerkoet	1%	>16188	18319	21476	(>9906)	5061	a	15261.0	4	1.0			x	x
Scholekster	1%	1743	1317	(>783)	>1160	1435	a	1413.8	4	0.2				x
Kievit	Begr.	12878	22159	>26168	>27100	7736	a	19208.2	5					x
Grutto	1%	5392	4220	>1600	>5405	4238	a	4171.0	5	1.2			x	x
Wulp	1%	215	572	158	826	924	a	539.0	5	0.2				x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	>164	>138	>145	>220	203	a	174.0	5	0.1				x
Reuzenstern	An.I & 1%	12	11	>11	0	(>4)	a	8.5	4	0.1	3		x	x

Noot: Grote Zilverreiger: 1 in het seizoen 1992/93.

Gelderse Poort

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dodaars	Begr.	33	39	55	22	28	a	35.4	5					x
Aalscholver	1%	237	218	292	308	248	a	260.6	5	0.4				x
Roerdomp	An.I & 1%	20	20	13	8	8	a	13.8	5	0.9	3	x	x	x
Woudaapje	Annex I	2	1	0	0	1	a	0.8	5		3	x		
Porseleinhoen	Annex I	2	12	0	2	4	a	4.0	5		10			x
Kwartelkoning	Annex I	3	2	2	1	6	a	2.8	5		5	x	x	x
Zwartkopmeeuw	Annex I	2	1	1	1	0	a	1.0	5		10			
Zwarte Stern	Annex I	132	128	152	163	96	a	134.2	5		1	x	x	x
IJsvogel	Annex I	2	4	5	1	0	a	2.4	5		5		x	x
Oeverzwaluw	Begr.	142	221	349	517	235	a	292.8	5					x
Blauwborst	Annex I	60	61	61	71	102	a	71.0	5		9			x
Grote Karekiet	Begr.	27	24	25	15	14	a	21.0	5					x

Gelderse Poort

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	>166	(>231)	391	248	247	a	263.0	4	0.2				x
Aalscholver	1%	866	(>654)	1526	583	682	a	914.3	4	0.5				x
Aalscholver (slaapplaats)	1%	>1611	>1860	>1985	>1188	>2320	a	1792.8	5	0.9		x		x
Kleine Zilverreiger	Annex I	>1	(>1)	>1	2	(>2)	a	1.3	3		15			
Grote Zilverreiger	Annex I	(>0)	>1	(>3)	0	(>6)	b	.7	3		13			
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>19	>13	52	38	23	a	29.0	5	0.2	81			x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	>48	>5	93	84	16	a	49.2	5	0.1	8	x	(x)	x
Taigarietgans	1%	(>0)	0	25	108	415	a	137.0	4	0.2				x
Toendrijetgans	1%	(>2)	0	532	538	214	a	321.0	4	0.1		x		x
Kolgans	1%	>21802	>33629	24498	>41037	63150	a	36823.2	5	6.1		x	x	x
Grauwe Gans	1%	(>1500)	(>1587)	2373	2062	1894	a	2109.7	3	1.1			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>28	88	38	74	201	a	85.8	5	0.0	62			
Smient	1%	>6865	>5219	5056	>6660	5211	a	5802.2	5	0.5				x
Krakeend	1%	>118	>70	162	233	120	a	140.6	5	0.5		x		x
Wintertaling	1%	(>852)	767	549	1236	876	a	857.0	4	0.2				x
Pijlstaart	1%	>90	97	20	163	36	a	81.2	5	0.1				x
Slobeend	1%	(>466)	>240	724	587	328	a	469.8	4	1.2			x	x
Tafeleend	1%	>1748	(>654)	343	>794	890	a	943.8	4	0.3				x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Nonnetje	An.l & 1%	(>110)	>118	126	67	63	a	93.5	4	0.4	9	x		x
Grote Zaagbek	1%	>59	>44	167	237	71	a	115.6	5	0.1				
Visarend	Annex I	(>2)	2	(>2)	(>1)	(>2)	e	(2.0)	1					x
Slechtvalk	Annex I	(>1)	(>0)	(>1)	(>1)	2	e	(2.0)	1					x
Meerkoet	1%	>3402	>5894	8465	7355	4758	a	5974.8	5	0.4				x
Kievit	Begr.	6097	>20660	15789	16752	17691	a	15397.8	5					x
Grutto	1%	(>405)	666	349	1229	362	a	651.5	4	0.2				x
Wulp	1%	421	939	331	804	1576	a	814.2	5	0.2				x

Noot: Grote Zilverreiger: >1 in het seizoen 1992/93.

Nederrijn: Heteren - Wijk bij Duurstede pSPA Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	(?)	2	3	(?)	4	a	3.0	3		15			x
Kwartelkoning	Annex I	3	5	12	(?)	19	a	9.8	4		3	x	x	x
IJsvogel	Annex I	1	5	4	0	0	a	2.0	5		7			x
Oeverzwaluw	Begr.	352	366	282	143	150	a	258.6	5					x

Nederrijn: Heteren - Wijk bij Duurstede pSPA Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	96	137	356	167	125	a	176.2	5	0.1				x
Aalscholver	1%	214	611	407	264	>297	a	358.6	5	0.2				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	(>1)	(>0)	1	(>3)	e	(1.0)	1					
Kleine Zwaan	An.l & 1%	438	425	276	264	72	a	295.0	5	1.7	39	x	x	x
Toendrarietgans	1%	150	0	124	735	239	a	249.6	5	0.1				
Kolgans	1%	9317	2656	9720	10885	12975	a	9110.6	5	1.5			x	x
Grauwe Gans	1%	114	193	423	539	965	a	446.8	5	0.2				x
Brandgans	An.l & 1%	3	2	503	566	11	a	217.0	5	0.1	56			x
Smient	1%	5991	6554	7831	9893	7407	a	7535.2	5	0.6				x
Krakeend	1%	178	124	64	50	138	a	110.8	5	0.4				x
Wintertaling	1%	328	427	360	402	237	a	350.8	5	0.1				
Pijlstaart	1%	41	212	16	74	34	a	75.4	5	0.1				x
Slobeend	1%	206	228	>345	179	128	a	217.2	5	0.5				x
Tafeleend	1%	1607	539	288	243	235	a	582.4	5	0.2				x
Kuifeend	1%	3599	(>1011)	1203	1120	1123	a	1761.3	4	0.2				x
Nonnetje	An.l & 1%	73	42	45	33	23	a	43.2	5	0.2	17			x
Grote Zaagbek	1%	41	54	90	703	41	a	185.8	5	0.1				
Visarend	Annex I	>2	(>2)	>1	(>1)	(>1)	b	1.7	3		8			
Meerkoet	1%	7270	6467	11553	8642	3930	a	7572.4	5	0.5				x
Kievit	Begr.	11530	21357	18759	14546	11310	a	15500.4	5					x
Grutto	1%	981	1024	650	438	204	a	659.4	5	0.2				x
Wulp	1%	555	491	151	300	545	a	408.4	5	0.1				x

Noot: Visarend: 2 in het seizoen 1992/93.

Waal: Nijmegen - Waardenburg

pSPA**Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	1	(?)	1	(?)	1	a	1.0	3		22			x
Kwartelkoning	Annex I	3	9	5	4	21	a	8.4	5		4	x	x	x
Oeverzwaluw	Begr.	74	45	237	104	278	a	147.6	5					

Waal: Nijmegen - Waardenburg**pSPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	122	>297	402	191	185	a	239.4	5	0.2				x
Aalscholver	1%	545	636	1035	575	1460	a	850.2	5	0.4				x
Kleine Zilverreiger	Annex I	(>0)	1	(>0)	11	(>0)	e	(6.0)	2					x
Grote Zilverreiger	Annex I	0	1	0	0	3	a	0.8	5		10			
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>3)	(>0)	(>2)	(>0)	e	(1.0)	5	0.0				
Kleine Zwaan	An.I & 1%	779	581	148	152	16	a	335.2	5	2.0	36	x	x	x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	>49	51	(>18)	38	19	a	39.3	4	0.1	9			
Kolgans	1%	12910	>20443	18700	19633	16681	a	17673.4	5	2.9		x	x	x
Grauwe Gans	1%	(>1220)	1709	1686	2159	3134	a	2172.0	4	1.1			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>107	602	391	1128	933	a	632.2	5	0.4	50			x
Smient	1%	16939	21037	12180	21080	13947	a	17036.6	5	1.4		x	x	x
Krakeend	1%	>52	58	62	52	65	a	57.8	5	0.2				x
Pijlstaart	1%	187	(>60)	7	197	38	a	107.3	4	0.2				x
Slobeend	1%	449	283	532	392	256	a	382.4	5	0.9				x
Tafeleend	1%	5389	>1165	777	1164	333	a	1765.6	5	0.5		x		x
Kuifeend	1%	4681	>1739	462	620	405	a	1581.4	5	0.2				x
Nonnetje	An.I & 1%	30	57	80	64	44	a	55.0	5	0.2	15			x
Slechtvalk	Annex I	(>0)	(>1)	(>4)	(>5)	(>3)	e	(2.6)	5					x
Meerkoet	1%	4307	3438	4320	4721	1654	a	3688.0	5	0.2				x
Kievit	Begr.	8306	>10160	13960	12208	10085	a	10943.8	5					x
Grutto	1%	1378	>1210	495	1311	870	a	1052.8	5	0.3				x
Wulp	1%	686	265	233	247	676	a	421.4	5	0.1				x

Biesbosch**SPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	278	335	342	283	323	a	312.2	5	0.4				x
Woudaapje	Annex I	0	1	0	0	0	a	0.2	5		7			
Bruine Kiekendief	Annex I	44	39	29	27	(>9)	a	34.8	4		3	x	x	x
Porseleinhoen	Annex I	2	(?)	5	(?)	5	a	4.0	3		11	x		x
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	(+)	a	0.0	4			x		
IJsvogel	Annex I	14	6	15	8	4	a	9.4	5		2	x	x	x
Blauwborst	Annex I	>1700	>2200	>2000	>2000	(+)	a	1975.0	4		1	x	x	x

Noot: De aantallen van Snor en Blauwborst zijn gebaseerd op extrapolaties van resultaten steekproefgebieden.

Biesbosch

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	886	1177	>1045	(>683)	(>409)	a	1036.0	3	0.7				x
Aalscholver	1%	1204	>665	542	>614	(>449)	a	756.3	4	0.4				x
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	>92	>55	26	>85	a	64.5	4	2.2	17	x	x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	363	>48	440	(>175)	(>30)	a	283.7	3	1.7	40	x	x	x
Taigarietgans	1%	222	0	0	(>0)	(>0)	a	74.0	3	0.1				
Kleine Rietgans	1%	0	0	60	0	0	a	12.0	5	0.0				
Kolgans	1%	9501	>9821	16401	13351	(>9201)	a	12268.5	4	2.0		x	x	x
Grauwe Gans	1%	4891	>2878	4245	3175	(>2211)	a	3797.3	4	1.9		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	7332	>4280	7658	3000	(>5200)	a	5567.5	4	3.1	28	x	x	x
Smient	1%	>13933	>18360	16655	>10677	(>4017)	a	14906.3	4	1.2		x	x	x
Krakeend	1%	821	1049	>1682	>1131	(>445)	a	1170.8	4	3.9		x	x	x
Wintertaling	1%	1308	>1908	>851	1504	(>797)	a	1392.8	4	0.3				x
Pijlstaart	1%	>557	>282	>68	160	(>68)	a	266.8	4	0.4				x
Slobeend	1%	>270	554	>230	454	(>245)	a	377.0	4	0.9				x
Tafeleend	1%	773	669	606	(>225)	(>382)	a	682.7	3	0.2				x
Kuifeend	1%	7740	8790	8601	(>8632)	(>1490)	a	8377.0	3	0.8				x
Brilduiker	1%	>161	>381	296	(>274)	(>201)	a	279.3	3	0.1				
Nonnetje	An.I & 1%	>102	>34	84	>63	(>31)	a	70.8	4	0.3	12			x
Grote Zaagbek	1%	>162	>205	434	96	(>81)	a	224.3	4	0.1				x
Zeearend	Annex I	(>0)	1	(>3)	1	0	a	.7	3		8			
Visarend	Annex I	(>1)	(>4)	1	(>6)	>3	b	2.0	3		5			x
Slechtvalk	Annex I	(>1)	2	1	(>1)	(>3)	b	1.0	3		32			
Meerkoet	1%	2358	>2994	>3420	(>3300)	(>1111)	a	2924.0	3	0.2				x
Goudplevier	An.I & 1%	>200	2300	100	555	(>960)	a	788.8	4	0.0	23			
Grutto	1%	862	1778	2838	861	(>225)	a	1584.8	4	0.5				x
Wulp	1%	145	502	16	>26	(>41)	a	172.3	4	0.0				
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	(>48)	>80	(>200)	(>54)	(>67)	e	(80.0)	1	0.1				

Noot: Slechtvalk: 0 in het seizoen 1992/93; Visarend: 2 in het seizoen 1992/93.

Leekstermeergebied

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	(?)	(?)	(?)	(?)	2	e	(2.0)	1					x
Kwartelkoning	Annex I	(?)	(?)	(?)	(?)	10	e	(10.0)	1					x
Kemphaan	Annex I	2	1	(?)	3	(?)	a	2.0	3		12			

Leekstermeergebied

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	28750	17862	21640	21890	31050	a	24238.4	5	4.0		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	1429	950	407	1306	1067	a	1031.8	5	0.6	49			x
Smient	1%	4824	21076	5881	4500	4902	a	8236.6	5	0.7				x
Visarend	Annex I	3	0	(>1)	1	(>0)	a	1.3	3		9			
Slechtvalk	Annex I	(>1)	(>0)	2	(>1)	(>0)	e	(2.0)	1					x

Zuidlaardermeergebied

pSPA**Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	5	3	5	(?)	1	a	3.5	4	0.2	9			x
Porseleinhoen	Annex I	0	2	0	0	15	a	3.4	5		13			x
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	3	a	0.6	5		8			
Velduil	Annex I	2	0	0	0	0	a	0.4	5		12			
Ijsvogel	Annex I	3	3	2	0	0	a	1.6	5		9			
Paapje	Begr.	2	8	2	0	0	a	2.4	5					
Rietzanger	Begr.	205	200	200	200	200	a	201.0	5					x

Noot: Het aantal van Rietzanger is gebaseerd op extrapolaties van resultaten steekproefgebieden.

Zuidlaardermeergebied**pSPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	446	188	225	138	124	a	224.2	5	1.3	54	x	x	x
Kolgans	1%	5030	9000	1050	40000	4000	a	11816.0	5	2.0			x	x
Smient	1%	18500	14000	7266	18500	8150	a	13283.2	5	1.1			x	x
Wilde Eend	Begr.	(>1408)	1447	1690	1	5732	a	2217.5	4					
Tafeleend	1%	>40	(>15)	(>4)	(>0)	(>350)	e	(40.0)	1	0.0				
Visarend	Annex I	2	(>1)	(>1)	(>2)	(>0)	e	(2.0)	1					x

Groote Wielen**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	?	?	?	?	1	e	(1.0)	1					x
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		18			
Kemphaan	Annex I	10	8	8	3	5	a	6.8	5		6		(x)	x
Velduil	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		20			
Rietzanger	Begr.	(>100)	>126	>115	(>100)	(>100)	e	(120.0)	2					x

Groote Wielen**pSPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	365	400	2600	2110	980	a	1291.0	5	0.2				x
Kolgans (slaapplaats)	1%	25000	25000		20000	18000	a	22000.0	4	3.7		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	3500	3200	2400	2200	6800	a	3620.0	5	2.0		x	x	x
Brandgans (slaapplaats)	An.I & 1%	8500	9500	8000	13000	11000	a	10000.0	5	5.6	15	x	x	x
Smient	1%	15500	17200	11700	9400	10000	a	12760.0	5	1.0		x	x	x
Slobeend	1%	(>51)	(>6)	(>0)	(>0)	1	e	(1.0)	1	0.0				
Slechtvalk	Annex I	1	2	1	1	1	a	1.2	5		30			
Kemphaan	Annex I	(>0)	(>2)	(>0)	(>0)	(>0)	e	(0.4)	5			x		
Kemphaan (slaapplaats)	Annex I	1800	1476		1950	625	a	1462.8	4		6		(x)	x
Grutto (slaapplaats)	1%	2800	841		1400	1600	a	1660.3	4	0.5				x

Oude Venen

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	813	862	942	862	769	a	849.6	5	1.2		x	x	x
Roerdomp	An.I & 1%	1	3	4	3	1	a	2.4	5	0.2	14			x
Purperreiger	An.I & 1%	9	10	6	8	7	a	8.0	5	0.2	10			x
Bruine Kiekendief	Annex I	20	23	21	14	11	a	17.8	5		8			x
Porseleinhoen	Annex I	>11	>15	>9	(+)	>5	a	10.0	4		3		x	x
Kemphaan	Annex I	10	6	(+)	8	0	a	6.0	4		7		(x)	x
Zwarte Stern	Annex I	6	9	5	12	23	a	11.0	5		13			x

Oude Venen

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%		(>97)	108	(>114)	191	e	(149.5)	2	0.1				
Aalscholver	1%	224	123	298	(>20)	410	a	263.8	4	0.1				x
Lepelaar	An.I & 1%		(>0)	12	(>0)	(>0)	e	(12.0)	1	0.4				x
Kleine Zwaan	An.I & 1%		0	0	0	30	a	7.5	4	0.0	90			
Kolgans	1%	7887	12338	4253	9420	35550	a	13889.6	5	2.3		x	x	x
Grauwe Gans	1%	146	57	298	245	467	a	242.6	5	0.1				x
Brandgans	An.I & 1%	2820	871	(>1500)	1000	810	a	1375.3	4	0.8	47	x		x
Smient	1%	22505	28100	8200	7970	15281	a	16411.2	5	1.3		x	x	x
Krakeend	1%	536	405	361	(>139)	515	a	454.3	4	1.5		x	x	x
Wintertaling	1%	327	784	445	(>199)	449	a	501.3	4	0.1				x
Pijlstaart	1%		69	(>85)	52	12	a	44.3	3	0.1				
Slobeend	1%	300	1400	1916	401	310	a	865.4	5	2.2			x	x
Tafeleend	1%	726	751	525	(>257)	469	a	617.8	4	0.2				x
Kuifeend	1%	1127	1174	982	959	>1142	a	1076.8	5	0.1				x
Nonnetje	An.I & 1%	250	>111	33	(>193)	110	a	126.0	4	0.5	7			x
Zeearend	Annex I	0	1	2	2	(>0)	a	1.3	4		6			
Visarend	Annex I	1	(>1)	2	3	(>0)	a	2.0	3		6			x
Slechtvalk	Annex I	2	4	(>1)	(>1)	(>1)	b	2.3	3		12			x
Scholekster	1%		1640	(>181)	338	>261	a	746.3	3	0.1				
Kemphaan	Annex I		14	(>0)	6915	(>0)	e	(3464.5)	2					x
Kemphaan (slaapplaats)	Annex I		4250		1020	>2167	a	2479.0	3		4	x	x	x
Gruito	1%		3765	(>82)	1678	>493	a	1978.7	3	0.6		x		x
Gruito (slaapplaats)	1%					>1690	e	(1690.0)	1	0.5				x
Wulp (slaapplaats)	1%					>366	e	(366.0)	1	0.1				x

Noot: Slechtvalk: 1 in het seizoen 1992/93.

De Deelen

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Purperreiger	An.I & 1%	2	3	3	4	2	a	2.8	5	0.1	11			
Bruine Kiekendief	Annex I	>9	>15	>15	19	11	a	13.8	5		16			x
Kwartelkoning	Annex I	0	1	0	0	1	a	0.4	5		11			
Zwarte Stern	Annex I	61	79	51	65	11	a	53.4	5		6	x	(x)	x

De Deelen

SPA**Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grote Zilverreiger	Annex I	0	2	(>0)	(>0)	(>0)	e	(1.0)	2					
Kolgans (slaapplaats)	1%											x		
Grauwe Gans	1%	(>47)				(>570)	e	(308.5)	2	0.2				x
Brandgans (slaapplaats)	An.I & 1%											x		
Smient	1%	4696					e	(4696.0)	1	0.4				x
Nonnetje	An.I & 1%	58					e	(58.0)	1	0.2				x
Visarend	Annex I	(>2)	(>0)	(>0)	(>0)	(>1)	e	(0.6)	5					
Slechtvalk	Annex I	(>0)	2	0	(>1)	(>0)	b	.7	3		35			

Noot: Slechtvalk: 0 in het seizoen 1992/93.

Van Oordt's Mersken**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kwartelkoning	Annex I	0	0	2	0	(?)	a	0.5	4		10			
Paapje	Begr.	(+)	(+)	(+)	4	6	e	(5.0)	2					x

Van Oordt's Mersken**pSPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	>22000	21000	3650	12900	11500	a	14210.0	5	2.4		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>7000)	7000	(>90)	10000	11400	a	9466.7	3	5.3	17	x	x	x
Smient	1%	(>0)	4600	700	40	2300	a	1910.0	4	0.2		x		x
Wilde Eend	Begr.	(>200)	650	5500	750	460	a	1840.0	4					
Slechtvalk	Annex I	0	(>0)	1	2	(>0)	a	1.0	3		33			
Kemphaan (slaapplaats)	Annex I		1500		>97	>40	a	545.7	3		9			
Gritto	1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	e	(0.0)	5	0.0		x		
Gritto (slaapplaats)	1%					>3300	e	(3300.0)	1	0.9				x

Sneekermeer e.o.**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	2	(?)	(?)	1	1	a	1.3	3		21			x
Kwartelkoning	Annex I	2	(?)	(?)	(?)	1	b	1.3	3		6		(x)	x
Kemphaan	Annex I	>20	>5	(>2)	(>3)	>8	c	(11.0)	3		3		x	x
Velduil	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		21			
Rietzanger	Begr.	(>16)	>125	(>26)	(>43)	(>84)	e	(125.0)	1					x

Noot: Van Kwartelkoning is van 1992 een volledige opgave beschikbaar van 1 paar. De opgave van 1993 voor de Kemphaan van minimaal 20 paren geeft de beste indicatie voor de broedpopulatie in dit gebied weer.

Sneekermeer e.o.

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	(>140)	(>64)	(>0)	1000	(>26)	e	(1000.0)	1	0.5				x
Kleine Rietgans	1%		52	540	500	100	a	298.0	4	0.9				x
Kolgans	1%	(>11500)	23400	10750	>17200	>14800	a	16537.5	4	2.8		x	x	x
Kolgans (slaapplaats)	1%	13650			>10000	>8000	a	10550.0	3	1.8		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>4700)	27000	5600	>1200	>6000	a	9950.0	4	5.5	16	x	x	x
Brandgans (slaapplaats)	An.I & 1%	6900			>2700	>2000	a	3866.7	3	2.1		x	x	x
Smient	1%	>40580	39700	140	>4000	9820	a	18848.0	5	1.5		x	x	x
Krakeend	1%	(>109)	(>425)	(>0)	(>0)	(>0)	e	(106.8)	5	0.4				x
Wintertaling	1%	>880	>4000	0	0	>600	a	1096.0	5	0.3				x
Wilde Eend	Begr.	(>2747)	6560	5978	7900	483	a	5230.3	4					x
Pijlstaart	1%	(>67)	(>34)	(>0)	(>0)	(>0)	e	(20.2)	5	0.0				
Slobeend	1%	>200	>400	(>0)	>260	>400	a	315.0	4	0.8				x
Tafeleend	1%	(>114)	590	0	0	596	a	296.5	4	0.1				
Kuifeend	1%	(>80)	404	2	0	2855	a	815.3	4	0.1				
Slechtvalk	Annex I	(>1)	>1	>1	>3	(>2)	a	1.7	3		21			
Meerkoet	1%	(>1286)	628	2012	1000	4314	a	1988.5	4	0.1				x
Goudplevier	An.I & 1%	(>0)	6000	(>0)	9500	>1600	a	5700.0	3	0.3	7		(x)	x
Kievit	Begr.	>4500	>10000	(>14)	>3000	>6000	a	5875.0	4					
Kievit (slaapplaats)	Begr.					>7500	e	(7500.0)	1					x
Kemphaan	Annex I	>2000	>1500	(>0)	(>0)	>3500	a	2333.3	3			x		x
Kemphaan (slaapplaats)	Annex I		35		625	7065	a	2575.0	3		3	x	x	x
Grutto	1%	>600	(>0)	(>0)	>900	>500	a	666.7	3	0.2				x
Grutto (slaapplaats)	1%					3018	e	(3018.0)	1	0.9				x
Wulp (slaapplaats)	1%					>625	e	(625.0)	1	0.2				x

Witte & Zwarte Brekken, Oudhof

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kwartelkoning	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		19			
Kemphaan	Annex I	3	0	0	(?)	1	a	1.0	4		14			

Witte & Zwarte Brekken, Oudhof

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	(>6)	(>22)	(>0)	1500	(>17)	e	(1500.0)	1	0.8				x
Kleine Rietgans	1%		>3000	2500	500	400	a	1600.0	4	4.7		x	x	x
Kleine Rietgans (slaapplaats)	1%				>9500	>2500	b	5900.0	3	17.4		x	x	x
Kolgans	1%	1120	0	0	4100	0	a	1044.0	5	0.2				x
Kolgans (slaapplaats)	1%	4750				>4800	b	4350.0	3	0.7		x		x
Brandgans	An.I & 1%	550	0	0	550	0	a	220.0	5	0.1	55			x
Brandgans (slaapplaats)	An.I & 1%	4750				>400	e	(2575.0)	2	1.4		x		x
Smient	1%	4760	4450	3000	1200	4500	a	3582.0	5	0.3		x		x
Krakeend	1%	75	(>3)	(>0)	(>0)	(>0)	e	(75.0)	1	0.3				x
Wintertaling	1%	1000	2	>300	600	>850	a	550.4	5	0.1				x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Pijlstaart	1%	(>1)	(>0)	(>0)	(>0)	>60	e	(60.0)	1	0.1				x
Slobeend	1%	530	(>0)	(>0)	>300	>900	a	576.7	3	1.4			x	x
Nonnetje	An.I & 1%	14	41	2	0	2	a	11.8	5	0.0	30			
Slechtvalk	Annex I	1	1	1	2	2	a	1.4	5		25			
Kemphaan (slaapplaats)	Annex I	7000	10000	(>0)	875	>3700	a	5393.8	4		2		x	x
Grutto	1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	>700	e	(700.0)	1	0.2				x

Noot: Kleine Rietgans (slaapplaats): >5700 in het seizoen 1992/93; Kolgans (slaapplaats): 3500 in het seizoen 1992/93.

Oudegaasterbrekken

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans (slaapplaats)	1%						d	13372.5	2	39.3		x	x	x
Kolgans (slaapplaats)	1%						e	(5438.5)	2	0.9				x
Brandgans	An.I & 1%	3800	(>0)	(>0)	0	0	a	1266.7	3	0.7	48			x
Brandgans (slaapplaats)	An.I & 1%						d	6895.5	2	3.8			x	x
Smient	1%	1821	5673	3	0	597	a	1618.8	5	0.1				x
Nonnetje	An.I & 1%	30	138	0	0	10	a	35.6	5	0.1	22			x
Kemphaan (slaapplaats)	Annex I		100			>2000	e	(1050.0)	2					x
Wulp (slaapplaats)	1%					>1300	e	(1300.0)	1	0.4				x

Noot: Brandgans (slaapplaats): >10000 in de periode 1980-1994, 3971 in najaar 1999; Kleine Rietgans (slaapplaats): >10000 in de periode 1980-1994, 16745 in najaar 1999; Kolgans (slaapplaats): >10000 in de periode 1980-1994, 877 in najaar 1999.

Fluessen, Vogelhoek en Morra

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	1	(?)	(?)	(?)	(?)	e	(1.0)	1					x

Fluessen, Vogelhoek en Morra

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	4000	9000	1613	4000	5950	a	4912.6	5	0.8				x
Kolgans (slaapplaats)	1%											x		
Brandgans	An.I & 1%	4500	5000	16400	300	4800	a	6200.0	5	3.4	26	x	x	x
Brandgans (slaapplaats)	An.I & 1%											x		
Smient	1%	(>383)	1532	400	(>275)	196	a	709.3	3	0.1				
Tafeleend	1%	0	426	>0	(>0)	14	a	110.0	4	0.0				
Kuifeend	1%	(>0)	(>553)	(>150)	(>17)	1477	e	(1477.0)	1	0.1				x
Nonnetje	An.I & 1%	(>0)	188	>2	(>0)	5	a	65.0	3	0.3	14			x
Kemphaan	Annex I	500	1300	(>0)	(>0)	(>0)	b	1433.3	3		7			x

Noot: Kemphaan: 2500 in het seizoen 1992/93.

Rottige Meenthe & Brandemeer
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	77	137	175	373	450	a	242.4	5	0.3				x
Roerdomp	An.I & 1%	(+)	5	5	3	1	a	3.5	4	0.2	10			x
Porseleinhoen	Annex I	>5	>3	>4	3	4	a	3.8	5		12	x		x
Zwarte Stern	Annex I	20	33	36	34	10	a	26.6	5		9			x
Snor	Begr.	>20	>20	>20	>20	>20	a	20.0	5					x
Grote Karekiet	Begr.	2	3	0	0	0	a	1.0	5					

Rottige Meenthe & Brandemeer
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%		0	0	102	0	a	25.5	4	0.2	82	x		x
Kolgans	1%		460	1000	3000	1150	a	1402.5	4	0.2				x
Grauwe Gans	1%		829	572	767	809	a	744.3	4	0.4				x
Brandgans	An.I & 1%		0	1500	10	10	a	380.0	4	0.2	52			x
Smient	1%	3012	225	50		325	a	903.0	4	0.1				
Visarend	Annex I	(>2)	(>1)	(>1)	(>1)	(>1)	e	(1.2)	5					

Weerribben
SPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	15	15	15	6	6	a	11.4	5	0.8	4	x	x	x
Purperreiger	An.I & 1%	12	15	10	4	4	a	9.0	5	0.2	9			x
Blauwe Kiekendief	Annex I	2	0	0	0	0	a	0.4	5		13			
Porseleinhoen	Annex I	19	13	>11	3	10	a	11.2	5		2	x	x	x
Zwarte Stern	Annex I	25	20	25	29	1	a	20.0	5		11			x
Velduil	Annex I	3	1	0	0	0	a	0.8	5		10			

Weerribben
SPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Krakeend	1%	(>0)	(>3)	5	(>4)	(>50)	e	(5.0)	1	0.0				
Nonnetje	An.I & 1%	(>12)	>22	(>3)	(>0)	33	b	39.0	3	0.2	20			x
Visarend	Annex I	(>0)	(>0)	2	(>0)	(>1)	e	(2.0)	1					x

Noot: Nonnetje: >62 in het seizoen 1992/93

Wieden
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Geoorde Fuut	Begr.	0	0	0	0	4	a	0.8	5					
Aalscholver	1%	1050	975	1100	1085	760	a	994.0	5	1.4		x	x	x
Roerdomp	An.I & 1%	13	14	15	11	17	a	14.0	5	0.9	2		x	x
Woudaapje	Annex I	0	0	0	1	0	a	0.2	5		8			
Purperreiger	An.I & 1%	19	23	32	27	20	a	20.2	5	0.4	7			x
Bruine Kiekendief	Annex I	14	16	(+)	19	12	a	15.3	4		12	x		x
Blauwe Kiekendief	Annex I	1	2	0	0	0	a	0.6	5		11			
Porseleinhoen	Annex I	4	5	3	4	8	a	4.8	5		7			x
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	>3	a	0.6	5		9			
Kemphaan	Annex I	0	0	4	1	4	a	1.8	5		13			
Watersnip	Begr.	(>19)	(+)	>85	>58	>67	a	70.0	3					x
Zwarte Stern	Annex I	106	156	134	125	140	a	132.2	5		2	x	x	x
Velduil	Annex I	1	1	0	0	0	a	0.4	5		13			
Paapje	Begr.	3	(+)	(+)	7	(+)	e	(5.0)	2					x
Snor	Begr.	(>27)	>70	>72	(>46)	(>48)	e	(71.0)	2					x
Rietzanger	Begr.	(>251)	(>74)	(+)	(>66)	(>133)	e	(251.0)	1					x
Grote Karekiet	Begr.	4	3	(+)	11	6	a	6.0	4					x

Wieden
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	(>195)	(>243)	(>228)	425	209	e	(317.0)	2	0.2				x
Aalscholver	1%	260	(>705)	177	200	180	a	204.3	4	0.1				x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	269	>306	>24	256	34	a	177.8	5	1.0	65		x	x
Taigarietgans	1%	(>0)	(>0)	240	(>0)	(>0)	e	(240.0)	1	0.3				x
Toendrarietgans	1%	>300	>32	19	(>0)	>62	a	103.3	4	0.0				
Kleine Rietgans	1%	(>6)	(>0)	(>7)	0	250	e	(125.0)	2	0.4				x
Kolgans	1%	>1250	6152	>15430	11400	5854	a	8017.2	5	1.3			x	x
Grauwe Gans	1%	159	>424	>706	8217	959	a	2093.0	5	1.0			x	x
Smient	1%	2550	(>1619)	(>1010)	(>20)	1240	e	(1895.0)	2	0.2				x
Krakeend	1%	(>0)	3	(>5)	0	209	a	70.7	3	0.2				x
Wintertaling	1%	80	(>541)	(>90)	20	369	a	156.3	3	0.0				
Pijlstaart	1%	(>21)	(>0)	(>0)	(>0)	62	e	(62.0)	1	0.1				x
Slobeend	1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	(>102)	e	(20.4)	5	0.1				
Tafeleend	1%	(>662)	(>608)	(>1514)	(>740)	3161	e	(3161.0)	1	0.9				x
Kuifeend	1%	(>1852)	(>1331)	(>780)	(>100)	2198	e	(2198.0)	1	0.2				x
Nonnetje	An.I & 1%	135	792	(>4)	(>60)	352	a	426.3	3	1.7	3		x	x
Grote Zaagbek	1%	84	555	(>7)	(>82)	190	a	276.3	3	0.1				x
Meerkoet	1%	364	(>546)	1377	22	2193	a	989.0	4	0.1				

Oostvaardersplassen

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	8000	4400	4950	5500	4780	a	5526.0	5	7.9		x	x	x
Roerdomp	An.I & 1%	26	32	32	5	12	a	21.4	5	1.4	1	x	x	x
Woudaapje	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		9			
Grote Zilverreiger	Annex I	1	2	5	1	1	a	2.0	5		1		x	x
Lepelaar	An.I & 1%	205	245	330	0	112	a	178.4	5	17.8	1	x	x	x
Bruine Kiekendief	Annex I	37	47	45	37	50	a	43.2	5		2	x	x	x
Blauwe Kiekendief	Annex I	9	10	7	5	6	a	7.4	5		5		x	x
Porseleinhoen	Annex I	58	15	16	>2	2	a	22.8	4		1		x	x
Velduil	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		22			
IJsvogel	Annex I	3	5	0	0	0	a	1.6	5		10			
Blauwborst	Annex I	>281	>261	>238	>283	(+)	a	265.8	4		2	x	x	x
Grauwe Klauwier	Annex I	1	1	0	0	3	a	1.0	5		8			

Noot: De aantallen van Snor, Rietzanger en Blauwborst zijn gebaseerd op extrapolaties van resultaten steekproefgebieden.

Oostvaardersplassen

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	2104	1811	7713	3690	2607	a	3585.0	5	1.8		x	x	x
Kleine Zilverreiger	Annex I	1	>6	2	(>0)	4	a	3.3	4		8			x
Grote Zilverreiger	Annex I	4	10	10	(>1)	4	a	7.0	4		1		x	x
Lepelaar	An.I & 1%	413	443	448	209	>589	a	420.4	5	14.0	1	x	x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	22	0	9	0	0	a	6.2	5	0.0	91			
Wilde Zwaan	An.I & 1%	266	101	158	89	210	a	164.8	5	0.4	4	x	x	x
Kolgans	1%	5100	3072	2755	10255	5325	a	5301.4	5	0.9		x		x
Grauwe Gans	1%	7800	14712	13056	19218	25676	a	16092.4	5	8.0		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	5400	4671	2300	3390	5000	a	4152.2	5	2.3	32	x	x	x
Bergeend	1%	(>408)	(>264)	544	327	811	a	560.7	3	0.2				x
Smient	1%	4880	7050	3930	900	(>8560)	a	4190.0	4	0.3		x		x
Krakeend	1%	322	895	1495	1325	>3720	a	1551.4	5	5.2		x	x	x
Wintertaling	1%	3110	5560	9335	8400	4545	a	6190.0	5	1.5		x	x	x
Pijlstaart	1%	300	362	600	590	1342	a	638.8	5	1.1		x	x	x
Slobeend	1%	1665	3582	6555	4000	>4190	a	3998.4	5	10.0		x	x	x
Tafeleend	1%	820	2030	285	120	29400	a	6531.0	5	1.9			x	x
Kuifeend	1%	(>10125)	23230	700	1090	45014	a	17508.5	4	1.8		x	x	x
Nonnetje	An.I & 1%	220	(>75)	232	72	101	a	156.3	4	0.6	6		(x)	x
Zeearend	Annex I	(>1)	(>1)	(>4)	(>2)	>4	c	(2.4)	5		1	x		x
Visarend	Annex I	(>1)	(>1)	2	>1	(>1)	b	1.3	3		10			
Meerkoet	1%	799	1458	382	600	1824	a	1012.6	5	0.1				
Kluut	An.I & 1%	1512	75	4340	4350	380	a	2131.4	5	3.0	4	x	x	x
Kemphaan	Annex I	200	(>180)	940	855	2100	a	1023.8	4		8	x		x
Grutto	1%	5295	1250	3910	4458	395	a	3061.6	5	0.9		x		x
Dwergmeeuw	1%	120	15	45	(>0)	10	a	47.5	4	0.1				
Reuzenster	An.I & 1%	(>0)	(>0)	>3	3	(>1)	b	4.3	3	0.1	6	x		
Zwarte Stern	An.I & 1%	150	(>0)	100	401	5	a	164.0	4	0.1	9	x		

Noot: Reuzenster: 7 in het seizoen 1992/93; Visarend: 1 in het seizoen 1992/93.

Lepelaarplassen

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	5500	3000	3150	3800	3415	a	3773.0	5	5.4		x	x	x
Lepelaar	An.I & 1%	17	0	0	62	75	a	30.8	5	3.1	9	x	x	x
Blauwe Kiekendief	Annex I	1	0	0	0	1	a	0.4	5		14			
IJsvogel	Annex I	1	2	1	0	0	a	0.8	5		13			
Blauwborst	Annex I	(>10)	(>13)	(>10)	(>13)	(>10)	c	(11.2)	5			x		

Lepelaarplassen

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	(>5)	(>0)	1000	4850	5500	a	3783.3	3	1.9		x	x	x
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	0	4	1	2	a	1.4	5		14			
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	(>0)	137	160	162	a	153.0	3	5.1	9		x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	0	0	0	49	a	9.8	5	0.1	86			
Kolgans	1%	0	0	0	0	1592	a	318.4	5	0.1				
Grauwe Gans	1%	345	390	280	1970	816	a	760.2	5	0.4				x
Krakeend	1%	(>0)	>250	170	579	1755	a	688.5	4	2.3			x	x
Wintertaling	1%	(>0)	(>0)	30	95	2880	a	1001.7	3	0.3				x
Pijlstaart	1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>200)	130	e	(130.0)	1	0.2				x
Slobeend	1%	(>0)	(>0)	275	500	1100	a	625.0	3	1.6			x	x
Kuifeend	1%	(>0)	(>250)	0	1000	7033	a	2677.7	3	0.3		x		x
Nonnetje	An.I & 1%	(>126)	(>0)	3	(>18)	8	e	(5.5)	2	0.0		x		
Zeearend	Annex I	(>0)	0	0	1	2	a	0.8	4		7			
Meerkoet	1%	4	0	3003	144	325	a	695.2	5	0.0				
Kluut	An.I & 1%	>200	>251	15	122	60	a	129.6	5	0.2	26			x
Grutto	1%	>200	(>400)	0	615	820	a	408.8	4	0.1				x
Reuzenster	An.I & 1%	0	4	2	2	0	a	1.6	5	0.0	10	x		
Zwarte Stern	An.I & 1%	(>0)	>200	(>0)	(>0)	(>0)	e	(200.0)	1	0.1				x

Eilandspolder

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	0	0	0	1	0	a	0.2	5		34			
Rietzanger	Begr.	(>58)	117	(>7)	>125	160	a	138.0	3					x

Noot: Van Rietzanger is van 1999 een volledige opgave beschikbaar van 228 paren.

Eilandspolder

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	28	33	48	27	(>0)	a	34.0	4	1.1	22	x	x	x
Smient	1%	10060	17320	18310	11990	10970	a	13730.0	5	1.1		x	x	x
Wintertaling	1%	520	780	580	350	115	a	469.0	5	0.1				x

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Meerkoet	1%	(>792)	2100	(>742)	(>0)	1080	b	1663.3	3	0.1				x
Goudplevier	An.I & 1%	(>0)	(>0)	(>0)	4800	(>20)	e	(4800.0)	1	0.3				x
Kievit	Begr.	(>58)	(>0)	9500	9200	(>0)	e	(9350.0)	2					x
Grutto (slaapplaats)	1%	1000	1000	1200	900	1000	a	1020.0	5	0.3				x
Wulp	1%	(>434)	83	(>3)	110	313	a	168.7	3	0.0				

Noot: Meerkoet: >1810 in het seizoen 1992/93.

Zeevang

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	155	200	136	153	166	a	162.0	5	0.9	66			x
Kleine Rietgans	1%		0	9	36	0	a	11.3	4	0.0				
Kolgans	1%	6500	2200	715	6073	1756	a	3448.8	5	0.6				x
Smient	1%	>8161	17833	11750	>13165	11050	a	12391.8	5	0.9		x		x
Slechtvalk	Annex I	(>1)	2	(>1)	(>1)	(>1)	e	(2.0)	1					x
Goudplevier	An.I & 1%	2343	475	943	9271	(>0)	a	3258.0	4	0.2	12			x
Kievit	Begr.	(>0)	(>42)	(>1)	10210	(>0)	e	(10210.0)	1					x
Grutto (slaapplaats)	1%	1200	1200	1200	1500	940	a	1208.0	5	0.3				x
Wulp	1%	466	650	452	683	2	a	450.6	5	0.1				x

Noot: De Smient kwalificeert niet in Polder Zeevang omdat in de periode 1993-1997 onvoldoende tellingen beschikbaar zijn uit het najaar, wanneer het seizoensmaximum bereikt wordt. Op 20 November 1999 werden hier evenwel 21490 smienten geteld.

Wormer- en Jisperveld

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	(+)	>2	3	4	3	a	3.0	4	0.2	12			x
Bruine Kiekendief	Annex I	>4	8	11	9	12	a	10.0	4		22			
Porseleinhoen	Annex I	(?)	(?)	1	(?)	0	e	(0.5)	2					
Kemphaan	Annex I	25	31	31	20	20	a	25.4	5		1		x	x
Zwarte Stern	Annex I	13	4	0	13	(?)	a	7.5	4		17			
Rietzanger	Begr.	(>150)	>160	>260	(>150)	(>150)	a	174.0	5					x

Noot: De schatting van het aantal broedpaar van Rietzanger is 150-400 paren.

Wormer- en Jisperveld

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	70	>35	26	>33	>41	a	41.0	5	1.4	20	x	x	x
Smient	1%	9200	16790	(>12400)	>13100	18015	a	14276.3	4	1.1		x	x	x
Wintertaling	1%	(>522)	(>6)	>112	147	200	a	153.0	3	0.0				
Slobeend	1%	(>263)	(>8)	375	176	122	a	224.3	3	0.6				x
Slechtvalk	Annex I	(>2)	(>2)	2	1	1	a	1.3	3		26			
Meerkoet	1%	(>2185)	(>1041)	(>1450)	1209	1215	e	(1212.0)	2	0.1				
Grutto	1%	(>490)	(>0)	(>240)	544	832	e	(688.0)	2	0.2				x
Grutto (slaapplaats)	1%	6000	6000	6000	6000		a	6000.0	4	1.7		x	x	x
Wulp	1%	1150	>5000	(>650)	1175	1780	a	2276.3	4	0.7				x

**Ilperveld, Varkensland & Twiske
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	12	6	6	9	10	a	8.6	5	0.6	5	x	x	x
Bruine Kiekendief	Annex I	10	12	14	12	12	a	12.0	5		19			x
Porseleinhoen	Annex I	0	0	0	0	3	a	0.6	5		26			
Kemphaan	Annex I	(+)	(>2)	>4	(+)	>5	c	(3.7)	3			x		x
Watersnip	Begr.	>37	>37	>36	(>2)	(>4)	a	36.7	3					x
Visdief	An.I & 1%	291	50	100	201	249	a	178.2	5	0.3	19			x
Snor	Begr.	28	39	30	(>18)	(>15)	a	32.3	3					x
Rietzanger	Begr.	339	383	365	(>151)	(>164)	a	362.3	3					x

Noot: De schatting van het aantal broedparen van Watersnip is minimaal 50 paren.

**Ilperveld, Varkensland & Twiske
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	96	80	18	0	34	a	45.6	5	0.3	74			x
Grauwe Gans	1%	(>0)	(>104)	(>40)	(>110)	207	e	(207.0)	1	0.1				x
Smient	1%	>15859	25397	>20300	>13695	>12422	a	17534.6	5	1.4		x	x	x
Krakeend	1%	(>163)	>342	>219	>585	>519	a	416.3	4	1.4			x	x
Wintertaling	1%	(>177)	(>535)	(>86)	(>538)	(>305)	e	(328.2)	5	0.1				
Slobeend	1%	(>196)	(>236)	(>264)	(>259)	(>357)	e	(262.4)	5	0.7				x
Kuifeend	1%	(>776)	(>1931)	(>1111)	(>1057)	806	e	(806.0)	1	0.1				
Meerkoet	1%	>1576	2081	>1626	>1458	1479	a	1644.0	5	0.1				x
Grutto (slaapplaats)	1%	5000	4000	3500	2500	6000	a	4200.0	5	1.2		x	x	x
Wulp	1%	(>77)	670	(>3)	(>2)	771	b	555.0	3	0.2				x

Noot: Wulp: 224 in het seizoen 1992/93.

**Oostzanerveld
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Bruine Kiekendief	Annex I	7	6	13	5	2	a	6.6	5		24			
Kemphaan	Annex I	(+)	9	7	0?	0	a	4.0	4		8	x		x

**Oostzanerveld
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)	2	0	7	0	a	2.3	4	0.1	39			
Smient	1%	>3204	>1920	1780	3163	>2203	a	2454.0	5	0.2				x
Krakeend	1%	21	86	53	200	105	a	93.0	5	0.3				x
Slobeend	1%	23	67	83	52	49	a	54.8	5	0.1				x
Meerkoet	1%	2179	1711	1721	1246	834	a	1538.2	5	0.1				x
Grutto	1%	200	383	345	279	298	a	301.0	5	0.1				
Grutto (slaapplaats)	1%	4000	1500	800	600	6500	a	2680.0	5	0.8		x		x

Oostelijke Vechtplassen

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	>2	(+)	>2	>2	>2	a	2.0	4	0.2	19			x
Woudaapje	Annex I	(>1)	(>2)	(>2)	(>1)	(>3)	d	5.0	5		1	x	x	x
Purperreiger	An.I & 1%	26	30	34	30	18	a	27.6	5	0.6	4		x	x
Porseleinhoen	Annex I	(+)	(+)	(>4)	(+)	(>3)	e	(3.5)	2					x
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		20			
Zwarte Stern	Annex I	111	84	84	64	68	a	82.2	5		3	x	x	x
IJsvogel	Annex I	>2	>3	>7	>1	0	a	2.6	5		4		x	x
Snor	Begr.	>50	(>3)	(>16)	(+)	(>3)	e	(50.0)	1					x
Rietzanger	Begr.	>500	(>91)	(>107)	(>23)	(>33)	e	(500.0)	1					x
Grote Karekiet	Begr.	61	43	33	49	47	a	46.6	5					x

Noot: De schattingen voor het werkelijke aantal broedparen van Roerdomp, Woudaapje en IJsvogel zijn respectievelijk 0-5, 5-15 en 0-10. Het gemiddelde van het Woudaapje is op vijf gehouden. Redenen hiervoor zijn het feit dat het broedgebied niet jaarlijks integraal wordt onderzocht. Tevens is de soort lastig vast te stellen doordat het alleen in de nacht actief is en heimelijk gedrag vertoont. De trefkans voor het vaststellen van een broedgeval/territorium is daarmee laag. Jaarlijks worden in het gebied enkele territoria vastgesteld. Gecombineerd met de onderzoeksintensiteit en de trefkans is het gemiddeld aantal broedparen op vijf gehouden (pers. med. J. van der Winden).

Oostelijke Vechtplassen

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Fuut	1%	(>286)	(>195)	(>44)	(>8)	(>130)	e	(132.6)	5	0.1				
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	58	0	18	0	a	15.2	5	0.1	83			
Kolgans	1%	>375	2110	1979	4339	3006	a	2361.8	5	0.4				x
Grauwe Gans	1%	(>617)	>786	1595	>1771	>1134	a	1321.5	4	0.7				x
Smient	1%	(>4350)	7502	1531	(>245)	4427	a	4486.7	3	0.4				x
Krakeend	1%	>49	(>13)	40	(>3)	39	a	42.7	3	0.1				x
Slobeend	1%	(>9)	49	(>7)	(>25)	(>50)	e	(49.0)	1	0.1				x
Tafeleend	1%	>417	1082	345	(>10)	195	a	509.8	4	0.1				x
Kuifeend	1%	>573	1000	183	(>38)	622	a	594.5	4	0.1				
Nonnetje	An.I & 1%	>20	59	9	(>15)	62	a	37.5	4	0.2	21			x
Visarend	Annex I	(>2)	(>1)	(>1)	(>1)	(>1)	e	(1.2)	5					
Meerkoet	1%	>1465	1293	1324	911	1644	a	1327.4	5	0.1				
Wulp	1%	(>0)	(>0)	(>2)	>648	(>1)	e	(648.0)	1	0.2				x

Naardermeer

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	1875	1850	1900	2200	2200	a	2005.0	5	2.9		x	x	x
Grote Zilverreiger	Annex I	2	0	0	0	0	a	0.4	5		3			
Purperreiger	An.I & 1%	26	35	21	21	32	a	27.0	5	0.5	5	x	x	x
Lepelaar	An.I & 1%	0	0	0	0	0	a	0.0	5			x		
Zwarte Stern	Annex I	0	12	15	24	19	a	14.0	5		12			x
IJsvogel	Annex I	(?)	(?)	2	(?)	0	e	(1.0)	2					

Naardermeer

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	290	6000	9032	3100	4284	a	4541.2	5	0.8				x
Grauwe Gans	1%	572	(>637)	856	4250	1551	a	1807.3	4	0.9				x
Krakeend	1%	(>16)	(>90)	(>0)	(>0)	(>58)	e	(32.8)	5	0.1				x
Nonnetje	An.I & 1%	6	32	0	0	6	a	8.8	5	0.0	31			
Visarend	Annex I	1	0	2	(>1)	1	a	1.0	4		14			

Arkemheen

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kwartelkoning	Annex I	0	1	0	0	1	a	0.4	5		12			

Arkemheen

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	1455	1843	1039	1038	981	a	1271.2	5	7.5	6	x	x	x
Grauwe Gans	1%	200	8	71	68	6	a	70.6	5	0.0				
Wulp	1%	400	0			>400	a	266.7	3	0.1				

Nieuwkoopse plassen

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	50	30	37	70	135	a	64.4	5	0.1				
Roerdomp	An.I & 1%	6	7	6	4	4	a	5.4	5	0.4	6			x
Woudaapje	Annex I	0	1	0	0	0	a	0.2	5		10			
Grote Zilverreiger	Annex I	1	1	1	1	0	a	0.8	5		2			
Purperreiger	An.I & 1%	113	94	122	130	128	a	117.4	5	2.3	1	x	x	x
Zwartkopmeeuw	Annex I	(?)	10	10	10	5	a	8.8	4		3		x	x
Zwarte Stern	Annex I	62	58	73	83	88	a	72.8	5		4	x	x	x

Noot: Het jaarlijkse broedgeval van de Grote Zilverreiger betreft een mengpaar met Blauwe Reiger.

Nieuwkoopse plassen

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grote Zilverreiger	Annex I	2	1	(>0)	(>2)	4	a	2.3	3		3			x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	0		110		a	36.7	3	0.2	78			x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	0	0		50		a	16.7	3	0.0	14			
Smient	1%	9641	(>0)		270		e	(4955.5)	2	0.4				x
Krakeend	1%	(>417)	(>4)		(>0)		e	(140.3)	3	0.5				x
Meerkoet	1%	1854	(>261)		>0		e	(927.0)	2	0.1				

Reeuwijkse plassen: Broekvelden / Vettenbroek

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	241	>489	(>101)	156	>417	a	325.8	4	1.9	37	x	x	x
Grauwe Gans	1%	10	>24	54	177	252	a	103.4	5	0.1				
Smient	1%	21081	28515	39245	19797	10798	a	23887.2	5	1.9		x	x	x
Krakeend	1%	(>6)	31	218	334	55	a	159.5	4	0.5		x		x
Slobeend	1%	(>2)	136	160	53	140	a	122.3	4	0.3				x
Meerkoet	1%	891	>2084	>1293	2365	>665	a	1459.6	5	0.1				

Reeuwijkse plassen: overige plassen

pSPA begrenzingsalternatief

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	>1	28	294	(>0)		a	107.7	3	0.1				
Grote Zilverreiger	Annex I	0	0	1	0	0	a	0.2	5					
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>0)	311	(>0)	(>0)		e	(311.0)	1	1.8				x
Smient	1%	0	28596	3200	(>1800)		a	10598.7	3	0.8				x
Krakeend	1%	125	(>2)	222	(>0)		b	191.3	3	0.6				x
Slobeend	1%	88	(>0)	(>0)	(>0)		e	(88.0)	1	0.2				x
Nonnetje	An.I & 1%	(>0)	7	26	(>0)		b	11.0	3	0.0				
Meerkoet	1%	1640	290	1424	(>0)		a	1118.0	3	0.1				
Grote Karekiet	Begr.	45	33	>9	30	20	a	32.0	4					x

Noot: Krakeend: 227 in het seizoen 1992/93; Nonnetje: 0 in het seizoen 1992/93.

Reeuwijkse Plassen: totaal

pSPA begrenzingsalternatief

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Aalscholver	1%	>66	(>58)	368	35	(>50)	a	156.3	3	0.1				
Grote Zilverreiger	Annex I	0	0	1	0	0	a	0.2	5					
Kleine Zwaan	An.I & 1%	241	489	(>101)	156	>417	a	325.8	4	1.9				x
Grauwe Gans	1%	10	>24	58	177	252	a	104.2	5	0.1				
Smient	1%	21081	28596	39245	>19797	>10798	a	23903.4	5	1.9				x
Krakeend	1%	125	31	222	334	55	a	153.4	5	0.5				x
Slobeend	1%	88	136	160	53	140	a	115.4	5	0.3				x
Tafeleend	1%	>3	302	546	(>90)	(>140)	a	283.7	3	0.1				
Nonnetje	An.I & 1%	>1	7	26	(>0)	(>0)	a	11.3	3	0.0				
Meerkoet	1%	1640	>2084	1424	>2365	>665	a	1635.6	5	0.1				x
Grote Karekiet	Begr.	45	33	>9	30	20	a	32.0	4					x

Zouweboezem**SPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	1	2	1	(?)	2	a	1.5	4	0.1	22			
Purperreiger	An.I & 1%	19	34	32	49	43	a	35.4	5	0.7	2	x	x	x
Porseleinhoen	Annex I	0	2	8	4	7	a	4.2	5		9			x
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		21			
Zwarte Stern	Annex I	13	27	41	38	28	a	29.4	5		8			x

Zouweboezem**SPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%		0	(>5)	(>0)		e	(0.0)	1	0.0				
Krakeend	1%		(>35)	(>40)	42		e	(42.0)	1	0.1				x

Donkse Laagten**pSPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	42	0	0	1	a	8.6	5	0.1	87			
Kolgans	1%	8000	3000	3398	5943	12850	a	6638.2	5	1.1		x	x	x

Linge Oevers**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Purperreiger	An.I & 1%	11	8	9	17	9	a	10.8	5	0.2	8	x		x

Yersekse en Kapelse Moer**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Velduil	Annex I	0	0	1	0	0	a	0.2	5		23			

Yersekse en Kapelse Moer**pSPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%											x		
Kolgans (slaapplaats)	1%						e	(1500.0)	1	0.3				x

Noot: Kolgans (slaapplaats): 1500 in het seizoen 1998/99 (Strucker *et al.* 1999).

[Noot: Het Ministerie van LNV heeft in een laat stadium kwalificerende aantallen kolgansen aan het jaarverslag 1998 van het Zeeuws Landschap (1999) ontleend. Het gaat hierbij om respectievelijk 7700, 7000, 6400, 6985 en 7890 in de seizoenen 1993/94-1997/98. Het gemiddelde van 7195 individuen is 1.2% van de internationale populatie en kwalificeerd daarmee.]

Fochteloërveen

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Blauwe Kiekendief	Annex I	0	1	0	0	1	a	0.4	5		15			
Porseleinhoen	Annex I	5	1	0	0	7	a	2.6	5		18			x
Velduil	Annex I	0	0	0	0	1	a	0.2	5		24			

Fochteloërveen

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	14	20	389	11	42	a	95.2	5	0.6	69			x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	27	29	124	69	106	a	71.0	5	0.2	6		(x)	x
Taigarietgans	1%	10	6	30	37	104	a	37.4	5	0.0				
Toendrarietgans	1%	8350	6500	3800	3800	10600	a	6610.0	5	2.2		x	x	x
Toendrarietgans (slaapplaats)	1%	8300	6500				e	(7400.0)	2	2.5		x		x
Kolgans	1%	650	100	2650	4400	3475	a	2255.0	5	0.4				x
Kolgans (slaapplaats)	1%	2500	100				e	(1300.0)	2	0.2				x
Brandgans	An.I & 1%	180	1	18	18	2	a	43.8	5	0.0	64			
Wintertaling	1%	500	800	300	150	700	a	490.0	5	0.1				x
Pijlstaart	1%	12	16	5	(>0)	200	a	58.3	4	0.1				
Slobeend	1%	128	150	27	48	52	a	81.0	5	0.2				x

Dwingelderveld

SPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	0	0	0	1	2	a	0.6	5		27			
Kwartelkoning	Annex I	0	0	0	0	2	a	0.4	5		13			
Zwarte Stern	Annex I	12	11	7	4	5	a	7.8	5		16			
Zwarte Specht	Annex I	26	28	26	23	27	a	26.0	5		6		(x)	x
Boomleeuwerik	Annex I	35	26	23	35	39	a	31.6	5		8			x

Dwingelderveld

SPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	100	61	14	64	13	a	50.4	5	0.3	73			x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	2	5	42	0	32	a	16.2	5	0.0	15			
Taigarietgans	1%	0	0	248	(>0)	(>0)	a	82.7	3	0.1		x		x
Toendrarietgans	1%	1500	800	400	980	4800	a	1696.0	5	0.6				x
Kolgans	1%	150	110	120	30	914	a	264.8	5	0.0				
Wintertaling	1%	540	900	370	140	180	a	426.0	5	0.1				x
Pijlstaart	1%	46	54	22	28	96	a	49.2	5	0.1				
Slobeend	1%	105	170	20	14	46	a	71.0	5	0.2				x
Slechtvalk	Annex I	0	1	2	(>1)	(>1)	a	1.0	3		34			
Grutto	1%	350	260	134	60	18	a	164.4	5	0.0				
Wulp	1%	80	350	480	46	110	a	213.2	5	0.1				

Bargerveen**SPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Blauwe Kiekendief	Annex I	1	1	1	0	2	a	1.0	5		9			x
Porseleinhoen	Annex I	13	5	3	1	11	a	6.6	5		6	x	(x)	x
Zwarte Stern	Annex I	5	14	11	8	8	a	9.2	5		15			
Velduil	Annex I	1	1	1	1	1	a	1.0	5		7			x
Nachtzwaluw	Annex I	11	11	11	13	14	a	12.0	5		7			x
Blauwborst	Annex I	137	152	145	134	124	a	138.4	5		7			x
Grauwe Klauwier	Annex I	95	125	115	145	146	a	125.2	5		1	x	x	x

Bargerveen**SPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	(>34)	e	(6.8)	5	0.0				
Taigarietgans	1%	(>0)	(>0)	415	(>0)	(>0)	e	(415.0)	1	0.5				x
Toendrarietgans	1%	0	0	346	0	0	a	69.2	5	0.0				
Visarend	Annex I	(>0)	0	2	(>0)	(>0)	e	(1.0)	2					

Engbertsdijkvenen**SPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	0	2	1	0	0	a	0.6	5		28			

Engbertsdijkvenen**SPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%		0	121	36	13	a	42.5	4	0.3	76			x
Taigarietgans	1%		25	43	225	103	a	99.0	4	0.1				x
Toendrarietgans	1%	550	600	750	545	1683	a	825.6	5	0.3				x
Wintertaling	1%	458	350	2	127	70	a	201.4	5	0.1				
Kraanvogel	An.I & 1%	0	210	100	(>1)	(>1)	a	103.3	3	0.2	2	x	x	x

Mariapeel & Deurnse Peel**SPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Blauwe Kiekendief	Annex I	0	0	0	1	0	a	0.2	5		18			
Nachtzwaluw	Annex I	(?)	(?)	(?)	7	4	a	5.5	2		10			x
Blauwborst	Annex I	140	(+)	(>31)	(>39)	(>41)	b	223.3	3		4	x	x	x

Noot: Van Blauwborst is van 1998 een volledige opgave beschikbaar van 354 paren.

Mariapeel & Deurnse Peel**SPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Toendrarietgans	1%	(>0)	(>0)	(>0)	(>0)	1466	e	(1466.0)	1	0.5				x
Kraanvogel	An.I & 1%	>0	(>161)	>60	(>17)	8	a	22.7	3	0.0	4	x		

Groote Peel**SPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	0	2	1	0	0	a	0.6	5	0.0	29			
Porseleinhoen	Annex I	>4	(+)	(?)	0	4	a	2.7	3		17	x		x
Nachtzwaluw	Annex I	1	1	4	2	3	a	2.2	5		11			
Blauwborst	Annex I	316	(>74)	(>105)	(>96)	(>22)	c	(172.3)	3		5	x	x	x

Groote Peel**SPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grote Zilverreiger	Annex I	0	0	1	2	(>0)	a	0.8	4		12			
Taigarietgans	1%	24	0	585	(>0)	60	a	167.3	4	0.2				x
Toendrarietgans	1%	1750	0	6535	(>0)	3049	a	2833.5	4	0.9		x		x
Kolgans	1%	1550	574	1325	200	2587	a	1247.2	5	0.2				x
Zeearend	Annex I	0	2	0	0	0	a	0.4	5		9			
Slechtvalk	Annex I	1	(>2)	0	1	0	a	0.5	4		36			
Kraanvogel	An.I & 1%	6	>662	>44	(>5)	11	a	180.8	4	0.3	1		x	x

Strabrechtsche Heide & Beuven**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Geoorde Fuut	Begr.	6	5	12	0	0	a	46	5					
Porseleinhoen	Annex I	2	1	0	0	1	a	8	5		35			

Strabrechtsche Heide & Beuven**pSPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zilverreiger	Annex I	0	0	0	0	2	a	0.4	5		18			
Grote Zilverreiger	Annex I	0	1	2	(>1)	(>1)	a	1.0	3		9			
Visarend	Annex I	3	1	2	1	3	a	2.0	5		7			x
Kraanvogel	An.I & 1%	1	26	26	1	0	a	10.8	5	0.0	6	x		

Noot: In de periode 1993-97 zijn er van de Strabrechtsche Heide geen waarnemingen bekend van de Kraanvogel die de drempel van 65 individuen overschrijden (door droogte was het gebied in deze periode minder geschikt voor Kraanvogels, pers.med J. Smits SBB). In oktober 1999 werd evenwel een groep van 200 individuen ter plaatse gezien.

De Wilck reservaat

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	398	360	173	262	29	a	244.4	5	1.4	51	x	x	x
Smient	1%	1400		4852	8120	9270	a	5910.5	4	0.5				x
Slechtvalk	Annex I	(>0)		1	2	1	a	1.3	3		27			
Goudplevier	An.I & 1%	(>0)		0	3950	620	a	1523.3	3	0.1	19			
Kievit	Begr.	(>40)		770	7400	8100	a	5423.3	3					

De Wilck geheel

pSPA begrenzingsalternatief

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	(>0)		0	3	4	a	2.3	3	0.1				
Kleine Zwaan	An.I & 1%	398	360	173	332	237	a	300.0	5	1.8				x
Smient	1%	1750		5811	8470	9978	a	6502.3	4	0.5				x
Slechtvalk	Annex I	1	(>0)	1	2	1	a	1.3	4					
Goudplevier	An.I & 1%	(>0)		4850	3950	620	a	3140.0	3	0.2				x
Kievit	Begr.	(>40)		6049	10342	8160	a	8183.7	3					x

Zwarte Water

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	3	3	3	(?)	1	a	2.5	4	0.2	13			x
Porseleinhoen	Annex I	(?)	(?)	1	(?)	(?)	e	(1.0)	1					x
Kwartelkoning	Annex I	1	(?)	(?)	(?)	4	e	(2.5)	2					x
Zwarte Stern	Annex I	53	43	40	41	54	a	46.2	5		7			x
Oeverzwaluw	Begr.	251	14	20	4	0	a	57.8	5					
Grote Karekiet	Begr.	3	1	0	5	1	a	2.0	5					x

Zwarte Water

pSPA

Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	990	503	150	128	426	a	439.4	5	2.6	28	x	x	x
Kolgans	1%	502	8600	6489	>17000	>2300	a	6978.2	5	1.2		x	x	x
Grauwe Gans	1%	(>0)	(>4)	56	202	(>0)	e	(129.0)	2	0.1				
Brandgans	An.I & 1%	0	3	99	218	(>3)	a	80.0	4	0.0	63			
Smient	1%	1690	2500	4790	2383	2750	a	2822.6	5	0.2				x
Krakeend	1%	(>3)	>49	6	4	(>20)	a	19.7	3	0.1				
Wintertaling	1%	98	568	15	47	(>41)	a	182.0	4	0.0				
Pijlstaart	1%	580	410	9	6	172	a	235.4	5	0.4				x
Slobeend	1%	220	461	(>2)	(>23)	(>30)	e	(340.5)	2	0.9				x
Tafeleend	1%	(>175)	(>376)	72	>49	(>0)	e	(60.5)	2	0.0				
Nonnetje	An.I & 1%	11	19	33	11	(>12)	a	18.5	4	0.1	27			
Visarend	Annex I	1	(>2)	(>1)	(>1)	(>1)	e	(1.0)	1					
Meerkoet	1%	1774	2383	2340	1100	(>477)	a	1899.3	4	0.1				x
Grutto	1%	1312	1954	3	2340	1900	a	1501.8	5	0.4				x

Oude Land van Strijen
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grote Zilverreiger	Annex I	0	0	1	0	2	a	0.6	5		14			
Kleine Zwaan	An.I & 1%	24	0	0	0	4	a	5.6	5	0.0	92			
Kolgans	1%	13005	8940	5943	8526	8811	a	9045.0	5	1.5		x	x	x
Brandgans	An.I & 1%	4774	2703	3984	1927	5918	a	3861.2	5	2.1	35	x	x	x
Smient	1%	1691	1243	1447	1419	1822	a	1524.4	5	0.1				x
Slobeend	1%	(>0)	4	4	12	46	a	16.5	4	0.0				
Slechtvalk	Annex I	>3	2	2	(>1)	>2	a	2.3	4		13			x
Goudplevier	An.I & 1%	(>0)	1072	1553	2182	1535	a	1585.5	4	0.1	18			

Boezems van Kinderdijk
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roerdomp	An.I & 1%	0	1	2	2	2	a	1.4	5	0.1	23			
Purperreiger	An.I & 1%	(6)	(5)	(8)	(8)	(>12)	d	306	3	6	3		x	x
Porseleinhoen	Annex I	1	(?)	1	(?)	(?)	b	1.0	3		23			x
Zwarte Stern	Annex I	0	(?)	15	10	15	a	10.0	4		14			
Snor	Begr.	(>3)	(>6)	(>9)	13	(>7)	e	(13.0)	1					x

Noot: Van Purperreiger zijn van 1998 en 1999 volledige tellingen beschikbaar van respectievelijk 35 en 44 broedparen. Van Porseleinhoen is van 1992 een volledige opgave beschikbaar van 1 paar.

Boezems van Kinderdijk
pSPA
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Smient	1%	388	197	0	3978	3518	a	1616.2	5	0.1				x
Krakeend	1%	(>0)	135	(>0)	122	91	a	116.0	3	0.4				x
Slobeend	1%	(>0)	296	6	169	71	a	135.5	4	0.3				x

Drents-Friese Wold
pSPA
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dodaars	Begr.	16	>16	>25	>9	>2	a	13.6	5					x
Geoorde Fuut	Begr.	1	2	1	2	0	a	1.2	5					
Wespendief	Annex I	>7	(>3)	(>3)	>7	(>5)	a	7.0	2		4	x	x	x
Porseleinhoen	Annex I	0	1	0	0	0	a	0.2	5		36			
Draaihals	Begr.	3	1	0	5	7	a	3.2	5					x
Zwarte Specht	Annex I	>20	>30	>28	>26	>26	a	26.2	5		5	x	x	x
Boomleeuwerik	Annex I	>84	>90	>64	>86	>105	a	85.8	5		5		x	x
Duinpieper	Annex I	0	0	0	1	1	a	0.4	5		2			
Paapje	Begr.	15	14	10	28	15	a	16.4	5					x
Roodborsttapuit	Begr.	>42	>41	>38	>41	>55	a	43.4	5					x
Tapuit	Begr.	70	86	51	51	48	a	61.2	5					x
Grauwe Klauwier	Annex I	4	4	4	5	7	a	4.8	5		5		x	x

Veluwe incl. mil.oefen.

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Wespendief	Annex I	(>21)	(>21)	(>35)	(>11)	(>12)	c	(20.0)	5		1	x	x	x
Kwartelkoning	Annex I	5	0	0	0	0	a	1.0	5		7			x
Velduil	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		25			
Nachtzwaluw	Annex I	>196	>228	>190	>119	>135	a	173.6	5		1	x	x	x
Ijsvogel	Annex I	>13	>15	>18	>4	0	a	10.0	5		1	x	x	x
Draaihals	Begr.	>24	>28	>32	>28	>34	a	29.2	5					x
Zwarte Specht	Annex I	(>121)	(>95)	(>119)	(>72)	(>89)	c	(99.2)	5		1	x	x	x
Boomleeuwerik	Annex I	(>320)	(>332)	(>288)	(>283)	(>495)	c	(343.6)	5		1	x	x	x
Duinpieper	Annex I	>38	>34	>35	>29	>28	a	32.8	5		1	x	x	x
Roodborsttapuit	Begr.	(>187)	(>156)	(>202)	(>94)	(>308)	e	(128.6)	5					x
Tapuit	Begr.	(>17)	(>13)	(>58)	(>22)	(>37)	e	(29.4)	5					x
Grauwe Klauwier	Annex I	>14	>14	>12	>12	>14	a	13.2	5		2	x	x	x

Noot: Van Wespendief, Nachtzwaluw, Zwarte Specht en Duinpieper zijn respectievelijk de volgende schattingen gemaakt: 200, 250, 700 en 55-60 broedparen.

Veluwe excl. mil. oefen.

pSPA begrenzingsalternatief

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Wespendief	Annex I	(>21)	(>21)	(>35)	(>11)	(>10)	c	(19.6)	5					x
Kwartelkoning	Annex I	5	0	0	0	0	a	1.0	5					x
Velduil	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5					
Nachtzwaluw	Annex I	>110	>102	>86	>30	>66	a	78.8	5					x
Ijsvogel	Annex I	>13	>15	>18	>4	0	a	10.0	5					x
Draaihals	Begr.	>24	>28	>32	>28	>32	a	28.8	5					x
Zwarte Specht	Annex I	(>121)	(>95)	(>119)	(>72)	(>82)	c	(97.8)	5					x
Boomleeuwerik	Annex I	(>320)	(>332)	(>288)	(>283)	(>335)	c	(311.6)	5					x
Duinpieper	Annex I	>26	>26	>27	>22	>23	a	24.8	5					x
Grauwe Klauwier	Annex I	>9	>10	>7	>7	>7	a	8.0	5					x

Sallandse Heuvelrug

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Korhoen	Annex I	28	29	32	28	32	a	29.8	5		1	x	x	x
Nachtzwaluw	Annex I	(>1)	(>5)	25	31	27	a	27.7	3		4		x	x
Zwarte Specht	Annex I	(+)	(+)	(>2)	(>2)	(>2)	c	(2.0)	3					
Roodborsttapuit	Begr.	(+)	(+)	(>12)	(+)	>33	e	(33.0)	1					x

Loonse en Drunense Duinen

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Korhoen	Annex I	2	1	2	1	0	a	1.2	5		2	x		x
Nachtzwaluw	Annex I	(?)	(?)	(?)	(?)	7	a	7.0	1		9			x
Boomleeuwerik	Annex I	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)	b	54.0	1		6	x		x
Duinpieper	Annex I	0	0	0	0	0	a	0.0	5			x		

Noot: Korhoen is vanaf 1997 niet meer vastgesteld, spontane hervestiging is niet waarschijnlijk. Van Boomleeuwerik is van 1992 een volledige opgave beschikbaar van 54 paren.

Maasduinen

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dodaars	Begr.	>12	>17	>17	>7	>12	a	13.0	5					x
Geoorde Fuut	Begr.	1	2	4	0	0	a	1.4	5					
Porseleinhoen	Annex I	(?)	1	(?)	0	0	a	0.3	3		30			
Kwartelkoning	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.3	4		14			
Nachtzwaluw	Annex I	43	(>20)	(>9)	(>10)	(>17)	a	43.0	1		3	x	x	x
Zwarte Specht	Annex I	29	(>3)	(>4)	(>5)	(>6)	a	29.0	1		4	x	x	x
Boomleeuwerik	Annex I	162	(>50)	(>38)	(>36)	(>54)	a	162.0	1		2	x	x	x
Oeverzwaluw	Begr.	131	196	295	51	62	a	147.0	5					
Roodborsttapuit	Begr.	47	>29	>26	>34	>49	a	37.0	5					x
Grauwe Klauwier	Annex I	1	3	4	3	1	a	2.4	5		6		(x)	x

Esbeek - Netersel (De Utrecht)

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dodaars	Begr.	(+)	13	(+)	(+)	(+)	e	(13.0)	1					x
Geoorde Fuut	Begr.	16	26	(?)	3	8	a	13.3	4					x
Nachtzwaluw	Annex I	(?)	(>1)	(?)	(?)	(?)	e	(1.0)	1			x		

Weerter- en Budelerbergen

pSPA

Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Geoorde Fuut	Begr.	11	19	11	9	4	a	10.8	5					x
Roerdomp	An.I & 1%	2	2	2	1	+	a	1.6	5	0.1	20			
Woudaapje	Annex I	1	1	1	1	(?)	a	1.0	4		2			x
Zwartkopmeeuw	Annex I	5	3	5	3	3	a	3.8	5		4			x
Nachtzwaluw	Annex I	(>4)	9	(>5)	(>5)	9	a	9.0	2		8	x		x
IJsvogel	Annex I	0	0	2	0	0	a	0.4	5		15			
Draaihals	Begr.	0	0	1	2	0	a	0.6	5					
Boomleeuwerik	Annex I	(>50)	(>50)	(>50)	(>50)	(>50)	b	99.0	1		3	x	x	x
Duinpieper	Annex I	2	0	0	0	0	a	0.4	5		3	x		
Roodborsttapuit	Begr.	20	41	50	(>14)	(>20)	a	37.0	3					x
Snor	Begr.	23	16	12	(+)	(+)	a	17.0	3					x

Noot: Van Boomleeuwerik is van 1992 een opgave beschikbaar van 49 paren in het Limburgse deel en ongev. 50 paren in het Brabantse deel.

Leudal**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
IJsvogel	Annex I	(?)	(?)	2	(?)	1	b	2.3	3		6	x		x

Noot: Van IJsvogel is van 1992 een volledige opgave beschikbaar van 4 paren.

Leenderbos & Groote Heide**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Geoorde Fuut	Begr.	0	0	1	6	2	a	1.8	5					
Roerdomp	An.I & 1%	1	0	1	3	(?)	a	1.3	4	0.1	24			
Woudaapje	Annex I	0	0	1	0	0	a	0.2	5		11			
Porseleinhoen	Annex I	1	0	0	0	0	a	0.2	5		37			
Zwarte Stern	Annex I	17	11	4	1	0	a	6.6	5		18			
Nachtzwaluw	Annex I	(>17)	(>14)	(>16)	22	30	a	26.0	2		5		x	x
Boomleeuwerik	Annex I	(>3)	(?)	(>11)	(>2)	(>1)	c	(4.3)	4			x		x

Noot: Van Boomleeuwerik en Roodborsttapuit zijn van 1991 volledige opgaven beschikbaar van respectievelijk 50 en 34 paren.

Meinweg**SPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Nachtzwaluw	Annex I	(>10)	20	(>8)	(+)	22	a	22.0	1		6			x
Draaihals	Begr.	(?)	0	1	(?)	(?)	b	0.7	3					
Boomleeuwerik	Annex I	(+)	54	(+)	(+)	(>15)	a	54.0	1		7			x
Roodborsttapuit	Begr.	(+)	26	(+)	(+)	(+)	e	(26.0)	1					x

Noot: Van Draaihals is van 1992 een volledige opgave beschikbaar van 1 paar.

Brabantse Wal**pSPA****Broedvogels (aantallen in paren)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Dodaars	Begr.	(+)	>12	(>2)	(?)	(?)	e	(12.0)	1					x
Geoorde Fuut	Begr.	0	37	64	0	0	a	20.2	5					x
Wespendief	Annex I	(+)	(>2)	(>2)	9	9	a	9.0	2		3		x	x
Nachtzwaluw	Annex I	(+)	(>26)	>56	>55	>54	a	55.0	3		2	x	x	x
Draaihals	Begr.	(?)	1	(?)	0	0	a	0.3	3					
Zwarte Specht	Annex I	(+)	70	(+)	(+)	(+)	a	70.0	1		3	x	x	x
Boomleeuwerik	Annex I	(+)	96	(+)	(+)	(+)	a	96.0	1		4	x	x	x

Kampina**SPA****Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Taiqarietgans	1%	35	326	68	51	100	a	116.0	5	0.1				x

Oostvoornse Meer
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kuifduiker	An.I & 1%	11	15	11	14	9	a	12.0	5	0.2	1		x	x

Alkmaardermeer e.o.
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kemphaan	Annex I	(>2)	10	9	11	3	a	8.3	4		5		x	x

Alkmaardermeer e.o.
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Smient	1%	(>250)	14349	26924	10327	14467	a	16516.8	4	1.3			x	x

Polder Oosterwolde
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	1214	644	285	1420	97	a	732.0	5	4.3	13		x	x

Akerdijkse Plassen
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kemphaan	Annex I	(?)	5	13	7	14	a	9.8	4		4		x	x

Harderbroek
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Porseleinhoen	Annex I	5	(?)	(?)	11	11	a	9.0	3		4		x	x

Krimpenerwaard
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Zwarte Stern	Annex I	50	69	50	81	87	a	67.4	5		5		x	x

Krimpenerwaard
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>249)	>334	>496	>218	>377	a	356.3	4	2.1	34		x	x
Kolgans	1%	10308	24263	>3422	3615	2219	a	8765.4	5	1.5			x	x
Smient	1%	28322	30518	37085	28018	23522	a	29493.0	5	2.4			x	x
Krakeend	1%	83	>524	576	521	>386	a	418.0	5	1.4			x	x
Slobeend	1%	108	799	1089	982	(>597)	a	744.5	4	1.9			x	x

Maasvlakte, Europoort
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Mantelmeeuw	1%	8618	8949	13385	18708	17034	a	12415.0	4	8.3			x	x
Visdief	An.I & 1%	995	600	981	1026	908	a	900.5	4	1.5	6		x	x

Oldambt
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grauwe Kiekendief	Annex I	28	29	(+)	15	20	a	23.0	4		1		x	x
Kwartelkoning	Annex I	(?)	(?)	25	17	90	a	44.0	3		1		x	x

Schouwen Duinen
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Mantelmeeuw	1%	2580	4620	3700	4945	4717	a	3961.3	4	2.6			x	x

Utrechtse Heuvelrug
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Wespendief	Annex I	(+)	(+)	(+)	(+)	(+)	b	130	1		2		x	x
Zwarte Specht	Annex I	(+)	92	(+)	(+)	(+)	a	92.0	1		2		x	x

Noot: Van Wespendief zijn volledige opgaven beschikbaar voor 1992 van 17 paren (gebaseerd op materiaal 1985-92) en 1998 van 13 paren.

Westerwolde
overig belangrijk gebied
Broedvogels (aantallen in paren)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grauwe Klauwier	Annex I	5	3	(+)	6	8	a	5.5	4		4		x	x

Oude Maas
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Krakeend	1%	>305	378	378	411	>693	a	433.0	5	1.4			x	x

Nieuwe Waterweg
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Krakeend	1%	494	490	1090	510	701	a	657.0	5	2.2			x	x

Hartelkanaal
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Krakeend	1%	>342	>217	>913	783	838	a	618.6	5	2.1			x	x

Zuidlaren - Gasselternijveen
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%		>221	>145	>332	>349	a	261.8	4	1.5	44		x	x

Gasselternijveen - Nieuw-Weerdingen
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>0)	(>0)	1080	(>60)	14	c	(230.8)	5	1.4	52		x	x

Noordoostpolder noordwest
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	990	1972	2218	687	816	a	1336.6	5	7.9	5		x	x
Wilde Zwaan	An.I & 1%	(>46)	30	149	380	187	a	186.5	4	0.5	2		x	x
Toendrarietgans	1%	1625	7970	8960	8431	7515	a	6900	5	2.3			x	x
Kolgans	1%	385	(>472)	20695	20857	4410	a	11586.8	4	1.9			x	x
Brandgans	An.I & 1%	10	0	14003	45500	>1	a	11902.8	5	6.6	14		x	x

**Noordoostpolder noordoost
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Brandgans	An.I & 1%		>0	>700	6877	0	a	1894.3	4	1.1	44		x	x

**Oostelijk Flevoland west
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>90)	>360	214	>6	(>21)	a	193.3	3	1.1	60		x	x

**Oostelijk Flevoland midden
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	1198	>165	>59	489	(>80)	a	477.8	4	2.8	25		x	x

**Oostelijk Flevoland noord
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>256	>414	(>610)	>956	(>371)	a	542.0	3	3.2	22		x	x

**Oostelijk Flevoland oost
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>1792	>906	>1376	(>914)	(>1698)	a	1358.0	3	8.0	4		x	x

**Zuidelijk Flevoland zuidwest
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Wilde Zwaan	An.I & 1%	72	216	283	220	48	a	167.8	5	0.4	3		x	x
Grauwe Gans	1%	3240	12140	1720	1135	3900	a	4427.0	5	2.2			x	x

**Zuidelijk Flevoland midden
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>0)	10	32	>763	0	a	201.3	4	1.2	59		x	x
Grauwe Gans	1%	>14280	18960	>10260	(>2830)	>5870	a	12342.5	4	6.2			x	x

Oosterbierumer polder - Groote Noorderpolder

overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%		7	(>116)	(>256)	>455	c	(208.5)	4	1.2	58		x	x

Polder Cornwerd - De Weeren
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	3000	>8500	1775	>2030	>18175	a	6696.0	5	1.1			x	x

Holwerder en Blijaërpolder
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	0	(>0)	>350	(>0)	>700	a	350.0	3	2.1	35		x	x
Goudplevier	An.I & 1%				12346		d	12346.0	1	0.7	2		x	x

Noot: Integrale steltlopertelling in het najaar van 1996 geeft enige betrouwbare aantal.

Polder van Oost- en Westdongeradeel
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>885	545	(>65)	(>402)	(>348)	c	(449.0)	5	2.6	27		x	x
Grauwe Gans	1%	(>285)	700	>2837	>3965	>5401	a	3225.8	4	1.6			x	x

Giekerker- en Oenkerkerpolder
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	>12950	>12330	>3055	>10600	>8940	a	9575.0	5	1.6			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>4046	9500	4135	>7675	>4500	a	5971.2	5	3.3	27		x	x

Anjumerkolken
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	7120	>9500	>3785	>5505	>5815	a	6345.0	5	1.1			x	x
Brandgans	An.I & 1%	19000	20755	(>11300)	19600	30371	a	22431.5	4	12.5	3		x	x

Polders oost van Kollum
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>300)	>203	(>106)	15087	>8765	a	8018.3	3	1.3			x	x

Graslanden rondom De Deelen
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	>174			4867	>23917	a	9652.7	3	1.6			x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>201)			6325	>12840	c	(6455.3)	3	3.6	25		x	x

Makkum - Bolsward
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%		(>908)	(>38)	(>1180)		c	(708.7)	3	2.1			x	x
Kolgans	1%	>14585	>3358	3630	>6871	>7755	a	7239.8	5	1.2			x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>7100)	>33000	>9230	>2805	>32970	a	19501.3	4	10.8	7		x	x

Tjerkwerd - IJlst - Heeg
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%		>3560	>7050	>4320	>5460	a	5097.5	4	15.0			x	x
Brandgans	An.I & 1%		(>1000)	>11900	18650	(>500)	c	(8012.5)	4	4.5	21		x	x

Graslanden rondom Oudegaasterbrekken
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%	(>0)	10070	(>8060)	10030	9820	a	9973.3	3	29.3			x	x
Kolgans	1%	(>5)	>3025	>1550	6400	>13585	a	6140.0	4	1.0			x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>0)	>21000	>19530	>19700	>2150	a	15595.0	4	8.7	11		x	x

Het Heideschap
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%	0	3073	837	>6046	>1900	a	2371.2	5	7.0			x	x
Kolgans	1%	22540	>7220	>21055	8800	(>1800)	a	14903.8	4	2.5			x	x
Brandgans	An.I & 1%	16307	(>3860)	>13853	18050	(>4000)	a	16070.0	3	8.9	10		x	x

Graslanden rondom Morra
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	>74000	>21000	>65810	165706	>67470	a	78797.2	5	13.1			x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>11000)	(>21500)	>22025	>29268	10392	a	20561.7	3	11.4	5		x	x

Graslanden rondom de Fluessen
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%		>3950	(>3900)	>4100	3520	a	3856.7	3	11.3			x	x
Brandgans	An.I & 1%		>5100	>4300	>8250	>1600	a	4812.5	4	2.7	30		x	x

Groote Noordwolder polder
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%	>3910	>4100	>5150	>5450	>2778	a	4277.6	5	12.6			x	x
Kolgans	1%	>5500	>11300	>9950	>8569	>16100	a	10283.8	5	1.7			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>4825	>6720	>23800	>53073	>3650	a	18413.6	5	10.2	8		x	x
Kemphaan (slaapplaats)	Annex I	(>0)	9000	(>0)	2300	(>0)	c	(2260.0)	5		5		x	x

Gaasterland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%	>20	>3125	>575	>50	>1835	a	1121.0	5	3.3			x	x
Kolgans	1%	6300	>14070	3967	>4220	16170	a	8945.4	5	1.5			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>6420	(>16920)	>6191	>18900	>3665	a	8794.0	4	4.9	19		x	x

Slotermeer eo
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%	660	80	(>113)	6	3750	a	1124.0	4	3.3			x	x
Kolgans	1%	13650	>1880	(>3700)	(>4200)	>5350	a	6960.0	3	1.2			x	x

Polders ten noorden van Sneekermeer
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>100)	6095	>6950	4091	>8500	a	6409.0	4	1.1			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>6000	>1750	>27550	>100	>9500	a	8980.0	5	5.0	18		x	x

Graslanden rondom Sneekermeer

overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%	(>0)	(>0)	500	400	700	a	533.3	3	1.6			x	x
Kolgans	1%	650	25000	9000	1000	1500	a	7430.0	5	1.2			x	x
Brandgans	An.I & 1%	0	7000	3000	4000	5000	a	3800.0	5	2.1	37		x	x

Graslanden rondom Witte & Zwarte Brekken
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%		(>0)	>250	>1000	>1000	a	750.0	3	2.2			x	x

Langweerderwielen - Koevordermeer
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%	7125	(>0)	(>500)	>0	>500	a	2541.7	3	7.5			x	x

Haskerveenpolder
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%		2000	(>415)	4000	20000	a	8666.7	3	1.4			x	x
Brandgans	An.I & 1%		0	300	6000	10001	a	4075.3	4	2.3	33		x	x

Tjeukemeer eo
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	>1200	>6040	(>0)	>12250	8270	a	6940.0	4	1.2			x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>300)	>4100	(>0)	>6300	1780	a	4060.0	3	2.3	34		x	x
Tafeleend	1%	>6902	>1725	(>21)		3621	a	4082.7	3	1.2			x	x
Nonnetje	An.I & 1%	440	274	(>2)		37	a	250.3	3	1.0	4		x	x

Groote Brekken eo
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Rietgans	1%	0	1100	(>5)	(>10)	(>25)	b	367.0	3	1.1			x	x
Brandgans	An.I & 1%	2050	300	>5900	>26100	(>200)	a	8587.5	4	4.8	20		x	x

Noot: Kleine Rietgans: 1 in het seizoen 1992/93.

Oude land grenzend aan Veluwemeer

**overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	2000	709	178	124	82	a	618.6	5	3.6	19		x	x

**Broeklanden ten westen van de IJssel
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>0)	(>3180)	>7341	>13166	(>225)	b	7864.0	3	1.3			x	x

Noot: Kolgans: 3085 in het seizoen 1992/93.

**Tielerwaard oost
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%			>17251	15290	3605	a	12048.7	3	2.0			x	x

**Land van Maas en Waal west
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	>2805	>7550	>23390	(>3305)	>1410	a	8788.8	4	1.5			x	x

**Land van Maas en Waal oost
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>26)	>187	>291	(>168)	>160	a	212.7	3	1.3	57		x	x
Kolgans	1%	>0	>0	(>4120)	>20785	(>1150)	a	6928.3	3	1.2			x	x

**Liemers noord
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%				33725	1800	b	11841.7	3	2.0			x	x

Noot: Kolgans: 0 in het seizoen 1992/93.

Montferland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	6875		(>29350)	40585	5050	a	17503.3	3	2.9			x	x

Lauwersmeer overig
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grauwe Gans	1%		>8580	>9158	>5822	>6765	a	7581.3	4	3.8			x	x

Ruigezandsterpolder
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Wilde Zwaan	An.I & 1%	>260	>247	(>3)	>30	>0	a	134.3	4	0.3	5		x	x
Goudplevier	An.I & 1%				7580	(>12)	d	7580.0	1	0.4	5		x	x

Noot: Integrale steltlopertelling in het najaar van 1996 geeft enige betrouwbare aantal.

Polder Hooge- en Lagemeeden
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>1540)		>9090	>16020		c	(8883.3)	3	1.5			x	x

Schildmeer, Hoeksmeer en omstreken
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>620)	(>3445)	>6494	>6116	>5802	a	6137.3	3	1.0			x	x

Polders Finsterwolde - Midwolda
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grauwe Gans	1%	280	2478	2722	1612	>4291	a	2276.6	5	1.1			x	x
Brandgans	An.I & 1%	2	167	0	>8174	(>17)	a	2085.8	4	1.2	42		x	x

**Veenkoloniën west
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Toendrarietgans	1%	3500	(>0)	>5259	>1478	>6892	a	4267.3	4	1.4			x	x

**Rhederveld - Hebrecht
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Toendrarietgans	1%	150	3000	6990	2706	4229	a	3415	5	1.1			x	x

**Halsteren - Steenbergen
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>368	(>61)	(>58)	136	(>45)	b	230.0	3	1.4	53		x	x

Noot: Kleine Zwaan: 186 in het seizoen 1992/93.

**Polder Ruigenhil - Oude Fijnaartpolder
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Brandgans	An.I & 1%	>2250	>3500	>1900	1523	(>600)	a	2293.3	4	1.3	40		x	x

**Westpolder - Haagsche Beemden
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>60)	(>1394)	11595	22030	(>2000)	c	(7415.8)	5	1.2			x	x

**Lage Zwaluwe - Breda
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>11	(>67)	>289	>399	>310	a	252.3	4	1.5	47		x	x
Kolgans	1%	(>5277)	(>5722)	(>4100)	19208	(>5062)	c	(7873.8)	5	1.3			x	x
Grauwe Gans	1%	>398	>3750	>2043	3705	>1288	a	2236.8	5	1.1			x	x

**Land van Heusden en Altena
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>135)	141	>133	>516	(>172)	a	263.3	3	1.5	43		x	x

Vughtse Gement
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	402	696	1160	295	565	a	623.6	5	3.7	18		x	x

Maasland west
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>352)	>499	>314	>676	(>281)	a	496.3	3	2.9	23		x	x
Kolgans	1%	>3510	>1050	>14025	>10270	>1500	a	6071.0	5	1.0			x	x

Maasland oost
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>287	>898	>327	>237	>87	a	367.2	5	2.2	32		x	x

Anna Paulowna polder
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	917	399	>217	>217	>112	a	372.4	5	2.2	31		x	x

Wieringermeer
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>575	>1116	>1148	>681	>1180	a	940.0	5	5.5	7		x	x
Toendrarietgans	1%	>2911	(>2870)	>4689	>7370	>4202	a	4793	4	1.6			x	x

Waterland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	>8766	>5800	>7008	>5312	>7648	a	6906.8	5	1.2			x	x
Grutto (slaapplaats)	1%	>6000	>5000	>2200	>2800	>7500	a	4700.0	5	1.3			x	x

Plas Ouderkerk - polder De Ronde Hoep
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Smient	1%	22498	27644	12446	2200	5650	a	14087.6	5	1.1			x	x

**Vecht en omliggende polders noord
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>226)	438	>75	>74	>137	a	181.0	4	1.1	64		x	x

**Polders rond de Weerribben
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	660	668	335	612	170	a	489.0	5	2.9	24		x	x

**Kampereiland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	21972	14265	3794	5637	(>4808)	a	11417.0	4	1.9			x	x

**Polder Zalk, Kamperveen, Dronthen, Haatland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	729	308	598	104	234	a	394.6	5	2.3	29		x	x

**Polder Mastenbroek - Mandjeswaard
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	198	421	77	209	398	a	260.6	5	1.5	45		x	x
Kolgans	1%	22830	50810	40646	11980	9070	a	27067.2	5	4.5			x	x

**Staphorsterveld - Gennerbroek
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	826	821	416	(>264)	656	a	679.8	4	4.0	16		x	x

**Polder Lierder en Molenbroek
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>0)	(>450)	(>7548)	24503	(>650)	c	(6630.2)	5	1.1			x	x

**Gelderse Poort overig
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>741)	>4730	9700	>9920	12251	a	9150.3	4	1.5			x	x

**Middenlimburgse Maasplassen
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>221	352	>111	>175	(>43)	a	214.8	4	1.3	56		x	x
Grauwe Gans	1%	>1783	>3399	2814	>3050	3966	a	3002.4	5	1.5			x	x
Tafeleend	1%	4078	4221	5707	3632	6021	a	4731.8	5	1.4			x	x

**Maas: Ravenstein-Maren
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>615	>534	(>29)	(>287)	>9	a	386.0	3	2.3	30		x	x

**Afgedamde Maas
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	1076	>270	>131	(>478)	>366	a	460.8	4	2.7	26		x	x

**Bergse Maas
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>551	>88	>211	>251	>126	a	245.4	5	1.4	50		x	x

**Polder Groot-Mijdrecht
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>275)	>8743	8556	>5220	>5170	a	6922.3	4	1.2			x	x

**Lopikerwaard
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>417	192	379	(>219)	283	a	317.8	4	1.9	38		x	x

Tull en 't Waal, Schalkwijk

overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>164)	>323	216	>292	>190	a	255.3	4	1.5	46		x	x

Eemland west
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	1100	1333	>624	>252	>587	a	779.2	5	4.6	10		x	x

Eemland oost
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>1191)	>1751	>1699	>1679	>1656	a	1696.3	4	10.0	2		x	x

Amsterdam Rijnkanaal
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Krakeend	1%	36	>416	>1062	11	(>41)	a	381.3	4	1.3			x	x

Polder Texel
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%	>102	>68	>228	>148	>199	a	149.0	5	5.0	10		x	x
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>755	>729	>710	>1039	>489	a	744.4	5	4.4	12		x	x
Rotgans	1%	>12195	>12181	(>10500)	>9100	>14917	a	12098.3	4	4.0			x	x
Smient	1%	>13275	>16862	>17336	>14841	>5916	a	13646.0	5	1.1			x	x
Scholekster	1%	>13510	>14902	>7673	>12220	>13753	a	12411.6	5	1.4			x	x
Kanoetstrandloper (islandica)	1%	>20222	>1100	>3097	>500	>2202	a	5424.2	5	1.5			x	x
Wulp	1%	>11124	>10508	>6846	>7779	>5921	a	8435.6	5	2.4			x	x
Tureluur (W/NW-Europa)	1%	>876	>1405	>496	>4600	>2932	a	2061.8	5	1.4			x	x

Wieringen binnendijks
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Scholekster	1%	13000	14850	8826	(>1821)	5964	a	10660.0	4	1.2			x	x

Polder Terschelling
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Rotgans	1%	6109	5800	9475	>5070	>16966	a	8684.0	5	2.9			x	x
Rosse Grutto (NW Europa)	An.I & 1%	(>61)	>5470	>7184	(>178)	>4874	a	5842.7	3	5.8	6		x	x
Wulp	1%	(>4614)	>4504	>5763	2919	>2701	a	3971.8	4	1.1			x	x

Polder Ameland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Rotgans	1%	(>16626)	21458	>8545	>13970	>18857	a	15707.5	4	5.2			x	x
Scholekster	1%	13677	13030	12989	17570	15775	a	14608.2	5	1.6			x	x
Goudplevier	An.I & 1%	(>900)	(>11540)	(>414)	(>1314)	24693	c	(7772.2)	5	0.4	4		x	x
Wulp	1%	12500	11470	6277	5029	8312	a	8717.6	5	2.5			x	x
Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)	1%	1382	(>130)		1827	1650	a	1619.7	3	1.1			x	x

Waddenkust: Lauwersoog - Holwerd binnendijks
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Brandgans	An.I & 1%	(>150)	2700	600	2600	(>800)	a	1966.7	3	1.1	43		x	x

Waddenkust: Holwerd - Zwarte Haan binnendijks
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>1500	(>28)	>403	>5	>320	a	557.0	4	3.3	21		x	x

Waddenkust: Zwarte Haan - Harlingen binnendijks
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kluut	An.I & 1%	(>4)	3675	0	32	0	a	926.8	4	1.3	8		x	x

Waddenkust: Emmapolder - Lauwersoog binnendijks
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Brandgans	An.I & 1%	>10478	13364	>2885	>779	>7095	a	6920.2	5	3.8	22		x	x

Berkheide en Meijendel
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Krakeend	1%	(>44)	259	398	410	233	a	325.0	4	1.1			x	x

Driebruggen
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	281	175	>380	>185	>62	a	216.6	5	1.3	55		x	x

Leidschendam
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	423	(>32)	(>182)	112	(>148)	b	276.7	3	1.6	42		x	x

Noot: Kleine Zwaan: 295 in het seizoen 1992/93

Oude Leede en Midden Delfland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	187	(>171)	>362	(>142)	>203	a	250.7	3	1.5	49		x	x
Kleine Rietgans	1%	345	340	530	325	360	a	380.0	5	1.1			x	x
Kolgans	1%	(>2500)	>8006	5486	(>4213)	>6589	a	6693.7	3	1.1			x	x
Slobeend	1%	27	422	739	>763	465	a	483.2	5	1.2			x	x

Alblasserwaard
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>391)	613	979	>796	>347	a	683.8	4	4.0	15		x	x
Kolgans	1%	>4287	>6364	>33043	>20591	>19887	a	16834.4	5	2.8			x	x

Putten
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	9800	9740	7062	5144	4050	a	7159.2	5	1.2			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>375	>2500	>4459	1815	1570	a	2143.8	5	1.2	41		x	x

Hoekse Waard
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	(>1400)	(>2570)	7733	3180	(>4004)	b	6837.7	3	1.1			x	x
Grauwe Gans	1%	>12120	>7262	>14260	4661	2460	a	8152.6	5	4.1			x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>739)	(>10)	>3700	>7194	250	a	3714.7	3	2.1	38		x	x

Noot: Kolgans: >9600 in het seizoen 1992/93.

Goeree
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Grauwe Gans	1%	>3205	(>2254)	2317	(>2024)	>5138	a	3553.3	3	1.8			x	x
Brandgans	An.I & 1%	(>3103)	>4608	6484	8348	(>7647)	a	6480.0	3	3.6	24		x	x

Overflakkee
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	>793	>530	(>449)	(>489)	(>129)	b	646.7	3	3.8	17		x	x
Toendrarietgans	1%	3365	6012	1289	2264	2125	a	3011	5	1.0			x	x
Grauwe Gans	1%	>5948	>1993	>5408	>5071	>3745	a	4433.0	5	2.2			x	x
Brandgans	An.I & 1%	>6976	>176	>3357	4910	(>3195)	a	3854.8	4	2.1	36		x	x

Noot: Kleine Zwaan: >617 in het seizoen 1992/93.

Noord-Beveland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>291)	703	651	402	555	a	577.8	4	3.4	20		x	x

Walcheren
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>7)	334	160	265	14	a	193.3	4	1.1	61		x	x
Smient	1%	(>180)	(>93)	562	>48081	>116	a	16253.0	3	1.3			x	x

West Zeeuws Vlaanderen
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%	(>200)	113	224	273	399	a	252.3	4	1.5	48		x	x
Kolgans	1%	(>7486)	9447	7660	9539	7256	a	8475.5	4	1.4			x	x

Oost Zeeuws Vlaanderen

**overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kolgans	1%	18856	>11602		>5154	13124	a	12184.0	4	2.0			x	x

**Schouwen - Duiveland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Kleine Zwaan	An.I & 1%		808	848	877	725	a	814.5	4	4.8	9		x	x
Toendrarietgans	1%	3222	4978	3958	4622	6014	a	4558.8	5	1.5			x	x
Grauwe Gans	1%		1715	2564	2167	1698	a	2036.0	4	1.0			x	x
Brandgans	An.I & 1%		1610	7113	5192	2760	a	4168.8	4	2.3	31		x	x

**Voorne
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lepelaar	An.I & 1%			(>1)	63	85	c	(49.7)	3	1.7	18		x	x

**Hollandse Noordzeekust: Petten - Hoek van Holland
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Roodkeelduiker	An.I & 1%						d	289.0	5	0.4	2		x	x

Noot: Roodkeelduiker: 289 in de periode 1980-1994.

**Zijpe- en Hazepolder
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Lachstern	An.I & 1%	>2	>4	>25	>2	>27	a	12.0	5	0.1	1		x	x

**Polders van Schagen en Niedorp
overig belangrijk gebied
Niet broedvogels (aantal individuen)**

Nederlandse naam	Soorttype	1993	1994	1995	1996	1997	Type gem.	Gem.	N	%int. pop.	Score	Kw 94	Kw 99	B
Goudplevier	An.I & 1%				10585		d	10585.0	1	0.6	3		x	x

Noot: Integrale steltlopertelling in het najaar van 1996 geeft enige betrouwbare aantal.

Bijlage 4. Begrippen en definities

Annex I

Zie definitie Bijlage I (van de Vogelrichtlijn)

Begrenzingssoorten

In algemene zin: soorten waarvoor geen specifieke gebiedscriteria zijn toegepast maar die wel een rol kunnen spelen bij de vaststelling van de precieze begrenzing van gebieden.

Met betrekking tot een bepaald gebied: soorten die in behoorlijke aantallen in het gebied voorkomen maar waarvoor niet noodzakelijkerwijs aan de gebiedscriteria wordt voldaan.

Selectiesoorten van een bepaald gebied zijn automatisch ook begrenzingssoorten voor dat gebied.

Behoorlijke aantallen

Er is sprake van het voorkomen van een behoorlijke aantal van een soort in een bepaald gebied indien:

- S het gebied minstens 1% herbergt van de landelijke broedpopulatie van de betreffende soort; of
- S het gemiddeld seizoenmaximum berekend over een reeks van minstens drie seizoenen minstens 10% bedraagt van de drempelwaarde van de betreffende watervogelsoort.

Bijlage I (van de Vogelrichtlijn)

Lijst van soorten, ondersoorten en populaties waarvoor ingevolge artikel 4 van de Vogelrichtlijn "speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten". "De Lid-Staten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan [...]". De lijst is diverse malen uitgebreid en aangepast; de meest recente versie dateert van juli 1997.

Biogeografische populatie

Een biogeografische populatie (ook wel aangeduid als *flyway*-populatie) van een vogelsoort is een uit een bepaald broedgebied afkomstige populatie (groep) van vogels, die niet of nauwelijks [genetische] uitwisseling heeft met andere populaties. In het kader van de Wetlands-Conventie worden onder meer de volgende typen onderscheiden¹:

- S de gehele populatie van een monotypische soort [cq. niet onderverdeeld in ondersoorten];
- S de gehele populatie van een algemeen erkende ondersoort;
- S een afzonderlijke trekkende populatie van een soort of ondersoort, die weinig mengt met andere populaties van dezelfde soort of ondersoort.

Broedvogels

Vogels die op bepaalde plaats en tijdstip aan het voortplantingsproces deelnemen blijkens de aanwezigheid van een territorium, nest met eieren of jongen of de aanwezigheid van niet-vliegvlugge jongen. Zodra deze vogels in de broedperiode buiten hun territorium of nestplaats verblijven (bv. om te foerageren), worden ze aldaar als niet-broedvogels aangemerkt (vgl. niet-broedvogels).

Drempel of drempelwaarde

Meestal gebruikt in de vorm: 1%-drempel (voorheen 1%-norm). Dit betreft een kwantitatief criterium dat gelijk is aan 1% van de biogeografische populatie van een watervogelsoort. Er wordt aan de 1%-

---

¹ ontleend aan Appendix B (Annex I) van Aanbeveling VI.11 van de Conferentie van Partijen van de Wetlands-Conventie (San José, 1999).

drempel voldaan indien geregeld in een gebied een aantal vogels verblijft dat gelijk is aan of groter is dan de 1%-drempel. Dit criterium is in het midden van de jaren zeventig ontwikkeld voor de selectie van watergebieden van internationale betekenis voor watervogels in het kader van de Wetlands-Conventionie.

Geregeld (met betrekking tot de toepassing van de 1%-drempel)

Een gebied herbergt *geregeld* 1% van een biogeografische populatie van een watervogel indien:

- S het gemiddeld seizoenmaximum of het gemiddeld aantal broedparen berekend over een reeks van minstens drie seizoenen, gelijk is aan of groter is dan de drempelwaarde van de betreffende soort; of
- S het vereiste aantal vogels is vastgesteld in ten minste twee derde van de seizoenen waarover voldoende gegevens beschikbaar zijn, het totaal aantal seizoenen bedraagt minstens vijf.

IBA (Important Bird Area)

Vogelgebied dat is opgenomen in *Belangrijke Vogelgebieden in Nederland* (van den Tempel & Osieck 1994). Dit betreft een herziene versie van de (Nederlandse) gebiedenlijst opgenomen in *Inventory of Important Bird Areas in the European Community* (IBA89, rapport samengesteld in opdracht van de Europese Commissie, 1989) en *Important Bird Areas in Europe* (Grimmett & Jones 1989). Na de publicatie van het rapport in 1994 zijn aan de lijst nog vier Belangrijke Vogelgebieden toegevoegd welke zijn opgenomen in het *Basisdossier Vogelrichtlijn* (1998).

Kwalificerend aantal

Gemiddeld aantal broedparen of pleisterende vogels van een bepaalde soort in een gebied berekend over een periode van minstens drie seizoenen, dat gelijk is aan of groter is dan de 1%-drempelwaarde van de betreffende watervogelsoort. Dit betekent dat het gebied voor de betreffende soort kwalificeert onder het 1%-criterium.

Kwalificerend gebied

Gebied dat aan de gestelde criteria voldoet: het behoort tot één van de vijf belangrijkste gebieden in Nederland voor een soort die is opgenomen in Bijlage I van de Vogelrichtlijn en/ of het gebied voldoet voor een trekkende watervogelsoort aan de 1%-drempel (zie kwalificerend aantal). Daarnaast wordt aan terrestrische gebieden voor kwalificatie de aanvullende voorwaarde gesteld dat minstens 100 ha van het gebied een formele natuurstatus heeft.

Kwalificerende soorten

Soorten die in een bepaald gebied aan de gestelde criteria voldoen.

Niet-broedvogels (= niet-broedende vogels)

Vogels die op een bepaalde plek en tijdstip niet aan het voortplantingsproces deelnemen. Dit betreft enerzijds alle vogels buiten het broedseizoen (o.a. doortrekkers, wintergasten, ruiende vogels), maar ook vogels in de broedperiode die niet aan de voortplanting deelnemen (zoals nog niet-geslachtsrijpe vogels, reeds uitgevlogen jongen, overzomerende vogels) of zich buiten de nestplaats bevinden (bijv. om te foerageren).

Overig belangrijk gebied

Gebieden die niet tot de pSPA of SPA gebieden behoren maar wel ornithologisch gezien één van de vijf belangrijkste gebieden van Nederland zijn voor een Bijlage I (soort en/of aan de 1% norm voldoen voor een watervogelsoort. Bij deze gebieden is geen rekening gehouden met het 100 ha criterium.

pSPA gebieden

Gebieden waarvan aanwijzing in voorbereiding is.

pSPA deelgebieden

Deelgebieden van een groter pSPA gebied.

pSPA begrenzingsalternatieven

Van een aantal gebieden zijn alternatieve begrenzingen op vogelaantallen uitgezocht. Deze alternatieven worden wel als basistabel gegeven maar zijn niet in de verdere analyses opgenomen.

SBZ (Speciale Beschermingszone), SPA (Special Protection Area)

Speciale beschermingszone aangewezen onder artikel 4, lid 1 en/ lid 2 van de Vogelrichtlijn (79/409/-EEG). In de Nederlandse taalversie van de Habitatrichtlijn (92/43/EEG) wordt dezelfde term gebruikt voor gebieden die onder de Habitatrichtlijn zijn aangewezen.

Selectiesoorten

In algemene zin: soorten waarvoor aan de hand van de toepassing zijnde gebiedscriteria speciale beschermingszones zijn geselecteerd.

Met betrekking tot een bepaald gebied: soorten waarvoor het gebied aan de gestelde gebiedscriteria voldoet (zie kwalificerend gebied, vgl. begrenzingssoorten). Gebieden kwalificeren op grond van het voorkomen van een of meer selectiesoorten en worden begrensd op grond van de verspreiding van zowel selectie- als begrenzingssoorten binnen (en in de directe omgeving van) het gebied.

SPA gebieden

Reeds aangewezen gebieden.

SPA deelgebieden

Deelgebieden van een groter SPA gebied.

Trekvogel of trekkende soort

De gehele populatie of een biogeografisch deel van de populatie van een soort of ondersoort, waarvan een significant deel volgens een voorspelbaar cyclisch patroon één of meer nationale grenzen passeren.²

Watervogels

Vogels die in ecologische zin van watergebieden afhankelijk zijn (Wetlands-Conventie, art. 1.2)

Wetlands-Conventie (ook bekend als Conventie van Ramsar)

Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (internationaal verdrag tot stand gekomen in Ramsar (Iran) in 1971; in Nederland in werking getreden in 1980). Deze wereldwijde overeenkomst betreft de instandhouding, het beheer en het gebruik van watergebieden.

---

² volgens artikel I.1.a van de Conventie van Bonn (Verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten).

Bijlage 5. Index naar soorten in hoofdstuk 5.1

Index soorten (paginanummers)

BR = Broedvogels**N-BR** = Niet Broedvogels

	BR	N-BR		BR	N-BR
Aalscholver	44	44	Lachstern		66
Bergeend		53	Lepelaar	46	46
Blauwborst	69		Meerkoet		59
Blauwe Kiekendief	57		Middelste Zaagbek		57
Bontbekplevier (W-Europa, N-Afrika)		60	Nachtzwaluw	68	
Bontbekplevier (W/Z-Afrika)		60	Nonnetje		56
Bonte Strandloper		62	Noordse Stern	67	
Boomleeuwerik	69		Parelduiker		43
Brandgans		51	Pijlstaart		54
Brilduiker		56	Porseleinhoen	58	
Bruine Kiekendief	57		Purperreiger	45	
Drieteenstrandloper		62	Reuzenster		66
Duinpieper	69		Roerdomp	44	
Dwergstern	67		Roodkeelduiker		43
Eidereend		56	Rosse Grutto (NW Europa)		64
Fuut		43	Rosse Grutto (NW/W Afrika)		63
Geoorde Fuut		43	Rotgans		52
Goudplevier		61	Scholekster		59
Grauwe Klauwier	70		Slechtvalk		58
Grauwe Kiekendief	58		Slobeend		55
Grauwe Gans		51	Smient		53
Grote Zilverreiger	45	45	Steenloper (winter Europa)		65
Grote Stern	66		Steenloper (winter Afrika)		65
Grote Zaagbek		57	Tafeleend		55
Grutto		63	Toendrarietgans		48
IJsvogel	68		Toppereend		56
Kanoetstrandloper (islandica)		62	Tureluur (Z-Europa, W-Afrika)		65
Kanoetstrandloper (canutus)		61	Tureluur (W/NW-Europa)		65
Kemphaan	63	63	Velduil	68	
Kleine Zwaan		47	Visdief	67	
Kleine Zilverreiger		45	Wespendief	57	
Kleine Mantelmeeuw	66		Wilde Zwaan		48
Kleine Rietgans		49	Wintertaling		54
Kluut	60	60	Woudaapje	44	
Kolgans		49	Wulp		64
Korhoen	58		Zilverplevier		61
Kraanvogel		59	Zwarte Specht	69	
Krakeend		54	Zwarte Zee-eend		56
Kuifduiker		43	Zwarte Stern	67	68
Kuifeend		55	Zwarte Ruiters		64
Kwartelkoning	58		Zwartkopmeeuw	65	

Bijlage 6. Index naar gebieden in bijlage 3 (basistabellen)

SPA's en pSPA's

Gebiedsnaam	Broedvogels	Niet Broedvogels
Arkemheen	126	126
Bargerveen	128	128
Biesbosch	119	119
Boezems van Kinderdijk	129	129
Brabantse Wal	131	
De Wilck geheel		129
De Wilck reservaat		129
De Deelen	120	121
Donkse Laagten		127
Drents-Friese Wold	129	
Drontermeer	116	116
Dwingelderveld	127	127
Eilandspolder	124	124
Engbertsdijksvenen	128	128
Esbeek - Netersel (De Utrecht)	130	
Fluessen, Vogelhoek en Morra	122	122
Fochteloërveen	127	127
Gelderse Poort	118	118
Gooimeer (oude landzijde) & Eemmeer	117	117
Grevelingen	109	109
Groote Wielen	120	120
Groote Peel	128	128
Haringvliet	107	108
Hollands Diep	108	108
IJmeer	115	115
IJssel	117	117
IJsselmeer (incl. Friese IJsselmeerkust)	113	114
Ilperveld, Varkensland & Twiske	125	125
Kampina		131
Ketelmeer & Vossemeer	115	115
Kwade Hoek		107
Lauwersmeer	104	104
Leekstermeergebied	119	119
Leenderbos & Groote Heide	131	
Lepelaarplassen	124	124
Leudal	131	
Linge Oevers	127	
Loonse en Drunense Duinen	130	
Maasduinen	130	
Mariapeel & Deurnse Peel	128	128
Markermeer (excl. IJmeer)	114	114
Markiezaat (voorheen deel Oosterschelde)	111	111
Meinweg	131	
Naardermeer	125	126
Nederrijn: Heteren - Wijk bij Duurstede	118	118
Nieuwkoopse plassen	126	126
Nuldernauw		117

Gebiedsnaam	Broedvogels	Niet Broedvogels
Oostelijke Vechtplassen	125	125
Oosterschelde	109	110
Oostvaardersplassen	123	123
Oostzanerveld	125	125
Oude Venen	120	120
Oude Land van Strijen		129
Oudegaasterbrekken		122
Reeuwijkse Plassen: totaal		126
Reeuwijkse plassen: overige plassen		126
Reeuwijkse plassen: Broekvelden / Vettenbroek		126
Rottige Meenthe & Brandemeer	122	122
Sallandse Heuvelrug	130	
Sneekermeer e.o.	121	121
Strabrechtsche Heide & Beuven	128	128
Van Oordt's Mersken	121	121
Veerse Meer	111	112
Veluwe incl. mil.oefen.	130	
Veluwe excl. mil. oefen	130	
Veluwemeer	116	116
Verdrongen Land van Saeftinghe	113	113
Volkerakmeer (voorheen Krammer - Volkerak)	108	108
Voordelta (incl. Westplaat)	106	106
Voornes Duin	107	107
Waal: Nijmegen - Waardenburg	119	119
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Ameland-duinen	101	
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Noordzeekustzone		106
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Schiermonnikoog-duinen	102	
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Terschelling-duinen	101	
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Texel-duinen	99	
Waddeneilanden & Noordzeekustzone: Vlieland-duinen	99	99
Waddenzee: Ameland-wadden	101	101
Waddenzee: Balgzand	103	103
Waddenzee: Dollard	105	105
Waddenzee: Engelsmanplaat		101
Waddenzee: Friese Waddenkust	104	104
Waddenzee: Griend	100	100
Waddenzee: Groninger Waddenkust	105	105
Waddenzee: kust Wieringen	98	98
Waddenzee: open water		98
Waddenzee: Richel		98
Waddenzee: Rottumeroog	103	103
Waddenzee: Rottumerplaat	102	102
Waddenzee: Schiermonnikoog-wadden	102	102
Waddenzee: Simonszand		98
Waddenzee: Terschelling-De Boschplaat	100	100
Waddenzee: Texel-De Schorren	98	99
Waddenzee: Vlieland-wadden	99	99
Weerribben	122	122
Weerter- en Budelerbergen	130	
Westererschelde (excl. Saeftinge en excl. diepe wateren)	112	112
Westererschelde (excl. Saeftinge en incl. diepe wateren)	112	113
Wieden	123	123
Gebiedsnaam	Broedvogels	Niet Broedvogels

Witte & Zwarte Brekken, Oudhof	121	121
Wolderwijd		116
Wolderwijd & Nuldernauw		117
Wormer- en Jisperveld	124	124
Yersekse en Kapelse Moer	127	127
Zeevang		124
Zoommeer (excl. kanaal)	110	111
Zoommeer (incl. kanaal)	110	110
Zouweboezem	127	127
Zuidlaardermeergebied	120	120
Zwanenwater	106	106
Zwarte Meer	115	116
Zwarte Water	129	129
Zwingebied (Nederlands deel)		113

Overige belangrijke gebieden

Gebiedsnaam	Broedvogels	Niet Broedvogels
Akerdijkse Plassen	131	
Afgedamde Maas		138
Alblasserwaard		139
Alkmaardermeer e.o.	131	131
Amsterdam Rijnkanaal		138
Anjumerkolken		133
Anna Paulowna polder		137
Bergse Maas		138
Berkheide en Meijendel		139
Broeklanden ten westen van de IJssel		135
Driebruggen		139
Eemland oost		138
Eemland west		138
Gaasterland		134
Gasselternijveen - Nieuw-Weerdingen		132
Gelderse Poort overig		138
Giekerker- en Oenkerkerpolder		133
Goeree		140
Graslanden rondom De Deelen		134
Graslanden rondom de Fluessen		134
Graslanden rondom Morra		134
Graslanden rondom Oudegaasterbrekken		134
Graslanden rondom Sneekermeer		135
Graslanden rondom Witte & Zwarte Brekken		135
Groote Brekken eo		135
Groote Noordwolder polder		134
Halsteren - Steenbergen		136
Harderbroek	131	
Hartelkanaal		132
Haskerveenpolder		135
Het Heideschap		134
Hoekse Waard		140
Gebiedsnaam	Broedvogels	Niet Broedvogels

Hollandse Noordzeekust: Petten - Hoek van Holland		140
Holwerder en Blijaërpolder		133
Kampereiland		137
Krimpenerwaard	131	132
Lage Zwaluwe - Breda		136
Land van Maas en Waal west		135
Land van Maas en Waal oost		135
Land van Heusden en Altena		136
Langweerderwielen - Koevordermeer		135
Lauwersmeer overig		136
Leidschendam		139
Liemers noord		135
Lopikerwaard		138
Maas: Ravenstein-Maren		138
Maasland oost		137
Maasland west		137
Maasvlakte, Europoort	132	
Makkum - Bolsward		134
Middenlimburgse Maasplassen		138
Montferland		136
Nieuwe Waterweg		132
Noord-Beveland		140
Noordoostpolder noordoost		133
Noordoostpolder noordwest		132
Oldambt	132	
Oost Zeeuws Vlaanderen		140
Oostelijk Flevoland midden		133
Oostelijk Flevoland noord		133
Oostelijk Flevoland oost		133
Oostelijk Flevoland west		133
Oosterbierumer polder - Groote Noorderpolder		133
Oostvoornse Meer		131
Oude Leede en Midden Delfland		139
Oude land grenzend aan Veluwemeer		135
Oude Maas		132
Overflakkee		140
Plas Ouderkerk - polder De Ronde Hoep		137
Polder Ameland		139
Polder Cornwerd - De Weeren		133
Polder Groot-Mijdrecht		138
Polder Hooge- en Lagemeeden		136
Polder Lierder en Molenbroek		137
Polder Mastenbroek - Mandjeswaard		137
Polder van Oost- en Westdongeradeel		133
Polder Oosterwolde		131
Polder Ruigenhil - Oude Fijnaartpolder		136
Polder Terschelling		139
Polder Texel		138
Polder Zalk, Kamperveen, Dronthen, Haatland		137
Polders Finsterwolde - Midwolda		136
Polders oost van Kollum		134
Polders van Schagen en Niedorp		140
Gebiedsnaam	Broedvogels	Niet Broedvogels
Polders ten noorden van Sneekermeer		134

Polders rond de Weerribben		137
Putten		139
Rhederveld - Hebrecht		136
Ruigezandsterpolder		136
Schildmeer, Hoeksmeer en omstreken		136
Schouwen Duinen	132	
Schouwen - Duiveland		140
Slotermeer eo		134
Staphorsterveld - Gennerbroek		137
Tielerwaard oost		135
Tjerkwerd - IJlst - Heeg		134
Tjeukemeer eo		135
Tull en 't Waal, Schalkwijk		138
Utrechtse Heuvelrug	132	
Vecht en omringende polders noord		137
Veenkoloniën west		136
Voorne		140
Vughtse Gement		137
Waddenkust: Emmapolder - Lauwersoog binnendijks		139
Waddenkust: Holwerd - Zwarte Haan binnendijks		139
Waddenkust: Lauwersoog - Holwerd binnendijks		139
Waddenkust: Zwarte Haan - Harlingen binnendijks		139
Walcheren		140
Waterland		137
West Zeeuws Vlaanderen		140
Westerwolde	132	
Westpolder - Haagsche Beemden		136
Wieringen binnendijks		138
Wieringermeer		137
Zijpe- en Hazepolder		140
Zuidelijk Flevoland midden		133
Zuidelijk Flevoland zuidwest		133
Zuidlaren - Gasselternijveen		132